

A close-up, high-resolution photograph of a golden retriever's face, focusing on its eyes, nose, and whiskers. The dog's fur is a warm, golden-brown color, and its eyes are dark and expressive. The lighting is soft, highlighting the texture of the fur and the detail of the nose and whiskers.

Масштабна екранізація!

Брюс Кемерон

ЖИТТЯ І МЕТА
СОБАКИ

Масштабна екранізація!

W. Bruce Cameron

A DOG'S PURPOSE

A Novel

Translated by Hanna Yanovska

Брюс Кемерон

ЖИТТЯ І МЕТА СОБАКИ

Роман

Переклад Ганни Яновської

ХАРКІВ **КЛУБ**
2017 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
К35

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Cameron W. B. A Dog's Purpose :
A Novel / W. Bruce Cameron. — New York :
Tom Doherty Associates, 2010. — 320 p.

ISBN 978-617-12-2914-3 (PDF)
ISBN 978-0-7653-2626-3 (англ.)

© W. Bruce Cameron, 2010
© Неміро Ltd, видання українською
мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейно-
го Дозвілля», переклад та худож-
не оформлення, 2017

Книжка є художнім твором. Усі персонажі, організації й події, описані в ній, або є витвором уяви автора, або використані образно.

Присвячується Кетрін,
яка робить усе, яка є моїм усім

Слова подяки

Стільки людей і настільки по-різному допомагали мені від самого початку стати таким, яким я є зараз. Мені важко навіть визначити, з кого починати цей список, і ще складніше — де його *скінчити*, бо, здається, кінця тому переліку не буде. Тож для початку відзначу: як письменник і просто як людина я — проєкт незавершений, звичайна сукупність того, чого навчився й пережив. Тож я без міри вдячний тим, хто мені допомагав і підтримував мене.

Хочу назвати тут книжки, які подарували мені можливість дізнатися, як мислить собака, і подякувати їхнім авторам. Це «Dogwatching» («Спостереження за собакою») Дезмонда Морріса, «What the Dogs Have Taught Me» («Чого мене навчили собаки») Меррілл Маркоу, «The Hidden Life of Dogs» («Таємне життя собак») Елізабет Маршалл Томас, «Search and Rescue Dogs» («Собаки-шукачі й собаки-рятувальники») від Американської асоціації кінологів-рятувальників, а також праці Сізара Міллана, Джеймса Геріотта, доктора Марті Бекера і Джини Спадафорі.

Я нічого не досягнув би без підтримки моєї родини, особливо батьків, які завжди вірили в мене, незважаючи на те, що я років із двадцять отримував від видавництва лише відмови.

Також вірять у мене мій агент Скотт Міллер з «Trident Media», який ні на мить не втрачав надій щодо цієї книжки та щодо мене.

Завдяки зусиллям Скотта я опинився у видавництві «Tor/Forge» і зустрів там редакторку Крістін Сівік, чия віра в книжку «Життя й мета собаки» в поєднанні з професіоналізмом покращили й відшліфували цей роман. Працювати з видавництвом «Tor/Forge» виявилось суцільним задоволенням.

У той момент, коли я пишу ці слова, книжка ще не пішла до друку. Проте стільки людей щось роблять для того, щоб

підтримати її! Шеріл Джонстон — чудова спеціалістка з продажу та реклами, гроза за кермом. Лайза Неш залучила своїх численних знайомих, щоб заручитися підтримкою для книжки. Базз Янсі постарався створити такий ажіотаж, щоб аж загуло. Гіллари Карліп взялася переробляти сайт wbrucesamegon.com та розробила веб-сторінку adogspurpose.com — і це їй блискуче вдалося. Емі Кемерон скористалася багаторічним учительським досвідом і написала посібник для тих, хто хоче використати книжку «Життя й мета собаки» в рамках шкільної програми. Джеффері Дженнінгс — надзвичайний книготорговець, який високо оцінив першу редакцію твору. Дякую також Лайзі Зупан за розуміння.

Висловлюю подяку всім редакторам, які друкували мою колонку в своїх виданнях, попри непрості часи для преси. Особливо вдячний «The Denver Post» — газеті, яка взяла мене до себе після сумнозвісного закриття «Rocky Mountain News». Дякую вам, Ентоні Цюрхере, за те, що робили цю добру справу — редагували мою колонку протягом усіх цих років.

Спасибі Бредові Розенфельду й Полу Вайцману з агенції «Preferred Artists» за те, що обрали саме мене, і Лорену Ллойдду за те, що все організовував.

Дякую вам, Стіву Янгере і Гейзе Майкле, за юридичну допомогу — я їй досі вважаю, що нам можна послатися на неосудність.

Дякую, Бобе Бріджесе, за те, що продовжуєш свою благородну справу та виправляєш помилки в моїй колонці. Якби я міг, я платив би тобі зарплату в сто разів більшу, ніж ти маєш зараз!

Дякую, Клер Лазебнік, за те, що підійшла до мене в горах, щоб поговорити про літературу.

Дякую, Томе Рукере, за все, що ти робиш у лиху годину.

Дякую Великому Елові та Еві за те, що вклали стільки сил в мою «геніальну» кар'єру. Дякую Тедові, Марії, Джейкобові, Майї, а також Ітанові — за те, що похвалили мої штани.

Дякую кожному з Національної спілки газетних колумністів за те, що бережете наш рідкісний вид і не даєте йому потрапити до Червоної книги.

Дякую Джорджії Лі Кемерон, яка ввела мене в світ порятунку собак.

Дякую Біллові Белші за працю над моєю головою.

Дякую Дженніфер Альтабеф за те, що вона була поруч тоді, коли треба.

Дякую Альберто Алехандро за те, що він майже одноосібно зробив з мене автора бестселерів.

Дякую Куртові Гамільтону за те, що переконав мене перевірити, чи все в мене гаразд із горлом.

Дякую Джулі Сайфер за те, що позичала мені все, що в неї було.

Дякую Марсії Воллес — ти мій улюблений талісман.

Дякую Нормі Велі за весь здоровий хлопський глузд.

Дякую Моллі за поїздки в автомобілі, а Сьєррі — за те, що ця подорож стала можливою.

Дякую Меліссі Лоусон за чистовий варіант твору.

Дякую Бетсі, Річарду, Коліну і Шерон за те, що все мені показали й спробували навчити мене танцювати румбу.

Першою людиною, якій я розповів цю історію, була Кетрін Мішон. Дякую, Кетрін, за те, що наполягла, щоб я чимшвидше написав «Життя й мету собаки», і за все інше.

Тепер я розумію, чому так багато людей продовжують розмовляти, коли починає грати музика на врученні нагород Академії. Адже список тих, кому я хочу подякувати, просто нескінченний. Тож дозвольте мені зупинитися тут і завершити фінальним акордом — я хочу подякувати за жертвність і невтомну важку працю людям, які займаються порятунком тварин: допомагають загубленим, покинутим чи скривдженим домашнім улюбленицям знайти нове щасливе життя в люблячих родинах. Ви всі для мене — ангели.

Розділ 1

Якось мені спало на думку, що оті теплі та пискляві істоти, які повзають довкола мене і пахнуть, — мої брати й сестра. Мене це дуже розчарувало.

Незважаючи на те, що я ще не міг нормально бачити, а лише вирізняв якісь розмиті образи на світлі, я знав, що ось ця велика та красива істота — моя Мати. Я це зрозумів, коли вона десь пішла й моєї шкурки торкнулося холодне повітря. Я також знав, що час їсти настане тоді, коли тепло повернеться. Часто для того, щоб втамувати голод, доводилося відштовхнути оте, що, як я тепер зрозумів, було мордочкою брата чи сестри. Мене намагалися відтіснити від Мама, і це дуже дратувало. Я взагалі не розумів, навіщо здались ці брати й сестра. Коли Мати лизала мені животик, щоб у мене все добре виливалося з-під хвоста, я підморгував їй і мовчки благав десь подіти інших цуценят заради мене. Я хотів, щоб вона була тільки моя.

Згодом з'являлися інші собачки, і я похмуро змирився з їхньою присутністю в зграї. Мій ніс розповів мені, що в мене є сестра і двоє братів. Сестра трохи менше цікавилася боротьбою зі мною, ніж брати. Одного з них я називав Швидким, бо він чомусь завжди був спритнішим за мене. Другий був Голодний — він завжди скавучав, коли Мама десь ішла, а коли вона поверталася, то він ссав її так відчайдушно, наче ніяк не міг наїстися. Голодний спав більше від інших, тому ми часто стрибали на нього й кусали за мордочку.

Наша нора була вирита під чорним корінням дерева. Під час денної спеки в ній було темно й прохолодно. Коли я вперше вибрався на сонечко, Сестра і Швидкий теж пішли зі мною. Звичайно, Швидкий пропхався наперед.

Із нас чотирьох тільки у Швидкого є біла цятка на морді. Коли він безтурботно побіг уперед, хутро на ній заблищало

на сонці. Здавалося, що ця яскрава зірочка на морді Швидкого промовляла: «Я особливий». Решта тіла в нього була такого самого невиразного буро-чорного кольору, як і в мене. Голодний був дещо світліший, а Сестра мала такий, як у Мама, товстий ніс і плаский лоб. Незважаючи на зарозумілість Швидкого, ми були дуже схожі між собою.

Наше дерево стояло над струмком. Я дуже зрадив, коли Швидкий сторч головою покотився вниз, хоча ми з Сестрою спускалися не красивіше, ніж він. Від слизького каміння і тоненького потічка йшли дивовижні пахощі. За струмком ми знайшли мокру прохолодну печеру — велику металеву трубу. Чуття підказувало мені, що там добре ховатися від небезпек, але на Маму наша знахідка не справила великого враження. Вона без церемоній занесла нас за шкірку до Нори, коли виявилось, що в наших лапках ще бракує сили, щоб видертися вгору самотужки.

Ми засвоїли, що не можемо повернутися до Нори самотійно, якщо підемо вниз до струмка. Проте, щойно Мама десь пішла, ми знову це зробили. Цього разу до нас приєднався Голодний, хоча, коли ми опинилися в трубі, він ліг у прохолодну багнюку і заснув.

Пошуки здавалися нам річчю дуже потрібною — нам треба було добувати їжу. Мама вже від нас втомлювалася. Бувало, вона вставала тоді, коли ми ще недоїли. У цьому, на мою думку, винні інші цуценята. Якби Голодний не був такий жадібний, Швидкий не вдавав із себе найголовнішого, а Сестра не крутилася, то Мама лежала б спокійно і давала нам досхочу наїстися. Я впевнений! Адже кому, як не мені, завжди вдавалося її вмовити — вона зазвичай зітхала й лягала, коли я тягнувся до неї знизу.

Часто Мама забагато часу вилизувала Голодного — як на мене, це несправедливо.

На той час Швидкий і Сестра вже вирости більші за мене. Моє тіло було таке саме, як у них, а ось лапи — коротші й міцніші. Голодний, звичайно, був найбільш кволим у зграї. Мені було прикро, що Швидкий і Сестра завжди кидали мене

з ним і гралися вдвох. Здавалося, наче ми з Голодним зайві в нашій зграї.

Оскільки Швидкий і Сестра більше цікавилися одне одним, ніж іншими членами сім'ї, я карав їх і позбавляв свого товариства — сам-один заходив у глиб труби. Якось я натрапив там на смачнющий запах тухлятини, аж раптом переді мною вискочила нова істота — жаба!

Я зрадів, кинувся до неї та спробував накрити жабу лапами, а вона знову стрибнула вбік, і я злякався. Я ж лише хотів погратися, мабуть, я навіть їсти її не став би.

Швидкий і Сестра вчули моє збудження і прибігли в трубу — поїхали по слизькому металу й збили мене з ніг. Жаба стрибнула, а Швидкий кинувся на неї, відштовхнувшись лапами від моєї голови. Я загарчав на нього, а він навіть уваги не звернув.

Сестра і Швидкий побігли до жаби, остання скочила у воду й попливла геть спритними безшумними рухами. Сестра засунула морду у воду та пирхнула, бо набрала води в ніс, забризкавши і мене, і Швидкого. Брат заліз їй на спину, а про жабу — мою жабу! — всі забули.

Я засмутився і пішов геть. Здається, наче навколо самісінькі дурні живуть!

Я потім не один день згадував про ту жабу, зазвичай тоді, коли засинав. Спіймав себе на думці про те, яка ж вона може бути на смак.

Дедалі частіше Мама тихо гарчала, коли ми підходили до неї. Вона вишкірила зуби, побачивши, що ми йдемо до неї та спотикаємося від голоду, і я з відчаєм зрозумів: ці цуценята все зіпсували! Тоді до неї підповз Швидкий, і вона схилила до нього морду. Він лизнув її в губи, і за це вона відригнула для нього їжу — ми теж кинулися поїсти. Швидкий відштовхнув нас, але тепер ми вже знали, що робити. Коли я понюхав і лизнув Маму, вона дала їсти й мені.

На той час ми вже добре розвідали місцевість над струмком і оббігали територію так, що всюди густо пахло нами. Швидкий і я здебільшого займалися серйозною справою — гралися. Я зрозумів, наскільки для нього важливо боротися: повалити

мене на спину, кусати за морду й горло. Сестра ніколи не задиралася до нього, і мене трохи засмучувало те, що в нашій зграї все вирішувалося за старшинством. Голодному, звичайно, було байдуже, яке місце він посідає, тож я кусав його за вуха, коли мені було досадно.

Якось підвечір я сонно спостерігав за тим, як Сестра і Швидкий смикають у різні боки десь знайдену ганчірку. Раптом вуха в мене самі настовбурчилися: ішла якась тварина — велика й шумна. Я скочив на ноги, але не встиг побігти понад руслом і подивитися, що воно таке, як прибігла Мама. Вона напружилася, наче попереджала нас про щось. Я здивовано помітив, що вона несе за шкірку Голодного, — так вона нас не носила вже кілька тижнів. Мама завела нас у темну трубу та пригнулася до землі, прищуливши вуха. Ми все зрозуміли й тихо відповзли в глиб тунелю.

Коли стало видно істоту, що йшла понад струмком, я відчув, як у Матері поза шкірою хвилями побіг страх. Істота була велика, вона незграбно йшла до нас на двох ногах, а з її рота виривалася пекуча пара.

Я уважно дивився, як зачарований. Сам не розумію чому, але я відчув, що істота мене чимось вабить. Хотілося вискочити їй назустріч і привітатися. Я навіть напружився всім тілом, щоб це зробити, проте Мама глянула на мене так, що я передумав. Істоти треба уникати будь-якою ціною.

Звичайно, це була людина. Перша людина, яку я бачив у житті.

Чоловік у наш бік навіть не подивився. Він оглянув берег і зник із наших очей. Мати трохи зачекала, тихо вийшла на сонце й підвела голову, щоб перевірити, чи небезпека дійсно минула. Відтак вона з полегшенням повернулася до нас і кожного лагідно й заспокійливо поцілувала.

Я теж вибіг подивитися, і мені стало прикро, що від людини залишився тільки запах диму в повітрі.

Відтак Мама повсякчас нагадувала нам ту науку, яку ми отримали тоді в трубі, — уникати людей будь-якою ціною. Їх треба боятися.

Наступного разу, коли Мати вибралася за здобиччю, вона дозволила нам піти з нею. Щойно ми відійшли від нашої безпечної Нори, як Мама стала лякливою та дуже обережною. Ми всі поводилися так, як вона: трималися подалі від відкритих місць, тихо пробиралися понад кущами. Якщо ми бачили людину, Мати застигала на місці, напруживши плечі, готова утікати. У такі моменти здавалося, що біла цятка на морді Швидкого привертає увагу так само, як гавкіт цілої зграї. Проте ніхто нас не помічав.

Мама показувала нам, як рвати прозорі мішки, що лежать за будинками, швидко розкидати неістівні папірці й знаходити шматки м'яса, сиру та крихти хліба — все це ми якнайшвидше жували. Смак тих наїдків був незвичний, а запах — просто дивовижний, але тривога Матері поступово передавалася нам, тому ми їли похапцем, довго не смакуючи. Голодного майже зразу знудило. Мені це здалося дуже кумедним, аж доки зі мною не сталося те саме — усередині сильно скрутило.

Здається, за другим разом їжа пішла краще.

Я завжди знав, що є й інші собаки, але ще нікого з них не бачив, крім своєї сім'ї. Іноді, коли ми йшли за здобиччю, хтось гавкав на нас з-за парканів. Мабуть, заздрили, що ми вільно ходимо, а вони зачинені там. Мати, звичайно, ніколи не дозволяла нам підходити близько до незнайомців. Швидкий трохи сердився. Його ображало те, що хтось наважувався гавкати на нього, коли він підіймав лапу біля наших дерев.

Одного разу я нарешті побачив собаку в машині! Коли це сталося вперше, я дуже здивувався і довго дивився на голову, яка з висолопленим язиком визирала з вікна. Пес весело гавкнув, коли помітив мене, але я був настільки вражений, що зміг лише підняти ніс і недовіриливо приплюхатися.

Машин, великих і малих, Мама теж уникала. Хоча я не розумів, яка від них може бути небезпека, адже в них навіть собаки їздять. Один великий і шумний автомобіль часто їздив і збирав мішки з їжею, які люди залишали для нас. Після цього день чи два нам майже нічим було тамувати голод. Я не любив цю машину і жадібних людей, які вискакували з неї та забирали всі харчі, — усі вони й без того чудово пахли.

Тепер часу на гру стало менше: ми добували їжу. Мати гарчала, коли Голодний намагався лизнути їй морду з надією, що вона дасть йому їсти, — і ми все зрозуміли. Ховаючись від чужих очей, ми виходили й старанно шукали поживу. Я втомлювався й почувався слабким. Тепер я навіть не боровся зі Швидким, коли він клав голову мені на спину й штовхав мене грудьми. І нехай, хай він буде головний. Наскільки я розумів, мої короткі лапи все одно були більш придатними до того бігу крадькома, якому нас учила Мати. Якщо Швидкий думає, що завдяки зросту та силі він чогось вартий, то він сам себе обманює. Усе одно Мама в нас головна.

Тепер у Норі під деревом ми насилу поміщалися, а Мати зникала все на довше й на довше. Щось підказувало мені, що колись вона піде й не повернеться, і нам доведеться самим про себе дбати. Швидкий завжди відштовхував мене від їжі та намагався забрати мою частку. Колись Матері не буде поряд, щоб подбати про мене.

Я почав думати, як воно — залишити Нору.

Усе змінилося того дня, коли Голодний пішов до труби й ліг там замість того, щоб їти добувати їжу. Він тяжко дихав, язик звисав із його рота. Мама понюхала Голодного перед тим, як їти. Коли я підійшов до нього, він не розплющив очей.

Над трубою була дорога. Колись ми знайшли на ній великого мертвого птаха та смикали його на всі боки, доки Швидкий не схопив пернатого й не відніс кудись. Незважаючи на ризик, що нас хтось побачить, ми час від часу бігали на дорогу й шукали такі забавки. Саме цим ми й займалися, коли Мати раптом стривожено підвела голову. Усі ми одночасно почули: під'їжджала велика машина.

Ця машина вже була нам знайома. Така сама, з такими самими звуками, повільно, навіть загрозливо (неначе полювала саме на нас), вона їздила нашою дорогою туди-сюди.

Ми з Мамою кинулися вниз, до труби, але — сам не розумію чому — на кілька секунд я зупинився й поглянув на ту страхітливую машину, а потім знову побіг ховатися в тунель.

Як виявилось, ті кілька секунд стали вирішальними. Вони помітили мене. Машина загурчала так, що аж земля затремтіла,

а потім зупинилася просто над нами. Двигун клацнув і замовк, невдовзі ми почули, як хтось крокує гравієм.

Маги тихо й коротко заскавучала.

Коли з обох кінців труби з'явилися людські морди, Мама пригнулася та напружилася. Люди показали нам зуби, але в цьому виразі ніби не було ворожості. Морди були бурі, на них росло чорне волосся, брови й очі в них були теж чорні.

— А йди-но сюди! — прошепотів один чоловік. Я не знав, що це означає, але цей поклик виявився таким самим природним, як звук вітру. Мені здалося, наче я все життя слухав людську мову.

В обох людей були палиці. Тепер я побачив, що на кінці кожної з них висіла петля. Ці штуки здавалися мені небезпечними, і я відчув, як страх бере гору над Мамою. Вона черкнула кігтями по трубі, пригнула голову й кинулася вперед, сподіваючись проскочити між ногами в одного з чоловіків. Швидким рухом палиця опустилася — і за мить мою Маму, яка пручалася й виривалася, людина вже тягнула на світло.

Ми з Сестрою позадкували, а Швидкий загарчав, шерсть у нього на загривку стала дибки. Ми всі троє зрозуміли, що відступати нікуди, а прохід уперед відкрився. Ми кинулися туди.

— Ось, біжать! — закричав чоловік з другого кінця труби.

Вибігши до струмка, ми зрозуміли, що насправді не дуже й уявляємо, що нам робити далі. Ми з Сестрою зупинилися за Швидким: хоче бути головним, то нехай, хай він тепер думає.

Матері ніде не було видно. Чоловіки махали палицями на різних берегах. Швидкий відскочив від одного, але його схопив інший. Скориставшись моментом, Сестра кинулася тікати, хлюпочучи по дну струмка, а я наче приріс до місця — стояв і дивився на дорогу.

Там, над нами, стояла якась жінка з довгим білим волоссям, і на її морді пролягли ласкаві зморшки.

— Заспокойся, цуцику, все добре. Ніхто тебе не образить. Усе добре, цуцику, — сказала вона.

Я не побіг, навіть не поворухнувся. Я дозволив, щоб мені на шию накинуди петлю і затягли її. Палицею мене вивели на берег, а там чоловік схопив мене за шкірку.

— У нього все добре, все добре, — наспівно промовляла жінка. — Відпустіть його.

— Він утече, — попередив її чоловік.

— Відпустіть.

Я слухав цю розмову й не розумів слів. Я знав лише те, що ця жінка тут головна. Хоча вона була і старша, і менша, ніж ті двоє чоловіків. Один із них неохоче кречнував і зняв мотузку з моєї шиї. Жінка дала мені понюхати свої руки: грубі, шкірясті долоні мали квітковий аромат. Від неї віяло добротою і турботою.

Коли жінка провела пальцями по моєму хутрі, я весь затремтів. Мій хвіст сам почав виляти, а коли вона підняла мене вгору, я потягнувся, щоб її поцілувати, й зрадив її сміху.

Мій настрій змінився, коли один із чоловіків приніс неживе тіло Голодного й показав жінці. Вона спромоглася лише видати печальний звук. Потім чоловік поніс мого покійного брата в машину, де Мати і Швидкий сиділи в залізній клітці, і підніс його тіло до їхніх носів. У сухому й сповненому пилу повітрі від Голодного повіяло запахом смерті, таким сильним, як будь-який спогад.

Ми всі уважно принюхалися до нашого мертвого брата, і я зрозумів: люди хотіли, щоб ми усвідомили, що сталося з Голодним.

Двоє чоловіків і жінка засумували, мовчки стоячи на дорозі, але ж вони не знали, яким хворим був Голодний від самого народження, яким кволим.

Мене посадили в клітку, і Мати з осудом принюхалася до запаху тієї жінки, який прилип до моєї шерсті. Машина смикнулася і знову рушила, а я швидко відволікся на чудові запахи, що потрапляли до мого носа, поки ми їхали. Я сидів у великій машині, тому аж загавкав від радості. Швидкий і Мати здивовано озирнулися на мене. Я нічого не міг із собою вдіяти, цікавішого в моєму житті ще не траплялося — це було навіть краще, ніж майже спіймати жабу.

Швидкий, здається, був глибоко засмучений, і за мить я все зрозумів: поряд уже немає Сестри, його найкращої подруги — ми всі її втратили так само, як і Голодного.

Тож, подумав я, світ значно складніший, ніж очікувалося. Справа не в Мамі, не в тому, що ми, цуценята, ховалися від

людей і гралися в трубі. Усе життя змінюють якісь важливіші події — ті, якими керують люди.

Тільки в одному я помилився. Тоді ми про це не знали, але згодом я і Швидкий зустріли нашу Сестру.

Розділ 2

Хай куди нас везли, але в мене було передчуття, що там будуть інші собаки. Клітку, в якій ми сиділи, просто переповнювали запахи інших псів: їхньої сечі, посліду, навіть крові, хутра і слини. Мама сиділа, забившись у куток, виставивши вперед кігті, щоб не ковзати по підлозі. Ми зі Швидким гасали кліткою, опустивши носи, та шукали запахи то одного, то іншого собаки. Брат намагався помітити кутки клітки, але щоразу, коли він опинявся на трьох лапах, машина підскакувала і він падав. Один раз Швидкий гепнувся просто на Маму, за що вона його легко вкусила. Я зневажливо глянув на брата. Ну хіба ти не бачиш — їй же сумно!

Урешті, втомившись винюхувати собак, яких тут уже й близько нема, я притиснувся мордою до ґрат і набрав повні груди повітря. Це мені нагадало той час, коли я встроїв писка в вологий смітник — наше головне джерело їжі. У ньому були тисячі незнайомих ароматів, і всі з такою силою пахнули, що я раз за разом чхав.

Швидкий вмовився з другого боку клітки й ліг, не приєднуючись до мене, бо цю забаву ж не він придумав. Він сердито на мене зиркав щоразу, коли я чхав, наче хотів сказати, щоб надалі я просив у нього на це дозвіл. І повсякчас, як цей холодний погляд зустрічався з моїм, я озирався на Маму, яка й надалі, наскільки я розумів, залишалася головною, хоча була тепер дуже налякана.

Коли машина зупинилася, підійшла жінка і звернулася до нас, притискаючи долоні до країв клітки, щоб ми їх лизнули. Мама навіть не поворухнулася, а Швидкий, зачарований так само, як і я, стояв поряд і махав хвостом.

— Які ви славні. Їсти хочете, малі? Голодні?

Нас зупинили біля довгої пласкої будівлі, з-під шин стирчала пустельна трава.

— Гей, Боббі! — крикнув один із чоловіків.

Відповідь на цей вигук була дивовижна. З-за будинку почувся такий гучний і багатоголосий гавкіт, що я навіть не міг уявити, скільки ж там було собак. Швидкий підскочив і сперся передніми лапами на стінку клітки, наче від того він зміг би більше побачити.

Галас продовжувався, а тим часом з-за будинку вийшов ще один чоловік. Він був бурий і обвітрений, злегка накульгував. Інші двоє чоловіків дивно всміхалися, коли дивилися на нього. Побачивши нас, кульгавий зупинився й опустил руки.

— О ні, сеньйоро! Годі вже собак. У нас їх і так забагато, — з його голосу було зрозуміло, що він жалкує і навіть змирився, в ньому не було жодної злості.

Жінка розвернулася й підійшла до нього.

— У нас двоє цуценят і їхня мати. Їм, може, місяців зо три. Ще одне з них утекло, а інше — померло.

— О ні!

— Мати їхня дика, бідолаха. Їй дуже страшно.

— Ну, ви ж знаєте, що вам казали останнього разу. У нас забагато собак, нам так ліцензію не дадуть!

— І нехай.

— Але ж, сеньйоро, у нас місця немає.

— Ну, Боббі, ви ж знаєте, що це неправда. А нам що, так і залишити їх, хай живуть, як дикі? Це ж собаки, Боббі, маленькі цуценята! Бачите?

Жінка знову розвернулася до клітки, а я помахав їй хвостом, показуючи, що хоча й не розумію жодного слова, зате уважно слухаю.

— То що, Боббі, ще трьох берете? — спитав один із тих двох чоловіків, що стояли й усміхалися.

— Скоро взагалі вам не буде чим платити — всі гроші на собачий харч підуть! — відказав Боббі, а ті двоє тільки вишкірилися й знизали плечима.

— Карлосе, я хочу, щоб ти взяв свіжий гамбургер і повернувся туди, до струмка. Може, вдасться знайти й третє, — сказала жінка.

Чоловік кивнув і засміявся, коли побачив вираз морди Боббі. Я зрозумів, що жінка серед цих людей головна, тому знову лизнув їй руку, щоб сподобатися найдужче.

— Ой, який ти хороший, хороший песик, — сказала вона мені. Я застрибав і так замахав хвостом, що вдарив ним Швидкого по морді. Брат роздратовано замружився.

Від того, кого звали Карлос, пахло м'ясом із приправами й незнайомим жиром. Він сунув палицю з петлею в клітку й зловив Маму. Ми зі Швидким охоче пішли слідом за ними. Матір повели за будинок до великого паркана. Там стояв просто-таки приголомшливий гавкіт, і в моїй голові проскочила страхітлива думка: «Куди це ми потрапили?»

Від Боббі пахло апельсинами, а ще землею, шкіряним одягом і собаками. Він злегка прочинив ворота, перекривши дорогу.

— Назад! Назад відходьте, назад! Ще далі! — казав він. Гавкіт трохи притих, і, коли Боббі повністю відчинив ворота, а Карлос підштовхнув Маму вперед, стало зовсім тихо.

Я був вражений, коли побачив, хто нас зустрічав. Я навіть не відчув на собі ноги Боббі, який штовхнув і мене у ворота. Собаки!

Собаки були геть усюди. Кілька було таких великих, як Мама, і навіть більших! Усі вільно бігали у великому дворі, обнесеному дерев'яним парканом. Я побіг до гурту цуценят, які були не набагато старші, ніж я. Вони видалися мені дружніми. Я підбіг до зграї й зупинився, неначе страшенно зацікавився чимось на землі. Усі троє собачат були світлої масті й жіночої статі, тож я красиво помочився на якийсь горбочок, а вже потім підбіг до них і ввічливо понюхав кожную ззаду.

Я був щасливий, що опинився тут, мені хотілося гавкати від радості, але Мамі й Швидкому було не так весело. Власне, Мати бігала туди-сюди понад парканом у пошуках виходу, притискаючи носа до землі. Швидкий підійшов до групи псів

і, напружившись усім тілом, стояв із ними, посмикуючи хвостом. Тимчасом собаки по черзі задирали лапу біля стовпчика в паркані.

Один із псів підійшов і став просто перед Швидким, інший обійшов його й люто понюхав ззаду — тут мій бідолашний брат не витримав. Він опустив зад і розвернувся, підібгавши під себе хвоста. І я зовсім не здивувався, коли за кілька секунд він уже лежав на спині і звивався з відчайдушною грайливістю. Отже, він тепер не головний.

Поки все це відбувалося, інший пес, високий і м'язистий, із довгими вислими вухами, абсолютно нерухомо стояв посеред двору й спостерігав, як Мама тривожно бігає по колу біля паркана. Щось мені підказувало, що саме цього собаки треба остерігатися в загороді. Звичайно, коли він вийшов із заціпеніння й попростував до паркана та собак, які оточили Швидкого, пси дали спокій моему брату й насторожено підвели голови.

Метрів за десять від паркана той самий пес перейшов на швидкий біг і помчав просто до Мами, яка зіщулилась і не ворушилася. Він загородив їй шлях, розставивши лапи й тримаючи хвіст рівно, наче стрілу. Тулячись до паркана, Мама дозволила йому обнюхати себе від хвоста до голови.

Першим моїм бажанням — і, напевне, Швидкий відчував те саме — було побігти на допомогу, але щось мені підказувало, що це було б неправильно. То був Головний собака, ширококостий мастиф із темно-бурою мордою й темними запаленими очима. Мама виявила покору, якої їй вимагала ситуація.

Після того як Головний собака уважно обнюхав незнайому, він пустив на паркан економний струмінь сечі, який Мати старанно обнюхала, й побіг геть. Коли той страшний пес зник, знесилена Мама тихо пробралася за купу шпал.

Тим часом згряя собак прибігла подивитися й на мене. Я пригнувся до землі й лизнув їх усіх, натякаючи, що зі мною в них неприємностей не буде, це лише мій брат — баламут. Я тільки хотів гратися з трьома дівчатками й досліджувати цей двір, де була сила-силенна м'ячиків, гумових кісточок, усіляких запахів

і розваг. У коритце постійно стікала чиста вода, яку можна було пити, коли захочеш, а чоловік на ім'я Карлос приходив раз на день, щоб прибирати за нами. Через певні проміжки часу ми всі здіймали гавкіт — без причини, просто для задоволення.

І нас годували! Двічі на день Боббі, Карлос, Сеньйора й інший чоловік заходили всередину зграї, ділили її на групи за віком і насипали цілі мішки ситної їжі у великі тази. Ми заривалися в посудини мордами та їли досхочу! Поблизу стояв Боббі й спостерігав за нами. Якщо йому здавалося, що хтось із собак мало їсть (як правило, це була найменша дівчинка), то він брав її в руки й давав ще жменю корму, відштовхуючи всіх інших.

Мама їла з дорослими собаками, і я інколи чув їхнє гарчання. Хоча коли я підводив голову, то бачив лише хвости, якими вони махали. Собаки смакували чимось надзвичайно запашним, але, коли хтось із малих намагався пробратися до них і подивитися, люди втручалися й зупиняли непосиду.

Жінка, Сеньйора, нахилилася й дозволяла нам цілувати її, вона проводила руками по нашій шерсті й сміялася. Вона казала, що мене звати Тобі. Вона це промовляла щоразу, як мене бачила: «Тобі, Тобі. Тобі!»

Я був переконаний: я її улюблений собака, як же інакше? Моя найкраща подруга мала світло-брунатну масть і звалася Коко, вона привіталася зі мною ще в перший день. У Коко були білі лапи, рожевий ніс, шорстка й сторчкувата шерсть. Вона була досить невеличка, тому я легко міг її наздогнати, незважаючи на свої короткі лапи.

Ми з Коко боролися цілими днями, зазвичай у товаристві інших дівчат. Інколи до нас приєднувався Швидкий, який завжди хотів гратися в таку гру, де він був Головним псом. Однак йому доводилося тримати себе в лапах і не поводитися занадто грубо. Коли Швидкий дуже вже розходився, до нас підходив хтось із псів і давав йому прочухана. У такі моменти я завжди вдавав, що бачу свого брата вперше в житті.

Я любив мій світ, мій Двір. Я любив бігати болотом біля корита з водою так, щоб з-під моїх лап летіли бризки грязюки. Я любив, коли ми всі гуртом гавкали, хоча й рідко розумів,

чому ми це робимо. Любив бігати за Коко, спати зі зграєю собак і нюхати послід інших. Не раз, набігавшись і награвшись, я просто падав від втоми, очманілий від щастя.

Старші собаки теж гралися — навіть Головний пес, бува, бігав двором із клаптем старого простирадла в зубах, а всі інші ганялися за ним і вдавали, ніби не можуть догнати. Мама, однак, цього не робила — вона, ховаючись, лежала в заглибині за купою шпал. Коли я одного разу зазирнув подивитися, як їй там, вона так загарчала, наче зовсім не впізнала мене.

Якось після вечері собаки сонно валялися у Дворі, а я зненацька помітив, як Мама нишком вийшла зі своєї схованки й стала підкрадатися до воріт. Я тим часом гриз гумову кісточку (в моєму роті весь час свербіло, тому мені постійно й хотілося щось гризти). Коли я побачив Маму, то зупинився і з цікавістю спостерігав, як вона сидить перед ворітьми. Може, хтось іде? Я підвів голову, але подумав, що собаки вже б здійняли гавкіт, якби хтось наближався.

Не один вечір Карлос, Боббі й інші люди сиділи за маленьким столиком, розмовляли, відкривали й передавали один одному пляшку, з якої різко пахло хімією. Проте сьогодні їх не було — у Дворі залишилися лише собаки.

Мама відірвала від землі передні лапи, поклала їх на дошки воріт і зубами вхопилася за металеву ручку. Я був вражений. Ну, чому вона гризе таку тверду штуку, коли тут стільки зручних гумових кісточок? Вона крутила головою ліворуч і праворуч, мабуть, намагалася добре взятися зубами. Я глянув на Швидкого, але він міцно спав.

І тут — дивина — двері клацнули й відчинилися. Моя Мама відчинила ворота! Вона опустила лапи на землю, тілом штовхнула хвіртку й обережно приюхалася до того, що було за парканом.

Тоді вона озирнулася й подивилася на мене, її очі були ясні. Усе було зрозуміло — Мама втікала. Я встав, щоб піти з нею, але Коко, яка лежала поблизу, ліниво підвела голову, глянула на мене, моргнула і знову розтяглася на піску. Якщо я піду, то більше ніколи не побачу Коко. Я розривався між вірністю

Матері, яка мене годувала, вчила і дбала про мене, і вірністю зграї, де залишався мій нікудишній брат Швидкий.

Мати не чекала, поки я вирішу. Вона безшумно зникла в сутінках. Насувалася ніч. Якщо я хочу її наздогнати, то мушу поспішити.

Я побіг до відчиненої хвіртки, помчав за Мамою в непередбачуваний світ, який чекав мене за парканом.

Швидкий не побачив, як ми пішли.

Розділ 3

Далеко я не зайшов. Я не міг бігти так швидко, як Мама. До того ж перед будинком були кущі, які, як мені здалося, треба позначити. Мати не чекала на мене, навіть жодного разу не озирнулася. Востаннє я побачив її, коли вона зробила те, що їй вдавалося найкраще, — ковзнула в тінь невидима та непомітна.

Ще зовсім недавно найбільшою моєю втіхою було примоститися під бочком у Мами, а її язик і тепло тіла значили для мене найбільше в житті. Проте тепер, коли я побачив, як вона зникає, то зрозумів: залишаючи мене, вона робить те саме, що рано чи пізно робить кожна мати-собака. Бажання йти за нею було останнім спогадом із наших стосунків, які назавжди змінилися того дня, коли ми прибули в Двір.

Я ще не встиг опустити лапу, коли на ганок вийшла Сеньйора. Вона зупинилася, побачивши мене.

— Тобі! Як же це ти вийшов?

Якщо я хотів йти геть, то мусив би бігти *негайно*, тільки з цього, звичайно, не хотів. Натомість я замахав хвостом, стрибнув на ноги Сеньйори та спробував лизнути її. Її квітковий запах змішався з дивовижним жирним запахом курятини. Вона погладила мене по вухах, і я пішов за нею. Я не міг без її дотику. Сеньйора швидко підійшла до відчиненої хвіртки, легенько підштовхнула мене вперед і теж зайшла. У Дворі в лінійній дрімоті лежали собаки.

Коли хвіртка зачинилася, собаки схопилися на лапи, побігли до нас, і Сеньйора гладила їх. Вона говорила до них лагідно, і я трохи сердився, що тепер жінка звертає увагу не лише на мене.

Це здавалося доволі несправедливим, адже я розлучився з рідною матір'ю, щоб бути з Сеньйорою, а вона зараз поводить так, наче я такий, як усі!

Коли жінка пішла, хвіртка голосно зачинилася, але тепер ворота не здавалися мені непрохідною перешкодою.

Я саме боровся з Коко, коли, за кілька днів після свого зникнення, повернулася Мама. Принаймні мені здалося, що то була вона. Мене відволік новий прийом у нашому з Коко постійному змаганні: я оббігав дівча, вилазив їй на спину та хапав передніми лапами. Це була чудова гра, і я зовсім не розумів, чому Коко виривається й гарчить на мене. Усе ж так добре, що тут може бути негаразд?

Я підвів голову, коли Боббі відчинив хвіртку, і там стояла Мама, налякана і непевна. Я радісно перший помчав через двір, але коли наблизився до неї, то сповільнив хід.

Масть у неї була така сама, як у Матері: чорна цятка навколо одного ока, товста мордочка й коротка шерсть, але то була не моя Мати. Вона присіла й спокійно помочилася, коли ми підійшли. Я разом з іншими собаками ввічливо оббіг новеньку, а Швидкий просто підбіг до неї і понюхав ззаду.

У Боббі були так само сумно опущені плечі, як того дня, коли він виводив нашу сім'ю з машини. Проте цього разу він став ближче до собаки, ніби захищав її від когось.

— У тебе все буде добре, дівчинко, — сказав він.

Це була Сестра. Я вже майже зовсім забув про неї. Тепер, коли я оглянув її, то зрозумів, як різоче відрізняється життя поза парканом від життя в Дворі. Сестра була така худа, що в неї стирчали ребра, а на боці був білий мокрий шрам. У неї з рота пахло гнилою їжею, а коли вона присіла, з її міхура йшов нездоровий запах.

Швидкий зрадів неймовірно, але Сестра занадто злякалася всіх інших собак, щоб прийняти його пропозицію погратися.

Вона припала до землі перед Головним псом і дозволила всім себе обнюхати. Вона не рухалася і не встановлювала жодних обмежень. Коли собаки зневажливо пішли від неї, Сестра нишком зазирнула в порожнє корито для харчів і крадькома випила трохи води.

Ось що відбувається з собаками, які намагаються жити у світі без людей: вони стають виснаженими, приниженими, зголоднілими. Якби ми й далі сиділи в трубі, то стали б такі, як Сестра.

Швидкий тепер від неї не відходив ні на крок. Я подумав, що він завжди найдужче любив Сестру. Вона була для нього навіть важливіша, ніж Мати. Я дивився, як він цілує Сестру і прогинає спину перед нею, і не ревнував — у мене була Коко.

А от увага інших псів до Коко мене дратувала. Вони, здається, вважали, що отак просто можуть прийти й гратися з нею, наче мене тут і близько немає. Мабуть, у них було на це право. Я знав своє місце у зграї та був радий відчувати порядок і безпеку. Проте я хотів, щоб Коко була тільки зі мною, мені не подобалося, коли мене грубо відштовхували вбік.

Здається, всі пси хотіли гратися в ту гру, яку я придумав: вони оточували Коко і намагалися заскочити на неї. Однак із прихованим задоволенням я помітив, що з ними так розважатися їй теж не подобалося.

Наступного ранку Боббі прийшов у Двір і взяв Швидкого, Сестру, мене, Коко та ще одного молодого рябого песика, якого люди називали Пушком, і посадив нас усіх у клітку в кузові машини. Там було тісно й галасливо, але мені подобалися сильні потоки повітря в дорозі й вираз морди Швидкого, коли я на нього чхав.

Одну дуже волохату сучку з нашої зграї Карлос і Боббі, як не дивно, взяли до кабіни. «Ну чому саме вона їде на передньому сидінні?» — гадав я. І чому, коли крізь відчинені вікна до мене долинає її запах, я на мить відчуваю якесь раптове шаленство?

Ми зупинилися біля старого кривого дерева — єдиного, яке на спекотній стоянці давало хоч якусь тінь. Боббі пішов

у будівлю, взявши з собою сучку з кабіни, а Карлос підійшов до дверей клітки. Усі, крім Сестри, побігли до нього.

— Виходь-но, Коко, Коко! — покликав Карлос. Я відчував на його пальцях запах горіхів, ягід і ще якийсь незнайомий солодкий дух.

Ми всі загавкали від заздрості, що Коко повели в будівлю, а потім ще погавкали просто так. На дерево сів великий чорний птах і подивився на нас, як на дурнів, то ми ще й на нього трохи погавкали.

До машини підійшов Боббі.

— Тобі! — покликав він.

Я гордо вийшов наперед, прийняв на шию шкіряну петельку перед тим, як стрибнути на асфальт — такий гарячий, аж боляче. Я навіть не озирнувся на тих невдах у клітці й пішов до будівлі, де було дивовижно прохолодно, пахло собаками та іншими тваринами.

Боббі провів мене коридором, а потім підняв і поставив на блискучий стіл. Прийшла якась жінка, я помахав їй хвостом, а вона м'якими, обережними пальцями помацала мої вуха та під горлом. Руки в неї пахли хімією, а одяг — усякими тваринами, я впізнав навіть запах Коко.

— Хто це в нас? — спитала вона.

— Тобі, — відказав Боббі. Я сильніше замахав хвостом, коли почув своє ім'я.

— Скільки у вас їх сьогодні, кажете? — спитала жінка й відгорнула мою губу, щоб помилуватися зубами.

— Три хлопчики, три дівчинки.

— Боббі! — сказала жінка. Я знову замахав хвостом, бо впізнав ім'я чоловіка.

— Та розумію, розумію...

— Вона собі лихо так наживе, — сказала жінка. Вона обмацувала мене всього, і я замислився, чи чемно було б застогнати від задоволення.

— Сусідів нема, скаржитися немає кому.

— Але ж є закон. Їй не можна брати нових собак. Їх і так уже забагато. Це антисанітарія.

— Вона каже, що інакше ці собаки загинули б. Замало людей їх бере до себе.

— Це протизаконно!

— Будь ласка, нікому не кажіть, пані лікарко.

— Ви мене ставите в дуже скрутне становище, Боббі. Я ж повинна перейматися їхнім здоров'ям.

— Але ж коли вони хворіють, ми приводимо їх до вас.

— Хтось може скаргу написати, Боббі.

— Та прошу...

— Ні, я не напишу. Я взагалі без вашого відома нікому нічого не казатиму, дам вам змогу знайти вихід. Добре, Тобі?

Я лизнув її в руку.

— Хороший хлопчик! Зараз ми тебе в палату візьмемо, все тобі зробимо як слід.

Боббі гигикнув.

Невдовзі я опинився в іншій кімнаті, світлій і прохолодній, де стояв сильний хімічний запах — такий самий, як ішов від тієї приємної жінки. Боббі тримав мене міцно, і я лежав тихо, адже розумів, що саме це йому від мене й треба. Мені було приємно, що мене так тримають, і я махав хвостом. Раптом мене щось різко вкололо за шиєю, але я не нарікав, а сильно-сильно замахав хвостом, наче для мене це була дрібниця.

Коли отямився, я вже був у Дворі! Я розплющив очі й спробував підвестися, але лапи мене не слухалися. Я хотів пити, але не мав сил дійти до води. Я опустил голову і знову заснув.

Коли я прокинувся, то зразу зрозумів, що в мене на шії щось з'явилося — якийсь білий розтруб. Він був такий безглуздий, що з ним зі зграї вигнати можуть. Між задніми лапами в мене свербіло й боліло, але зубами я не міг туди дістати через цей дурний пластиковий комір. Я побрів до води й трохи попив, мене нудило, а ззаду страшенно свербіло. Запахи в дворі мені підказували, що я пропустив вечерю, але в той момент мені було геть байдуже. Я знайшов прохолодний куточок і зі стогоном влігся, там само лежав Швидкий. Я подивився на нього — в нього був такий самісінький безглуздий коміречць, як і в мене.

Що ж з нами зробив Боббі?

Трьох дівчат, які поїхали з нами до тієї будівлі, ніде не було видно. Наступного дня я шкандибав Двором, винюхуючи слід Коко, але не було жодного доказу, що вона повернулася з нами.

Окрім того принизливого комірця, я ще повинен був пережити той момент, коли вся згряя обнюхає моє болюче місце. Головний пес без церемоній перевернув мене на спину — я лежав і терпів, поки він і всі інші з відвертою зневагою мене обнюхували.

Із дівчатами вони такого не робили — ті повернулися у двір за кілька днів. Я був неймовірно радий бачити Коко, яка теж мала такий химерний комірець, а Швидкий, як міг, заспокоював Сестру, яка дуже тяжко переносила все це.

Урешті Карлос познімав із нас комірці. Відтоді мені вже якось не так і кортіло гратися в ту гру, коли я залазив на спину Коко. Натомість у мене з'явилася ідея для нової розваги: я підбігав до дівчати з гумовою кісточкою і гриз іграшку просто перед нею. Коко вдавала, ніби не хоче забавку, й відводила погляд. Проте її очі завжди поверталися до кісточки, коли я носом підсував її до неї. Урешті, дівчина не витримувала і стрибала, але я так добре знав Коко, що встигав перший схопити іграшку. Я відскакував назад і весело махав хвостом. Інколи вона бігла за мною, і ми гасали великими колами — цю частину забави я любив найдужче. Бувало, Коко позіхала, вдаючи, що їй нецікаво, але я знову наближався й дразнив її кісточкою, доки вона не пробувала її схопити. Мені так подобалася ця гра, що вона мені навіть снилася.

Інколи в Дворі можна було натрапити на справжні кісточки, тоді з ними поводилися по-іншому. Карлос приходив із масним мішком, витягав нам підгорілі ласощі й вигукував наші імена. Чоловік добре знав, що Головному псові треба завжди давати кістку першому, і я цілком був із ним згоден. Мені не завжди діставалася пожива, але, коли щастило, Карлос казав: «Тобі, Тобі!» — і давав її мені, незважаючи на чужі носи. З людьми правила стають інакші.

Одного разу, коли Швидкому дісталася кістка, а мені — ні, я побачив дещо надзвичайне. Брат примостився на іншому

кінці Двору, шалено гриз і видихав п'янкий аромат свого частування. Я підійшов ближче і з заздрістю дивився на нього. Зненацька з'явився Головний пес.

Кремезний собака напружився, широко розставив лапи, наче перед бійкою, а тоді швидко пішов до Швидкого. Останній припинив гризти кістку й низьким голосом загарчав. Ніхто ніколи не гарчав на Головного пса. Однак я відчував, що правда була за Швидким, адже це його кістка. Карлос дав її саме йому, і навіть Головний не мав права її забрати. Проте кістка була така смачна, що Головний, здається, не міг втриматися. Він витягнув морду вперед — і тут Швидкий завдав удару — клацнув зубами просто перед носом Головного! Швидкий загрозовито підняв губу і примружився. Здавалося, що Головний пес остовпів від такої відвертої непокори. Він подивився на нього, а потім гордо розвернувся й задер лапу біля паркана, не звертаючи на Швидкого жодної уваги.

Я знав, що коли б Головний пес хотів, від би забрав кістку в Швидкого. У Головного була сила, і раніше він завжди до неї вдавався. Я бачив, що тоді було (десь перед тим, як нас возили до тієї милої жінки в прохолодній будівлі): пси зібралися навколо однієї дівчини, нюхали її та якимсь відчайдушним жестом задирали лапи. Сором сказати, але я теж був у тому гурті. Щось було в ній таке привабливе, навіть описати точно не можу.

Щоразу, коли пес намагався її понюхати, вона сідала в грізюку. Вона стримано прищулила вуха та кілька разів гарчала. Коли це відбувалося, пси відступали, немов вона щойно стала Головною.

Ми всі так тісно скупчилися, що час від часу налітали один на одного, і тут-таки спалахнула сварка між Головним і найбільшим псом у зграї — великим, чорно-бурим, якого Боббі називав Ротті.

Головний діяв, як досвідчений боєць: він схопив Ротті за шкірку й потягнув додолу. За кілька секунд чорно-бурий собака принижено перевернувся на спину. Однак на галас прибіг Карлос і закричав:

— Гей, досить. Годі!

Карлос стояв посеред двору, але пси не звертали на нього жодної уваги. Натомість Коко підійшла до чоловіка, щоб він її погладив. Подивившись на це кілька хвилин, Карлос погукав ту собачку, на якій раніше згряя зосередила всю свою увагу, і вивів її за хвіртку.

Я не бачив її до того часу, як ми опинилися в одній машині, коли їхали до милої жінки в прохолодну будівлю. Саме та волохата собачка сиділа з людьми на передньому сидінні.

Коли Швидкий догриз свою кістку, він, здається, встиг добре поміркувати над тим, що вкусив Головного пса. Мій брат опустив голову і, помахуючи хвостом низько над землею, перевальцем пішов туди, де стояв Головний. Швидкий кілька разів грайливо вигнувся, але Головний не звернув на це увагу. Після цього Швидкий лизнув його в губи — і це виглядало, як своєрідне вибачення. Головний пес трохи погрався з моїм братом, поперекидав його й навіть дозволив покусати себе за шию, а потім різко подався геть.

Ось так Головний собака підтримував порядок, тримав нас усіх на своїх місцях і не користувався своїм авторитетом, щоб забрати в нас їжу. У нас була шаслива згряя до того дня, як у ній з'явився Спайк.

Після його появи змінилося геть усе.

Розділ 4

Мені здавалося, що тільки-но я збагну, як треба жити, — все відразу зміниться. Коли ми бігали за Мамою, я навчився боятися людей, порпатися в їхньому смітті, миритися зі Швидким, щоб він був у доброму, як для нього, гуморі. І тут прийшли люди, взяли нас у Двір — і все змінилося.

У Дворі я швидко звик до життя в зграї, навчився любити Сеньйору, Карлоса і Боббі — і щойно мої забави з Коко стали набувати іншого, складнішого характеру, нас повезли до милої жінки в прохолодну будівлю, й те сильне бажання, яке я раніше

відчував, повністю щезло. Більшу частину дня я кусав Коко чи вона мене, проте вже без того незвичайного потягу, який час від часу мене охоплював.

Між двома світами — зовнішнім і Двором — стояла та хвіртка, яку колись відчинила Мати. Я так часто думав про той вечір, коли вона втекла, що не раз відчував у своєму роті присмак металевої ручки. Мати показала мені, як вийти на свободу, якщо я захочу. Одначе я був інакшим собакою, ніж вона. Я полюбив Двір. Мені подобалося, що я належу Сеньйорі. Я став Тобі.

Мати, навпаки, не хотіла бути в зграї, тому, мабуть, її відсутності ніхто й не помітив. Сеньйора їй навіть імені не дала. Швидкий і Сестра дуже часто ходили нюхати той закуток за шпалами, де раніше лежала Мати, однак ніяк не показували, що переймаються її втратою. Життя тривало, як і раніше.

І тут, щойно місце кожного з нас усталилося, коли я почав їсти з дорослої миски, Карлос носив нам кісточки, а Сеньйора приходила, щоб поцілувати й пригостити, з'явився новий пес.

Його звали Спайк.

Ми почули, як відчинилися двері машини Боббі, й усі разом загавкали, хоча стояла така спека, що дехто з наших лежав на череві в тіні й навіть не підвівся з місця. Відчинилася хвіртка, й увійшов Боббі, який вів на кінчику палиці великого, мускулястого пса.

Коли на тебе біжить уся згряя — це страшно, але новий собака навіть не поворухнувся. Він був такий темний і кремезний, як Ротті, й такого зросту, як Головний. Більша частина його хвоста десь загубилася, але той короткий оцупок, який залишився, не ворухився. Пес міцно стояв, рівно розподіливши вагу тіла між чотирма лапами. З його грудей викотилося тихе гарчання.

— Тихо, Спайку. Все нормально, — сказав Боббі.

Зі слів Боббі я зрозумів, що собаку звати Спайк, і вирішив: нехай спочатку його оглянуть всі інші, а потім уже я.

Головний пес, як завжди, був десь позаду, але тепер він вийшов з прохолодної тіні біля водопою і побіг зустрічати новоприбулого. Боббі зняв із шиї Спайка петлю.

— Спокійно, — сказав йому Боббі.

Тривога чоловіка передалася всій зграї, і я відчув, як у мене на спині хутро стає сторч, хоча й не зовсім розумів чому. Головний і Спайк, напружені, вивчали один одного, жоден не відступав. Зграя оточила їх щільним колом. На морді Спайка було безліч шрамів — сіруватих краплеподібних заглибин і виступів на чорному тлі.

Те, як Спайк сприймав нас, налаштовувало всіх проти нього. Це мене злякало, хоча все пройшло як слід: Спайк дозволив Головному псові покласти голову йому на спину. Новоприбулий анітрохи не пригнувся до землі, натомість він підійшов до паркана, уважно його обнюхав і задер лапу. Пси негайно зробили те саме на тому ж місці вслід за Головним.

Раптом над хвірткою з'явилася голова Сеньйори, і моя тривога почасти зникла. Дехто зі зграї вискочив із кола й побіг до неї, поставивши лапи на паркан так, щоб вона могла погладити кожного по голові.

— Бачите? Усе буде добре, — сказала Сеньйора.

— Таких псів вирощують для боїв, сеньйоро. Він не такий, як усі інші, мем.

— Ти будеш хорошим собакою, Спайку! — гукнула йому Сеньйора. Я ревниво поглянув на новенького, а той, коли почув своє ім'я, навіть вухом не повів, наче воно нічого не означало для нього.

Я хотів, щоб вона сказала: «Тобі! Хороший пес, Тобі!»

Натомість вона сказала:

— Немає поганих собак, Боббі, бувають погані люди. Собаці просто потрібна любов.

— Іноді в собаки всередині просто щось зламане, сеньйоро, і немає цього ради.

Сеньйора з відсутнім виразом опустила голову й почухала Коко за вушками. Я щосили сунув ніс під пальці Сеньйори, але вона, здається, навіть не помітила мене.

Пізніше Коко сиділа переді мною з гумовою кісточкою і старанно її гризла. Я не зважав: мені досі було прикро, що мене, улюблення Сеньйори, так зневажили. Коко перевернулася

на спину та гралася з кісточкою лапами: підіймала її, кусала, тримала її так легенько, що я розумів, що можу перехопити забавку, — і я стрибнув! Коко відкотилася вбік, і я погнався за нею, розсердившись, що вона грає в цю гру навпаки.

Я так зосередився на тому, щоб відібрати в Коко цю дурну кісточку (яку мав би носити я, а не вона), що не помітив, як усе почалося. Я побачив лише, що той самий бій, який, як усі розуміли, мав відбутися, уже розпочався.

Зазвичай бійка з Головним довго не триває — собака з нижчим статусом приймає покарання за те, що порушив порядок. Проте ця жажлива сутичка, гучна, близька й люта, здається, не мала кінця.

Два пси зчепилися, відірвавши передні лапи від землі. Кожен намагався стати вищим, їхні зуби зблискували на сонці. Нічого страшнішого, ніж їхнє завивання під час бійки, я в житті не чув.

Головний пес спробував, як зазвичай, схопити суперника за загривок: так можна показати свою владу, не завдаючи великої шкоди, але Спайк звивався й прицільно клацав зубами, а потім вхопив Головного за морду. Через це новоприбулий отримав рвану рану під одним оком, але разом із тим — перевагу над своїм суперником. Спайк почав нахилити голову Головного до землі.

Зграя не робила нічого — ніхто нічого й не міг зробити: всі тільки хекали й стривожено бігали колами. Раптом хвіртка різко прочинилася й у неї вскочив Боббі, він тягнув за собою довгий шланг. На обох псів полетів струмінь води.

— Гей! Стоп, закінчуйте! Гей! — кричав він.

Головний пес слухняно відпустив суперника, а Спайк, немов не почув наказу людини, не розтискав зубів.

— Спайк! — крикнув Боббі. Він розвернув шланг і спрямував струмінь просто йому в морду — в повітря полетіла кров. Урешті Спайк відпустив, струсив з голови воду й подивився на Боббі. Подивився, як убивця. Чоловік позадував, тримаючи шланг перед собою.

— Що там таке? Це новий? *El combatiente*?¹ — гукнув Карлос, вбігаючи у Двір.

— *Sí. Este perro será el problema*², — відповів Боббі.

Сеньйора теж прибігла в Двір. Після того, як люди довго радилися, вони покликали Головного й намастили йому рани чимось із різким хімічним запахом — я зразу згадав милу жінку в прохолодній кімнаті. Головний звивався, зализував рани, хекав, прищулював вуха, а Карлос щось прикладав до дрібних подряпин на його морді.

Я ніколи не думав, що Спайк дозволить, щоб із ним зробили те саме. Проте він стояв і не заперечував, коли йому обробляли рану за вухом. Здається, він звик до цього, неначе цей запах був для нього чимось, що завжди з'являється після бійки.

Наступні кілька днів усі провели в душевних переживаннях. Ніхто, особливо пси, не розумів, на якому світі ми перебуваємо.

Спайк, звичайно, тепер був головним — він це нам показував, коли сходився з кожним у Дворі ніс до носа. Головний пес робив те саме, але по-іншому. Для Спайка найдрібніше порушення було підставою для покарання — здебільшого швидкого болісного укусу. Коли гра ставала дуже вже бурхливою і заходила занадто далеко на територію Головного пса, той завжди стримано попереджав: суворо дивився, можливо, гарчав. Спайк цілий день походжав Двором і кусав нас то за щось, то просто так. Якась у ньому була чорна сила, наче щось дивне й лихе шукало вихід.

Коли пси, здобуваючи собі вищий титул у зграї, викликали один одного на поєдинок, Спайк теж опинявся там і аж занадто часто долучався до них. Здається, він просто не міг втриматися від бійки. Це було непотрібно, це заважало. Напруга зростала аж так, що між нами виникали дрібні сварки через питання, які вже давно були вирішені. Наприклад, чиє місце біля корита під час годівлі чи чия черга полежати в спеку в тій частині двору, де з крана текла прохолодна вода.

¹ Бійцівський? (исп.) (Тут і далі прим. пер.)

² Так. Цей пес — це проблема (исп.).

Коли ми з Коко гралися гумовою кісточкою і вона намагалася тихцем її відібрати, підбігав Спайк і з гарчанням вимагав, щоб я поклав іграшку біля його лап. Іноді він заносив нашу забавку до свого кутка (через це ми припиняли гратися, доки я не знаходив іншу розвагу), іноді — зневажливо нюхав іграшку й залишав її в багнюці.

Коли Карлос приносив свій мішок зі справжніми кістками, Спайк навіть не вставав зі свого місця, щоб подивитися, чи перепаде щось і йому.

Він чекав, доки у дворі не залишиться людей, а потім просто брав ту кістку, яку хотів. Деяких собак Спайк не займав — Ротті, Головного і, як не дивно, Швидкого, а от щоразу, коли мені вдавалося запустити зуби в ласу кісточку, — я мусив змиритися з тим, що її згризе Спайк.

Таким став новий порядок. Нам, можливо, непросто було розібратися в його правилах, але ми точно знали, хто їх встановлює, і навіть змирилися, тож я здивувався, коли Швидкий вирішив позмагатися зі Спайком.

Трапилося це, звичайно, через Сестру. У силу дивного збігу обставин, ми всі троє — я, Сестра та Швидкий — стояли коло паркана й роздивлялися комашку, що приповзла з того боку. Воля та спокій, які я відчував поруч із рідними, були для мене дуже приємними. Вони так полегшували душу, особливо після останніх нервових днів, що я поведився так, ніби зроду не бачив нічого цікавішого за цього маленького чорного жучка, який здіймав мікроскопічні чорні лапки, наче збирався битися з нами трьома одразу.

Захоплені цим, ми не помітили Спайка, доки він не опинився зовсім поряд. Він тихо, з блискавичною швидкістю стрибнув на Сестру ззаду — і вона злякано заскавчала.

Я одразу припав до землі — ми ж не зробили нічого поганого! — а от Швидкий цього не стерпів і кинувся на Спайка, зблискуючи зубами. Сестра стрілою помчала геть, а я, сповнений такого гніву, якого досі ніколи не відчував, разом зі Швидким долучився до бою. Ми з братом гарчали й кусали кривдника.

Я спробував підскочити й схопити Спайка за спину, але він розвернувся. Коли я відскочив, його щелепи зімкнулися на моїй передній лапі, і я зойкнув.

Невдовзі Спайк притиснув Швидкого до землі, але я не звертав на брата жодної уваги. Моя лапа страшенно боліла, і я зі сквачанням пошкандибав геть. До мене підбігла Коко, почала мене схвильовано облизувати, але я не зважав і біг просто до хвіртки.

Саме так, як я й очікував, Боббі відчинив хвіртку і прибіг зі шлангом. Бійка скінчилася, Швидкого відпустили, Сестра сховалася за купою шпал, а увагу Боббі привернула моя лапа.

Чоловік присів на землю:

— Хороший собака, Тобі. Усе добре, хлопче, — сказав він мені.

Я кволо змахнув хвостом. Коли Боббі торкнувся моєї лапи, біль пронизав мене аж до плеча. Я лизнув чоловіка в морду, пояснюючи, що я зрозумів, що це було ненавмисне.

Сеньйора повезла нас до милої жінки в прохолодну кімнату. Боббі притримав мене, коли вона ткнула в мене ту саму голку, яка пахла хімією, — раптово біль відступив і більше мене не турбував.

Я сонно лежав на столі, жінка посмикувала мене за лапу, а я слухав її голос — вона розмовляла з Боббі та Сеньйорою. Я чув хвилювання, попереджувальні нотки, але мені було геть байдуже, поки Сеньйора гладила мене по шерсті, а Боббі, нахилившись, тримав мене. Коли Сеньйора зітхнула, почувши, як мила жінка з прохолодної кімнати каже: «Непоправне ушкодження», я навіть голову не підняв. Я просто хотів лежати на цьому столі довіку — чи хоча б до обіду.

Коли я повернувся у Двір, на мені знову був цей дурний комір, і я помітив, що до моєї пораненої лапи прилипло щось тверде й важке. Я хотів зірвати цю штуку зубами, але комір не лише виглядав безглуздо, він ще й не давав мені можливості дістати до лап! Я міг тепер ходити тільки на трьох лапах. Це, здається, забавляло Спайка, бо він час від часу підходив, штовхав мене грудьми й валив на землю. «Ну гаразд, гаразд, Спайку! Все одно більш потворного собаки, ніж ти, я в житті не бачив!»

Лапа завжди боліла. Коли я засинав, приходила Коко й клала на мене голову. Двічі на день навідувався Боббі та пригощав мене чим-небудь смаченьким. Я вдавав, ніби не помічав, що в шматок м'яса загорнуте щось гірке (хоча, бувало, я його не ковтав, а чекав і згодом тихцем випльовував), то було щось біле й кругле завбільшки з горошину.

Я й далі був у дурному комірі, коли прийшли оті люди. Ми почули, як на під'їзній доріжці хряснуло кілька дверей, і, як завжди, розгавкалися. Багато хто замовк, коли почув крик Сеньйори: «Ні! Ні! Ви не можете забрати моїх собак!»

У її голосі було таке горе, яке важко було не розпізнати, й ми з Коко тривожно тицяли носами одне в одного. Що ж це відбувається?

Відчинилася хвіртка, й у Двір обережно зайшло кілька людей, які тримали в руках уже знайомі нам палиці з петлями. Дехто тримав перед собою бляшані балончики, наче очікував нападу.

Ну що ж, хай там яка це гра, а більшість із нас хотіли забави. Коко підійшла до людей однією з перших, її спіймали і потягли за хвіртку — вона не опиралася. Більшість зграї пішла за нею й охоче стала в чергу, хоча дехто не поспішав — Сестра, Швидкий, Спайк, Головний пес і я, бо мені не хотілося кульгати до них. Хочуть гратися, то нехай зі Спайком граються.

Сестра побігла понад парканом, немов очікувала, що десь у ньому з'явиться дірка. Швидкий спочатку кинувся за нею, а потім злякано зупинився й просто дивився на її панічний безладний біг. До Сестри підскочили двоє чоловіків і спіймали її мотузкою. Швидкий відразу здався, бо хотів бути поряд із Сестрою, а Головний із гідністю вийшов наперед, коли його покликали.

А от Спайк чинив опір, дико гарчав і кидався на петлі й людей. Чоловіки кричали, й один із них спрямував тонкий струмінь рідини з балончика собаці в морду — запах обпik мені ніс аж на іншому кутку Двору. Спайк припинив боротьбу й упав на землю, накривши голову лапами. Його потягли геть, а тоді люди пішли до мене.

— Хороший собачка. Лапа болить, так? — спитав один із чоловіків. Я нерішуче помахав хвостом і нахилив голову, щоб

було легше накинути мені на шию петлю (через мій дурний пластиковий комірець це було не так і просто).

Коли я опинився по той бік паркана, я засмутився: Сеньйора плакала, Карлос і Боббі тримали її за руки, але вона виривалася. Її смуток передався мені, тому я потягнувся до неї в петлі, бажаючи підійти та заспокоїти.

Один із тих чоловіків дав Сеньйорі якийсь папірець, а вона кинула його на землю.

— Навіщо ви це робите?! Ми ж нікому не шкодимо! — кричав Боббі. Його гнів був помітний, і від цього стало страшно.

— Забагато тварин. Погані умови, — сказав чоловік із папірцем. Він теж випромінював гнів. Я помітив, що він у темному одязі й на грудях у нього блищить метал. Усі були дуже напружені.

— Я люблю своїх собак, — ридала Сеньйора. — Будь ласка, не забирайте їх у мене!

Сеньйора не гнівалася, їй було сумно й страшно.

— Негуманні умови, — сказав той чоловік.

Я просто не знав, що й думати. Бачити, як усю зграю виводять із двору, заганяють по одному до кліток у машинах, — від цього просто все плуталося. Більшість із нас прищулили вуха й підібгали хвости. Я опинився біля Ротті. Його густий, важкий гавкіт ніби висів у повітрі.

Коли ми прибули на місце, зрозуміліше не стало. Тут пахло десь так, як у милої жінки в прохолодній кімнаті, тільки було спекотно, а навколо — повно схвильованих і галасливих собак. Я охоче пішов уперед і, на своє розчарування, опинився в одній клітці зі Швидким і Головним. Як на мене, краще було б, якби там була Коко чи хоча б Сестра. Хоч і Швидкий, і Головний були так само налякані, як і я, і дивилися на мене зовсім не вороже.

Гавкіт стояв оглушливий, однак я чітко вирізняв із загального хору люте гарчання Спайка, який кинувся на когось, а потім різкий зойк якогось нещасного собаки. Люди закричали, за кілька хвилин Спайка провели на кінці палиці повз нас, і він зник десь у глибині коридору.

Перед нашою кліткою зупинився якийсь чоловік.

— Що тут сталося? — спитав він.

Інший, той, який щойно вивів Спайка, зупинився й подивився на мене без жодної цікавості.

— Хто його знає...

Від першого чоловіка віяло стурбованістю й сумом, а від другого — нічим, окрім байдужості. Перший відчинив двері й обережно помацав мою лапу, відсунувши морду Швидкого.

— Цей зовсім нікудишний, — промовив він.

Я спробував пояснити йому, що без оцього дурного коміра я значно кращий пес.

— Такого не візьмуть, — сказав перший.

— У нас забагато собак, — мовив другий.

Перший сунув руку в конусоподібну штуку навколо моєї голови й погладив мене по вухах. Хоч мені це й здавалося зрадою Сеньйорі, але я лизнув його руку. Від нього пахло в основному іншими собаками.

— Ну що ж, — сказав перший.

Другий чоловік запустив у клітку руки й допоміг мені спуститися на підлогу. Він накинув на мене петлю й повів у маленьке жарке приміщення. Там у клітці метався Спайк, а двоє інших собак, яких я раніше ніколи не бачив, ходили кімнаткою, старанно обминаючи його.

— Ось тут. Почекай, — мовив перший чоловік біля дверей. Він нахилився й відстібнув від моєї шиї комір, і повітря налетіло на мою морду, неначе поцілувало її. — Вони так цих штук не люблять!

— Нехай, — сказав другий.

Чоловіки вийшли й зачинили двері. Одна з незнайомих була стара-престара сука, яка без особливої цікавості понюхала мій ніс. Спайк гавкав, а другий незнайомиць, молодший пес, через це хвилювався.

Я застогнав і важко влігся на підлогу. У мене у вухах зашвирило, і молодий пес заскавчав.

Раптом Спайк гучно бухнувся на підлогу, язик вивалився в нього з рота. Я з цікавістю подивився, що це він придумав.

Поруч упала стара, прихиливши голову до клітки зі Спайком, а той, на превеликий мій подив, зовсім не заперечував. Молодий песик заскавчав. Я тупо глянув на нього й заплющив очі. Мене зморила втома — така важка, задушлива, як тоді, коли в дитинстві мої брати й сестра лягали на мене уві сні. Ось про це я й думав, а потім почав сповзати в темний і тихий сон — сон, у якому я був цуцням. Потім я подумав про втечу разом із Мамою, ласку Сеньйори, Коко й Двір.

Несподівано мене охопив такий смуток, який відчувала Сеньйора, коли я бачив її востаннє. Мені закортіло підповзти до неї, облизати її долоні, втішити, розрадити. З усього, що я робив у житті, найважливішим для мене було розсмішити Сеньйору.

Ось це, подумав я, і є та єдина річ, яка надавала сенсу моему життю.

Розділ 5

І раптом усе стало водночас незнайоме й знайоме.

Я чітко пам'ятав ту шумну та жарку кімнату, Спайка, який сповнював повітря люттю, а потім несподівано я так глибоко заснув, наче щойно відімкнув зубами хвіртку й утік. Пам'ятаю, як мені хотілося спати, потім здалося, що минуло дуже багато часу — немовби вирішив подрімати по обіді, а прокинувся й зрозумів, що можна й повечеряти. Тільки від цього сну я прокинувся не тільки в інший час, а й у зовсім іншому місці.

Мені була знайома присутність теплих, жвавих цуценят обабіч мене. Була знайома боротьба за чергу біля соска й густе життєдайне молоко, яке ставало нагородою за всю штурханину та перелізання через інших. Чомусь я знову став цуцням, слабеньким і безпорадним, знову опинився в Норі.

Однак щойно я прозрів і зміг бодай розмити побачити свою матір, то зрозумів, що вона зовсім не така, як раніше. Масть у неї була світла, а сама вона була більша, ну як би це

сказати, ніж моя Мати. Мої брати й сестри — їх було сім! — мали таке саме світле хутро, а коли я подивився на власні лапи, то зрозумів, що й сам такий.

І лапи тепер були не тільки іншого кольору — вони відповідали розмірам мого тіла та зграбно продовжували його.

Я чув багато собачих голосів і запахів, але ми були не в Дворі. Коли я виліз із Нори, то під моїми лапами виявилася тверда й груба поверхня. Я не пробіг і шести метрів, як зустрів на своєму шляху дротяну огорожу. Я був у вольєрі з цементною підлогою.

Від думок про те, що це все означає, я аж стомився, тож подибав назад у Нору та впав на купу братів і сестер, щоб поспати.

Я знову став цуценятком, яке ледве вмilo ходити. У мене з'явилася нова сім'я, нова мати, новий дім. В усіх нас була однакова білява масть і темні очі. У моєї нової матері молоко було набагато ситніше, ніж у першої.

Жили ми в чоловіка, який приходив годувати матір. Вона швидко все з'їдала й поверталася в Нору гріти нас.

Але де ж Двір, Сеньйора, Швидкий, Коко? Те життя я дуже добре пам'ятав, проте зараз усе було інакше, наче я почав усе спочатку. Чи може таке бути?

Я згадував шалений гавкіт Спайка й те, як заснув у спекотній кімнаті, як мною тоді заволоділо неосяжне питання — питання про *мету*. Про таке собачі думати наче й не пристало, але час від часу я про це міркував, зазвичай коли ось-ось мав задрімати. Навіщо? Чому я знову малий? Чому в мені живе ось це невідчепне відчуття, що я щось повинен *зробити*?

У нашому вольєрі дивитися особливо не було на що, не було чого й погризти цікавого — хіба що одне одного покусати. Коли ми з братами й сестрами набралися трохи сил і розуму, то помітили що в будці праворуч є ще цуценята — маленькі, енергійні, з темними плямами й шерстю, яка стирчала на всі боки. З іншого боку мешкала некваплива сука, сама-одна, в неї був великий провислий живіт і набубнявілі соски. Вона була біла в чорну цятку, з дуже короткою шерстю. Вона майже

не виходила зі свого житла й, здається, геть не цікавилася нами. Між вольєрами була відстань сантиметрів у тридцять, і ми тільки й могли, що принохуватися до сусідських цуценят, хоча, судячи з їхнього вигляду, з ними було б весело погратися.

Просто перед нами лежав довгий моріжок, який манив до себе солодким ароматом мокрої землі й густої, свіжої трави, але надвір нас не пускали замкнені двері вольєра. Навколо трави й кліток із собаками стояв дерев'яний паркан.

Той чоловік, який тепер приходив, зовсім не був схожий ні на Боббі, ні на Карлоса. Коли він заходив до вольєрів годувати собак, то майже нічого нам не казав. Він випромінював холодну байдужість — це так відрізнялося від доброти, якою пахнули доглядачі собак у Дворі. Коли цуценята з сусіднього вольєра вибігали його зустрічати, він щось бурчав і відштовхував їх від миски з харчами, щоб їхня мати могла підійти. Ми не так дружно вискакували, тож зазвичай не встигали добігти до дверей раніше, ніж він лишить матері їжу, а вона нас до неї не підпустить.

Іноді чоловік розмовляв, коли ходив від вольєра до вольєра, але не з нами.

Говорив він тихо й дивився на папірець у руках.

— Тер'єри йоркширські, приблизно тиждень, — сказав він одного разу, глянувши на собак у вольєрі праворуч. Потім він підійшов до нашої клітки й подивився знову в папірець. — Ретривери золотисті, вже тижнів зо три, далматини ось-ось народяться...

Я вирішив, що після життя у Дворі повинен стати головним між своїх нових братів і сестер. Мене драгувало, що вони зі мною не погоджувалися. Коли я пробував схопити одного так, як Головний хапав Ротті, двоє чи троє цуценят стрибали мені на спину — взагалі вони геть нічого не розуміли! Коли мені вдавалося відбитися від них, той, кого я хотів побороти, вже мірявся силами з кимось іншим, неначе це була одна гра. Коли ж я пробував загрозиво загарчати, у мене виходило щось кумедне й зовсім не зле, тоді мої брати й сестри весело рикали у відповідь.

Якось нашу увагу привернула ряба сусідка. Вона тяжко дихала й нервово бігала туди-сюди, ми інстинктивно кинулися до мами, яка уважно стежила, що та робить. Сусідка порвала зубами ковдру, обгорнула шматки тканини кілька разів навколо себе, а потім, тяжко зітхнувши, лягла в це кубло. За кілька секунд я побачив, що біля неї з'явилося новеньке цуценя — усе в цяточку і вкрите якоюсь слизькою плівкою, чимось на зразок мішка, який його мати одразу злизала. Вона обережно підштовхнула малого язиком — і за мить він сонно поповз до материнських сосків, які нагадали мені, що я теж хочу їсти.

Наша мати зітхнула, дала нам трохи попоїсти, а потім різко підвелася й пішла геть. Один із братів ще якусь мить висів на ній, а потім упав. Я стрибнув на нього, щоб провчити, — і, як виявилось згодом, це зайняло чимало часу.

Коли я знову подивився, що робиться в собаки по сусідству, у вольєрі було ще шестеро цуценят! Вони були якісь довгасті й слабенькі, але їхній матері це було неважливо. Вона все їх вилизувала, підштовхувала до себе під бік, а потім тихо лежала, поки вони ссали.

Прийшов чоловік, зайшов до клітки, де спали новонароджені, подивився на них і пішов геть. Потім він відчинив двері, де мешкали кудлаті цуценята праворуч від нас, і випустив їх на травичку!

— Ні, ти тут посидь, — сказав він їхній матері, затуливши вихід, коли вона хотіла піти слідом за ним. Він зачинив її та поставив миски з їжею для цуценят, у які малеча позалазила й почала одне одного облизувати — такі дурні й одного дня в Дворі б не прожили! Їхня мати сиділа під дверима й скімлила, доки її діти наїлися і чоловік випустив її до них.

Малі волохаті цуценята підбігли до нашого вольєра, щоб понюхати нас — нарешті ніс до носа після стількох тижнів життя по сусідству. Я злизував з їхніх морд їжу, а один із братів виліз мені на голову.

Чоловік залишив цуценят бігати, а сам пройшов через хвіртку в дерев'яному паркані, схожу на ту, якою Карлос

і Боббі заходили в Двір. Я із заздрістю дивився на цуценят, які ганяли по травичці, підбігали понюхатися-привітатися з іншими собаками у вольєрах, гралися між собою. Мені вже набридло сидіти в клітці, я хотів вийти та все роздивитися. Хай там яка мета в моєму новому житті, сидіти тут — це геть на неї не схоже.

За кілька годин чоловік повернувся, приніс собаку, на вигляд такого самісінького, як мати волохатих цуценят, які бігали по траві, тільки то був пес. Чоловік загнав матір тих непосид назад у вольєр, запустив туди ж і пса, а тоді замкнув їх удвох. Пес, здається, був доволі радий бачити собаку, але та гарчала на нього, коли він наскакував на неї ззаду.

Чоловік не зачинив за собою хвіртку, і я здивувався тому пристрасному бажанню, яке охопило мене від вигляду тоненької смужки зовнішнього світу по той бік паркана. Якби ж я зараз бігав по траві, то я б вискочив просто в ту хвіртку, але цуценята, які мали таку змогу, нічого подібного не робили — вони були занадто захоплені боротьбою між собою.

Мати волохатих цуценят поставила лапи на двері клітки й тихо заплакала, тоді як чоловік методично збирав її дітей і виносив за хвіртку. Невдовзі цуценят перед клітками не залишилося. Мати-собака бігала у своєму вольєрі туди-сюди, важко дихала, а пес, з яким її зачинили, тільки лежав і дивився. Я відчував її страждання, і мені було неспокойно. Настала ніч, і мати-собака дозволила псові спати біля неї — здається, вони звідкись одне одного знали.

Пес пробув у клітці лише кілька днів, а потім його теж кудись забрали.

Згодом прийшла наша черга вийти на прогулянку! Ми весело вибігли й залюбки з'їли те, що нам дав чоловік. Я наївся й дивився, як мої брати та сестри шаленіють від радості, наче ніколи не бачили нічого більш дивовижного, ніж кілька мисок із собачим харчем.

Усе тут було чудове, вологе, запашне, зовсім не схоже на сухий пил у Дворі. Вітерець віяв прохолодний і приносив запаморочливі й манливі пахощі відкритої водойми.

Я нюхав буйну траву, коли вийшов чоловік і випустив нашу матір. Мої брати й сестри хутко пострибали до неї, а я залишився, бо знайшов дохлого черв'яка. Потім чоловік вийшов, і я почав думати про хвіртку.

Щось із тією людиною було не так. Чоловік не називав мене Тобі. Він навіть не говорив із нами. Я подумав про мою першу Матір, про те, як востаннє бачив її, коли вона тікала з Двору, бо не могла жити з людьми (навіть із такими добрими і люблячими, як Сеньйора). А цей чоловік нас узагалі не любив.

Я задивився на ручку хвіртки.

Біля неї стояв дерев'яний стіл. Вилізши на табуретку, я добрався й до столу, а звідти потягнувся і взявся зубами за металеву ручку, однак вона виявилася не круглою, а довгастою паличкою.

Мої маленькі зубки не могли як слід втримати цю штуку, але я з усіх сил старався зробити так, як Мама, коли вона втікала з Двору. Невдовзі я втратив рівновагу й упав на землю, а хвіртка так і не відчинилася. Я сів і загавкав — задзвяккав тоненьким голосом — з досади на ручку. До мене побігли брати й сестри, щоб, як завжди, на мене наскочити, але я роздратовано прогнав їх геть. Не до гри мені було!

Я спробував знову. Цього разу я поставив передні лапи на металеву штуку, щоб не впасти, але тут-таки покотився додолу, вдарившись усім тілом об ручку. Крекнувши, я впав на хідник.

На превеликий мій подив, хвіртка прочинилася. Я висунув у щілину ніс і штовхнув — хвіртка відчинилася ширше. Я був на волі!

Я радо вибіг на відкриту місцевість, плутаючись у лапах. Переді мною була земляна дорога — дві глибокі канави в піщаному ґрунті. Чуття підказувало, що мені треба йти туди.

Пробігши трохи, я зупинився, щось відчувши. Я озирнувся й подивився на мою нову матір, яка сиділа по той бік хвіртки й просто дивилася на мене. Я згадав Матір там, у Дворі, те, як вона кинула на мене погляд, перш ніж побігти в широкий світ. Моя нова мати не піде зі мною, зрозумів я. Вона залишається з сім'єю. Я тепер сам по собі.

Однак я жодної миті не вагався. З минулого досвіду я знав, що бувають кращі двори, ніж цей, де є добрі люди, які тебе люблять і гладять руками твоє хутро. І ще я знав, що мій час жититися материнським молоком уже закінчується. Це так воно і є в житті — собака врешті-решт відділяється від своєї матері.

Знав я й те, що переді мною спокуса, якій я не можу опиратися, — цілий новий світ, який мені треба дослідити на цих довгих, хоча й трохи ще незграбних, лапах.

Грунтова дорога врешті вивела мене на шосе, понад яким я вирішив іти суто з тієї причини, що воно вело проти вітру, а вітер дарував мені нові дивовижні аромати. На відміну від запахів завжди сухого, курного Двору, я чув дух сирого прилого листя, дерев, калюж. Я біг уперед, і сонце сяяло мені в морду. Я біг вільний, щасливий, готовий до пригод.

Я почув гуркіт великої машини ще задовго до того, як її побачив, але був зайнятий полюванням на якусь дивовижну крилату комашку. Я озирнувся лише тоді, коли почув, як гримнули двері. Чоловік зі зморщеною, засмаглою шкірою, в заляпаному болотом одязі присів і випростав руки перед собою.

— Привіт, малий дружбанчику! — вигукнув він.

Я невпевнено подивився на нього.

— Що, дружбане, загубивсь? Загубився?

Я замахав хвостом і вирішив, що він, напевне, хороший. Я підбіг до чоловіка, а той узяв мене на руки й підняв над головою, що мені не дуже сподобалося.

— Який ти симпатичний, малий. Схожий на породистого ретривера. Звідки ти такий узявся, дружбане?

Те, як він говорив зі мною, нагадало мені, як Сеньйора уперше назвала мене Тобі. Я зразу зрозумів, що сталося — так само, як колись люди витягли нас із труби, цей чоловік підняв мене з трави. Тепер моє життя буде таким, як вирішить він.

«Так, — подумав я. — Моє ім'я цілком може бути Дружбан». Мене просто переповнювали почуття, коли він посадив мене біля себе — попереду — у своїй великій машині. Передне сидіння!

Від чоловіка пахло димом і ще якимсь гострим, аж очі сльозилися, духом, що нагадував мені про те, як Боббі та Карлос сиділи у дворі за столиком, розмовляли й передавали один одному пляшку. Чоловік засміявся, коли я спробував залізти на нього, щоб лизнути його морду. Він сміявся й тоді, коли я почав засовувати ніс у закутки, вдихаючи сильні, незнайомі запахи.

Машина трохи поскакала, а потім чоловік зупинив її.

— Тут ми будемо в тіні, — сказав він мені.

Я роззирнувся, не знаючи, чого чекати. Просто перед нами була будівля з кількома дверима. Звідти йшов такий самий сильний хімічний запах, як і від чоловіка.

— Зараз тільки виг'ю — і вернуся, — пообіцяв чоловік, підіймаючи вікна. Я не розумів, що він іде геть, доки він не вийшов і не зачинив за собою двері. Я розчаровано дивився, як він заходить у ту будівлю. А як же я?

Я знайшов у кабіні ганчірку і трохи її пожував, а потім мені стало нудно, я схилив голову й заснув.

Коли я прокинувся, була *снака*. Сонце з усієї сили палило машину, в кабіні було сиро й душно. Я важко дихав і заскавчав, потім поставив лапи на підвіконня, щоб подивитися, куди пішов чоловік. Його ніде не було! Я опустив лапи, які обпеклися об підвіконня.

Такого жару я ще не відчував. Годину чи, може, більше я бігав по розпеченому сидінню й дихав так важко, як ніколи. Я вже хитався, перед очима в мене все пливло. Я думав про водопій у Дворі, материнське молоко, воду зі шланга, яким Боббі розбороняв псів.

Мов у тумані, я помітив, що по той бік скла на мене дивиться морда якоїсь людини — це був не чоловік із машини, а жінка з довгим чорним волоссям. Вона була сердита, тому я злякався й позакував.

Коли жінки не стало видно, я знову ліг і почав марити. Бігати в мене сил уже не було. Мої лапи дивно обважніли й почали смикатися самі собою.

Раптом я почув важкий удар, аж машина затрусилася! Повз мене пролетіла каменяка, підскочила на сидінні й упала на

підлогу. На мене посипалися прозорі дрібні камінці — і в морду вдарило повітря. Я підняв носа.

Знесилений, ледь живий, я відчув, як мене обхопили чієсь руки й піднесли в повітря — я просто безсило повис.

— Бідний цуцику! Бідолашне цуценятко! — шепотіла жінка.
«А звати мене Дружбан!» — подумав я.

Розділ 6

У житті я ще не відчував нічого приємнішого, ніж прохолодний чистий струмінь рідини, який вивів мене з важкого сну без сновидінь. Жінка стояла наді мною з пляшкою води й поливала мене — рідина була смачна, аж солодка. Я затремтів від задоволення, коли в мене потекло по спині, й підняв голову, щоб схопити струмінь ротом — так я часто грався під краном у Дворі.

Поряд стояв ще якийсь чоловік — і він, і жінка схвильовано на мене дивилися.

— Ви думаєте, з ним усе буде гаразд? — спитала жінка.

— Схоже, водичка допомагає, — відказав він.

Вони обоє випромінювали таке неприховане захоплення, яке я часто відчував від Сеньйори, коли вона визирала з-за паркана й дивилася на наші забави. Я перевернувся на спину, щоб вода потрапила мені на пузо, й жінка засміялася.

— Яке славне цуценя! — вигукнула жінка. — Не знаєте, що це за порода?

— Схоже на золотистого ретривера, — зауважив чоловік.

— Ой, цуцику! — провуркотіла жінка.

Так, я б міг бути хоч Цуциком, хоч Дружбаном, та хоч ким завгодно. Коли жінка підхопила мене на руки, вона не звернула уваги на мокру пляму, яку я залишив на її блузці. Я почав її цілувати, доки вона не заплющила очі й не засміялася.

— Ти поїдеш додому зі мною, хлопчику. У мене там є дехто, з ким я хочу тебе познайомити.

Ну от, схоже, тепер я став собакою для передніх сидінь! Жінка вела машину й тримала мене на колінах, а я вдячно на

неї дивився. Потім мені стало цікаво, що ж тут навколо, і я сповз додолу й став роздивлятися, що в машині всередині. Мене страшенно здивувало, як холодне повітря сильними струменями виходило з двох отворів. Воно так вихолодило мені шерсть, що я аж затремтів і врешті заліз на рівну підлогу з другого боку машини, де було м'яке тепло, як біля Мами, — воно швидко мене заколисало, і я знову заснув.

Я прокинувся, коли машина зупинилася, та сонно поглянув на жінку, яка нахилилася і взяла мене на руки.

— Ой, який же ти хороший! — прошепотіла вона.

Коли вона пригорнула мене до грудей і вийшла з машини, я відчув, що її серце сильно калатає, щось у ній було дуже тривожне. Я позіхнув і струсив із себе рештки сну, швидко присів у траві й зробив свою справу, після чого приготувався зустріти те, що так хвилювало жінку, — хай там що воно таке.

— Ітане! — вигукнула вона. — Іди сюди, я тебе зараз із кимось познайомлю!

Я з цікавістю глянув на неї. Ми стояли перед великим білим будинком, і я замислився, чи за ним є вольєри з будами, а може, великий двір. Однак гавкання чути не було, тож, певне, я тут перший собака.

Найближчі двері в будинку з усього маху відчинилися, і на ганок вибігла така людина, якої я ще ніколи в житті не бачив. Вона пострибала вниз цементними сходами й різко зупинилася на траві.

Ми уважно подивилися одне на одного. Я зрозумів, що це людська дитина чоловічої статі. Рот хлопчика розтягся у величезній усмішці, і малий розкинув руки.

— Цуценя-а! — радісно закричав він, і ми побігли один до одного, одразу відчувши взаємну любов. Я все його облизував, а він усе сміявся, ми разом качалися по траві.

Напевне, я ще ніколи не замислювався над тим, що на світі існують хлопчики людського роду. Коли вже я такого знайшов, то виявив, що це чи не найкраща істота. Від нього пахло землею, цукром і твариною, запах якої був мені незнайомий, а ще

на його пальцях я відчув якийсь ледь помітний м'ясний аромат, тому я їх теж обливав.

До вечора я знав хлопчика не лише на запах, а ще й на вигляд, голос і жести. Волосся в нього було темне, як у Боббі, але коротше, а очі набагато світліші. Хлопчик якось так химерно розвертав голову до мене, наче більше хотів мене чути, ніж бачити, а коли він зі мною говорив, то в його голосі так і бриніла радість.

Більшу частину того часу я набирався його запаху, облизував йому обличчя та легенько покусував хлопчика за пальці.

— Можна, ми його собі лишимо, мамо? Можна? — вигукувала маленька людина, щасливо сміючись.

Жінка присіла поруч і погладила мене по голові.

— Ну, ти ж знаєш свого тата, Ітане. Він, напевне, захоче почути, що ти про нього дбатимеш...

— Я буду! Буду дбати!

— І що ти будеш його годувати, гуляти з ним...

— Щодня! І гуляти буду, і годувати, і чистити, і водичку давати...

— І треба буде прибирати, як він десь накакає у дворі.

На це хлопчик не відповів нічого.

— Я купила корму для цуценят у крамниці, даймо йому поїсти. Ти просто не повіриш, що було: я бігала на заправку за водою, бідолаха мало не вмер від теплового удару, — розповідала жінка.

— Хочеш пообідати? Га? Пообідати? — спитав хлопчик. Мені така пропозиція сподобалася.

На мій великий подив, хлопчик узяв мене на руки й заніс до будинку! Я взагалі ніколи в житті нічого подібного не уявляв.

Схоже, тут мені мало бути чудово.

Де-не-де в підлогу в'ївся той самий запах тварини, який я помітив ще на хлопчику, а в інших місцях підлога була тверда й слизька. Я аж ковзався, йдучи за хлопчиком по дому. Коли маленький чоловік брав мене на руки, між нами переливався такий потік любові, що в мене аж у животі нило, не наче їсти хотілося.

Я лежав на підлозі з хлопчиком, боровся з ним за якусь ганчірку, аж тут будинок ледь затремтів, і я почув уже знайомий мені звук — грюкнули двері машини.

— Тато приїхав, — сказала жінка, яку звали Мама, хлопчикові, якого звали Ітан.

Ітан підвівся й став обличчям до дверей, а Мама зупинилася біля нього. Я схопив свою ганчірку й переможно нею потрусив, але це було не так цікаво, як коли хлопчик тримав її за інший кінець.

Відчинилися двері.

— Привіт, татку! — закричав хлопчик.

Чоловік увійшов до кімнати й дивився то на жінку, то на хлопчика.

— Ну, а це що таке? — спитав він.

— Тату, мама знайшла це цуценя... — сказав Ітан.

— Він сидів замкнений у машині, ледь не помер від теплового удару, — розповіла Мама.

— Можна, ми його залишимо, татку? Це найкращий собака на світі!

Я вирішив скористатися моментом і стрибнув на черевики хлопчика, схопив зубами шнурівки.

— Ну... Я навіть не знаю. Зараз не найкращий час, — сказав батько. — Ти знаєш, скільки клопоту з цуценятами? Тобі, Ітане, ще тільки вісім років, а собака — це велика відповідальність.

Я смикнув за шнурки, вони піддалися та повиснули з його черевиків. Я спробував їх кудись занести, але вони так і залишилися на його ногах — мене аж назад відкинуло, і я впав униз головою. Я загарчав, знову кинувся на шнурівки, схопив їх і щосили став шарпати.

— Я про нього дбатиму: і гуляти буду, і годувати, і купати його! — казав хлопчик. — Він найкращий собака на світі, татку. Він уже вихований, у хаті не шкодить!

Приборкавши його черевики, я вирішив, що час зробити маленьку перерву, тому присів і вдовольнився одразу й велику, й малу потребу.

Оце так *реакція* була тоді!

Невдовзі ми з хлопчиком уже сиділи на м'якій підлозі. Мама казала: «Джордж?», тоді Ітан гукав: «Джордж? До мене, Джордже! Привіт, Джордже!» Тато казав: «Скіппі?», а Ітан питав: «Скіппі? Може, ти в нас Скіппі? Скіппі, до мене!»

Ох і стомливо це було.

Пізніше, коли ми гралися на задньому дворі, хлопчик називав мене Бейлі.

— До мене, Бейлі! Бейлі, до мене! — кричав він і плескав себе по колінах.

Коли я підбігав до нього, він кидався тікати — ми так і бігали двором по колу. Наскільки я зрозумів, це було продовження тієї забавки, в яку ми грали в хаті, тож я був готовий відповідати на «Хорнета», «Айка» чи «Батча», але, схоже, цього разу «Бейлі» вже до мене прилипло.

Після наступного прийому їжі хлопчик узяв мене в дім.

— Бейлі, я хочу тебе познайомити з котом Димком.

Міцно тулячи мене до грудей, Ітан розвернувся так, що я побачив: посеред підлоги сидів сіро-бурий звір, який зробив великі очі, коли помітив мене. Ось він, той запах, що я вчув! Тварина була більша за мене, у неї були маленькі вушка, за які, напевне, весело її покусати. Я став вириватися, щоб погратися з новим товаришем, але Ітан мене не відпускав.

— Димку, це Бейлі, — сказав Ітан.

Урешті хлопчик поставив мене на підлогу, і я побіг поцілувати кота, але той підняв губи, оголив ряд доволі лютих зубів, засичав на мене, вигнув спину й задер свого пухнастого хвоста прямовисно вгору. Я зупинився й замислився. Невже він не хоче погратися? З-під хвоста в нього йшов страшенно приємний мускусний запах. Я спробував обережно підійти й подружньому понюхати зад Димка, але той сердито засичав і підняв лапу з висунутими кігтями.

— Ну, Димку, будь хорошим котиком. Будь хорошим!

Кіт гнівно подивився на Ітана.

Я спробував говорити так само підбадьорливо, як хлопчик, і дуже дружно дзвякнув, але Димок залишився неприступним.

Він навіть замахнувся на мій ніс, коли я спробував лизнути його морду.

Ну, гаразд, я гратимуся з Ітаном, коли він захоче, але маю важливіші справи, ніж думати про якогось блохастого kota. Протягом наступних днів я освоював своє місце в цій сім'ї.

Хлопчик жив у маленькій кімнаті, де було повно чудових іграшок, а Мама й Тато — там, де взагалі не було жодних цяцьок. В одній із кімнат стояла посудина, з якої можна пити, якщо на неї вилізти, але там теж не було іграшок, якщо, звичайно, не брати до уваги білий папір на стіні, який можна смикати, і він тягнутиметься суцільною стрічкою. Помешкання для сну були нагорі: туди можна було дістатися сходами, на які я сам видертися не міг, незважаючи на свої чималі лапи. Усю їжу ховали в одній частині будинку.

Щоразу, як я вирішував присісти й справити потребу, в домі зчинялася колотнеча: мене хапали в оберемок, бігом виносили за двері, саджали на траву й дивилися на мене, очікуючи, поки я отямлюся після переляку й зможу доробити свою справу. За останнє мене дуже хвалили — я аж замислився, чи це не головна моя справа в цій сім'ї. Тільки хвалили мене якось непослідовно, бо, коли мені давали рвати якісь папірці та я присідав на них у своїх справах, мене називали молодцем і хорощим собакою (але не з радістю, а з полегшенням). Коли ми всі були в домі, та я робив *абсолютно те саме*, то люди засмучувалися.

«Ні!» — кричали Мама або Ітан, коли я мочився на підлогу. «Молодчина!» — виспівували вони, коли я справляв свою потребу на траві. «Ну, так добре», — казали вони, коли я мочився на папірець. Я ніяк не міг зрозуміти, що це з ними.

Зазвичай Тато не звертав на мене уваги, хоча я й відчував, що йому приємно, коли я вранці встаю та снідаю разом з усіма. Він дивився на мене спокійно й доброзичливо, але не з таким шаленим, кипучим захопленням, як Ітан. Я відчував, що таким чином Мама й Тато проявлять любов до хлопчика. Бувало, Тато сидів увечері за столом із Ітаном, і вони розмовляли тихо, зосереджено, а в повітрі плавав різкий, ядучий

запах. Тато дозволяв мені лежати на його ногах, бо до ніг хлопчика я ніяк не міг би дістати.

— Дивись, Бейлі, ми зробили літак! — сказав хлопчик після одних таких посиденьок, виставивши перед собою якусь іграшку. Від хімічного запаху очі в мене засльозилися, тож я не взяв її. Хлопчик побіг по будинку, тримаючи в руках забавку та видаючи дивні звуки, а я мчав навздогін. Пізніше Ітан поставив цю річ на полицю, де були іграшки зі схожим хімічним запахом, але слабшим, і там вона й стояла. Згодом хлопчик і Тато знову робили забавку.

— А це ракета, Бейлі! — казав мені Ітан і показував іграшку в формі палички. Я витягнув до неї ніс. — Ми її на Місяць колись запустимо, щоб і там люди жили. Хочеш стати собакою-космонавтом?

Я почув слово «собака», зрозумів, що в мене щось питають, і помахав хвостом. «Так, — подумав я. — Я з радістю допоможу посуд помити...»

Допомагав я так: хлопчик ставив тарілку з їжею на підлогу, а я її вилизував. Це була моя важлива справа, але тільки тоді, коли Мама не було поблизу.

Щоправда, здебільшого моє завдання полягало в тому, щоб гратися з Ітаном. У мене була коробка з м'якою подушкою, куди хлопчик вкладав мене ввечері. Із часом я зрозумів, що в цій коробці мені треба бути, доки не прийдуть Мама з Татом і не скажуть: «Добраніч!», а потім Ітан пустить мене до себе в ліжку, і там я вже спатиму. Якщо вночі я занудьгую, то завжди можу трохи покусати хлопчика.

Моя територія була за будинком, але за кілька днів мені показали цілий новий світ — «район». Ітан на всій швидкості вибігав із парадних дверей, я за ним. Ми зустрічали інших хлопчиків і дівчаток, вони мене обіймали, боролися зі мною, давали мені в зуби іграшки, кидали їх...

— Це мій собака Бейлі, — гордо казав Ітан, підіймаючи мене. Коли я чув своє ім'я, то звивався в його руках.

— Глянь, Челсі, — казав він, коли передавав мене до рук дівчинки свого розміру. — Золотистий ретривер. Моя мама

його врятувала: він умирав у машині від перегрівання! Як виросте, їздитимемо з ним до дідуся на ферму, разом ходитимемо на полювання!

Челсі пригортала мене до грудей і дивилася мені в очі. Волосся в неї було довге й світлішої масті, ніж у мене, а пахло від неї квітами, шоколадом і якимсь іншим собакою.

— Який ти славний, який ти милий, Бейлі, я тебе люблю! — промовляла вона до мене.

Мені подобалася Челсі. Щоразу, коли вона мене зустрічала, то опускалася на коліна й давала мені посмикати себе за біляве волосся. Собачий запах на її одязі походив від волохатої, біло-бурої Зефірки — вона була старша за мене, але все одно ще не доросла. Коли Челсі випускала свою собачку з двору, ми годинами боролися із Зефіркою, і, бувало, Ітан долучався до нас. Ми гралися, гралися і гралися.

Коли я жив у Дворі, Сеньйора мене любила, але тепер я розумів, що то була загальна любов до всіх собак у зграї. Жінка називала мене Тобі, але ніколи не промовляла моє ім'я так, як Ітан, — пошепки, на вушко вночі: «Бейлі, Бейлі, Бейлі!» Хлопчик любив саме мене, ми були один для одного центром світу.

Життя у Дворі навчило мене тікати за хвіртку — це привело мене просто до Ітана. Любов до нього, життя з ним було сенсом і метою мого існування. Ми прокидалися й засинали разом.

Ну а потім, звичайно, все змінилося.

Розділ 7

Одним із моїх улюблених занять стало вивчення нових штук, як їх називав хлопчик. Ітан звертався до мене, закликаючи щось зробити, а потім пригощав мене. Наприклад, «сидіти» — це була така штука: хлопчик казав: «Сидіти, Бейлі, сидіти!», тоді присідав, натискаючи на мою задню частину так, щоб вона торкнулася землі, після чого давав мені собаче печиво.

«Собачі Двері! Собачі Двері!» — це було таке: ми виходили до «гаража», де Тато тримав свою машину, хлопчик штовхав мене в невеличкий отвір, що був у бічних дверях, на задне подвір'я. Потім він мене кликав, я вистромлював ніс у ті маленькі пластикові дверцята — й Ітан давав мені собаче печиво!

Мої лапи, на мою приємність, росли пропорційно до всього тіла, тож коли вечори стали холодніші, я вже не відставав від хлопчика, навіть якщо він біг дуже швидко.

Одного ранку штука з собачими дверми набула зовсім іншого сенсу. Хлопчик встав дуже рано, щойно сонце зійшло, й Мама бігала з кімнати в кімнату.

— Подбай про Бейлі! — у якийсь момент мовила вона. Я спостерігав за нею з того місця, де ретельно обробляв зубами іграшку-гризунку й не втрачав із поля зору кота Димка, який сидів на столі й дивився на мене з нестерпною погордою. Я підняв свою забавку й потрусив нею, щоб кіт побачив, якої приємності він себе позбавляє через власну зарозумілість.

— Бейлі! — гукнув хлопчик. Він тримав у руках мою постіль, і я, здивований і розгублений, пішов із ним до гаража. Що це за гра?

— Собачі Двері, — сказав мені хлопчик. Я принохався до його кишень, але печива не вчув. Оскільки головним сенсом гри «Собачі Двері» було печиво, то я вирішив піти й задерти лапу біля велосипеда.

— Бейлі! — я відчув, що хлопчик чимось незадоволений, тому запитально подивився на нього. — Ти поспи тут, добре, Бейлі? Будь хорошим собакою. Якщо треба в туалет, виходь у собачі двері, добре? Собачі Двері, Бейлі. Я зараз до школи йду. Добре? Я тебе люблю, Бейлі.

Хлопчик мене обійняв, а я лизнув його у вухо. Коли він пішов, я, звісно, побіг за ним, але біля дверей він мене зупинив і не пустив до будинку.

— Ні, Бейлі, побудь тут, у гаражі, доки я не повернуся. Собачі Двері, добре, Бейлі? Будь хорошим собакою.

І він зачинив двері перед моїм носом.

«Побудь тут»? «Собачі Двері»? «Хороший собака»? Як всі ці слова, які я останнім часом так часто чув, бодай трохи пов'язані? І, знову-таки, що означає «побудь тут»?

Усе це для мене нічого не означало. Я походив, понюхав, де в гаражі що (там було повно дивовижних пахошів), але розвідувати в мене настрою не було. Я лише хотів, щоб мій хлопчик повернувся назад. Я гавкнув, але двері до будинку не відчинялися, тоді пошкріб. Нічого.

Я почув, як перед будинком галасують діти, і побіг до великих дверей гаража з надією, що вони самі піднімуться, як це бувало, коли перед ними стояв хлопчик, але нічого не сталося. Якась велика й гучна машина перекрила голоси дітей і понесла їх геть. За кілька хвилин машина Мамаи теж поїхала, і світ, який шойно був такий сповнений життя і звуків, став нестерпно тихим.

Я трохи погавкав, але це нічим не допомогло, хоча я чув запах Димка за дверима, який із затишку спостерігав за тим, як мені тут важко. Я пошкріб двері. Пожував чийсь черевики. Порвав свою подушку. Знайшов мішок з якимсь одягом, розірвав, як мене вчила Мати, коли ми шукали їжу в смітті, й розкидав речі по гаражу. В одному кутку я справив малу потребу, в іншому — велику. Перекинув металевий контейнер і з'їв якісь шматочки курятини, трохи спагеті, вафлю, вилизав бляшанку з-під риби, від якої пахло, як у Димка з рота. Проковтнув трохи папірців. Перевернув миску з водою і погриз її.

Робити не було чоґо.

Після, здається, найдовшого дня в моєму житті я почув, як до будинку під'їхала машина Мамаи. Хряснули двері, і пролунав тупіт у будинку.

— Бейлі! — закричав хлопчик, відчиняючи двері.

Я підскочив до нього, мене переповнювала радість, що ми назавжди покінчили з цим божевіллям, але він стояв і розглядав гараж.

— Ой, Бейлі... — чомусь сумно промовив він.

Сповнений шаленої енергії, я промчав повз нього й забіг до будинку, перестрибуючи через меблі. Я помітив Димка,

погнався за ним угору сходами й загавкав, коли він заліз під ліжку Мама й Тата.

— Бейлі! — суворо гукнула мені Мама.

— Поганий собака, Бейлі, — сердито сказав хлопчик.

Я був просто приголомшений таким несправедливим обвинуваченням. Поганий? Мене випадково зачинили в гаражі, а я охоче пробачаю це їм. Чому ж вони сварять мене та показують пальцем?

За хвилину я вже знову був у гаражі й допомагав хлопчикові збирати все, чим я погрався, і більшу частину того, що було в перекинутому контейнері. Прийшла Мама, перебрала одяг, забрала його в дім, а мене так ніхто й не похвалив за те, що я знайшов усе це!

— Собачі Двері, — суворо сказав хлопчик, але нічим мене не пригостив. Я вже почав думати, що то теж якась лайка, на зразок «поганий собака», і це, як мінімум, було дуже прикро.

Вочевидь, усім сьогодні було непросто, і я, звичайно, дуже хотів, щоб лихо якнайшвидше забулося, але, коли прийшов Тато й дізнався про ситуацію в гаражі від Мама та хлопчика, він розкричався. Тоді я зрозумів, що він на мене сердиться. Я тихо втік до вітальні, не звертаючи увагу на хитру пику Димка.

Тато й Ітан кудись пішли зразу після вечері. Мама сіла за стіл і почала дивитися в якісь папірці, не зводячи з них очей навіть тоді, коли я поклав їй на коліна чудовий обслинений м'ячик.

— Фе, Бейлі, — сказала вона.

Коли додому повернулися Ітан і Тато, хлопчик покликав мене в гараж і показав мені велику дерев'яну коробку. Він заліз у неї, і я до нього долучився, хоча там було парко й тісно удвох.

— Будка, Бейлі. Це твоя будка.

Я не розумів, як ця коробка зі мною пов'язана, але погратися в «будку» був не проти, якщо при цьому мені дадуть смачненького. «Будка» — це залізи в дерев'яну коробку й з'їсти собаче печиво. Ми робили штуки з будкою і з собачими дверима, поки Тато ходив по гаражу, розставляв різні речі

на верхні полиці й прив'язував мотузку до великого металевого контейнера. Я неймовірно зрадів, що «Собачі Двері» тепер знову пов'язувалися зі смачним!

Коли хлопчик втомився від цих штук, ми зайшли в дім і почали борюкатися на підлозі.

— Час спати, — сказала Мама.

— Ну, будь ласка, матусю! Можна, я ще пограюся?

— Нам обом завтра до школи, Ітане. Час казати Бейлі добраніч.

Оскільки подібні розмови в домі відбувалися постійно, то я рідко звертав на них увагу, але цього разу підвів голову, почувши своє ім'я та помітивши зміну настрою хлопчика. Від нього повіяло смутком і жалем: коли він підвівся, то опустив плечі.

— Ну що ж, Бейлі. Час спати.

Я знав, що значить «спати», але ми, вочевидь, цього разу пішли туди іншим шляхом. Хлопчик привів мене до гаража й розважив мене ще однією грою в «Будку». Все було добре, але я був глибоко і прикро вражений, коли за хвилину хлопчик знову зачинив мене самого-самісінького в гаражі.

Я загавкав, намагаючись з'ясувати, що це все означає. Усе тому, що я порвав свою подушку? Я ж на ній усе одно не спав, тільки лежав для годиться. Невже вони очікують, що я ночуватиму всю ніч тут, у гаражі? Ні, такого просто не може бути.

Чи може?

Я так засмутився, що не витримав і заскавчав. Думка про те, що хлопчик лежить там, у ліжку, сам-один, без мене, сповнила мене такого жалю, що захотілося погризти черевики. Я плакав гучніше й побивався без міри.

Через десять чи п'ятнадцять хвилин нескінченного горя двері ледь прочинилися.

— Бейлі! — прошепотів хлопчик.

Я відчув велике полегшення й помчав до нього. Він ішов тихо, несучи ковдру й подушку.

— Добре. Будка, будка, — сказав він мені.

Ітан підібрався до великої дерев'яної коробки й підстелив там згорнуту в кілька разів ковдру. Я заліз до нього — у нас

обох стирчали з будки по дві задні лапи. Я поклав голову йому на груди й зітхнув, а він погладив мене по вухах.

— Хороший собака, Бейлі, — тихо промовляв він.

Минуло трохи часу, коли Мама з Татом прочинили двері з будинку й зупинилися, дивлячись на нас. Я помахав хвостом, але не встав, щоб не розбудити хлопчика. Тато підійшов, узяв Ітана на руки, а Мама подала мені знак іти з ними. Нас обох, урешті, покладали спати в будинку.

Наступного дня — наче ми не вчимося на наших помилках, — я знову опинився в гаражі! Цього разу роботи тут було менше, але я все-таки (хоч це було й непросто) витяг оббивку з будки й добряче її пошматував. Потім перевернув сміттевий контейнер, але кришка чомусь не знімалася. На полицях гризти не було чого — принаймні з того, до чого я міг дотягтися.

У якусь мить я відклав усе, кинувся до клапана над собачими дверима, висунув ніс — і почув потужний запах близької зливи. Порівняно з Двором, де наші пересохлі язики постійно вкривав сухий піщаний пил, хлопчик мешкав у вологішому й прохолоднішому місці. Мені дуже подобалося, як запахи змішуються й змінюються, коли йде дощ. Чудові дерева, всі в листі, затіняли землю, хоч куди піди, й на них повисали дощові краплі, які потім падали додолу від вітру. Була така приємна волога, що навіть після найспекотнішого дня розлягалася приємна прохолода вночі.

Спокусливі запахи витягали мою голову далі й далі надвір, доки несподівано, абсолютно випадково, я опинився у дворі — без допомоги хлопчика!

Я радісно вирвався надвір і загавкав. Ці собачі двері немов створені були для того, щоб випустити мене з гаража на задне подвір'я! Я присів і справив потребу. Виявилось, що мені значно більше подобається робити такі справи надворі, а не вдома — не лише заради того, щоб усі менше хвилювалися. Мені подобалося, сходявши до вітру, витирати лапи об траву й втирати в неї запах власного поту. Більш вдячна справа — задерти лапу, щоб позначити край двору, ніж, наприклад, край дивана.

Пізніше, коли холодний дощ із туману перетворився на серйозні краплі, я виявив, що собачі двері відчиняються в обидва боки! «От бачив би зараз хлопчик, чого я щойно сам навчився!» — подумав я.

Коли дощ скінчився, я вирив невелику яму, трохи погриз шланг, гавкнув на Димка, який сидів на вікні й владав, що не чує. Коли до будинку під'їхав великий жовтий автобус і випустив з себе хлопчика, Челсі й інших дітей із району, я був у дворі. Я поставив лапи на паркан, і хлопчик, сміючись, побіг до мене.

Після того я більше по-справжньому в дерев'яну коробку не залазив, крім тих випадків, коли Мама й Тато кричали одне на одного. У такі моменти Ітан приходив до гаража, залазив зі мною в будку, обіймав мене, і я б так міг хоч усе життя сидіти, скільки він захоче. Оце, вирішив я, і є моя мета як собаки — заспокоювати хлопчика, коли я йому потрібен.

Бувало, якісь родини виїжджали з району, а інші приїжджали, тож, коли через кілька будинків від нас оселилися Дрейк і Тодд, я вирішив, що це — чудова новина. Не лише тому, що Мама спекла смачних коржиків, щоб почастувати нових сусідів, і трохи пригостила й мене за те, що я їй склав компанію на кухні. Нові хлопчики — це означало, що буде ще з ким погратися.

Дрейк був старший і більший, ніж Ітан, а Тодд був Ітанів ровесник, тому вони швидко подружилися. У сусідських підлітків також була молодша сестра Лінда. Коли ніхто не бачив, вона годувала мене солодким.

Тодд відрізнявся від Ітана. Йому подобалося спускатися до струмка і гратися там із сірниками, палити пластикові іграшки, наприклад, ляльки Лінди. Ітан брав у цьому участь, але не сміявся так, як Тодд. Мій хлопчик здебільшого просто дивився, як щось горить.

Одного дня, коли Тодд зізнався, що в нього є феєрверк, Ітан зрадів і розхвилювався. Я ніколи не бачив нічого подібного — мене доволі сильно злякали спалах, шум і те, як пластикова лялька моментально запахла димом (чи принаймні та її частина, яку я зміг знайти після вибуху). Піддавшись на вмовляння

Тодда, Ітан пішов у дім і виніс одну з іграшок, яку зробив разом із Татом. Хлопці причепили до неї феєрверк і підкинули в повітря. Там вона й вибухнула.

— Круто! — закричав Тодд.

Але Ітан тільки притих і насуплено поглянув на маленькі пластикові трісочки, які плавали в струмку. Я відчув, що його одночасно сповнюють різні почуття й переживання. Коли Тодд підкидав феєрверки в повітря і один упав поблизу, мене різко відштовхнуло вбік. Я побіг до Ітана, щоб заспокоїтися. Хлопчик мене обійняв і повів додому.

Простий доступ на заднє подвір'я мав деякі переваги. Ітан не завжди ретельно замикав хвіртку, тож іноді я міг сам вільно погуляти районом. Я вибігав і навідувався до буро-білої Зефірки, яка мешкала у великій дротяній клітці збоку від будинку. Я добре позначав дерева, а іноді, вловивши водночас знайомий і незнайомий запах, я підскакував, підіймав ніс догори і йшов кудись далеко на пошуки пригод. Під час таких прогулянок іноді я геть забував про хлопчика; кілька разів мені згадувався той момент, коли нас везли з Двору до прохолодної кімнати й милої жінки і як від собаки на передньому сидінні йшов дразливий дух, подібний до того, що кликав мене уперед.

Коли я втрачав запах, то згадував, хто я, після чого повертав додому. Коли Ітана привозив автобус, я ходив із ним до будинку Челсі й Зефірки. Мати Челсі частувала хлопчика чимнебудь невеличким, і він завжди ділився зі мною. В інші дні Ітан приїжджав додому в машині з Мамою. Бувало й так, що ніхто з домашніх не йшов до школи, і мені треба було гавкати, щоб вони повставали!

Добре, що мене більше ніколи не клали спати в гаражі. Мені було б так прикро, якби вони пропустили ранок!

Одного разу під час прогулянки я зайшов далі, ніж звичайно, й повертався додому аж пізно ввечері. Я хвилювався, мій внутрішній годинник показував, що я пропустив Ітанів автобус.

Я пробіг понад струмком, який протікав уздовж заднього подвір'я Тодда. Хлопець грався на грязькому бережку. Коли

він побачив мене, почав кликати: «Бейлі, Бейлі, Бейлі!» Тодд простягнув до мене руки, я подивився на нього, не приховуючи підозри. Щось у ньому було не так, я йому не вірив.

— Іди сюди, друже! — сказав він і поплескав себе по нозі. Він розвернувся й пішов до свого будинку.

Що я міг зробити? Я відчував, що треба робити так, як каже людина. Я схилив голову й пішов за Тоддом.

Розділ 8

Тодд впустив мене в дім через задні двері, а потім безшумно зачинив їх за собою. Деякі вікна були завішені, тому в кімнаті було темно та похмуро. Тодд провів мене повз кухню, де його мати сиділа й дивилася, як миготить телевізор. Із поведінки хлопця я розумів, що треба поводитися тихо, але я трохи помахавав хвостом, коли вчув його матір, від якої йшов сильний хімічний запах, як від того чоловіка, котрий називав мене Дружбаном.

Мати Тодда нас не побачила, а от Лінда — звичайно, так. Дівчинка сиділа на дивані й теж дивилася телевізор, коли ми проходили повз вітальню, але потім зізла й пішла за нами коридором.

— Ні! — просиччав Тодд.

Оце слово я добре знав. Я здригнувся від того, який лихий був у Тодда голос.

Лінда простягнула руку, я її лизнув, а Тодд відштовхнув.

— Дай мені спокій!

Він відчинив якісь двері, я зайшов і понюхав одяг на підлозі. Ми були в маленькій кімнаті з ліжком. Хлопець замкнув за собою двері.

Я знайшов хлібну шкоринку й похапцем її з'їв. Тодд засунув руки в кишені.

— Коротше... — сказав він. — Ну, коротше, ну...

Тодд сів біля столу й відкрив шухляду. Звідти пахло феєрверками — цей різкий запах ні з чим неможливо переплутати.

— Я не знаю, де Бейлі, — тихо промовив він. — Я не бачив Бейлі...

Коли я почув своє ім'я, то замахав хвостом, потім позіхнув і ліг на купу одягу. Я втомився від свого довготривалого пошуку пригод.

У двері тихо постукали, й Тодд різко підскочив, я теж. Я стояв за ним, поки він сердито щось шепотів Лінді за дверима — мені було майже не видно її в темному коридорі, проте я відчував її запах. Вона здавалася і переляканою, і стурбованою, і мені чомусь стало ніяково. Я захекав, висолопив язика та нервово позіхнув. Назад не лягав — занадто збентежився.

Розмова скінчилася на тому, що Тодд хряснув дверима й замкнувся знову. Я подивився, як він підійшов до своєї шухляди, порився в ній і дістав маленький тюбик. Хлопець випромінював збуджене передчуття. Він відкрутив кришечку, обережно понюхав — і кімнату наповнив хімічний запах. Я знав цей різкий дух — так пахло, коли Ітан і Тато сідали за стіл і гралися своїми літачками.

Коли Тодд сунув мені тюбик, я вже знав, що не хочу тримати біля нього свій ніс, тому відсахнувся. Я побачив, як хлопець спалахнув гнівом, і злякався. Він узяв ганчірку, капнув на неї рідини з тюбика, пожмакав і постискав її так, що вона вся просочилася тією липучою речовиною.

І тут я почув Ітана, його благальний крик знадвору.

— Бей-лі-і-і! — гукав він. Я підбіг до вікна, підстрибнув, але було зависоко, тому я нічого не бачив. Від досади я загавкав.

Мені стало боляче ззаду — Тодд вдарив мене долонею.

— Ні! Поганий собака! Не гавкай!

Знову його злість налетіла на мене з тою самою силою, що й випари з ганчірки в його руці.

— Тодде! — почувся десь у будинку жіночий голос.

Він недобрим поглядом зиркнув на мене.

— Сиди тут. Сиди *тут*, — просичав він. Спиною вперед він вийшов із кімнати й зачинив за собою двері.

Від випарів, які досі наповнювали повітря, у мене сльозилися очі. Я тривожно почав бігати кімнатою. Мене кликав

Ітан! Я не розумів, яке Тодд має право тримати мене тут, наче в гаражі.

Раптом мою увагу привернув тихий звук — Лінда відчинила двері й простягнула мені мокрувате печиво.

— Ходи сюди, Бейлі, — прошепотіла вона. — Хороший песик!

Насправді я хотів вибратися звідти, але ж я не дурний, тому спершу з'їв печиво. Лінда відчинила двері ширше.

— Ходи-но, — сказала вона, й більше нічого мені не треба було. Я вибіг за нею в коридор, завернув на якісь сходи й побіг до парадних дверей. Лінда їх відчинила, і прохолодний вітерець розвіяв з моєї голови той жахливий різкий запах. Мамина машина стояла на вулиці, а з неї висовувався хлопчик і гукав:

— Бейлі!

Я шодуху помчав туди, як тільки міг. Фари яскраво світили. Ітан вискочив на вулицю й побіг до мене.

— Бейлі, мій Бейлі, де ти був? — промовляв він і заривався головою в моє хутро. — Поганий, поганий собака!..

Я знав, що «поганий собака» — це кепсько, але хлопчик випромінював таку сильну любов, що в той момент я відчув, що бути «поганим собакою» чомусь теж буває добре.

Невдовзі після моєї пригоди з Тоддом мене повезли на машині до чоловіка в чисту, прохолодну кімнату. Я зрозумів, що колись був у подібному місці. Тато з Ітаном возили туди мене. Через Татову поведінку мені здавалося, наче мене за щось покарано, а це було несправедливо. Якщо когось і треба відправляти в прохолодну кімнату, так це Тодда, як на мене. Він ображав Лінду й не пускав мене до мого хлопчика — я був не винен, що поведився як поганий собака. Однак я помахав хвостом і лежав тихо, коли мені в шкіру за головою втикали голку.

Я прокинувся з відчуттям, що в мене все затерпло, в нижній частині живота знайомо боліло й свербіло, на мені був дурний пластиковий коміречень, тому моя морда знову стирчала з білого конуса. Димкові, вочевидь, це здавалося кумедним. Кілька днів я з приємністю лежав на холодненькій цементній підлозі в гаражі, розкинувши задні лапи.

Коли з мене зняли комір і я знову став собою, виявилося, що мене вже значно менше цікавили нетутешні запахи, які надходили з того боку паркана. Хоча, якщо хвіртка була незамкнена, я завжди радо гуляв районом і дивився, що поробляють інші собаки. Я вже не ходив у той куток, де жив Тодд, а коли бачив його чи його брата Дрейка за грою біля струмка, тримався від них щонайдалі, ховаючись у тіні, як мене навчила моя перша мати.

Щодня я вивчав нові слова.

Я був не лише хорошим (інколи поганим) собакою, я також був «великим» собакою. Про це казали дедалі частіше. Для мене це слово означало те, що мені ставало все важче зручно вмоститися на хлопчиковому ліжку. Я дізнався, що таке «сніг» (хоча в ньому є «ні», проте воно звучить дуже весело й гучно). Воно означало, що світ огорнутий в біле й холодне. Іноді ми ходили кататися на саночках на довгій, крутій дорозі, і я зазвичай сидів на гринджолах із Ітаном, доки ми не падали. Слово «весна» означало, що ставало тепло, дні довшали, Мама всі вихідні порпалася на задньому подвір'ї та саджала квіти, а земля так чудово пахла, що, коли всі йшли в школу, я викопував рослини й від вірності та влячності Мамі жував гірко-солодкі пелюстки, хоча потім усе одно їх випльовував.

Того весняного дня я знову чомусь був поганим собакою, мені довелося провести вечір у гаражі замість того, щоб лежати біля ніг Ітана, поки він займався своїми папірцями.

Якось раз діти у великому жовтому автобусі так галасували, що я чув їхній крик ще п'ять хвилин, доки машина не зупинилася перед будинком. Хлопчик дуже радів, коли вискочив з неї та побіг до мене. Від такого настрою я бігав і бігав навколо нього, гавкаючи на все горло. Ми пішли до Челсі, я погрався з Зефіркою, і Мама теж була рада, коли прийшла додому. Відтак Ітан більше не ходив до школи, й ми могли спокійно лежати в ліжку замість того, щоб вставати й снідати з Татом. Нарешті життя стало нормальним!

Я був щасливий. Одного разу ми довго-довго їхали машиною, а як приїхали, то опинилися на Фермі. «Ферма» —

це таке нове місце, де живуть тварини і де я вперше почув багато запахів.

Двоє старших людей мешкали у великому білому будинку. Коли ми підїхали, Ітан назвав їх Бабуся та Дідусь, і мама теж. Хоча потім я почув, що вона їх називає Мама й Тато. Вона, напевне, щось переплутала, та я не втручався.

На Фермі стільки всього можна було робити, що перші кілька днів ми з хлопчиком тільки й бігали повсюди. Коли я підїшов до величезної кобили, вона подивилася на мене через паркан. Вона не хотіла ні гратися, ні ще щось робити, а тільки дивилася, проте я все ж підліз під паркан і погавкав на неї. Замість струмка тут був ставок, такий великий, що ми з Ітаном могли в ньому плавати. На його берегах жила качина родина і просто зводила мене з розуму: коли я підходив, усі пернаті залазили в воду і пливли геть, а коли я втомлювався гавкати на них, мати-качка пливла назад, і мені доводилося починати знову.

У моїй і хлопчиковій картині світу ті качки займали десь таке саме місце, як кіт Димок.

Тато через кілька днів поїхав, а Мама залишалася з нами на Фермі ціле літо. Вона була рада. Ітан спав на веранді — це така кімната перед будинком, а я — просто біля нього, ніхто навіть не вдавав, що має бути якимось по-іншому. Дідусь любив сидіти в кріслі й чухати мені вуха, а Бабуся завжди тихцем підгодовувала мене ласощами. Їхня любов мене так тішила, що я аж качався по землі.

Тут не було двору, але було велике поле з парканом. Огорожа була зроблена так, щоб я міг де завгодно заходити й виходити, наче найдовші в світі собачі двері, тільки без дверцят. Коняка, яка звалася Іскра, весь час була за парканом і лише їла траву, причому я ніколи не бачив, щоб вона після того блювала. Ті купи, які лишалися після неї у дворі, пахли апетитно, проте насправді вони були на смак сухі й геть ніякі, так що я їв їх тільки разів зо два.

Вибігти з Ферми — це можливість досліджувати ліси, інший бік паркана, бігати до ставка, гратися там чи ходити де тобі заманеться. Здебільшого далеко від будинку я не відходив, бо

Бабуся, здавалося, шохвилини і щодня готувала якусь смакоту, а хто б її ще покуштував і визначив, чи вона годиться, як не я? Мені було приємно виконувати цей обов'язок.

Хлопчик любив саджати мене наперед у човні, плисти по ставку, кидати у воду черв'яка, а потім витягати з глибини рибу (яка звивалася, тому я на неї гавкав) та відпускати її.

— Замала, Бейлі, — казав він щоразу. — Але скоро ми й велику спіймаємо, ось побачиш!

Урешті я виявив, що, на превелике моє розчарування, на Фермі теж є кіт, тобто кішка. Вона була чорна й жила у старій, напіврозваленій будівлі, яка називалася повіткою. Кішка завжди стежила за мною, припишкнувши десь у темряві, шойно мені спадало на думку піти до неї та рознюхати, що там робиться. Здається, вона боялася мене, чим була значно краща, ніж Димок, — як і все, що було на Фермі.

Одного разу мені здалося, що в лісі я побачив чорну кішку. Я шодуху помчав за нею навздогін, хоча брела вона поволі. Коли я підбіг, стало зрозуміло, що це геть не знайомий звір із білими смугами на чорному тілі. Я страшенно зрадів і загавкав на тварину, а вона на мене серйозно глянула й високо підняла пухнастий хвіст. Та істота не тікала, тож я вирішив, що вона хоче погратися. Коли я підскочив, щоб торкнутися її лапою, тварина втнула геть чудернацьку штуку — відвернулася від мене й задерла хвоста. Раптом жахливий запах огорнув мій ніс, обпік очі й губи. Засліплений, я зі скавчанням побіг геть, зовсім не розуміючи, що це відбулося.

— Скунс! — оголосила Бабуся, коли я пошкрібся в двері, щоб мене впустили. — Ой, ти зараз до хати не заходь, Бейлі!

— Бейлі, чи ти скунса зустрів? — спитала мене Мама крізь скляні двері. — Фе, таки точно зустрів.

Я не знав слова «скунс», але зрозумів, що в лісі сталася якась дуже дивна річ, після чого почалося щось значно дивніше: затуляючи ніс, хлопчик повів мене у двір і намочив водою зі шланга. Він тримав мою голову, а Бабуся тим часом прикотила на візку кошик помідорів із городу й вичавила із них на мою шерсть кислий сік. Я аж почервонів.

Я не розумів, чим це могло допомогти, особливо коли мені влаштували таку кару, яку Ітан назвав «купатися». У мою мокру шерсть почали втирати мило з таким сильним запахом, що потім я пахнув як щось середнє між Мамою і помідором.

Ніколи в житті мене настільки не принижували. Коли я просох, із веранди в дім мене не пустили. Ітан хоч і спав біля мене, але випихав мене з ліжка.

— Як же ти смердиш, Бейлі! — казав він.

Ось чим довершилася образа моєї персони. Я лежав на підлозі й намагався заснути попри ті запахи, які витали в кімнаті. Коли врешті настав ранок, я побіг до ставка і покачався на дохлій рибі, яку викинуло на берег. Проте це все одно не допомогло — я таки пахнув парфумами.

Для того щоб розібратися, що ж, власне, трапилося, я знову пішов до лісу з надією знайти цю котоподібну тварину й дістати хоч якийсь пояснення. Тепер я знав, як вона пахне, тож знайти її було неважко, тільки не встиг я її добре обнюхати, як сталося точнісінько те саме — ядучий струмінь вилетів на мене. Це ж треба! Із задньої частини тварини!

Як розв'язати це непорозуміння, я не знав. Я задумався над тим, чи не краще буде просто не звертати на цю істоту увагу. Хай помучиться за оте все безчестя, якого я через неї натерпівся!

Власне, саме так я й вирішив, коли прибіг додому і пройшов через весь цикл купання і обмашування помідорами — ну хіба це життя? Це я кожного дня буду спочатку весь в овочах, а потім — у смердючому милі? Ще й у більшу частину хати мене не пускатимуть, навіть коли Бабуся куховаритиме?

— Що ж ти за телепень, Бейлі! — сварив мене хлопчик, натираючи милом у дворі.

— Не кажи на нього «телепень» — це таке негарне слово, — мовила йому Бабуся. — Скажи... скажи, що він чудацк — так моя мама казала нам, дітям, коли ми чинили щось нехороше.

Хлопчик суворо на мене глянув:

— Бейлі, ти чудацк. Ти чудацк-чудацк!

І тут він засміявся, і Бабуся засміялася, а я був у такому милі, що ледве хвостом міг поворухнути.

На щастя, десь тоді, коли з моєї шерсті вивітрилися ці запахи, сім'я припинила дивно поводитися й дозволила мені бути з ними всюди. Хлопчик час від часу казав мені «чудака» — але не сердито, а так, наче замість імені.

— Що, чудаче, хочеш на риболовлю? — інколи питав Ітан, і ми спускали човен на воду й кілька годин витягали маленьких рибок.

Якось, під самий кінець літа, стало холодніше, ніж зазвичай. Ми сиділи в човні, Ітан накинув на голову капюшон, причеплений до його одєжі, аж раптом хлопець підскочив.

— Тут велика, Бейлі, велика!

Я у відповідь на його радість схопився на лапи й гавкнув. Він, сміючись, боровся зі своєю вудкою понад хвилину, і тут я побачив її — рибу завбільшки з kota, яка випливла на поверхню води просто поряд із нашим човном! Ми з Ітаном нахилилися, щоб подивитися на неї, але човен гойднувся — і хлопчик із криком упав у ставок!

Я підскочив до краю човна й подивився вниз, у глибоку зелену воду. Я бачив, як Ітан зникає в ній, а на поверхню підіймаються бульбашки й приносять його запах. Ознак того, що хлопчик випливе, не було жодних.

Я не вагався — пірнув за Ітаном, розплющивши очі й відштовхуючись від води; я чкурнув слідом за бульбашками в холодну темряву.

Розділ 9

Я майже нічого не бачив там, під водою, вона тисла мені на вуха і сповільнювала мій відчайдушний рух. Проте я відчував, що хлопчик тут, що він повільно занурюється у глиб ставка. Я поплив ще швидше і нарешті побачив його — майже так, як уперше побачив Матір — розмитим обрисом серед тіней. Я кинувся до Ітана й відкрив пашу, я був уже зовсім поряд

і схопив його за капюшон. Я підняв голову і, тягнучи його за собою, став просуватися до освітленої сонцем поверхні ставка так швидко, як тільки міг.

Ми вискочили на повітря.

— Бейлі! — радісно вигукнув хлопчик. — Ти мене врятувати хотів, друже? — він потягнувся і схопився за борт човна. Я щосили намагався вилізти по Ітану в човен, щоб потім затягти туди і його.

Він і далі сміявся.

— Бейлі, чудаче, не треба! Стій! — він відштовхнув мене, і я почав плавати навколо нього.

— Мені треба вудку забрати, Бейлі. Я вудку впустив. Я все зможу. Ти пливи! — хлопчик махнув у бік берега, наче кинув туди м'яч. Здається, він хотів, щоб я вийшов із води. За хвилину я так і зробив — поплив до невеликої латки піску біля пристані.

— Хороший хлопчик, Бейлі, — похвалив мене Ітан.

Я озирнувся й побачив його ноги в повітрі — і хлопчик зник під водою. Я заскавчав, розвернувся й поплив якомога швидше, легко розсікаючи воду плечима. Коли я помітив слід із бульбашок, то поплив на запах. Цього разу занурюватися було складніше, бо я не стрибав із човна. Коли я пішов під воду, то відчув, що хлопчик випливає, тому розвернувся назад.

— Бейлі! — захоплено вигукнув він і вкинув вудку в човен. — Який же ти хороший собака, Бейлі!

Я поплив поряд з Ітаном, він тягнув човен до пісочку. Мені так полегшало на душі, що я лизнув обличчя хлопчика, коли він нахилився, щоб витягти наш водний транспорт на берег.

— Ти справді хотів мене врятувати, друже!

Я сів і захекав, а Ітан гладив мене по морді. Мене з однаковою силою прогрівали сонце і його лагідний дотик.

Наступного дня хлопчик привів Дідуся на пристань. Стало набагато спекотніше, ніж було. Я побіг попереду і подбав, щоб качки, як їм годиться, були посередині ставка, а не деінде. Хлопчик вдягнув іншу одежину з капюшоном, ми утрюх зайшли на пристань і подивилися в зелену воду. Качки під-

пливли поглянути, на що це ми дивимося, і я зробив вигляд, ніби знаю.

— Ось дивися, він пірне — чесно! — сказав хлопчик.

— Побачу — повірю, — сказав Дідусь.

Ми повернулися до початку пристані. Дідусь узяв мене за нашійник.

— Давай! — крикнув він.

Хлопчик побіг, і тільки через секунду Дідусь мене відпустив, щоб я міг наздогнати Ітана. Той підскочив і гучно шубовснув у воду, аж качки почали нарікати, гойдаючись на хвилях. Я підбіг до краю пристані й гавкнув, потім глянув на Дідуся.

— Пливи за ним, Бейлі! — сказав мені Дідусь.

Я поглянув на пінисту воду на тому місці, де щойно був хлопчик, потім знову на Дідуся. Він старий, рухається доволі повільно, але я не міг повірити, що в цій ситуації він нічого не зробить. Я ще погавкав.

— Ну, давай! — сказав Дідусь.

Раптом я зрозумів і з недовірою глянув на нього. Невже я маю все робити в цій родині? Я знову гавкнув і пірнув із краю пристані, поплив до дна, де, як я відчував, нерухомо лежить Ітан. Я схопив його зубами за комір і поплив нагору.

— Бачиш! Він мене врятував! — закричав хлопчик, коли ми обидва випливали на поверхню.

— Молодець, Бейлі! — закричали разом хлопчик і Дідусь. Я так зрадів їхній похвалі, що погнався за качками, які подурному закахкали й попливли геть. Я підібрався до них так близько, що зміг би висмикнути кілька пір'їн у котроїсь із хвоста, але раптом дві з них залопотали крилами і швидко злетіли — як на мене, це означало, що я переміг.

Решту дня ми гралися у «Врятуй», і я поступово припинив хвилюватися, бо зрозумів, що хлопчик у цьому ставку цілком може про себе подбати, хоча він щоразу так тішився, коли я пірнав за ним і витягав його на поверхню. Качки, врешті, повилазили, сіли коло води й дивилися на нас, не дуже тямлячи, що до чого. А от чого я не розумів, так це того, чому вони, як усі птахи, на дерева не залітають.

Я не міг збагнути, чому ми маємо залишати Ферму. Проте через кілька днів після повернення Тата, коли Мама почала ходити по кімнатах і витягати із шаф і шухляд всяку всячину, в мене з'явилося відчуття, що нам знову доведеться їхати. Я став схвильовано бігати, боячись, щоб мене не забули. Зненацька хлопчик закричав: «У машину!» — і мені дозволили туди залізти й висунутися з вікна.

Кобила Іскра дивилася на мене, як мені видавалося, з неприхованою заздрістю. Бабуся з Дідусем обійняли мене, а потім ми рушили.

Урешті я повернувся додому й зрадів зустрічі з дітьми й собаками на районі, але не з Димком. Ми гралися й ловили м'ячики з моєю подругою Зефіркою. Я так поринув у це веселе життя, що був абсолютно не готовий до того, коли через кілька днів усі рано-вранці встали й без церемоній відвели мене в гараж. Я зразу вискочив у собачі двері й пересвідчився, що Ітан і Мама від'їжджають — хлопчик сидів з іншими дітьми в жовтому шкільному автобусі.

Ну, це було просто нестерпно. Я трохи погавкав, з того боку вулиці відгукнулася Зефірка, і так ми перемовлялися. Тільки це не дуже мені допомогло, як ви могли б подумати. Я похмуро пішов у гараж і зневажливо понюхав будку. Я тут цілий день *не сидітиму*, вирішив я, хоча у великій дерев'яній коробці було найм'якше.

Я помітив під дверима лапи Димка, запхав носа в щілину і вдихнув його запах, а відтак лише розчаровано зітхнув. Ніякою симпатією від нього не віяло.

Тепер я вже був великий і діставав до ручки, тому мені спало на думку, що я можу дещо виправити у своєму становищі. Я сперся лапами на двері, взяв ручку в зуби і покрутив.

Нічого не вийшло. Проте я не здався, і врешті двері тихо клацнули й відчинилися!

Димок сидів в іншому кутку кімнати, мабуть, сміявся з мене, але тепер йому стало не до жартів. Зіниці в нього почорніли, й кіт дременув геть, а я, звісно, помчав за ним і загавкав, коли він скочив на кухонний стіл.

У домі було краще. Звечора до парадних дверей принесли піцу в довгій пласкій коробочці, яка й далі стояла на столі, щоб легко було до неї дотягнутися. Я стягнув коробку на підлогу та з'їв смачний картон, а несмачний просто порвав. Димок спостерігав за мною, не приховуючи огиди. Потім я вм'яв банку його котячої їжі й старанно її вилизав.

Зазвичай мені не дозволяли спати на дивані, але я не бачив сенсу дотримуватися цього правила, коли все змінилося і я опинився в будинку сам. Я гарненько вмоствився, щоб подрімати: поклав голову на м'якеньку подушку, гріючи спину на сонці.

Через якийсь час я зрозумів, що сонце пересунулося, й мені стало дуже незручно, тому я зі стогоном поповз за теплими промінчиками по дивану.

Пізніше я почув характерний звук відкривання буфета й побіг подивитися, що відбувається на кухні. На столі сидів Димок. Він дотягнувся до дверцят шафи і відчинив їх, що з його боку було ознакою неабиякої кмітливості. Я уважно дивився, як кіт ускочив усередину буфета й винюхував своїм крихітним носом, що там є смачного. Раптом Димок подивився на мене, щось перекидаючи.

Я вирішив трохи почухати зубами біля хвоста, а коли знову подивився, то побачив, як кіт бив лапою торбу з якоюсь їжею. Він ударив раз, другий, а на третій пакунок упав із буфета просто на підлогу!

Я прокусив пластик, дістався до якихось смачних солоних штук і тут-таки почав їх їсти, бо раптом ще Димок зараз розчухається і прибіжить по свою частку. Проте кіт незворушно дивився на все це згори, а згодом скинув інший пакунок — із солодкими рулетиками з тіста.

І тут я зрозумів, що весь цей час мав геть помилкову думку про Димка. Мені стало майже ніяково за те, що я з'їв його корм. Хоча хіба я винен, що кіт не доїв його тоді, коли йому дали. Чого ж він очікував?

Я не вмів самотійно відчиняти буфети: якось мені ця наука не давалася. Однак хлібину я дістав — стягнув зі столу й акуратно зняв із неї упаковку, яку пожував окремо. Сміттєве відро

на кухні не мало кришки, тож було доступне, хоча дещо там — якась гірка чорна гуща, що одразу налипла на язик, щойно я її лизнув на пробу, шкаралупки від яєць і якісь пластикові коробочки — було неістівне. Ну, пластик я все одно погриз.

Я був надворі й чекав, коли під'їде автобус. Хоча і Челсі, і Тодд уже вийшли, мого хлопчика ніде не було видно, отже, він мав приїхати додому з Мамою. Я пішов назад у будинок і витяг якісь туфлі з Маминої шафи, але гризти їх дуже не став, бо після всіх тих ситних наїдків, які дав мені Димок, мене вельми хилило на сон. Я стояв у вітальні й намагався вирішити: лягти на дивані, де вже взагалі не було сонця, чи на сонячній ділянці килима. Вибір був непростий, і, врешті, коли я обрав сонце, то лежав неспокійно й сумнівався в тому, чи не зробив я помилку.

Коли хряснули двері Маминої машини, я кинувся через весь дім у гараж до собачих дверей і замахав хвостом біля паркана, так щоб ніхто ні про що не здогадався. Ітан побіг просто до мене й почав гратися зі мною у дворі, а Мама тим часом піднялася на ганок, цокаючи підборами.

— Як я за тобою скучив, Бейлі! Добре тобі було сьогодні? — питав мене хлопчик і чухав під підборіддям. Ми захоплено дивилися один на одного.

— Ітане! Дивись, що Бейлі накоїв!

Коли я почув своє ім'я, вимовлене так сердито, мої вуха опустилися. Якимось чином те, що зробили ми з Димком, помітили.

Разом з Ітаном я зайшов у будинок і наблизився до Мама, щосили махаючи хвостом, щоб вона мені пробачила. Вона тримала в руці один із порваних пакетів.

— Двері з гаража були відчинені. Дивися, що він наробив, — сказала вона. — Бейлі, ти поганий собака. Поганий собака!

Я опустил голову. Хоча я наче нічого поганого й не зробив, я зрозумів, що Мама на мене сердиться. Ітан теж — особливо тоді, коли він підбирав із підлоги шматки пластику.

— Як же він міг вилізти на буфет? Мабуть, стрибнув, — промовила мама.

— Ти поганий собака, поганий, поганий собака, Бейлі, — знову сказав мені Ітан.

Неквапом прийшов Димок і ліниво заскочив на стіл. Я похмуро подивився на нього — ось хто поганий, поганий, поганий кіт.

На диво, Димку-провокатору ніхто нічого не сказав. Натомість йому відкрили нову банку корму! А я сів і чекав, може, мені хтось хоча б печиво дасть, але всі тільки суворо дивилися на мене.

Мама возила по підлозі шваброю, а Ітан виніс сміття в гараж.

— Бейлі, це було погано, — знову прошепотів мені хлопчик. Очевидно, усім було значно важче пережити цей інцидент, ніж мені.

Я ще був у кухні, коли з другого кінця будинку почув крик Мама: «Бейлі!»

Напевне, вона знайшла свої туфлі.

Розділ 10

Протягом наступного року чи двох я помітив, що, коли діти гралися разом, вони часто не брали до себе Тодда. Коли хлопець приходив, вони якимось хвилювалися, а зміну їхнього настрою я або Зефірка помічали так само легко, наче вони про це кричали. Дівчата часто відверталися від Тодда, а хлопці з помітною неохотою приймали його у свою гру. Ітан більше не ходив до нього в гості.

Дрейк, старший брат Тодда, рідко виходив з дому, тільки, бувало, сідав у машину й десь їхав. Лінда невдовзі навчилася кататися на велосипеді й майже щодня ганяла вулицею з дівчатками-однолітками.

Я вчинив, як Ітан, і більше до Тодда не ходив. Хоча одного сніжного вечора, коли було доволі пізно, а я перед сном вийшов у своїх справах, то вчув його — він стояв по той бік паркана, за деревами. Я попереджувально гавкнув і з приємністю помітив, що він розвернувся й дременув геть.

Мене не дуже цікавило, що таке та школа, яка забирала багато часу в мого хлопчика. Мені більше подобалося, коли наставало літо й Мама з Ітаном уже не їздили нікуди. Тоді ми вирушали на Ферму до Дідуся і Бабусі.

Щоразу, коли я приїжджав на Ферму, то стрімголов біг подивитися, що змінилося, позначити територію, та відновити знайомство з Іскрою, загадковою чорною кішкою в повітці, й із качками, які безвідповідально надумали взяти з собою черговий виводок. Часто в лісі я чув запах скунса, але пам'ятав попередні наші зустрічі й більше не ганявся за цією неприємною тваринкою. Захоче погратися — сам мене знайде.

Одного літнього вечора вся родина сиділа зі мною у вітальні довше, ніж звичайно. Усі були збуджені, а Мама й Бабуся ще й чогось боялися. Проте потім всі загаласували та закричали «ура!», а я загавкав, охоплений їхніми почуттями. Люди значно складніші істоти, ніж собаки: у них стільки усяких почуттів. Бувало, я не раз із тугою згадував Двір, але загалом теперішнє моє життя було багатше на події, хоча й не завжди до ладу зрозумілі. Тієї ночі Ітан вивів мене надвір і сказав:

— На Місяці є людина, просто зараз, Бейлі. Бачиш Місяць? Колись я теж туди полечу.

Хлопчик випромінював таке щастя, що я побіг і приніс паличку, щоб він мені її кинув. Ітан засміявся.

— Не хвилюйся, Бейлі. Я тебе тоді візьму із собою.

Іноді Дідусь їздив машиною в місто, і ми з Ітаном каталися разом із ним. Я доволі швидко запам'ятав усі пахощі дорогою: спершу був вологий дух, у якому змішувався запах дурних качок і апетитний аромат тухлої риби, потім машину заповнював потужний мускусний запах.

— Фу, — часто казав Ітан.

— Така от козяча ферма, — завжди відповідав Дідусь.

Висунувши голову з вікна, я часто стежив за козами — саме вони так чудово пахли. Я гавкав на них, але вони були такі дурні, що замість того, щоб злякатися і втекти, просто стояли на місці й дивилися. Наче та Іскра.

Після козячої ферми машина починала страшенно торохтати: ми їхали через дерев'яний міст. У такі моменти я махав хвостом, бо любив їздити до міста, а гуркітливі звуки означали, що ми майже приїхали.

Дідусь любив ходити в таке місце, де він сидів у кріслі, а якийсь чоловік грався з його волоссям. Проте Ітану це здавалося нудним, тому ми часто гуляли вулицями, зазирали у вікна й сподівалися зустріти інших собак. На мою думку, то саме заради них і варто їздити до міста. Найкращим місцем для псів там був парк — така велика трав'яниста місцевість, де люди сиділи на підстилках. Ще там був ставок, тільки хлопчик чомусь не хотів, щоб я в ньому купався.

У місті всюди пахло козячою фермою. Якби мені треба було самому шукати шлях додому, то я просто крутився б, доки не знайшов, звідки йде найсильніший запах, а потім пішов би на нього.

Одного разу ми були в парку, старший хлопчик кидав своєму песику пластикову іграшку, щоб той ловив. Собака — то насправді була вона — чорна, дрібна й дуже діловита, не звертала на мене жодної уваги, дивилася тільки на свою забавку — тоненьку тарілку яскравого кольору. Іграшка літала в повітрі, а собачка бігла, підсакувала й хапала її на льоту — мабуть, доволі красивий трюк для тих, хто таке любить.

— Що собі думаєш, Бейлі? Ти теж таке хочеш, друже? — спитав мене Ітан. Його очі сяяли, він дивився, як та чорненька коротуха ловить пластикову тарілку. Після повернення на Ферму хлопчик пішов до себе в кімнату й став робити те, що назвав «фліп».

— Це щось середнє між бумерангом, фризбі й бейсбольним м'ячем, — розповів він Дідусеві. — Він літає удвічі повільніше, бо м'ячик додає йому ваги, бачиш?

Я понюхав цю річ, яка раніше була дуже гарним футбольним м'ячем, доки Ітан його не розрізав і не попросив Бабусю захити його по-новому.

— А ну ж бо, Бейлі! — закричав хлопчик.

Ми наввипередки побігли надвір.

— Скільки ж можна заробити на такому винаході? — спитав хлопчик у Дідуса.

— Треба подивитися, як воно літає, — зауважив той.

— Добре, готовий, Бейлі? Готовий?

Я зрозумів, що зараз щось має статися, і насторожився. Хлопчик замахнувся й кинув свій фліп у повітря. Той закрутився і впав з неба так, наче на щось там налетів.

Я збіг з веранди й пішов його понюхати.

— Принось фліп, Бейлі! — крикнув хлопчик.

Я швиденько підняв цю штуку. Згадав, як собачка-коротуха ловила ту красиву летючу тарілку в парку, і відчув спалах заздрості. Я приніс фліп і виплюнув його біля хлопчика.

— Обтічність погана, — сказав Дідусь. — Завеликий опір повітря.

— Та мені його просто треба правильно кинути, — сказав хлопчик.

Дідусь пішов у дім. Наступну годину хлопчик тренувався кидати фліп у дворі, а я його приносив. Я відчував, що Ітан занепадає духом, тож одного разу, коли він кинув фліп, а той упав, я натомість приніс хлопчику паличку.

— Ні, Бейлі, — сумно сказав Ітан. — Фліп. Принеси фліп.

Я гавкнув, помахав хвостом, намагаючись показати йому, як весело гратися з паличкою — може, хай би він спробував?

— Бейлі! Фліп!

А потім хтось сказав:

— Привіт.

То була дівчинка такого ж віку, що й Ітан. Я побіг до неї, замахав хвостом, а вона погладила мене по голові. В одній руці в неї був кошик, а в ньому — щось запашне і хлібне, що дуже мене зацікавило. Я сів, намагаючись виглядати якнайкраще, щоб дівчина зі мною поділилася.

— Як тебе звати, щюцю? — спитала вона мене.

— Він хлопець, — сказав Ітан. — Його Бейлі звати.

Я подивився на хлопчика, бо він назвав моє ім'я, і побачив, що він якось дивно поводиться. Ітан ніби злякався її, але не зовсім, хоча відступив на півкроку назад, коли побачив дівчинку.

Я знову глянув на неї. Вона мені дуже сподобалася, бо в неї з кошика пахло смачним печивом.

— Я живу отам, далі понад дорогою. Моя мама спекла шоколадне печиво для вашої родини. О, — сказала дівчинка та показала на свій велосипед.

— А... — сказав хлопчик.

Я не зводив очей із кошика.

— Ну, то це саме... — сказала дівчинка.

— Я зараз бабусю приведу, — сказав Ітан. Він розвернувся й пішов у дім, але я вирішив, що краще побуду біля дівчинки з собачим печивом.

— Привіт, Бейлі, ти хороший? Ти хороший собака! — сказала мені дівчинка.

Це добре, але печиво отримати було б краще, як на мене. Через хвилину я навіть підштовхнув носом кошик, прозоро натякаючи дівчинці, яка в неї зараз є важлива справа. Волосся в неї було світле, вона його зачісувала, поки чекала Ітана. Нова знайома, здається, теж трішечки чогось боялася, хоча я взагалі не розумів, через що тут можна турбуватися, крім того, що бідному собаці не дають смачненького.

— Ганно! — сказала Бабуся, коли вийшла з дому. — Як я рада тебе бачити!

— Здрастуйте, місіс Морган.

— Заходь, заходь. Що в тебе там?

— Моя мама печиво спекла, шоколадне.

— Ну хіба не чудово! Ітане, ти, мабуть, вже й забув, але раніше ви з Ганною гралися разом, коли були зовсім крихітні. Вона тільки на рік із хвостиком від тебе молодша.

— Не пам'ятаю... — промовив Ітан, колупаючи килим ногою.

Він і далі якось химерно поведився, але я вважав за свій обов'язок стежити за кошиком із собачим печивом, який Бабуся поставила на бічний столик. Дідусь сидів у кріслі з книжкою, але тепер він засунув руку в кошість і подивився туди з-понад окулярів.

— Не перебивай собі апетит! — суворо сказала йому Бабуся. Він відсмикнув руку, і ми з ним сумно перезирнулися.

Далі кілька хвилин не відбувалося нічого такого, що було б пов'язане з печивом. Бабуся все більше говорила, Ітан стояв, засунувши руки в кишені, а Ганна сиділа на дивані й не дивилася на нього.

Урешті Ітан спитав Ганну, чи хоче вона поглянути на фліп. Почувши це страшне слово, я затрусив головою й недовірко подивився на хлопчика. Я гадав, що з фліпами в нашому житті вже покінчено.

Ми утрюх пішли у двір.

Ітан показав Ганні свій фліп, але, коли кинув його, той усе одно впав на землю, як мертвий птах.

— Мені треба конструкцію вдосконалити, — сказав Ітан.

Я підійшов до фліпа, але не підняв його, сподіваючись, що хлопчик вирішив припинити цей сором раз і назавжди.

Ганна якийсь час побула в нас, сходила до ставка подивитися на дурних качок, погладила Іскру по носі, разів зо два кинула фліп, а потім сіла на велосипед і поїхала. Я пробігся трохи за нею, але Ітан мені посвистів, і я хутко повернувся.

Щось мені підказувало, що ми цю дівчинку ще побачимо.

Пізніше того самого літа (на мою думку, зарано, щоб вертатися додому й іти до школи) Мама склала речі в багажник машини. Ми з Ітаном стояли поряд, а Бабуся з Дідусем зайняли свої місця.

— Я поведу, — сказав Дідусь.

— Та ти заснеш, не встигнемо ми й з округу виїхати! — сказала Бабуся.

— Ну що ж, Ітане. Ти вже великий. У тебе все буде добре. Раптом що, телефонууй.

Ітан, звиваючись, звільнився з Маминих обіймів.

— Я знаю, — сказав він.

— Приїдемо за два дні. Якщо щось треба, заходь до сусідки місіс Гантлі. Я тобі рагу зробила.

— Я знаю! — сказав Ітан.

— Бейлі, дбай про Ітана, добре?

Я радісно замахав хвостом, але нічого не второпав. То ми що, кататися їдемо чи як?

— У його віці я теж лишався сам удома, — сказав Дідусь. — Йому це піде на користь.

Я відчував, що Мама вагалася й тривожилася, але врешті сіла за кермо.

— Я люблю тебе, Ітане! — сказала Мама.

Хлопчик щось пробурмотів, колупаючи землю носакон черевика.

Машина відїхала, і ми з Ітаном провели її сумними поглядами.

— Ходімо, Бейлі! — закричав він, коли машина зникла з очей. Ми побігли в дім.

Раптом стало веселіше. Хлопчик пообїдав, а потім поставив свою тарїлку на підлогу, щоб я її обливав! Ми пішли в повітку, й Ітан виліз там на сволюки, а я тим часом гавкав. Коли хлопчик звїдти стрибнув на копицю сїна, я підскочив до нього і став з ним борюкатися. Чорнильна тїнь у кутку підказувала мені, що кішка все це бачить, але, коли я побіг до неї, вона безшумно зникла.

Мені стало нїяково, коли Ітан відкрив Дїдусїв сейф із рушницею — при Дїдусеві він такого ніколи не робив. Зброя змушувала мене нервувати: вона нагадувала про Тодда з ферверками — постріли бухали так близько, що я просто шкірою їх відчував. Однак Ітан дуже радїв, і я не міг не скакати біля його нїг. Хлопчик поставив на паркан кілька бляшанок і стрїляв, бляшанки падали. Я не до кінця кумекав, який зв'язок між падінням банки й гучним буханням рушниці, проте з реакції Ітана зрозумїв, що це дуже весело. Іскра зафоркала й побїгла в інший кїнець двору, подалі від цієї колотнечі.

Потїм Ітан влаштував нам вечерю, підігрївши соковиту курятину. Ми сидїли у вітальні, хлопчик увїмкнув телевізор і їв, поставивши тарїлку на колїна та кидаючи мені шматочки шкіри. *Оце я розумїю* — весело! У той момент мені навіть було все одно, чи повернеться Мама.

Після того як я виливав тарїлку, яку Ітан поставив на підлозі, я вирішив перевірити нові правила й заліз у Дїдусеве крісло, озираючись через плече, чи не скомандують мені

злізти. Хлопчик просто дивився в телевізор, тож я ліг подрімати в кріслі.

Крізь сон я почув дзвінок телефона, а потім хлопчик сказав: «Будемо спати!», але, повісивши трубку, спати Ітан не пішов, а сів на диван і далі дивився телевізор.

Я міцно спав, коли мене різко розбудило відчуття — щось негаразд! Хлопчик завмер на місці, піднявши голову.

— Ти чув? — прошепотів він мені.

Я замислився, чи хвилювання, яке я почув у його голосі, означало, що годі мені спати. Відтак вирішив, що треба заспокоїти Ітана своїм прикладом, тож я знову поклав голову на подушку.

Десь у будинку почувся глухий звук, ніби щось гупнуло.

— Бейлі! — настрашено й сердито прошепотів хлопчик.

Таки щось серйозне. Я виліз із крісла, потягнувся й очікувально подивився на Ітана. Він простягнув руку, торкнувся моєї голови — і його страх обпік мою шкіру.

— Агов! — крикнув він. — Є тут хто?

Хлопчик застиг на місці, я повторив за ним і насторожився. Я взагалі не був певен, що відбувається, але розумів, що в домі була якась загроза. Коли від іншого звуку Ітан підскочив і страх прокотився його шкірою — я приготувався гідно зустрітися з небезпекою й дати їй відсіч. Я відчував, що в мене на спині шерсть стає сторч, і погрозливо загарчав.

Чуючи моє гарчання, хлопчик беззвучно пройшовся кімнатою. Я, усе ще насторожений, пішов за Ітаном і дивився, як він відкриває сейф і вдруге за той день дістає рушницю.

Розділ 11

Із Дідусевою рушницею в тремтячих руках хлопчик скрадався сходами, далі коридором, до Маминої спальні. Я не відставав. Ітан перевірів ванну й зазирнув під ліжко, а коли різко відчинив стінну шафу, крикнув: «Ха!», чим до смерті мене перелякав. Ми так само перевірили кімнату хлопчика, Бабусі й Дідуса, а також маленьке приміщення з диваном, де Бабуся спала,

коли Дідусь уночі видавав гучні розкотисті звуки. Перш ніж їхати кататися, Бабуся ще трохи повозилася з фліпом у тій кімнаті, намагаючись змінити його так, як просив Ітан. Той покій звався швацькою майстернею.

Хлопчик обійшов увесь дім, тримаючи перед собою Дідусеву рушницю, він смикав усі ручки й перевіряв усі вікна. Коли ми проходили вітальню, я з надією наблизився до Дідусевого крісла, однак Ітан хотів продовжити перевірку будинку, тож я тяжко зітхнув і пішов із ним зазирати за шторки для душу.

Урешті хлопчик повернувся до Маминої кімнати, покрутив ручку, а потім присунув до дверей комод. Відтак Ітан поставив рушницю біля ліжка й покликав мене спати поруч. Шойно він пригорнувся до мене, я згадав, як він іноді приходив до будки в гаражі, коли Мама й Тато сварилися. Тоді хлопчика теж сповнював такий жах самотності. Я лизнув його заспокійливо, як умів. Ми разом, то хіба може трапитися щось погане?

Наступного ранку ми встали пізно й розкішно поснідали. Я з'їв скоринки від тостів, вилизав тарілку з-під яєчні й допив за хлопчиком молоко. Який чудовий день! Ітан взяв харчів, а також пляшку з водою, і склав усе це у рюкзак. Ми йдемо гуляти? Іноді ми з хлопчиком ходили на прогулянки й брали бутерброди на двох. Останнім часом ми, гуляючи, здається, завжди приходили туди, де жила дівчинка. Я відчував її запах на поштовій скриньці. Ітан стояв, дивився на будинок, а потім ми розверталися та йшли додому.

Нічний страх геть минув. Насвистуючи, хлопчик подбав про Іскру, яка підійшла їсти з відра сухе й ніяке на смак насіння, чи що воно таке, — цим вона ласувала, коли не намагалася до нудоти напхатися травою.

Однак я здивувався, коли хлопчик приніс ковдру й блискуче шкіряне сідло з повітки й почепив його коняці на спину. Ми робили таке раніше кілька разів: Ітан вилазив і сидів верхи на Іскрі, але завжди поряд був Дідусь і хвіртка загороди була щільно зачинена. Проте цього разу хлопчик відчинив ворітця й, посміхнувшись, заліз у сідло.

— Гайда, Бейлі! — гукнув він мені.

Я пішов за ним. Мені було прикро: чого це Іскра забрала на себе всю увагу, чого я так далеко від хлопчика; ще й повинен йти за цією махиною, яка, наскільки я зрозумів, така сама дурна, як і качки! Особливо мені не сподобалося, коли коняка задерла хвоста й скинула на дорогу свої випорожнення — ледве в мене не влучила. Своєю чергою, я задер над купою лапу — вона тепер моя! У мене майже не лишалось сумнівів, що Іскра зробила це навмисно, щоб мене образити.

Невдовзі ми вже йшли не дорогою, а стежкою. Я погнався за кролем і спіймав би його, якби він не схитрував і несподівано не змінив напрямок. Я знову зачув скунса й гордо відмовився навіть крок ступити в його бік. Ми зупинилися біля маленького озерця. Я та Іскра з нього попили, а хлопчик з'їв бутерброд і кинув мені скоринки.

— Правда гарно, Бейлі? Чи тобі теж так добре?

Я дивився на його руки й задумався над тим, чи не означає його питальна інтонація, що він зараз дасть мені ще поїсти.

Якщо не зважати на присутність Іскри, я справді радів життю. Звичайно, навіть облишити той дурний фліп — це вже причина для втіхи, але за кілька годин ми були так далеко від дому, що я навіть його духу не чув.

Я відчував, що Іскра почала втомлюватися, але, судячи з поведінки хлопчика, ми ще не дійшли до місця призначення.

У якийсь момент Ітан сказав:

— Нам сюди? Чи сюди? Ти пам'ятаєш, Бейлі? Ти не знаєш, де ми?

Я очікувально на нього подивився, і за якийсь час ми пішли далі стежкою, яка пахла багатьма-багатьма тваринами. Я стільки місць позначив, що аж втомився постійно задирати лапу. Іскра зупинилися й випустила з себе багато сечі — на мою думку, це був абсолютно недоречний вчинок. Вона ж своїм духом переб'є мій, а пес тут я! Я побіг уперед, щоб провітрити ніс від її запаху.

Я піднявся на невеликий пагорб і побачив змію. Вона згорнулася на осонні, ритмічно висовуючи язик, а я, мов зачарований, так і стояв на місці. Я зроду нічого подібного не бачив.

Я гавкнув — змія не звернула на мене жодної уваги. Я побіг назад до хлопчика, який уже знову їхав верхи на Іскрі.

— Що там, Бейлі? Що ти бачив?

Я розважив, що хай там що хлопчик сказав, але він точно не мав на увазі: «Піди покусай змію». Я прилаштувався біля Іскри, яка без усякого виразу й настрою тупотіла вперед, і гадав, що ж вона зробить, коли побачить перед собою гадину.

Спочатку вона її *не* побачила. Коли Іскра підійшла ближче, змія раптом сахнулася, підняла голову — і тут кобила залементувала! Її передні ноги відірвалися від землі, вона різко розвернулася — і хлопчик злетів з її спини. Я миттю підбіг до нього, з ним усе було гаразд. Ітан скочив на ноги й закричав: «Іскро!»

Я з прикрістю дивився, як коняка шодуху біжить геть, глухо тупаючи копитами по землі. Коли хлопчик кинувся за нею, я зрозумів, *що* саме повинен зробити, і теж побіг. Проте Іскра все мчала, і невдовзі відстань між мною і хлопчиком стала така велика, що я повернувся назад до нього.

— О ні! — казав Ітан, але це «ні» мене не стосувалося. — Боже мій! Що ж нам робити, Бейлі?

На мій превеликий жах, він заплакав. З роками він робив це дедалі рідше — так що зараз це було особливо сумно. Я відчував, що хлопчик геть розгублений і наляканий, тому сунув морду йому в руки, щоби втішити. Я вирішив, що найкраще нам зараз піти додому та ще поїсти курятини.

Урешті Ітан перестав плакати й окинув порожнім поглядом довколишній ліс.

— Ми загубилися, Бейлі, — сказав він і випив води. — Ну що ж. Ходімо.

Очевидно, прогулянка ще не скінчилася, бо ми пішли зовсім не в той бік — не туди, звідки прийшли.

Ми довгенько йшли лісом, у якийсь момент перетнули власні сліди, але хлопчик усе йшов і йшов. Я так стомився, що, коли просто переді мною вискочила білка, я навіть не погнався за нею. Я просто йшов за Ітаном і відчував, що він теж стомлюється. Коли стемніло, ми сіли на колоду, й хлопчик з'їв останній бутерброд, дбайливо вліпивши добрий шмат і мені.

— Вибач, будь ласка, мені дуже шкода, Бейлі...

Щойно перед тим як зовсім стемніло, хлопчика зацікавили палички. Він почав відривати їх від дерева, що колись упало, і прихияяти до невеликої кручі, з якої стирчали криві корінці. Ітан наніс у це укриття глиці й накидав зверху ще паличок. Я з цікавістю спостерігав за цим. Попри втому, я готовий був ловити патичок, тільки він його не кидав, а все займався тією справою.

Коли стемніло й нічого не було видно, Ітан заліз під гілки на глищу.

— Ходи сюди, Бейлі! Залазь!

Я пробрався до нього. Це нагадувало мені будку. Я з жалем згадував Дідусеве крісло й не міг зрозуміти, чому ми не можемо просто піти додому й спати там. Невдовзі Ітан почав тремтіти від холоду, тому я поклав на нього голову й притулився животом до його спини, як ми робили з братиками й сестричками, щоб зігрітися.

— Хороший собака, Бейлі, — похвалив він мене.

Невдовзі хлопчик почав дихати глибоко й більше не тремтів. Хоча мені й було не зовсім зручно, я все-таки лежав у тій самій позі, щоб гріти Ітана всю ніч.

Ми обоє прокинулися, коли заспівали пташки, і ще вдосвіта пішли далі.

Я з надією понюхав рюкзак, але аромати мене обманули. Коли хлопчик дозволив мені зазирнути всередину торби, їсти там було нічого.

— Ми це збережемо на випадок, якщо треба буде розвести багаття, — сказав він мені.

Я зрозумів це як те, що нам потрібні ще бутерброди, і, погоджуючись, замахав хвостом.

Того дня наша прогулянка набула геть іншої форми. Від голоду я відчував гострий біль у животі, хлопчик знову плакав. Хлопчик, мабуть, годину схлипував і не міг заспокоїтися. Я відчував його тривогу, а потім — похмуру, сонну байдужість, яка схвилювала мене не менше. Коли Ітан сів і подивився на мене скляними очима, я облизав його обличчя.

Я дуже хвилювався за свого хлопчика. Нам негайно потрібно було повертатися додому.

Ми підійшли до маленького струмка, Ітан ліг на живіт, і ми пили, тамуючи спрагу. Вода додала хлопчикові сили й готовності діяти. Ми пішли далі понад струмком, що вигинався між деревами, і невдовзі він вивів нас на галявину, де було повно якихось співочих комах. Ітан розвернувся обличчям до сонця й пришвидшив хід, у ньому загорілася надія, але за годину хлопчик опустив руки, коли струмок знову зайшов у темний ліс.

Ночували ми знову тулячись одне до одного. Я відчув, що поблизу лежить туша якоїсь дохлої істоти — стара, але, ймовірно, істівна, проте я не покинув хлопчика. Моє тепло йому зараз було потрібне як ніколи. Сили полишали його — я це відчував.

Ще ніколи в житті мені не було так страшно.

Наступного дня Ітан, ідучи, кілька разів падав, а ще гілка вдарила його в обличчя, і я відчув запах крові. Я понюхав.
— Відійди, Бейлі! — закричав він на мене.

Я відчув його гнів і страх, але не відступив, лишився поруч, адже розумів, що все роблю правильно. Ітан зарився лицем у мою шию і ще поплакав.

— Ми заблукали, Бейлі. Вибач... — прошепотів хлопчик. Я помахав хвостом, почувши своє ім'я.

Струмок завів нас на мокре місце, де він розлився, втратив форму, і нам довелося йти болотом. Ітан провалювався по кісточки, і щоразу, коли він витягав ногу, багнюка чвакала. На нас налетіла комашня, заліплюючи очі й вуха.

Посеред болота хлопчик зупинився. Його плечі опустилися, голова похилилася на груди. З легень вирвалося довге, глибоке зітхання. Засмучений, я швидко догнав його по трясовині й поклав лапу йому на ногу.

Він здавався. У ньому наростало, його повністю накривало відчуття поразки, й Ітан не опирався йому. Він втрачав саму волю до життя. Так, як мій брат Голодний, який останній раз влігся в трубі й більше не виходив звідти.

Я гавкнув так, що хлопчик здригнувся, як і я сам. Його байдужі очі моргнули й глянули на мене. Я знову гавкнув.

— Гаразд, — пробурмотів Ітан. Він сонно витягнув ногу з багна, обережно поставив її, знову провалюючись.

Цю трясовину ми переходили понад півдня. Коли по той бік болота ми побачили струмок, він поглибшав, мчав швидше й цілеспрямованіше. Невдовзі в нього влився інший потічок, потім ще один так, що хлопчику довелося перестрибувати його з розбігу, коли з одного боку наш шлях загородило повалене дерево. Від кожного стрибка Ітан, здається, дуже стомлювався, і ми врешті зупинилися, щоб подрімати кілька годин. Я ліг поряд і дуже боявся, що хлопчик не прокинеться, але він все-таки розплющив очі й поволі встав.

— Який ти молодчина, Бейлі, — хрипким голосом похвалив він мене.

Уже вечоріло, коли струмок влився в річку. Ітан стояв і довго безвиразно дивився в темну воду, а потім спрямував нас вниз за течією, пробираючись через траву й зарості.

Уже сутеніло, коли я почув людський дух. На той час Ітан, здається, ішов уже без мети, він ледве волочив ноги. Щоразу коли він падав, вставати йому було дедалі важче, і він нічого не помітив, коли я побіг уперед, опустивши носа до землі.

— Гей, Бейлі, — пробурмотів він, — ти куди?

Мені здається, він навіть не завважив, коли ми перетнули стежку. Ітан мружився проти західного сонця й намагався ні через що не перечепитися. Я не помічав у ньому жодних емоцій ще кілька секунд, аж поки трава під ногами не перетворилася на втоптану стежку. Я чув запах кількох різних чоловіків — усі аромати були давні, але так само чіткі, як сліди дітей, які ходять вулицею з дому і до дому. Раптом Ітан випростався й набрав повні груди повітря.

— Диви! — тихо сказав він, придивляючись до стежки.

Тепер я чітко усвідомив, куди ми йдемо, і пробіг ще кілька метрів. Від передчуття й надії Ітана відступила навіть моя втома. І стежка, і річка паралельно завертали праворуч. Опустивши носа, я виявив, що людський запах ставав і сильнішим, і свіжішим. Хтось тут недавно проходив. Хлопчик зупинився, тож я повернувся до нього. Він стояв і дивився на щось, розкривши рота.

— Ух ти! — сказав він.

Я зрозумів: там через річку перекинувся міст. Поки я дивився, із сутінків вийшла людська постать і пішла понад поруччям, дивлячись у воду. Серце в Ітана забилося швидше — я це почув. Радісне збудження змінилося страхом, і хлопчик відсахнувся, як моя перша Мати, коли ми зустрічали людей під час спільних пошуків їжі.

— Бейлі, тихо! — прошепотів він.

Я не зрозумів, що відбувається, але відчув його настрій — такий самий, як тоді вночі, коли він дістав рушницю й зазиравав у всі шафи. Я стривожено глянув на нього.

— Агов! — крикнув чоловік із мосту. Я відчув, як хлопчик завмер, готовий тікати.

— Агов! — знову крикнув чоловік. — Чи ти не Ітан?

Розділ 12

Чоловік із мосту покатав нас на машині.

— Тебе, синку, весь штат Мічиган шукав! — сказав він.

Ітан опустив голову — я відчув, що йому сумно, соромно й трохи страшно. Ми приїхали до великої будівлі, і щойно зупинилися, як двері машини відчинив Тато. Вони з Мамою обійняли хлопчика, там також були Бабуся й Дідусь — усі були щасливі, однак ніякого частування для собаки в них не було. Ітан сів у крісло з коліщатами, і якийсь чоловік закотив його в будівлю, але, перш ніж туди заїхати, хлопчик помахав мені рукою. Я подумав, що з ним, мабуть, усе буде гаразд, хоча без нього було доволі тривожно.

Дідусь міцно взяв мене за нашійник, так що іншого вибору в мене не було. Він покатав мене в машині — я знову був собакою на передньому сидінні. Ми поїхали в таке місце, де з віконця нам подали торбу, з якої смачно пахло. Дідусь дав мені їсти просто в машині! Він розгортав гарячі бутерброди й давав мені по одному. І сам теж один з'їв.

— Тільки Бабуся не розкажуй! — сказав він мені.

Коли ми приїхали додому, я з подивом уздрів Іскру на її звичному місці у дворі — вона мляво на мене подивилася. Я гавкав на коняку з вікна, доки Дідусь не сказав мені припинити.

Хлопчика не було тільки одну ніч, тому я вперше спав без нього, відколи ми були разом. Я бігав туди-сюди коридором, доки Дідусь не крикнув: «Іди спати, Бейлі!» Я згорнувся калачиком у ліжку Ітана й заснув, поклавши голову на його подушку, де запах хлопчика був найсильніший.

Коли наступного дня Мама привезла Ітана, я безмежно радів, але він був у невеселому настрої. Тато сказав йому, що він поганий хлопчик. Дідусь про щось поговорив із ним біля сейфу з рушницею. Усі були напружені, але про Іскру навіть мови не було, а то ж усе через неї! Я розумів це, бо ніхто з них там не був і не бачив, як усе насправді сталося, тому й сердився не на кобилу, а на хлопчика.

Я так розізлився, що ледве не пішов надвір і не покусав коняку, але, звичайно, я цього не зробив, бо дуже вже вона велика.

До Ітана приходила дівчинка, вони удвох сиділи на веранді й не надто багато говорили. Лише бурмотіли щось і дивилися в різні боки.

— А тобі страшно було? — питала Ганна.

— Ні, — казав хлопчик.

— Мені було б.

— Ну, а мені ні.

— А вночі холодно було? — все допитувалася вона.

— Так, дуже.

— А...

— Та отож.

Я уважно слухав цю бесіду й чекав, коли скажуть, наприклад, «Бейлі», «кататися» або «пригощайся». Не почувши нічого подібного, я поклав голову на лапи й зітхнув. Дівчинка опустила руку та погладила мене, а я перевернувся на спину, щоб мені почухали пузо.

Я вирішив, що мені Ганна подобається, і хотів, щоб вона частіше приходила, приносила ще печива та частувала мене.

Потім я незчувся, як Мама збрала речі й ми поїхали з Ферми. У машині ми сиділи довго, а це означало, що скоро буде школа. Коли ми підїхали до будинку, нам назустріч вибігли діти. Ми із Зефіркою привіталися на газоні й одразу почали, як завжди, борюкатися.

На районі були й інші собаки, але Зефірку я любив найдужче, може, тому, що бачився з нею щодня, коли хлопчик після школи ходив до мами Челсі. Часто, коли я проскакував у відчинену хвіртку, щоб погуляти самому, Зефірка складала мені компанію в пошуках пригод, і ми разом досліджували людські смітники.

Я стривожився, коли одного разу побачив, як Челсі висувалася з вікна материної машини й гукала:

— Зефірко! Фірко! До мене, Зефірко!

Челсі прийшла поговорити з Ітаном, і невдовзі всі діти району бігали й гукали Зефірку. Зрозуміло, та була поганою собакою і кудись забрела шукати пригод.

Найсильніше її запах вчувався біля струмка, але там було стільки дітей і собак, що я не міг розібрати, куди Зефірка пішла. Челсі дуже засмутилася і плакала. Мені було її шкода, тому я поклав голову дівчинці на коліна, і вона мене обійняла.

Тоді був серед тих, хто допомагав шукати Зефірку, але цікаво, що на його штанях був її запах. Я уважно його обнюхав, а він зробив сердиту морду й відштовхнув мою голову. Черевки в нього були брудні, на них також був запах Зефірки й ще чогось мені не відомого.

— Ходімо, Бейлі, — сказав Ітан, коли побачив реакцію Тодда на моє обнюхування.

Зефірка додому так і не повернулася. Я пам'ятаю, як моя перша Мати втекла за хвіртку, не озирнувшись. Деякі собаки просто хочуть свободи, бо в них нема такого хлопчика, який їх любить.

Урешті вітер розвіяв запах Зефірки, але я, здається, так і не припинив її винюхувати. Коли я згадував наші ігри із Зефіркою, то згадував і про Коко у Дворі. Я був би радий знову побачити їх обидвох, але почав розуміти, що життя значно складніше, ніж мені здавалося у Дворі, й керують ним не собаки, а люди. Важливо не те, чого б мені хотілося, а те, що

я був з Ітаном в лісі, коли йому було холодно й голодно, грів його вночі й не покинув.

Тієї зими, приблизно тоді, коли Тато поставив у вітальні ялинку напередодні «З Різдом», у Челсі з'явилося нове цуценя. Малу назвали Принцеса. Вона була нестримно грайлива, інколи доходило аж до того, що вона дратувала мене, коли кусала гострими зубками за вуха — я тоді коротко гарчав, щоб її вгамувати. Після цього Принцеса, наче нічого не сталося, кліпала й на кілька секунд відходила, а потім, вирішивши, що то я несерйозно, знову підбігала до мене. Це дуже мене нервувало.

Навесні районом прокотилося нове слівце — «карт», і всі діти на вулиці почали пиляти дошки й стукати по них молотками, геть забувши про собак. Тато шовечора виходив із гаража й розмовляв із Ітаном, а той усе балакав про те, що майструє. Я навіть дійшов до того, що заліз у хлопчикову шафу, витяг звідти той осоружний фліп із надією, що хоч це приверне Ітанову увагу. Проте хлопчик усе одно тільки й робив, що грався якимись деревинками, а мені навіть жодної не кинув, щоб я приніс.

— Бачиш, який у мене карт, Бейлі? Швидкий буде, ого-го!

Урешті хлопчик відчинив двері гаража, сів на свій міні-автомобіль і, як на санях, проїхався короткою під'їзною доріжкою. Я побіг за ним і думав, що ми надто сильно заморочилися заради такого безглузлого завершення. Але, коли карт з'їхав до кінця доріжки, Ітан поніс його назад до гаража, щоб іще з ним погратися!

Ну, фліп хоч погризти можна.

Одного сонячного дня, коли не треба було йти до школи, всі діти на районі взяли свої гоночні візочки й потягнули їх на довгу, круту вулицю неподалік. Принцеса була ще замала, щоб долучитися до тієї ходи, а я пішов зі своїм хлопчиком. Хоча загалом його ідея — щоб він сів у карт, а я його потяг униз — у мене захоплення не викликала.

Тоді й його старший брат Дрейк були в гурті й казали щось про карт Челсі. Я відчував, що їй стає прикро від їхніх слів. Коли всі вишикували свої візки вгорі, Тодд опинився поруч із Ітаном.

Я зовсім не був готовий до того, що сталося потім. Хтось крикнув: «Марш!» — і всі карти поїхали вниз, набираючи

швидкість. Дрейк побіг за візочком Тодда й добряче його підштовхнув, так сильно, що той вирвався наперед.

— Так нечесно! — закричала Челсі. Її карт ледве їхав, а Ітанів набирав швидкість, і невдовзі я кулею кинувся за своїм хлопчиком, щоб не відставати. Решта візків їхали дуже повільно, тому карт Ітана вирвався наперед і невпинно доганяв Тодда.

Я мчав несамовито — мене переповнювала свобода, я біг з гори за моїм Ітаном. Внизу хлопчик на ім'я Біллі стояв із прапорцем на паличці, і я відчував, що він певним чином пов'язаний із тим, що тут відбувається. Ітан нахилився вперед і опустив голову — це було так весело, що я вирішив теж долучитися й сісти з ним на карт. Я додав швидкості, плигнув і, ледве не впавши, опинився на візочку.

І цим я підштовхнув нас так, що ми обігнали Тодда! Біллі махнув паличкою, і я почув радісні крики, коли наш карт, тепер уже на рівній дорозі, сповільнював свій хід, а потім і зовсім зупинився.

— Хороший пес, Бейлі, — сказав мені хлопчик, весело сміючись.

Усі інші візочки промчали повз нас, а за ними решта дітей, які галасували й раділи. Потім підійшов Біллі й підняв руку Ітана вгору, впустивши свою паличку з прапорцем. Я підхопив її і поскакав із нею, дражнячись, — нехай хтось спробує відібрати й погратися!

— Нечесно, нечесно! — закричав Тодд.

Юрба дітей притихла. Тодд, який стояв просто перед Ітаном, випромінював лютий гнів.

— Тебе твій чортів пес підштовхнув, тому ти виграв. Тебе треба дискваліфікувати! — сказав Дрейк, стоячи за спиною брата.

— А ти сам свого брата підштовхнув! — крикнула Челсі.

— І що?

— А я б тебе все одно догнав, — сказав Ітан.

— Хто вважає, що Тодд має рацію, крикніть «так!» — вигукнув Біллі.

Тодд і його брат закричали:

— Так!

— Хто вважає, що виграв не Тодд, а Ітан, крикніть «ні»!

— Ні! — закричали всі інші діти. Мене так приголомшив цей крик, що я аж паличку впустив.

Тодд зробив крок уперед і спробував ударити Ітана, але мій хлопчик вивернувся і схопив кривдника за руку. Обидва впали на землю.

— Давай-давай! — закричав Біллі.

Я зібрався кинутися на захист Ітана, але Челсі схопила мене за нашійник.

— Ні, Бейлі. Сидіти.

Хлопці качалися по землі, переплетені в тугий злий вузол. Я виривався, намагався вискочити з нашійника, але Челсі тримала мене міцно. Я з досади загавкав.

Невдовзі Ітан уже сидів на грудях Тодда. Обидва важко дихали.

— Здаєшся? — спитав Ітан.

Тодд відвів очі, замружився. Від нього однаково сильно віяло приниженням і ненавистю. Зрештою він кивнув. Хлопці обережно встали, обтрушуючи штани від землі.

Я відчув, як у Дрейкові вибухає гнів — і тут же він вискочив наперед і штурхонував Ітана обома руками. Мій хлопчик похитнувся, але не впав.

— Ану ж бо, Ітане, ану... — процідив Дрейк.

Запала довга тиша. Ітан дивився на старшого хлопця, і тут наперед вийшов Біллі.

— Ні, — сказав він.

— Ні, — сказала Челсі.

— Ні, — сказали ще якісь діти. — Ні.

Дрейк якось дивно подивився на нас, а потім плюнув на землю і взяв свій карт. Не сказавши ні слова, брати пішли геть.

— Ну як, показали ми всім, правда, Бейлі? — сказав мені Ітан. Усі знову занесли свої візочки нагору й з'їхали вниз, і так робили цілий день. Ітан дав Челсі покататися на своєму карті, бо в її міні-автомобіля відвалилося колесо, а я щоразу сидів у неї за спиною.

Потім за вечерею Ітан був дуже збуджений і щось швидко розповідав Мамі й Татові, ті слухали та всміхалися. Хлопчик

засинав довго, а коли нарешті поринув в обійми Морфея, то так крутився, що мені довелося злізти з ліжка й вмотитися на підлозі. Отже, я ще не зовсім спав, коли внизу пролунав гучний дзенькіт.

— Що це було? — спитав у мене хлопчик, сівши в ліжку. Він стрибнув на підлогу. У коридорі ввімкнулося світло.

— Ітане, не виходь із кімнати, — сказав йому Тато. Він був напружений, сердитий, наляканий. — Бейлі, іди сюди.

Я слухняно спустився, а Тато, обережно рухаючись, увімкнув світло.

— Хто тут? — голосно спитав він.

Вітер гойдав штори у тому вікні, яке зазвичай не відчинялося.

— Босими ногами сюди не ходіть! — крикнув Тато.

— Що там таке? — спитала Мама.

— Хтось кинув камінь у вікно. Не підходь, Бейлі.

Я відчув, що Тато стурбований, і прийнявся до кімнати та скла. На підлозі лежав камінь, до якого прилипли маленькі скалки розбитої шибки. Щойно я приклав до нього ніс, як розпізнав запах.

Тоді.

Розділ 13

Минув рік чи щось таке, настала весна. Кіт Димок захворів. Він лежав, стогнав і не заперечував, коли я приставив свого носа до його мордочки, щоб дізнатися, чому він так поводить-ся. Мама дуже розхвилювалася і взяла Димка кататися на машині. Коли Мама повернулася, вона була сумна. Мабуть, із котом у машині нецікаво.

За тиждень чи трохи більше Димок помер. Після вечері вся сім'я пішла на заднє подвір'я, де Ітан вирив велику яму. Вони загорнули kota у ковдру, поклали його в ту яму й засипали землею. Хлопчик забив на поверхні дощечку на паличці, після чого вони з Мамою трохи поплакали. Я їх обох обнюхав і пригорнувся до них, щоб вони відчували, що сумувати нема

чого, адже я живий-здоровий, а ще я насправді значно кращий друг, ніж був Димок.

Наступного дня Мама і хлопчик поїхали в школу, а я пішов надвір і відкопав Димка, гадаючи, що не могли ж вони отак просто закопати цілком свіжого мертвого kota.

Того літа ми зовсім не їздили на Ферму. Ітан і деякі його друзі з району щоранку вставали й ходили до будинків косити траву гучними машинами. Хлопчик брав мене із собою, але завжди прив'язував до дерева. Я любив запах свіжоскошеної трави, але саме косіння було геть не цікавим — і щось мені підказувало, що саме через цю діяльність Ітана ми й не їдемо на Ферму. Дідусь і Бабуся погостювали в нас тиждень, але це й близько не було так весело, особливо коли Тато й Дідусь обмінювались якимись грубими словами на задньому подвір'ї, чистячи кукурудзяні качани. Я відчував у них обох гнів і думав, чи тому вони сердяться, що це листя неістівне, — я сам його понюхав, скуштував і позначив. Після цього дня Тато й Дідусь незручно почувалися в присутності один одного.

Коли школа почалася знову, змінилося кілька речей. Хлопчик після повернення додому більше не ходив до Челсі — власне, він узагалі приходив додому останнім. Від нього пахло землею, травою і потом, коли він вискакував з машини, що випускала його на вулиці. Іноді ввечері ми їздили дивитися на таке, що, як я дізнався, звалося футболом¹. Я сидів на повідці в кінці довгого двору, а поряд Мама й інші люди щось вигукували й репетували без жодної на те причини. Хлопці боролися, кидали одне в одного м'яч й іноді підбігали ближче до мене або гралися з другого кінця великого двору.

Часом я в гурті чув запах Ітана. Трохи це досадно було — сидіти й не мати можливості піти й покращити гру, адже я вдома навчився брати м'яч у зуби. Одного разу я забавлявся з хлопчиком і схопив м'яч занадто сильно — той почав здуватися, врешті, зсівся, сплющився й став десь такий, як фліп. Після того Ітан мені більше не давав гризти футбольні м'ячі, але дозволяв

¹ Йдеться про американський футбол.

ними гратися, якщо я поведився обережно. Мама цього не знала й міцно тримала мене за повідок, а от якби вона мене випустила, я взяв би м'яч, і хлопцям було б значно цікавіше ганятися за мною, ніж одне за одним, адже я бігаю швидше за них.

Згодом цуценя Челсі, Принцеса, підросло, і ми стали добримися друзями після того, як я показав, як правильно біля мене поводитися. Одного дня хвіртка була незамкнена, я побіг до Принцеси і побачив, що в неї на шиї пластиковий комір, а настрою геть немає. Собачка трохи помахала хвостиком, угледівши мене біля вольєра, але навіть не підвелася. Від цього видовища я трохи розхвилювався і сподівався, що на мене люди таку штуку знову не причеплять.

Коли пішов сніг, ми з Ітаном каталися на санчатах, а коли все розтануло, то ми гралися стрибучими м'ячиками. Разів зо два хлопчик витягав із шафи свій фліп і дивився на нього, а я з жахом відводив очі. Ітан піднімав його, оглядав, підважував, а потім, зітхнувши, клав назад.

Цього літа ми знову не поїхали на Ферму, хлопчик ходив косити траву з друзями. Я подумав би, що він уже про це й забув, однак це заняття, очевидно, йому подобалося. Цього року Тато на кілька днів поїхав, тоді приїхали Дідусь із Бабусею. Їхня машина пахла Іскрою, сіном і ставком. Я стояв і нюхав авто кілька хвилин, і не міг нанюхатися, а потім задирав лапу на шини.

— Боже мій, який ти вже великий, хлопчику! — сказала Ітанові Бабуся.

Коли стало прохолодніше, знову почався футбол, а до нього додався чудовий сюрприз — Ітан тепер міг кататися на машині сам! Це змінило геть усе, бо тепер я скрізь їздив із ним, висовував ніс із вікна, стояв на передньому сидінні й допомагав хлопчику вести машину. Як виявилось, після школи Ітан так пізно приходив, бо щовечора грав у футбол. На заняттях він прив'язував мене до паркана й ставив миску води. Це було нудно, але ж мені треба було залишатися разом із хлопчиком.

Іноді, коли Ітан їхав кудись машиною, забувши про мене, я сидів у дворі та скавчав, щоб він повернувся. Зазвичай тоді до мене підходила Мама.

— Хочеш погуляти, Бейлі? — питала вона, доки я так радів, що починав скакати навколо неї. Вона чіпляла до мого нашийника повідець, і ми здійснювали обхід довколишніх вулиць, зупиняючись майже через кожні кілька кроків, щоб я міг позначити територію. Часто ми проходили повз групки дітей, які бавилися, і я замислювався, чому ж Ітан більше так багато не грається. Мама іноді відстібала повідець і відпускала мене трохи побігати з хлопчиками та дівчатками.

Мені Мама дуже подобалася. Тільки на одне могу поскаржитися: коли вона виходила з туалету, то завжди закривала кришкою мою поїлку. Ітан завжди ж залишав її для мене відкритою.

Того літа після школи хлопчик із Мамою повезли нас машиною на Ферму. Я страшенно радів нашому поверненню. Іскра вдавала, що мене не впізнає, а качки, може, й змінилися, однак, загалом, усе було так, як раніше.

Майже щодня Ітан працював із Дідусем і ще якимись чоловіками, він пиляв дошки й стукав по них молотком. Першого дня я гадав, що вони хочуть зробити новий карт, але за місяць стало зрозуміло, що вони будують нову повітку просто біля старої, в якій в даху з'явилася велика дірка.

Я перший помітив, що підізною доріжкою до будинку йде якась жінка, і побіг до неї, щоб у разі чого подбати про безпеку моєї сім'ї. Коли я підбіг і почув її запах, то зрозумів, що це Ганна, тільки вона зовсім виросла. Вона мене впізнала, і я аж крутився від задоволення, коли вона чухала мене за вухами.

— Привіт, Бейлі, ти за мною скучив? Хороший собака!

Коли робітники помітили дівчину, вони припинили працювати. Ітан вийшов зі старої повітки й здивовано зупинився.

— Ой... Доброго дня! Ганна?

— Привіт, Ітане!

Дідусь й інші чоловіки з посмішками перезирнулися. Хлопчик глянув на них через плече і зашарівся, а потім підійшов туди, де стояли ми з Ганною.

— Ну, привіт! — сказав він.

— Привіт.

Вони відвели погляд одне від одного. Дівчинка припинила мене чухати, тому я легенько її підштовхнув, щоб вона не зупинялася.

— Ходімо до нас, — сказав Ітан.

Влітку щоразу, коли я їздив кататися, моє сидіння пахло так, наче дівчина сиділа на ньому. Іноді вона заходила з нами вечеряти, тоді вони з Ітаном сиділи на веранді й розмовляли, а я лежав біля їхніх ніг, щоб їм було про кого цікавого поговорити.

Одного разу я прокинувся посеред заслуженого сну, відчувши, що вони обоє випромінюють тривогу. Вони сиділи на дивані, а їхні обличчя були дуже близько одне до одного, серця в обох билися так, що я відчував страх і хвилювання. Звук був такий, наче вони їдять, але поживою не пахло. Не розуміючи, що це відбувається, я заліз на диван і сунув ніс туди, де сходилися їхні обличчя — вони обоє розсміялися.

Наступного дня Мама з Ітаном збиралися їхати назад до школи, в повітрі пахло фарбою від нової повітки. Згодом прийшла дівчина, і вони з Ітаном подалися на пристань — сиділи там, звисивши ноги у воду, і розмовляли. Ганна плакала. Вони багато обіймалися, але не кидали паличок і взагалі не робили нічого такого, що люди зазвичай роблять біля ставка, тому я не зовсім розумів, що це відбувається. Вони ще пообіймалися трохи в машині, а коли ми поїхали, Ітан посигналив.

Удома все було по-іншому. По-перше, в Тата тепер з'явилася нова кімната з окремим ліжком, а ще він почав користуватися тим самим туалетом, що й Ітан, і, правду кажучи, після нього мені туди заходити не подобалося. По-друге, коли Ітан не грав із друзями в футбол, він багато сидів у своїй кімнаті й говорив по телефону. При цьому він багато разів промовляв ім'я Ганни.

Листя падало з дерев, коли Ітан повіз мене кататися туди, де було багато великих сріблястих шкільних автобусів із людьми. Раптом із одного вийшла дівчина! Навіть не знаю, хто їй більше зрадів і хотів з нею погратися — я чи хлопчик. Ітану тільки й треба, що обійматись. Мене так схвилювала й потішила поява Ганни, що я навіть не заперечував їхати назад на задньому сидінні.

— Тренер каже, що там сьогодні будуть вербувальники з Мічиганського університету й Університету штату Мічиган.

На мене подивитися прийдуть, Ганно, — розповідав їй хлопчик. Слово «Ганна» я, звичайно, зрозумів, але й відчув, як від нього на хлопчика накотив страх і хвилювання. А от від дівчини віяло щастям і гордістю. Я визирнув у вікно подивитися, що там такого відбувається, але нічого незвичайного не побачив.

Того вечора я гордо стояв поруч із Ганною, а Ітан тим часом грав із друзями у футбол. Я відчував, що дівчина, напевне, ще ніколи не була в такому чудовому місці, як цей великий двір, тому я провів її туди, куди зазвичай мене вела Мама, і показав їй, де сидіти.

Ми пробули там зовсім недовго, аж тут підійшов Тодд. Я давненько не бачив хлопця, хоча його сестра Лінда й далі весь час каталася вулицею на велосипеді.

— Привіт, Бейлі, — справді приязно сказав він мені, але щось у ньому було геть не так, і я швидко понюхав його руку, коли він простягнув її мені.

— Ти знаєш Бейлі? — спитала Ганна. Я помахав хвостом, почувши своє ім'я.

— А, ми старі друзяки, правда ж, хлопче? Хороший собака.

Мені не треба, щоб такі, як Тодд, називали мене хорошим собакою.

— А ти не з нашої школи. Ти до Східної ходиш? — спитав Тодд.

— Ні, я до Ітана в гості приїхала.

— А ви родичі, так?

Люди в натовпі всі закричали, я завертів головою, але там нічого особливого не відбувалося — знову хтось боровся. Я щоразу пошивався в дурні, коли вони здійсмали крик.

— Ні, просто... подруга.

— Ти хочеш на вечірку? — спитав у неї Тодд.

— Не розумію?

— На вечірку хочеш? Ми тут зараз збираємося. Все одно гра абсолютно ніяка.

— Ні, я... я краще почекаю Ітана, — мовила дівчина, а я швидко підняв голову і глянув на неї. Я відчув, що вона чомусь нервує, а в Тоддові, як завжди, наростає гнів.

— Ітан! — Тодд розвернувся і плюнув на траву. — Ви з ним пара, чи як?

— Ну...

— Бо тобі варто знати, він часто зустрічається з Мішель Андервуд.

— Що?

— Та от. Ну, це всі знають.

— Он як.

— Ага. То якщо ти думаєш, що, типу, ти і він — то ні, ні, такого не буде.

Тодд присунувся ближче до дівчини. Коли вона напружилася, я побачив, що його рука торкається її плеча. Через збен-теження Ганни я зірвався на лапи. Тодд подивився на мене, наші очі зустрілися, і я відчув, як у мене на шиї шерсть стає дибки. Майже мимовільне гарчання вирвалося в мене з горла.

— Бейлі! — дівчина підхопилася на ноги. — Що таке?

— Так, Бейлі, це ж я, твій друзяка! — він звернувся до дівчини. — А я, до речі, Тодд.

— Я — Ганна.

— То, може, прив'яжеш собаку та підеш зі мною? Буде весело.

— М-м, ні, ні. Я не можу.

— А чому? Ходімо!

— Ні, я маю наглядати за Бейлі.

Тодд знизав плечима й пильно подивився на неї.

— Ну, гаразд. Як собі знаєш.

У ньому закипала така лють, що я знову загарчав, але цього разу дівчина мені нічого не сказала.

— Ну, добре, — сказав Тодд. — А ти Ітана про Мішель спитай. Добре?

— Так, добре.

— Спитай-спитай, — Тодд сунув руки в кишені й пішов геть.

Ітан був такий щасливий і збуджений, коли прибіг до нас десь за годину.

— Універс штату Мічиган, спарганці йдуть до тебе! — кричав він. Я замахав хвостом і загавкав, але раптом його радість розвіялася.

— Що з тобою, Ганно?

— Хто така Мішель?

Я поклав лапу Ітанові на ногу, щоб він знав: я готовий гра-
тися м'ячем, коли він захоче.

— Мішель? Ти про що? — Ітан засміявся, але за мить його
сміх припинився, немов розвіявся в повітрі. — У чому річ?

Вони ходили колами навколо великого двору, розмовляли
й були настільки цим зайняті, що не помітили, як я ум'яв по-
ловину хот-дога, трохи попкорну й кілька шматків бутерброда
з тунцем. Незабаром усі розійшлися, а ми все ходили й ходили.

— Я не знаю такої дівчини, — казав Ітан. — Із ким ти роз-
мовляла?

— Не можу згадати імені, але він знайомий з Бейлі.

Я завмер, почувши своє ім'я, гадаючи, чи не насварять мене
за папірець від цукерки, який я тихцем їв.

— Бейлі всі знають, він на всі матчі приходить.

Я швидко проковтнув папірець, але, очевидно, мені ніщо
не загрожувало. Зробивши ще одне коло навколо великого
двору, вже нецікавого для мене, бо я там знайшов і підібрав
майже все, що можна було з'їсти, хлопець і дівчина зупини-
лися й обійнялися. Вони довго так стояли.

— Ух ти ж і спітнів, — засміялася Ганна, відштовхую-
чи його.

— Їдемо кататися, Бейлі? — спитав хлопець.

Ну як же не хотіти цього! Ми поїхали додому, і там Ганна
й Ітан знову тихо розмовляли. Потім вони нагодували мене,
і я був радий, що можу спати у вітальні, а хлопець і дівчина
тим часом тихо боролися на дивані.

Тепер у нас були нові собачі двері — із заднього виходу
просто у двір, і вже ніхто не намагався відправити мене спати
в гараж. Я був радий, що відучив родину від цієї звички. Я пі-
шов надвір у своїх справах і зі здивуванням знайшов біля
паркана на траві шматок м'яса.

Проте дивно було те, що запах у нього був не такий, як
завжди, якийсь різкий і гіркий, а що ще дивніше — воно також
пахло Тоддом.

Я підняв м'ясо, поніс його на внутрішнє подвір'я за будинком і поклав там. Від гіркоти в мене аж піна з рота пішла. Відтак я сів і почав його розглядати. Пахло воно доволі погано, але, з іншого боку, це ж гарний шмат м'яса. Якщо досить швидко його пожувати, то можна ковтнути й навіть не відчувати гіркого смаку...

Я тицявся носом у те м'ясо, але чому ж, гадав я, воно так сильно пахне Тоддом?

Розділ 14

Коли Мама зранку вийшла надвір і побачила мене, я опустив голову й помахав кінчиком хвоста. Чомусь я почувався дуже винним, хоча й не зробив нічого такого.

— Доброго ранку, Бейлі, — сказала вона. Потім побачила м'ясо. — Що це таке?

Вона нахилилася, уважніше придивилась до м'яса, а я перевернувся на спину, щоб мені почухали пузо. Здається, я чи не всю ніч дивився на той ласий шматок і дуже стомився. Мені було потрібно, щоб хтось сказав, що я вчинив правильно, сам не знаю чому. Просто щось тут було не так, і воно не дало мені з'їсти оцей несподіваний харч.

— Звідки воно взялося, Бейлі? — Мама лагідно погладила мене по животу, а потім підняла м'ясо.

— Фе-е, — сказала вона.

Я сів і насторожився. Якщо вона мені його зараз віддасть, то все нормально. Натомість Мама понесла його в дім, і я трохи підвіся на задніх лапах. Тепер, коли вона його забирала, я передумав: мені захотілося його з'їсти!

— Фу! Бейлі, ні, цього тобі не треба, хай звідки воно взялося, — сказала Мама й викинула м'ясо в смітник.

Ганна сиділа на моєму сидінні, коли ми поїхали кататися до велетенських шкільних автобусів, а потім я доволі довго нудився в машині, поки Ітан із дівчиною стояли та обіймалися. Коли хлопець повернувся до мене в авто, йому було сумно

й самотньо, і я не став висовувати морду з вікна, а поклав голову йому на коліна.

Дівчина приїхала в гості знову, коли сім'я сиділа навколо дерева в хаті й рвала папірці з написами «З Різдом». Я був не в гуморі, бо Ітан подарував Мамі нове чорно-біле кошения, яке називалося Фелікс. Виховане воно було просто жахливо: кидалося на мій хвіст, коли я сідав, а ще часто стридало на мене з-за дивана, б'ючи своїми маленькими лапками. Я спробував погратися з ним, але воно схопило мене лапами за ніс і вусило своїми гострими зубками. Коли приїхала Ганна, вона аж забагато уваги приділяла кошеняті, хоча я ж дівчину знав давніше і, без сумніву, був її улюбленцем. Собаки роблять важливі справи, наприклад, гавкають, коли хтось дзвонить у двері, а від kota в домі взагалі ніякої користі нема.

Чого кошения не могло — це ходити надвір. Земля була товсто вкрита снігом, але один раз Фелікс наважився засунути в нього лапку і тут-таки побіг назад, як обпечений. Тож коли Ганна з Ітаном збудували перед домом велику снігову купу й надягли на неї шапку, я був там із ними. Хлопчику подобалося ловити мене, перевертати й качати на засніженій землі. Я давав йому себе спіймати просто задля того, щоб Ітан обхопив мене руками так, як він зі мною грався щодня, коли був менший.

Коли ми каталися на санчатах, Ганна сиділа позаду, а я біг поряд, гавкав і намагався зняти з хлопця рукавиці.

Одного дня було дуже сонячно, повітря було таке холодне й чисте, що я відчував його смак усім горлом. Діти з району прийшли кататися на гірку, й Ганна з Ітаном підштовхували малечу з гори так само завзято, як каталися самі. Невдовзі я стомився бігати вгору-вниз, тому залишився знизу, коли раптом підїхав Тодд.

Вийшовши з машини, він глянув на мене, але нічого не сказав, навіть руку не простягнув. Я теж не підходив, тримався на відстані.

— Ліндо! Агов, час додому! — закричав він. З його рота крик вихопився хмарою пари.

Лінда була на гірці з трьома своїми малими подружками, вони повзли з гори на пластиковій тарілці зі швидкістю близько милі на годину. Ітан із Ганною, сміючись, промчали на своїх санях повз них.

— Не хочу! — відгукнулася Лінда.

— Іди! Мама кличе!

Ітан із Ганною зупинилися під гіркою, вивалившись із сани. Вони лежали одне на одному і сміялися. Тодд стояв і дивився на них.

Щось у Тоддові почало здійсватися — навіть не гнів, а щось гірше, чорніше, я такого ще ні в кому не помічав. Я побачив це в його погляді на Ітана з Ганною, в його абсолютно непорушному обличчі.

Мій хлопчик із дівчиною підвелися, обтрусили одне одного від снігу й підійшли до Тодда, все ще тримаючись за руки. Від них віяло такою любов'ю і радістю, що вони геть не помічали ту злість, яку випромінював брат Лінди.

— Здоров, Тодде.

— Привіт.

— Це Ганна. Ганно, це Тодд, він на нашій вулиці живе.

Ганна простягнула йому руку з усмішкою.

— Приємно познайомитися, — сказала вона.

Тодд трохи напружився:

— А ми ж уже знайомі.

Ганна ворухнула головою, відкинувши волосся з очей.

— Правда?

— Коли? — спитав Ітан.

— На футбольному матчі, — сказав Тодд і засміявся, немов коротко гавкнув.

Ітан, не розуміючи, хитав головою, але тут Ганна кліпнула і сказала:

— А! Точно! — Вона раптом наче засмутилася.

— Що? — спитав Ітан.

— А мені тут сестру треба додому забрати. Ліндо! — закричав Тодд, приклавши руки до рота. — Бігом додому!

Дівчинка вилізла з купи своїх друзів і мляво попленталася до брата.

— Це... це він зі мною говорив, — сказала Ганна Ітанові. Її охопило якесь хвилювання, я з цікавістю поглянув на неї, а потім на Ітана, і відчув, що в ньому здійсмається гнів.

— Чекай-но! Ти?! Тодде, це ти Ганні сказав, ніби я з якоюсь Мішель? Я її навіть *не знаю!* Взагалі!

— Мені час іти, — пробурмотів Тодд. — Ліндо, сідай в машину, — сказав він сестрі.

— Е, ні. Чекай! — сказав Ітан. Він простягнув руку, але Тодд вивернувся з-під неї.

— Ітане! — тихо промовила Ганна і вдягла йому на руку рукавицю.

— Ти навіщо це зробив, Тодде? Навіщо було брехати? Ти чого взагалі?

Хоча в Тодда всередині вирувало таке, що сніг під ним ледь не танув, він просто стояв на місці й мовчки дивився на Ітана.

— Ось тому в тебе й друзів нема, Тодде. Ну, чого ти не можеш поводитися по-людськи? Весь час ти подібні дурниці робиш, — сказав мій хлопчик. — Як хворий...

Гнів у нього розвіявся, але все одно відчувалося, що він замучений.

— Ітане! — наполегливіше сказала Ганна.

Тодд мовчки заліз у машину й гримнув дверцятами. Коли він подивився на Ганну з Ітаном, на його обличчі не було взагалі ніякого виразу.

— Погано так казати! — мовила дівчина.

— Та ти його не знаєш!

— Яка різниця, — відказала Ганна. — Не можна було йому говорити, що в нього друзів нема.

— Але ж нема. Він постійно щось таке виробляє. Наприклад, сказав, що такий-то вкрав транзисторний приймач. І це була брехня від початку до кінця.

— Він... Він якийсь не такий, правда? Він у спецшколі вчиться?

— Та ні, він насправді розумний. То не те. Тодд — він і є Тодд. Якийсь він *збочений*, розумієш? У дитинстві ми дру-

жили, але в нього були химерні уявлення про те, що весело, — наприклад, кидатися яйцями в дошкільнят, коли ті чекали машину, яка мала везти їх у літній табір. Я йому казав: «Не роби цього». Там же, серед тих дітей, і його сестра була. «Чого ти?» — питав його я, а він взяв і розтопав увесь лоток, який приніс. Усю доріжку перед моєю хатою ними загидив. Мені довелося це шлангом змивати, щоб тато, коли приїде, не побачив. Хіба що Бейлі це сподобалося...

Я помахав хвостом, чуючи своє ім'я: було приємно, що про мене теж ідеться.

— Ще б пак! — засміялася Ганна та погладила мене.

Через кілька днів після того, як дівчина поїхала, повалив сніг, і вітер був такий сильний, що ми весь день сиділи вдома перед обігрівачем (ну, принаймні я). Тієї ночі я спав біля Ітана під ковдрою і був там, доки геть не запарився; так чудово було пригорнутися до нього, ніби я знову цуценя.

Наступного ранку снігопад нарешті припинився. Ми з моїм хлопчиком пішли надвір і впродовж кількох годин розкопували доріжку. Бігати таким глибоким, пухким снігом було важко, тому я через кожен метр-два зупинявся, щоб перепочити.

Місяць вийшов одразу після вечері, такий ясний, що мені було все добре видно. У повітрі густо пахло димом із грубок. Ітан натомився й рано ліг спати, а я пішов до собачих дверей і постояв у дворі носом до легкого вітерця, захоплений незвичайним світлом і чистим морозним повітрям.

Коли я помітив, що сніг перетворився на велику кучугуру понад парканом, я радо виліз на самий вершечок тієї купи та з'їхав з іншого боку. Для пригод кращої ночі годі було й шукати. Я пішов до будинку Челсі, щоб подивитися, чи не вийде Принцеса, але там не було жодних її ознак, крім доволі недавньої плями сечі на снігу. Я замислено підняв лапу там само — хай знає, що я про неї думав.

Зазвичай, коли я виходив на розвідку вночі, то ходив понад струмком. Це мені нагадувало наші походи із Сестрою та Швидким, коли я був диким цуценям, і всі запахи були нові

й захопливо цікаві. А тепер, однак, я тримався розчищеної дороги, завертав до будинків, там, де це було можливо, й нюхав щілини між дорогою і дверима гаражів. Деякі люди вже пови-тягали свої кімнатні дерева надвір, хоча в Ітана воно й досі сто-яло біля великого вікна без жодних штучок і лампочок, щоб на них не стрибав Фелікс. Коли я знаходив кімнатні дерева на роз-чищених дорогах, то позначав їх своїм запахом, і саме оця їхня нескінченна кількість затримала мене допізна. Коли б мене не манив запах наступного дерева, яке лежало не на своєму місці, я б уже повернувся додому й зміг би запобігти тому, що сталося.

Урешті я опинився просто перед фарами якоїсь машини. Вона трохи сповільнилася, її запах нагадав мені аромат Мами-ної автівки, коли вони з Ітаном їздили мене шукати (тоді, як я затримався на своїй прогулянці), і мене охопило неприємне почуття провини. Я опустив голову й побіг додому.

Завернувши на розчищений тротуар, я завмер, коли побачив кілька речей — усі вони були неправильні.

Парадні двері були відчинені, звідти потужно віяло домом — завдяки силі гарячої груби запахи вилітали в морозну ніч, а ра-зом із ними долинав гострий хімічний дух. Він був знайомий мені: я такий чув, коли ми з Ітаном, перед тим як їхати катати-ся, зупинялися там, де хлопчик любив стояти ззаду машини з товстим чорним шлангом. За будинком хтось був. Спочатку мені здалося, що це Ітан, але коли він спробував полити куші перед будинком чимось хімічним, я вловив його запах.

Це був Тодд. Він відступив на три кроки, витяг із кишені па-пірець і підпалив його. Вогонь освітив його кам'яне обличчя, на якому не було видно жодних емоцій. Тоді хлопець кинув пала-ючий папірець у куші — і вони гучно загорілися синім полум'ям.

Тодд мене не бачив, він дивився на вогонь, а я жодного разу не гавкнув і не загарчав. Я просто побіг до нього хідником у мовчазній люті. Я стрибнув на хлопця так, наче все життя те й робив, що кидався на людей. Мене переповнювало від-чуття сили, немов я був головний у зграї.

Усе, що могло мене стримати, зазнало поразки перед моїми почуттями. Те, що зараз робить Тодд, становило загрозу

для Ітана та сім'ї, яку я повинен захищати. Важливішої мети в мене не було.

Тодд закричав, упав і почав бити мене ногами в морду. Я схопив його за ту кінцівку, якою він на мене замахнувся, вгризся в неї й тримав — хлопець продовжував кричати. Штани в нього порвалися, черевик упав, і я відчув смак крові. Кривдник бив мене кулаками, але я не відпускав його литку, трусив головою, відчуваючи, що його м'язи під моїми зубами ще рвуться. Я шаленів і абсолютно не зважав на те, що мій рот був сповненим ні на що не схожим смаком людської шкіри й крові.

Мене привів до тьми різкий звук. Тодд зумів вивільнити ногу, і я подивився на будинок. Дерево в кімнаті зайнялося, а з парадних дверей угору, в ніч ішов густий, ядучий дим. Електронний звук був до болю пронизливий і гучний, я мимохіть позадкував.

Тодд встав і пошкандибав геть так швидко, як міг. Я краєм ока помітив це, але вже більше не зважав на нього. Я здійняв тривогу, гавкав і намагався привернути увагу до вогню, який швидко поширювався домом і завертав нагору до кімнати Ітана.

Я побіг за будинок і, на свою досаду, виявив, що та купа снігу, яка допомогла мені вийти, залишилася по той бік паркана. Я стояв там і гавкав, а тим часом відчинилися двері, що вели у внутрішній двір, і звідти, спотикаючись, вийшли Тато і Мама. Мама кашляла.

— Ітане! — кричала вона.

Із дверей валив чорний дим. Мама й Тато підбігли до хвіртки, і я зустрів їх там. Вони промчали повз мене, побігли снігом до фасаду, а потім стояли й дивилися в темне вікно кімнати нашого хлопчика.

— Ітане! — кричали вони. — Ітане!

Я проскочив повз них і помчав до задньої хвіртки, яка тепер була відчинена, й стрілою метнувся всередину. У дворі Фелікс тулився під скрипучою лавою для пікніка, але я не зупинявся. Я проліз у двері — мої очі й ніс заповнив дим. Я нічого не бачив, але так-сяк добіг до сходів.

Подум'я гуло так голосно, як вітер, коли ми каталися в машині з відчиненими вікнами. Дим був задушливий, і жар вигнав мене назад на двір: він обпik мені ніс і вуха, тому я безсило опустив голову й вибіг із задніх дверей туди, де холодне повітря одразу вгамувало мій біль.

Мама й Тато продовжували кричати. З другого боку вулиці загорілося світло, в сусідньому будинку теж. Я бачив, як сусіди визирають із вікон і говорять по телефону.

А хлопчика все ніде не було.

— Ітане! — кричали Мама й Тато. — Ітане!

Розділ 15

Ще ніколи в житті я не відчував такого страху, як той, який випромінювали Мама і Тато, коли кричали під вікном хлопчика. Мама схлипувала, а в Тата тремтів голос. Коли я знову почав відчайдушно гавкати, вони не спиняли мене.

Мої вуха вловлювали тонке завивання сирени, але здебільшого мені було чути тільки власний гавкіт, голоси Мама й Тата, які кликали Ітана, і над цим усім — ревіння вогню. Воно було таке гучне, що я відчував його всім тілом. Кущі перед нами ще палали, сніг танув, шипів і здіймався паром.

— Ітане! Будь ласка! — кричав Тато надломленим голосом.

Раптом щось вилетіло з Ітанового вікна — і скло посипалося на сніг. То був фліп!

Я миттю підхопив його, щоб показати Ітанові — так, я його спіймав. У дірку, пробиту фліпом, висунулася голова хлопчика, оточена чорним димом.

— Мамо! — закричав він, кашляючи.

— Вилазь швидше, Ітане! — крикнув Тато.

— Не можу вікно відчинити, воно заїло!

— Просто стрибай! — відповів Тато.

— Треба стрибати, сонечко! — крикнула йому Мама.

Голова хлопчика знову зникла у вікні.

— Він же там задихнеться, що він робить?! — сказав Тато.

— Ітане! — закричала Мама.

Тут у вікно влетів Ітанів стілець і розбив скло. Ще за мить вистрибнув і хлопчик, але він, здається, зачепився за рештки скла і дёрева у вікні, тож замість того, щоб перескочити паляючі куші, він упав просто на них.

— Ітане! — заголосила Мама.

Я шалено загавкав, забувши про фліп. Тато сунув руку у вогонь, схопив Ітана, витяг його і покачав по снігу.

— О Боже мій, Боже мій... — схлипувала мама.

Ітан лежав на спині в снігу із заплюшеними очима.

— Ти як, синку? Синку! Як ти? — питав Тато.

— Нога... — промовив хлопець, кашляючи.

Я чув запах обпаленого тіла. Обличчя в Ітана почорніло, з нього сочилася рідина. Я пробився до Ітана з фліпом у зубах, відчуваючи його гострий біль і бажаючи допомогти.

— Відійди, Бейлі, — сказав Тато.

Хлопчик розплюшив очі й кволо всміхнувся до мене.

— Та ні, нічого, це добре. Хороший собака, Бейлі, фліп спіймав. Хороший собака.

Я помахав хвостом. Він простягнув руку й погладив мене по голові, а я виплюнув фліп, який, правду кажучи, був не дуже смачний. Другу руку він тулив до грудей, із неї текла кров.

Почали приїжджати великі й малі машини, що моргали фарами. До будинку підбігли люди й заходилися поливати його з великих шлангів. Хтось виніс ліжку, поклав туди хлопчика й поніс до кузова якогось авто. Я спробував пролізти за Ітаном, але чоловік, який стояв біля дверей, мене відштовхнув.

— Вибач, не можна! — сказав він.

— Лишайся, Бейлі, все гаразд, — сказав хлопчик.

Що таке «лишайся», я знав, і ця команда мені не подобалася найдужче з усіх. Ітану було боляче, я хотів бути з ним.

— Можна мені? — спитала Мама.

— Звичайно. Дайте-но я вам допоможу, — відповів чоловік.

Мама залізла в кузов.

— Усе гаразд, Бейлі, — сказала мама Челсі, яка шойно підійшла, і Мама подивилася на неї.

— Лоро! Ти зможеш подбати про Бейлі?

— Звичайно.

Мати Челсі взяла мене за нашійник. Руки в неї пахли Принцесою. А ось рука Тата пахла вогнем, і я розумів, що йому теж боляче. Він сів у машину з Мамою і хлопцем.

На вулицю вибігли майже всі люди району, але собак не було. Машина проїхала геть, і я сумно гавкнув їй услід. Ну як я міг бути певним, що в хлопчика все буде гаразд? Йому ж потрібен я!

Мати Челсі стояла збоку й тримала мене. Я відчував, наче вона дещо непевна, що робити. Більшість сусідів зібралися на вулиці, а вона стояла найближче до будинку, й тепер усі поводилися так, наче очікували, що вона тут і залишиться, а не піде до своїх.

— Безперечно, це був підпал, — сказав один із чоловіків до жінки, в якій на поясі був пістолет. Я дізнався, що люди, які так одягнені, звуться поліцейськими. — І куші, і ялинка загорілися одночасно. Багато місць займання, багато займистої речовини. Господарі дивом урятувалися.

— Лейтенанте, погляньте сюди! — вигукнув інший чоловік, у якого теж був пістолет. Тимчасом люди в гумовому одязі були без зброї та продовжували поливати будинок водою.

Мати Челсі, вагаючись, теж підійшла подивитися. То був черевик Тодда. Я винувато відвернувся, сподіваючись, що на мене не звернуть увагу.

— Тут у мене кросівок... Погляньте, на ньому кров, — сказав чоловік і підсвітив сніг ліхтариком.

— Хлопчик, мабуть, порізався, стрибаючи з вікна, — зауважив хтось інший.

— Так, отам, але не тут. Тут у мене собачі сліди й цей черевик.

Я здригнувся, коли сказали про собаку. Жінка з пістолетом дістала ліхтарик і посвітила на сніг.

— Оце так! — промовила вона.

— Кров! — сказав ще хтось.

— Добре, то ви удвох простежте, куди ведуть сліди, гаразд? Давайте обгородимо місце. Сержанте!

— Так, мем, — сказав чоловік, підходячи до всіх.

— Тут кривавий слід. Нам треба з усіх боків обгородити його на вісім футів¹. Перекрийте рух на вулиці й скажіть усім відійти.

Жінка стояла там, а мати Челсі раптом схилилася й звернула на мене увагу.

— Ти як, Бейлі? — спитала вона й погладила мене.

Я помахав хвостом.

Вона раптом припинила мене гладити й стала роздивлятися свою руку.

— Мем, ви живете тут? — спитала поліцейська з пістолетом у матері Челсі.

— Ні, а собака — так.

— Чи не можна вас попросити... Ну, зачекати... Ви ж сусідка?

— Я мешкаю за два будинки звідси.

— Ви сьогодні тут нікого не бачили, будь-кого?

— Ні, я спала.

— Гаразд. Ви не могли б підійти туди, до інших? Якщо вам холодно, то, будь ласка, залиште свої контакти й можете йти додому.

— Так, але... — промовила мама Челсі.

— Що?

— Не могли б ви подивитися на Бейлі? У нього, здається, кров.

Я помахав хвостом.

— Звичайно, — сказала жінка. — Він не агресивний?

— Ні, що ви!

Жінка схилилася до мене.

— Ти поранився, хлопче? Як ти поранився? — лагідно спитала вона. Вона дістала ліхтарик і обережно помацала мою шию. Я боязко лизнув її в обличчя, вона засміялася.

— О так, зовсім не агресивний. Щоправда, не думаю, що то його кров. Мем, нам на трохи цей пес може знадобитися, можна?

— Якщо треба, я залишуся тут.

¹ 2,44 м.

— Ні, це не надовго, — сказала поліцейська.

Мене повели до однієї з машин, де дуже добрий чоловік узяв ножиці й зістриг трохи моєї шерсті, а потім поклав її в пакетик.

— На що закладемося, що це та сама кров, що й на кросівку? Я б сказала, що наш чотирилапий друг ввечері пішов патрулювати місцевість і добряче покусав палія. Якщо буде підозрюваний, кров допоможе його викрити, — сказала жінка чоловіку, який мене підстриг.

— Лейтенанте, — сказав один чоловік, підходячи. Я можу показати, де живе наш палій.

— О, прошу вас, — сказала жінка.

— За цим тупаком залишився прямий кривавий слід, який пролягає за чотири будинки звідси. Усюди на хіднику кров — і вона веде просто в бічні двері.

— Я б сказала, що для ордера на обшук у нас є достатньо підстав, — зауважила жінка. — І практично не сумніваюся, що в когось із тих, хто там живе, на нозі слід від собачих зубів.

Кілька днів я прожив у Челсі. Принцеса, здається, подумала, що я маю двадцять чотири години на добу її розважати, але я все ніяк не міг прогнати від себе ту напругу, через яку бігав туди-сюди, чекаючи на Ітана.

Наступного дня прийшла Мама. Вона сказала мені, що я хороший собака. Її одяг пахнув хлопчиком, тож я трохи збадьорився й погрався годинку з Принцесою в її улюблену гру «перетягування шкарпетки», поки мама Челсі поставила на стіл каву, яка дуже сильно пахла.

— Та що ж той хлопець накоїв? Чого він вам хату підпалив? Ви ж усі згоріти могли.

— Не знаю. Тодд з Ітаном колись дружили.

Я озирнувся, почувши ім'я мого хлопчика, а Принцеса скористалася моментом і висмикнула в мене з зубів шкарпетку.

— А це точно був Тодд? Я думала, в поліції аналіз крові довше проводять.

— Він зізнався, коли його повели на допит, — сказала Мама.

— А він пояснив навіщо, чому?

Принцеса махала шкарпеткою в мене перед носом, дразнячи мене. Я навмисне відвернувся.

— Каже, що не знає.

— Боже ж ти мій! Я, знаєш, завжди думала, що він якийсь дивний. Пам'ятаєш, коли він просто так Челсі в кущі штовхнув? Мій чоловік тоді розлютився, пішов говорити з батьком Тодда, і я навіть думала, вони поб'ються.

— Ні, я про таке не чула. Штовхнув її?

— А Сюді Герст каже, що він колись намагався підглядати у вікно її спальні.

— Я гадала, вона не була певна, хто підглядав.

— Ну, а тепер каже, що Тодд.

Я зробив несподіваний ривок і схопив шкарпетку.

Принцеса вперлася лапами й загарчала. Я трохи потягав її кімнатою, але вона не відпускала.

— Ну, а Бейлі тепер герой. Тоддові вісім швів наклали.

Почувши моє ім'я, ми з Принцесою завмерли. Може, печива дадуть? Шкарпетка повисла між нами.

— Його хочуть сфотографувати для газети, — сказала Мама.

— Добре, що я Бейлі скупала, — сказала мати Челсі.

Що? Знову купатися? Я ж щойно купався! Я виплюнув шкарпетку, Принцеса радісно нею затрусилася й стала можливо скакати кімнатою.

— А як Ітан?

Мама поставила чашку з кавою. Коли вона почула ім'я хлопчика, її охопили хвилювання і смуток, тому я встав, підбіг до неї й поклав голову їй на коліна. Вона мене погладила.

— Йому в ногу вставлять штифт, і... Шрами залишаться...

Мама показала на обличчя і затулила очі руками.

— Мені так жаль! — сказала мати Челсі.

Мама плакала. Я поклав лапу на її ногу, щоб її втішити.

— Хороший собака, Бейлі, — сказала вона.

Принцеса висунула свою дурну морду просто переді мною, в її зубах теліпалася шкарпетка. Я тихо гарикнув на неї, і вона вражено відступила.

— Будь ласка, будьте чемні! — сказала мати Челсі.

Невдовзі вона дала Мамі пирога, а собакам не вділила нічого. Принцеса лежала на спині й тримала шкарпетку лапами над ротом — я так грався у Дворі з Коко. Здавалося, це було неймовірно давно.

Прийшли якісь люди, і ми з Мамою сіли у вітальні й моргали від яскравих спалахів — як блискавка, тільки потім не було гуркоту. Згодом ми пішли до свого будинку, який був весь обмотаний пластиковою плівкою, що лопотіла на вітрі, та ще трохи помружилися від спалахів.

За тиждень Мама покатила мене на машині, й ми переселилися «на квартиру» — це такий маленький будиночок, вставлений у великий будинок. Там ще було багато таких, і всюди — безліч собак. Більшість із них були дрібнуваті, але по обіді Мама водила мене до них у великий цементний двір. Вона сиділа на лаві й розмовляла з людьми, а я бігав, знайомився із псами й позначав територію.

Квартира мені не сподобалася, і Татові теж. Він кричав на Маму більше, ніж у будинку. Квартира була мала, і до того ж ми там були без хлопчика. І Тато, і Мама часто пахли Ітаном, але він уже з нами не жив, від цього в мене серце боліло. Уночі я бігав по кімнаті й не міг знайти собі місця, доки Тато не починав кричати, щоб я нарешті влігся. Вечеря — мій улюблений час дня, але коли Мама давала мені їсти, то трапеза була зовсім не така цікава, як раніше. Я просто не був голодний, а інколи не міг доїсти.

Де ж мій хлопчик?

Розділ 16

Коли Ітан повернувся, ми ще мешкали на квартирі. Я лежав на підлозі, згорнувшись калачиком, а до мене притулювся Фелікс. Я вже й припинив його відганяти: він, здається, гадав, що я його мама, що було просто образливо. Він же був котом — як на мене, геть безмозким створінням.

Я навчився вирізняти наші машини за звуком двигунів на стоянці, тож, коли приїхало Мамине авто, я підскочив. Фелікс здивовано заморгав, а я побіг до вікна й підстрибнув, поставивши лапи до рами, щоб було видно, як Мама заходить на ганок.

Від того, що я побачив унизу, в мене просто серце тьохнуло — то був мій хлопчик, який важко вилазив із машини. Мама нахилилася йому допомогти, і він кілька секунд випростувався.

Я не міг втриматися — гавкав і гасав від вікна до дверей, а потім знову до вікна. Фелікс запанікував, скочив під диван і звідти визирав на мене.

Коли ключ закрутився в замку, я був уже біля дверей і аж увесь тремтів. Мама злегка прочинила двері, й на мене полетів запах хлопчика.

— А тепер, Бейлі, відходь. Назад, Бейлі, сиди. Сидіти.

Ну, а цього я ніяк не міг. Я ледь торкнувся підлоги задом і тут же знову підскочив. Мама притримала мене за нашійник, тоді відсунула мене вбік — і двері повністю відчинилися.

— Привіт, Бейлі! Привіт, друже! — сказав Ітан.

Мама тримала мене, поки в хату зайшов хлопчик, кульгаючи й тримаючи такі штуки, які, як я дізнався, зветься милицями. Він пішов до дивана, а я скавучав і рвався з нашійника до нього. Коли Мама врешті відпустила мене, я одним стрибком перелетів через усю кімнату й опинився в Ітана на колінах, а потім заходився цілувати його в обличчя.

— Бейлі! — суворо сказала Мама.

— Ні, усе гаразд. Бейлі, чудаце ти мій! — похвалив мене хлопчик. — Як тобі живеться? Я скучив за тобою, Бейлі.

Щоразу, коли він називав моє ім'я, мною котилася хвиля задоволення. Я не міг натішитися, коли його руки гладили мою шерсть.

Ітан повернувся.

Поступово протягом двох наступних днів я почав розуміти, що з моїм хлопчиком не все гаразд. У нього були такі напади болю, яких він ніколи не мав раніше. Ітан ходив тяжко й незграбно. Від нього віяло важким смутком, а ще — похмурим

гнівом, який інколи загорявся в ньому, коли він сидів і дивився у вікно.

Перші тиждень-два хлопчик щодня їздив кудись кататися з Мамою, а коли повертався додому, то був стомлений, спітнілий і зазвичай спав.

Потепліло, на деревах з'явилися листочки, і Мама стала ходити на роботу, а я і хлопчик залишалися у квартирі з Феліксом. Кіт увесь час придумував, як утекти крізь вхідні двері. Я не уявляв собі, що він збирався робити поза квартирою, але хлопчик докладав усіх зусиль, щоб нікуди не випускати Фелікса. Тільки от кіт такого правила дотримуватися не хотів, і це мене просто зводило з розуму. Він часто шкреб кігтями якийсь стовпчик у вітальні, але, коли я *єдиний раз* надумав задерти лапу біля того стовпчика, всі на мене накричали. Фелікс ніколи не доїдав свій обід, хоча мені ніхто не дякував за те, що я за ним чищу посуд, — натомість за це мене також сварили. Частково я навіть хотів, щоб кіт здійснив свій задум і втік, аби більше не морочитися з ним. З іншого боку, він завжди був готовий трохи поборюкатися, якщо я з ним поводився обережно. Фелікс навіть ганявся за м'ячиком, коли Ітан котив його коридором. Кіт зазвичай відскакував і дозволяв мені спіймати забавку, що було дуже чесно з його боку. Щоправда, особливого вибору він не мав, бо все ж таки я тут головний собака.

Проте в квартирі було не так весело, як на Фермі, навіть не так, як у будинку, але я був щасливий, адже біля мене майже весь час був хлопчик.

— Напевне, пора тобі повертатися до школи, — якось за вечерею сказала Мама. Я знав, що значить «школа», й подивився на хлопця, який схрестив руки на грудях. Я відчув всередині нього смуток і гнів.

— Я не готовий, — сказав Ітан. Його палець піднявся й торкнувся глибокого фіолетового шраму на щоці. — Поки я не піду як слід...

Я сів. Піду? Ми підемо гуляти?

— Ітане. Немає причин...

— Я не хочу про це говорити, мамо! — закричав хлопчик.

Ітан ніколи не кричав на Маму, і я одразу відчув, що йому стало прикро, що він пожалкував. Проте після цього ні він, ні вона нічого не сказали.

За кілька днів у двері постукали, і, коли Ітан відчинив, набігла повна квартира хлопців. Я упізнав декого за запахом: ці юнаки грали в футбол у великих дворах, і більшість із них називали мене на ім'я. Я озирнувся на Фелікса — а ну, як йому мій особливий статус? — але він вдавав, що аніскілечки не задрить.

Хлопці сміялися, галасували й товклися по хаті з годину, і я відчув, як в Ітана покращується настрій. Від його радості й мені стало веселіше, тож я пішов і приніс у вітальню м'ячик. Один із гостей схопив його і поганяв коридором, ми трохи погралися.

За кілька днів після приходу хлопців Ітан рано прокинувся і пішов кудись із Мамою.

Школа...

Хлопець ходив із особливою блискучою паличкою, коли ми виїжджали з квартири. Вона була непроста: Ітан ніколи її не кидав, і щось мені підказало, що гризти її теж не можна, навіть трішечки.

Коли ми сіли в машину, я не знав, куди ми зібралися, але все одно радів. Кататися завжди цікаво — хоч куди ти їдеш.

Я радісно захвилювався, коли вчув знайомий запах струмка та вулиці, й ускочив у парадні двері будинку, шойно мене випустили з машини. Хоча всередині досі трохи пахло димом, у повітрі стояли аромати свіжого дерева й килима, а вікна у вітальні побільшали. Фелікс, здається, з великою підозрою до всього того поставився, а я в перші ж секунди після приїзду вискочив у собачі двері й почав гасати заднім подвір'ям відносно на свободі. Коли я на radoщах загавкав, з іншого боку вулиці відгукнулася Принцеса. Я вдома!

Не встигли ми як слід оселитися в будинку, як поїхали кататися на Ферму. Нарешті життя поверталось в норму, лишень хлопчик більше ходив, ніж бігав, і все спирався на свою паличку.

Майже зразу після приїзду на Ферму ми пішли до Ганни. Я знав дорогу й поскакав уперед, тому перший її побачив.

— Бейлі! Привіт, Бейлі! — вигукнула дівчина. Я підбіг, щоб вона мене пообіймала і почухала, а тоді підійшов і хлопець, дихав він важкувато. Ганна спустилася з ганку й стояла там на сонці, чекала на нього.

— Привіт, — наче трохи невпевнено сказав хлопець.

— Привіт, — сказала дівчина.

Я позіхнув і почухав задньою лапою під підборіддям.

— Ну, так ти поцілуєш мене, чи як? — спитала дівчина. Ітан підійшов і довго її обіймав.

Паличку він впустив.

Того літа дещо змінилося. Ітан прокидався влосвіта та їздив на Дідусевій машині довколишніми дорогами — вкидав людям у скриньки газети. Такими самими хлопчик колись застеляв усі килими в хаті, щоб я на них справляв потребу, коли був цуценям. Мене дуже хвалили за намочену газету, але зараз, якби я повторив те саме, то, думаю, я б не почув від сім'ї нічого хорошого.

Ганна з Ітаном проводили багато часу разом — то тихо десь сиділи наодинці й розмовляли, то мовчали й просто боролися. Іноді дівчина навіть вранці каталася з нами, хоча зазвичай ми з хлопцем там були самі, і я — Бейлі — був собакою на передньому сидінні.

— Треба грошей заробити, Бейлі, — інколи казав Ітан. Коли я чув своє ім'я, махав хвостом.

— Тепер не бачити мені футбольної стипендії, це точно... Я вже не зможу повернутися в спорт.

Я відчував його смуток і тицявся носом у його руку.

— Усе моє життя — це наче сон якийсь. Усе скінчено, і все через Тодда.

Ітан навіщося узяв на Ферму фліп і час від часу то різав його, то перешивав, так що він ставав ще дивнішим, ніж раніше. Але найдужче мені подобалося разом із моїм хлопчиком плавати в ставку. Здається, тільки тоді в Ітана нічого не боліло. Ми навіть гралися в порятунок, як уже давно в нас було

заведено. Тільки тепер хлопець значно поважчав, і його стало набагато складніше тягти з води. Коли я пірнав за Ітаном, він так радів, що я так би рятував його й рятував.

Але я все ж розумів, що й цьому колись прийде край. Ночі довшали, отже, скоро ми повинні їхати додому.

Одного вечора я лежав під столом, коли Мама розмовляла з Бабусею. Ітан поїхав кататися з Ганною, і я гадав, що вони не збиралися робити там нічого особливо цікавого.

— Я з тобою про дещо хочу поговорити, — сказала Бабуся Мамі.

— Так, мамо, — сказала Мама.

— Ну, от послухай. Хлопець геть змінився, як сюди приїхав. Він і здоровий, і щасливий, і подружка в нього є... То навіщо везти його назад у місто? Він би й тут міг довчитися.

— Ну, ти так кажеш, наче ми в якомусь гетто живемо... — розсміявшись, дорікнула Мама.

— Ти мені не відповіла, бо... ну, бо ми обидві розуміємо чому. Я знаю, твій чоловік буде проти. Але ж Гері зараз майже весь час у роз'їздах, та й ти казала, що уроки тебе просто вбивають, а хлопчику, поки він видужує, необхідно, щоб поруч були рідні.

— Так, Гері в роз'їздах, але ж він все одно хоче бачити Ітана, коли буває вдома. Та і я не можу кинути роботу.

— А я тобі й не кажу це робити. Ти ж знаєш, що ми тут тобі завжди раді, та й чому б Гері якось на вихідні не прилетіти в наш маленький аеропорт? Будь ласка, зрозумій, що я хочу як краще. Може, вам із Гері треба зараз трохи побути сам-на-сам? Якщо ви хочете навести лад у тому, що у вас не зовсім добре, то не треба ж це робити на очах в Ітана.

Я підняв вуха, почувши ім'я мого хлопчика. Може, він прийшов? Я підвів голову, але машини не побачив.

Коли ночі стали холодні, а каченята — завбільшки з їхню матір, Мама склала речі в багажник. Я схвильовано бігав туди-сюди та боявся, щоб мене не забули, а коли випала слушна нагода, одним махом стрибнув на задні сидіння. Усі чомусь засміялися. Я сидів у машині й дивився, як Мама обіймає

Бабусю, Дідуся, а потім чомусь Ітана, який прийшов і відчинив дверцята.

— Бейлі? Ти як, хочеш поїхати з Мамою чи лишитися зі мною?

Я нічого не зрозумів із того запитання, тому просто подивився на нього.

— Вилазь, Бейлі, чудаче! Ходи сюди!

Я неохоче зіскочив на доріжку. Що, кататися не будемо?

Мама поїхала машиною геть, а Ітан, Бабуся й Дідусь махали їй услід. Хоча це все було мені зовсім не зрозуміло, але ми з хлопчиком залишалися на Фермі!

Це мене дуже навіть влаштувало. Майже щодня ми ще затемна довго каталися від будинку до будинку й розкидали по скриньках газети.

Коли ми приїжджали, Бабуся вже готувала сніданок, а Дідусь завжди тихцем давав мені щось зі столу: шинку, бекон, шматочок грінки. Я навчився жувати тихо, щоб Бабуся не казала: «Ти що, знову годуєш собаку?» Тон, яким вона вимовляла «собаку», підказував, що нам із Дідусем слід усе це робити тихо.

Слово «школа» до нас повернулося, тільки автобуса вже не було, просто Ітан їхав машиною і все. Іноді підїжджала дівчина, і вони каталися вже на її автомобілі. Я зрозумів, що для тривоги причин немає: Ітан підвечір завжди приїжджає, а Ганна частенько приходиться до нас вечеряти.

Мама заїжджала в гості часто, а на «3 Різдвом» вона повернулася вже з Татом. У Мами руки пахли котом Феліксом, коли вона мене гладила, але я на неї не сердився.

Я гадав, що ми з хлопчиком оселилися на Фермі вже остаточно, але наприкінці літа я відчув якусь перемену. Ітан почав складати все в коробки — певний знак того, що ми збираємося додому. Ганна майже весь час була поряд, і я відчував, що вона трохи сумна й чогось боїться. Коли вона обіймала хлопчика, між ними було стільки любові, що я просто не міг втриматися й намагався влізти між ними — це завжди змушувало їх сміятися.

Одного ранку я відчув, що час настав. Дідусь склав коробки в машину, Бабуся з Мамою розмовляли, Ітан із Ганною обіймалися. Я бігав навколо й чекав, коли відчинять дверцята, але Дідусь так невдало затуляв мені дорогу, що я ніяк не міг пролізти в машину.

Прийшов хлопчик і присів поряд. Я відчував його смуток.

— Будь хорошим собакою, Бейлі, — промовив він.

Я помахав хвостом, щоб показати, що я зрозумів, що я хороший, і настав час сідати в машину та повертатися додому.

— Я додому на осінні канікули, добре? Я за тобою скучатиму, чудаче мій! — Він ніжно та сильно мене пригорнув. Я примружив очі: нічого на світі не було кращого, ніж обійми мого хлопчика.

— Ти його, будь ласка, потримай: він не зрозуміє, — сказав Ітан. Дівчина підійшла й взяла мене за нашійник. Від неї віяло смутком, і вона плакала. Я розривався між бажанням її втішити й потребою сісти в машину. Неохоче я встав на лапи, чекаючи, коли скінчиться ця химерна вистава, щоб нарешті всістися й висунути ніс із вікна.

— Пиши мені щодня! — сказала Ганна.

— Буду! — відповів Ітан.

Я дивився, як вони з Мамою сіли в машину й зачинили двері, і не вірив своїм очам. Я став вириватися від Ганни, яка не розуміла, що я маю їхати з ними! Вона тримала міцно.

— Ні, Бейлі, так треба. Ти лишаєшся.

Лишаюся? Як це — лишаюся? Машина посигналила й відїхала від будинку. Дідусь і Бабуся махали їм — невже ніхто не бачить, що я залишився тут?!

— У нього все буде гаразд. Коледж Ферріс — гарний навчальний заклад, — сказав Дідусь. — Біг-Репідс — гарне містечко.

Вони всі пішли з під'їзного шляху, тепер Ганна тримала мене слабше, так що я вирвався.

— Бейлі! — закричала вона.

Хоча машина вже зникла з очей, пил ще стояв у повітрі, тому було легко доганяти мого хлопчика.

Розділ 17

Машини бігають швидко.

Я насправді ще цього не розумів. Удома, до того як Зефірка загубилася, вона часто бігала вулицею й гавкала на автомобілі. Останні зупинялися чи принаймні сповільнювали хід, так що вона могла б їх спіймати, але зазвичай тільки відскакувала вбік і вдавала, ніби взагалі не збиралася на них нападати.

Коли я біг за машиною хлопчика, в мене було відчуття, що вона все віддаляється й віддаляється від мене. Запах пилу й вихлопних газів ставав дедалі слабший та неловимий, але я відчув, що треба повертати праворуч, коли дорога стала асфальтована, хоча потім я вже точно не міг визначити, чи чую Ітанів запах. Проте здатися я не міг, я віддався на милість безглуздої паніки й продовжував бігти.

Попереду я почув гучний гуркіт потяга, він цокотів і трусився. Коли я вибіг на насип, то врешті вловив запах хлопчика. Його машина з відчиненими вікнами стояла біля залізничного переїзду.

Я геть знесилився. Ще ніколи в житті я не бігав так швидко, але помчав ще швидше, коли відчинилися двері й виїшов Ітан.

— Ой, Бейлі... — промовив він.

Кожною найдрібнішою частинкою я бажав наздогнати його і щоб він мене любив. Я не збирався впустити свій шанс, тому обминув його й в останню секунду стрибнув у машину.

— Бейлі! — засміялася Мама.

Я облизав їх обох і пробачив їм, що вони мене забули. Коли проїхав потяг, Мама завела авто й розвернула його, а потім зупинилася, бо на своїй великій машині приїхав Дідусь. Може, він цього разу зібрався додому з нами?

— Ну, просто як ракета! — сказав Дідусь. — Важко повірити, що він аж так далеко забіг.

— Скільки ж би ти ще біг, Бейлі? Чудаче ти мій, — ніжно сказав мені Ітан.

Із великою підозрою я вскочив у машину Дідуса, і ця підозра виправдалася, бо Мама з Ітаном поїхали далі, а Дідусь розвернувся й повіз мене назад на Ферму.

Дідуся я в основному любив. Час від часу він «займався господарством» — це означало, що ми йшли до нової повітки, заходили всередину, де лежало м'яке сіно, і там дрімали. Коли було прохолодно, Дідусь брав із собою дві товсті ковдри й ку-тав нас. Перші кілька днів після від'їзду хлопчика я дувся на Дідуса, коли був поруч із ним, щоб покарати його за те, що він відвіз мене назад на Ферму. Якщо це не допомагало, мені не спадало на думку нічого кращого, ніж погризти якісь Бабусині туфлі, але Ітан від того все одно не повертався.

Я просто не міг пережити таку зраду. Я знав, що десь там (не знаю де), я потрібен моєму хлопчику, а він не розуміє, де я.

Усі були такі спокійні, що це мене дико лютило. Вони не-наче не помітили цієї катастрофічної зміни, яка раптово ста-лася в домі. Я дійшов до того, що навіть поліз у хлопчикову шафу й витяг звідти фліп. Після цього я прибіг і кинув його Бабусі на коліна.

— Ой, мамо, що то таке? — вигукнула вона.

— Це великий винахід Ітана, — пояснив Дідусь.

Я гавкнув: *так! Ітан!*

— Хочеш піти надвір і погратися, Бейлі? — спитала мене Бабуся. — Зводиш його погуляти?

Гуляти? І хлопчика зустрінемо?

— Та я б, мабуть, краще звідси на гру подивився, — ска-зав дідусь.

— Та заради Бога, — сказала Бабуся. Вона пішла до дверей і кинула фліп у двір — він пролетів хіба що метрів із п'ять.

Я підбіг, схопив його та зовсім спантеличенио подивився на неї — Бабуся зачинила двері, і я залишився надворі.

Ну й нехай. Я виплюнув фліп і пробіг повз Іскру підізною доріжкою. Я пішов до дівчини, я так уже кілька разів робив після від'їзду Ітана. Я чув її запах усюди, а от запах хлопчика поступово вивітрювався. До її дому підїхала машина, звідти вискочила Ганна.

— Щасливо! — сказала вона. Потім розвернулася й поглянула на мене. — Ну привіт, Бейлі!

Я підбіг до неї, махаючи хвостом. Її одяг пахнув ще кількома людьми, але без жодних ознак Ітана. Ганна по-справжньому погуляла зі мною, провела мене додому, постукала в двері, Бабуся впустила нас і дала їй пирога, а мені не дісталось нічого.

Мені часто сниться мій хлопчик: як він стрибає у ставок, а я пірнаю вниз і вниз, граюся в порятунок. Снилось, як він їде на карті, радісний і захоплений, а іноді — як він стрибає з вікна, і різкий спалах болю та крик, що зривається з його вуст, коли він падає на палаючі кущі. Мені такі сни були не-нависні. Однієї ночі я прокинувся через жахіття й побачив, що наді мною стоїть мій хлопчик.

— Привіт, Бейлі! — прошепотів Ітан, від нього йшов його запах. Він повернувся на Ферму! Я схопився, поклав лапи йому на груди й обливав обличчя. — Тихо! — сказав він мені. — Зараз дуже пізно. Я шойно приїхав. Усі сплять.

Настав час «3 Днем Подяки», і життя повернулося в нормальне русло. Мама приїхала, а Тато ні. Щодня заходила Ганна. Хлопчик, здається, був щасливий, але також я відчував, що він якийсь розгублений. Багато часу він сидів над папірцями замість того, щоб гратися зі мною, навіть коли я приносив йому той дурний фліп, щоб він нарешті отямився.

Коли він поїхав знову, я не здивувався. Оце таке в мене тепер життя, зрозумів я. Я живу на Фермі з Бабусею і Ділусем, а Ітан тільки в гості приїжджає. Мені хотілося б по-іншому, але через те, що хлопчик завжди повертався, мені вже було легше його проваджати.

Під час одного з його приїздів, коли повітря було тепле і тільки-но розпустилися листочки, ми з Ітаном пішли подивитися, як Ганна бігає у великому дворі. Я чув її запах, запах інших хлопців і дівчат, бо віяв вітер, а вони пітніли. Це було весело, але я залишився біля Ітана, бо, здається, поки ми там стояли, біль у його нозі став помітніший і швидко розливався по всьому тілу. Дивні, темні почуття клубочилися в ньому, коли він дивився, як бігають інші.

— Привіт! — до нас підійшла Ганна. Я лизнув її ногу, вона була солоня від поту.

— Який приємний сюрприз! Привіт, Бейлі! — сказала вона.

— Привіт.

— Мій час наближається вже майже до чотирьохсот! — сказала вона.

— Хто він? — спитав Ітан.

— Ой, хто? Ти про кого?

— Той, з ким ти обіймалася й розмовляла, такі ви друзі з ним, — сказав Ітан.

Його голос був напружений. Я роззирнувся, але жодної загрози не помітив.

— То просто друг, Ітане, — різко сказала дівчина. Його ім'я вона вимовила так, ніби він поганий хлопець.

— Це не той, як його, Бретт? Швидкий він, швидкий, — Ітан колупнув траву своєю паличкою, і я понюхав вивернуту землю.

— Ну, і що це має означати? — спитала Ганна, вперши руки в боки.

— Іди вже назад, на тебе тренер дивиться, — сказав Ітан.

Ганна поглянула через плече, потім на хлопчика.

— Так, мені треба назад... — невпевнено промовила вона.

— Добре, — сказав Ітан. Він розвернувся й, кульгаючи, пішов геть.

— Ітане! — кликала його Ганна. Я подивився до неї, але хлопчик просто йшов і не озирався. Темна, плутана суміш смутку й гніву так само залишалася в ньому. Щось у цьому місці, напевне, засмучувало Ітана, бо ми так туди й не повернулися.

Літо принесло великі зміни. На Ферму приїхала Мама, але цього разу з нею прибула велика машина, і якісь люди поносили з авто коробки й занесли їх до її спальні. Бабуся й Мама багато часу проводили разом, тихо розмовляючи. Іноді Мама плакала, від чого Дідусь знічувався і йшов займатися господарством.

Ітан весь час ходив кудись «на роботу», яка була така, як школа, — я не міг там бути з ним. Проте коли він повертався,

то смачно пахнув м'ясом і жиром. Це мені нагадувало, як Дідусь годував мене з торби на передньому сидінні після того, як нас з Ітаном у лісі покинула Іскра.

Але найбільша зміна в нашому житті полягала в тому, що дівчина більше до нас не ходила. Іноді хлопчик брав мене кататися, тоді ми їхали повз її будинок, і я чув запах Ганни та знав, що вона тут. Проте хлопець уже не завертав до неї. Я виявив, що скучив за нею, адже вона мене любила й чудово пахла.

Хлопчик теж за нею скучав. Коли ми проїжджали повз будинок Ганни, він завжди дивився на нього у бічне вікно, трохи сповільнював хід, і я відчував його тугу. Я не розумів, чому ми не під'їдемо до її будинку й не подивимося, чи є в неї печиво, але ми так не робили.

Того літа Мама пішла до ставка, сіла там на пристань, і їй було дуже сумно. Я намагався її потішити, гавкаючи на качок, але вона не розвеселилася. Урешті вона стягнула з пальця щось неістивне, металеве і кинула ту маленьку круглу річ у воду — та з тихим бульканням зникла.

Я замислився, чи вона хоче, щоб я пірнув за нею, і зазирнув їй в очі, готовий спробувати (хоч і розумів, що надії вже немає), але вона просто покликала мене й повела в дім.

Після того літа життя набуло звичних обрисів. Мама теж почала працювати й поверталася додому, ароматно й солодко пахнучи оліями. Іноді я ходив із нею повз козячу ферму й торохкотливий міст, і ми проводили цілий день у кімнаті з олягом, смердючими восковими свічками й нецікавими металевими штуками. Люди приходили, дивилися на мене й інколи йшли, поклавши щось у торбу. Хлопчик приїжджав і від'їжджав на «3 Днем Подяки», «3 Різвом», весняні й літні канікули.

Я багато в чому перестав ображатися на Іскру, яка більше вже нічого не робила, тільки цілий день стояла й дивилася кудись у вітер. Одного разу Дідусь привів тварину, яка ходила, як мале коненя, але пахла зовсім по-іншому. Воно звалося осел Джаспер. Дідусь любив, сміючись, дивитися, як Джаспер скаче двором, а Бабуся при цьому казала: «От не знаю, чому ти вирішив, що нам потрібен осел», і йшла назад до хати.

Джаспер зовсім мене не боявся, незважаючи на те, що я на Фермі головний хижак. Я трохи з ним грався, але здавалося, що я весь час відчував легку втому, та й не дуже хотілося вкладати сили в тварину, яка навіть не знає, як взяти м'яч.

Одного дня до нас прийшов у гості чоловік на ім'я Рік. Мама почувалася щасливою й соромилася, Дідусь дивився на нього недовіркою, а Бабуся була в захваті. Рік і Мама сиділи на веранді точнісінько так, як Ганна з Ітаном, але не боролися. Після цього я бачив Ріка частіше. Він був великий і пахнув деревиною. Він частіше, ніж усі інші, кидав мені м'яч, тому дуже мені подобався. Хоча й не так сильно, як Ітан.

Найдужче я любив ту пору дня, коли Дідусь ходив займатися господарством. Іноді він цього не робив, але я все одно спав у повітці. Я багато спав, і мене вже не цікавили довгі походи в пошуках пригод. Коли Мама з Ріком брали мене на прогулянку, я завжди втомлювався, повертаючись назад.

Чи не єдине, що могло мене розворушити, — це приїзди на Ферму хлопчика. Я й далі і танцював, і крутився, і грався у ставку, і гуляв у лісі, і робив усе, що йому хотілося, навіть ганявся за фліпом, хоча згодом Ітан, на щастя, забув, де він лежить. Іноді ми їздили в місто до собачого парку. Хоча я завжди був радий бачити інших песиків, але гадав, що деякі з них аж занадто малі зі своїми нескінченними іграми й борюваннями.

Одного вечора сталася геть незвичайна подія — Дідусь поставив переді мною вечерю, а я її не схотів. Рот у мене наповнився слиною, я попив трохи води й ліг. Невдовзі густий, тяжкий біль пройняв моє тіло й стало важко дихати.

Я всю ніч лежав перед своєю мискою з їжею. Наступного ранку Бабуся погукала Дідуся.

— З Бейлі щось негаразд! — сказала вона. Я почув, що вона вимовила моє ім'я з тривогою, і помахав хвостом, щоб вона зрозуміла, що в мене все добре.

Прийшов Дідусь і торкнувся мене:

— Ти як, Бейлі? Що з тобою?

Після невеликої розмови Мама з Дідусем понесли мене в його велику машину, і ми поїхали в чисту прохолодну кімнату,

де був приємний чоловік, — останнім часом до нього мене возили дедалі частіше. Він мене всього обмацав, я трохи помахав хвостом, але почувався не дуже добре, навіть не пробував сісти.

Прийшла Мама, вона плакала. Бабуся з Дідусем теж були там, навіть Рік приїхав. Я спробував дати їм зрозуміти, що ціную їхню увагу, але мені ще гірше боліло, і я тільки й міг, що підвести на них очі.

Потім приємний чоловік дістав голку. Я відчув знайомий гострий запах і маленький укол. За кілька хвилин мені значно полегшало, біль вщухав, але тепер я був сонний і хотів лежати там, займатися господарством. Мої останні думки, з якими я заснув, були про мого хлопчика.

Коли я прокинувся, то зрозумів, що вмираю. Усередині мене наче здіймалася темрява — я вже її знав, зустрічався з нею, коли мене звали Тобі, коли я був у маленькій спекотній кімнаті зі Спайком та іншими собаками, які гавкали.

Я якось про це не думав, але, напевне, десь углибині розумів, що колись скінчу так само, як кіт Димок. Я згадав, як Ітан увесь день плакав, коли вони закопали Димка у дворі, і я сподівався, що за мною так сильно вони плакати не будуть. Моя мета, все моє життя полягало в тому, щоб любити хлопчика, бути з ним, тішити його. Я не хотів зараз робити його нещасним, тож я розважив: може, й краще, що він зараз цього не бачить, хоча мені так його бракувало, коли в мене дивним чином почав боліти живіт.

Приємний чоловік зайшов до кімнати.

— Прокинувся, Бейлі, дружбане? Бідолаха.

«Мене звати не Дружбан!» — хотів сказати я.

Приємний чоловік схилився наді мною:

— Розслабся, Бейлі, нічим не переймайся. Ти зробив хорошу справу, ти дбав про хлопця. Таке було твоє завдання, і ти гарно з ним упорався, ти хороший собака, хороший собака.

Я відчував, що приємний чоловік говорить про смерть. Він випромінював доброзичливе відчуття закінчення, спокій. Потім Мама, Бабуся, Дідусь і Рік прийшли, обійняли мене і сказали, що люблять мене, що я хороший.

Але від Мами я відчував якусь напругу, певне передчуття — не зовсім небезпеки, але щось таке, від чого я мав би її захистити. Я кволо лизнув її руку, і, коли темрява в мені наростала, почав опиратися їй. Я мав пильнувати, адже я був потрібен Мамі.

Напруга, здається, зростала ще годину. Спочатку настрій Мами передався Дідусеві, потім Бабусі, потім Ріку, тож, шойно я відчув, що сили мене полишають, рішучість захищати мою сім'ю поновила їх.

І тут я почув голос хлопчика:

— Бейлі! — кричав він.

Він увірвався до кімнати — і вся напруга розвіялася: ось, виявляється, на що вони чекали. Звідкись вони знали, що Ітан іде сюди.

Хлопчик зарився лицем в мою шию і заплакав. Я зібрав усі сили, щоб підвести голову й лизнути його, дати йому зрозуміти, що все гаразд. Мені не було страшно.

Моє дихання стало хрипким, і всі залишилися зі мною, всі торкалися мене. Так приємно було мати стільки уваги, але тут мій шлунок скрутив такий біль, що я не стримався й завив. Прийшов приймний чоловік і знову став готувати голку.

— Так треба. Бейлі не повинен мучитися.

— Гаразд, — схлипнув хлопчик. Я спробував махнути хвостом, почувши своє ім'я, але не зміг навіть трохи поворухнути ним. Я відчув ще один укол в шию.

— Бейлі, Бейлі, Бейлі, я за тобою скучатиму, чудаче ти мій! — шепотів Ітан мені на вухо. Його дихання було тепле й дивовижно приємне. Я заплющив очі від задоволення, від самої радості та любові, яку випромінював хлопчик. Його любові.

І раптом біль просто взяв і минув — власне, я знову відчув себе цуцням, повним життя і радості. Згадав, як я почувався саме так, коли вперше зустрів хлопчика, який вийшов з будинку й побіг, розкинувши руки, мені назустріч. Подумав про пірнання і про те, як я рятував Ітана, як поступово згасало світло під час занурення, як густа вода штовхала моє тіло саме так, як зараз. Я вже не відчував рук хлопчика, які пестили мене, я зусібч відчував тільки воду — теплу, лагідну, темну.

Розділ 18

Свідомість прийшла до мене не одразу, а через довгий час після того, як я став розпізнавати материнський запах і навчився пробиватися до соска, щоб мати поживу. Мої очі були розплющені, зір ставав чіткішим, і я зміг розгледіти темно-буру морду моєї матері. Того дня я раптово зрозумів, що я знову цуценя.

Ні, не зовсім так. Я скоріше став цуценям, яке раптово згадало, що воно — це я. Я відчув оце впливання зі сну, коли ти свідомий тільки того, що минув довгий, довгий час — не сон, не задума, і тут раптово я дивлюся на світ очима дуже маленького собаки. Однак якось я згадав, що від самого народження був цим самим цуценям, боровся за материнське молоко, не усвідомлюючи попередніх життів.

Тепер я згадав усе, що було раніше, і дуже дивувався. Я відчував, що зробив геть усе. Просто в мене вже не було причини продовжувати — хіба може в мене бути важливіша місія, ніж любити хлопчика?

Я так скучав за Ітаном, що інколи скавчав. Мої нові брати й сестри завжди помилково вважали це слабкістю, тому вони стрибали на мене, щоб показати, що вони головні. Їх було семеро — усі темно-бурі з чорними плямами, і я не міг не сердитися. Як це вони не розуміють, хто тут головний, врешті-решт?!

Про нас майже весь час дбала якась жінка, хоча був і чоловік, який часто заходив у підвал погодувати нас. Саме він виніс нас у коробці на заднє подвір'я, коли нам було кілька тижнів. Пес у клітці обнюхав нас, коли ми всі до нього підбігли, і я відчув, що то наш батько. Я ще ніколи не бачив батька, і мені було дуже цікаво, що він тут робить.

— По-моєму, вони йому подобаються, — сказав чоловік жінці.

— Тобі зручно, Берні? Хочеш вийти? — жінка відкрила вольєр Батька (його, очевидно, звали Берні), і пес вискочив, понюхав нас і пішов помочитися під парканом.

Ми всі поскакали за ним, падаючи мордами вперед, бо наші малі лапи ще не дуже нас тримали. Берні опустився, й один

із моїх братів стрибнув і без жодної поваги почав кусати Батька за вуха, але той, здається, не заперечував. Він навіть погрався з нами, трохи поперекидав нас, а потім побіг до дверей, щоб його впустили.

За кілька тижнів я був у дворі й показував одному з братів, хто тут головний, аж тут зупинився, присів і раптом зрозумів: я жіночої статі! Я здивовано понюхав свою сечу та попереджувально загарчав на брата, який спробував налетіти на мене, скориставшись нагодою. Що б подумав Ітан?

Ну як я, Бейлі, можу бути дівчинкою?

Тільки я вже був не Бейлі. Одного дня прийшов чоловік і почав із нами гратися в нову гру. Він плескав у долоні й саджав у коробку тих цуценят, які не здригалися від звуку (серед них була і я). Потім чоловік нас по черзі випускав у двір. Коли настала моя черга, він розвернувся й пішов геть, наче забув про мене, я пішла за ним. За це він сказав мені, що я хороша собачка, — із ним взагалі все було простіше нікуди. Той чоловік був десь такого віку, як Мама тоді, коли розбила вікно машини, дала мені води і я вперше побачив хлопчика.

Чоловік засунув мене у футболку, а потім погукав:

— Гей, дівча, знайдеш вихід?

Мені здалося, що він передумав і не хоче тримати мене в цій футболці, як у торбі, тому я вискочила й побігла до нього, щоб він мене знову похвалив.

— Більшість із хвилину звідти вилазить, а ця он яка розумниця, — зауважив чоловік.

Він перевернув мене на спину, і я стала звиватися, граючись, а про себе подумала, що так нечесно, адже він значно більший.

— Їй це не подобається, Джейкобе, — зауважила жінка.

— А це нікому не подобається. Питання в тому, чи припинить вона боротися і дасть мені бути вожаком, чи не здасться. Мені потрібен собака, який знає, що я головний.

Я почула слово «собака», і воно прозвучало не сердито, отже, мене не карають, а просто перевернули на обидві лопатки. Я вирішила, що не розумію, в яку гру ми зараз граємо, тому просто лягла й перестала крутитися.

— Хороша дівчинка! — знову сказав він.

Потім чоловік узяв папір, зіжмаканий у кульку, і показував мені, махаючи перед носом, доки я вже просто не витримувала. Я почувалася дурною й незграбною, намагалася схопити ту паперову кулю своїм маленьким ротом — вона опинялася просто переді мною, але я за нею не встигала. Потім чоловік кинув папірець недалеко, і я підбігла й стрибнула на нього. Ага! А ну, відніми!

Тоді мені згадався Ітан і той його дурний фліп, яким шасливим він був, коли я, Бейлі, приносив йому що штуку. Я розвернулася й побігла назад до чоловіка, поклала м'яч біля його ніг і сіла, чекаючи, що він кине його знову.

— Оця, — сказав чоловік жінці. — Оцю я беру.

Я заскавчала, коли побачила, як мене повезуть кататися — у кузові машини, замкненою в клітці, дуже схожій на ту, в якій мене возили в жарку й шумну кімнату зі Спайком. Я ж собака на передньому сидінні, ну скажіть йому хто-небудь!

Мій новий дім нагадав мені квартиру, в якій ми мешкали після пожежі. Вона була маленька, з балкона виднілася стоянка, а далі вулицею можна було дійти до гарного парку, куди чоловік водив мене кілька разів на день.

Я знала, що я дуже далеко від Ітана, за запахами дерев і кущів: тут було не таке вологе місце, як Ферма з її частими дощами, хоча також буйно росли квіти й чагарники. У повітрі стояв міцний автомобільний дух, було чути, як машини і близько, і далеко проїжджали щогодини без упину. Іноді налітав сухий гарячий вітер і нагадував мені про Двір, а іншими днями стояла сира задуха, якої я ніколи не відчував, коли був Тобі.

Чоловіка звали Джейкоб, і він назвав мене Еллея.

— Це шведською значить «лосиха». Ти тепер у нас не німецька вівчарка, а шведська!

Я, нічого не розуміючи, помахала хвостом.

— Еллея, Еллея. До мене, Еллі, до мене!

Його руки пахли мастилом, його машиною, паперами та людьми.

Джейкоб носив темний одяг, на його поясі були всякі металеві штуки, зокрема й пістолет, завдяки цьому я зрозуміла, що чоловік — поліцейський. Коли його не було вдома, кожні кілька годин приходила славна жінка на ім'я Джорджія, гралася зі мною й водила мене гуляти. Вона була схожа на Челсі, яка мешкала поряд із нами з Ітаном і в якої була собака Зефірка, а потім Принцеса. Як тільки Джорджія мене не називала — іноді зовсім дурнувато, наприклад, «Еллі-веллі», «цяця-цюця». Це було щось таке, наче тебе називають чудаком — моє ім'я, тільки не таке, а з додатковою ніжністю.

Я щосили намагалася пристосуватися до життя як Еллі — зовсім не такого, як коли я був Бейлі. Джейкоб дав мені собаче спальне місце, дуже схоже на те, що в мене було в гаражі, але тепер вже я мала справді там спати. Господар виштовхував мене з ліжка, коли я лізла до нього під ковдру, хоча мені ж було видно, що в нього там дуже багато вільного простору.

Я зрозуміла, що від мене очікується жити за новими правилами — як тоді, коли я як Бейлі звикав до того, що Ітан пішов у коледж. Біль від думки, що я дуже скучила за хлопчиком, згодом мав просто стати звичним, адже справа собаки — робити те, чого хочуть люди.

Однак була різниця між тим, щоб виконувати команди, й тим, щоб мати мету. Життєва різниця. Мені здавалося, що моя мета — це бути з Ітаном, і її я виконав як Бейлі, був із хлопчиком увесь час, у міру того як він ріс. Чому ж тоді я тепер Еллі? Хіба може бути в собаки більше, ніж одна мета?

Джейкоб ставився до мене спокійно й терпляче. Коли мій маленький сечовий міхур раптом подавав сигнал і одразу спорожнявся, він ніколи не кричав на мене, не біг зі мною до дверей, як це робив хлопчик. Він просто дуже мене хвалив, коли я справляла потребу надворі, так що я змогла опанувати своє тіло, шойно в мене з'явилися на це сили. Проте від Джейкоба не випромінювалася така нестримна любов, як від хлопчика. Чоловік ставився до мене по-діловому, як Ітан до коняки Іскри. Мені по-своєму подобалося, як він задавав мені напрям, — хоча бувало, що я тужила за дитячими руками, які

глянуть мою шерсть, і не могла дочекатися, коли прийде Джорджія та скаже, що я Еллі-веллі, цяця-цюця.

Я відчула, що всередині в Джейкоба щось було зламане. Уже не знаю, що саме це було, але я відчувала, що щось тягне енергію з його почуттів, якась темна гіркота, дуже подібна до тієї, яка відчувалася в Ітанові вдома після пожежі. Хай там що було, але воно стримувало його почуття до мене. Щоразу, коли ми з ним щось робили, я відчувала, як він оцінює мене холодним оком.

— Ходімо на роботу, — казав Джейкоб, саджав мене у велику машину, і ми їхали до парку гратися. Я вивчила команду «лежати», яка означала, що я маю лягти; також виявила, що для Джейкоба «сидіти» — це й було сидіти на якомусь одному місці, доки він не скаже мені «вперед».

Ці заняття допомагали мені відволіктися від думок про Ітана, проте вночі я часто засинала з думкою про мого хлопчика. Я думала про його руки, які занурюються в мою шерсть, його запах, коли він спить, його сміх, його голос. Хай де він є і що робить, я сподівалася, що він щасливий. Я розуміла, що вже ніколи його не побачу.

Коли я підросла, Джорджія стала приходити рідше, але в міру занурення в нашу з Джейкобом роботу я виявила, що не сумую за нею. Одного дня ми пішли кудись у ліс і зустріли там чоловіка на ім'я Воллі, який погладив мене і втік.

— Що він робить, Еллі? Куди він пішов? — спитав мене Джейкоб. Я дивилася на Воллі, який визирав з-за Джейкобового плеча, і збуджено замахала хвостом.

— Знайди його! Знайди! — сказав мені Джейкоб.

Я непевно побігла до Воллі. Що це буде? Воллі побачив, що я йду до нього та впав на коліна, плескаючи в долоні, а коли я підбігла, він показав мені паличку й ми трохи погралися.

Потім Воллі встав.

— Дивись, Еллі! Що він робить? Знайди його! — сказав Воллі.

Джейкоб пішов від нас, і я побігла за ним.

— Хороша собачка! — похвалив мене Джейкоб.

Як на розумну гру, то я б поставила це десь поруч із ловінням фліпа. Проте Воллі й Джейкоба, здається, вона дуже тішила, тому я пристала на неї, особливо після того, як ми почали гратися в перетягування палички — це вже в сто разів було веселіше за «Знайди Воллі».

Приблизно тоді, коли я почала вчитися шукати, мене охопило дивне відчуття: я наче не могла знайти собі місця, чимось тривожилася, крім того в мене ззаду почало якось дивно пахнути. Коли в мене раніше з-під хвоста виходили пахучі гази, Мама й Бабуся нарікали, тому я відчула, що я погана собака, коли від мене почало пахнути. (Дідуся неприємні запахи так сердили, що він казав «фе, Бейлі!» навіть тоді, коли той запах насправді йшов від нього.)

Джейкоб того запаху зовсім не помічав, але звернув увагу на те, як навколишні пси почали наперебій задирати лапу на куші біля нашої квартири, і ці собаки, я відчувала, крутилися поблизу саме через мене.

Джейкоб відреагував на це вельми химерно: він одягнув на мене труси, на кшталт тих, що сам носив, так що ззаду в дірці стирчав тільки мій хвіст. Мені завжди було незручно за собак, які ходили в светрах та іншому одязі, й ось тепер я тут, вряжена перед усіма цими псами. Це було більш ніж трохи соромно, особливо з огляду на те, що в усій цій увазі до мене строкатого гурту собак, які старанно мочили поблизькі куші, відчувалося щось вельми принаadne.

Джейкоб сказав: «Час нам до ветеринара», і повів мене кататися в дуже знайоме місце: в прохолодну кімнату з яскравими лампочками й металевим столом. Я заснула і, як і слід було чекати, прокинулася вдома в дурному конусоподібному комірці на шиї.

Шойно той комір зняли, ми з Джейкобом майже щодня ходили в парк протягом наступних кількох місяців. Дні коротшали, хоча при цьому не холодало й близько не було снігу, а знаходити Воллі ставало дедалі важче, бо вони з Джейкобом постійно змінювали правила. Іноді Воллі взагалі був не на місці, коли ми приходили, і його треба було знайти там, куди він забрів. Іноді

він десь валявся (як Дідусь, коли він займався господарством), і я вивчила нову команду: «Покажи» — це означало, що я приводила Джейкоба туди, де під деревом розклав своє ледаче тіло Воллі. Якимось чином Джейкоб визначав, коли я знаходила щось, навіть якщо то була просто якась шкарпетка, яку Воллі залишив на землі, — не чоловік, а кара якась, весь час одягом розкидається, тільки підбирай за ним. Джейкоб розумів мене з першого погляду, коли я прибігала до нього. «Покажи!» — казав він мені, але лише тоді, коли справді було що показувати.

Робили ми й інші справи. Джейкоб навчив мене підійматися на вершечок гірки й спускатися драбиною з іншого боку. Він вимагав, щоб я спускалася із шабля на шабель, а не стрибала одразу, як мені подобалося більше. Він навчив мене заповзати у вузькі труби й заскакувати на купу колод, а одного дня сказав мені сидіти, а сам дістав пістолет і зробив кілька пострілів — від цих вибухів я спочатку разів зо два смикнулася.

— Молодчина, Еллі. Це пістолет, бачиш? Нема чого боятися. Гучно бахає, але ж ти не боїшся, так, дівчиську?

Я понюхала пістолет, коли він простягнув його мені, і дуже зраділа, що він не просив мене його принести. Пахло від зброї погано, а на вигляд можна було сказати, що літає вона ще гірше, ніж фліп.

Іноді Джейкоб сидів надворі за столиком разом з іншими людьми з пістолетами й пив із пляшок. У подібну пору його внутрішній неспокій ставав для мене найбільш очевидним: чоловіки за столом сміялися і Джейкоб іноді сміявся з ними, а іноді занурювався в себе. Йому було темно, сумно й самотньо.

— Скажи, Джейкобе? — звернувся до нього якимось один із чоловіків. Я почула ім'я, а Джейкоб тільки дивився в простір перед собою і не звертав уваги. Я сіла й штовхнула носом його руку, але коли він мене погладив, я відчула, що він зробив це машинально, не помічаючи мене.

— Та от, кажу, так воно і є. Скажи, Джейкобе?

Джейкоб розвернувся й глянув на всіх — чоловіки в цей час дивилися на нього, і я відчула, що йому ніяково.

— Що?

— Якщо проблема-2000 справді така серйозна, то нам буде потрібна кожна кінологічна одиниця, яку можна мобілізувати. Знову буде як із Родні Кінгом¹.

— Еллі не така собака, — холодно сказав Джейкоб. Я потягнулася, почувши своє ім'я, усвідомивши, що привернула увагу всіх за столом. Мені чомусь було ніяково, так само як деяким людям ставало незручно від погляду Джейкоба.

Коли чоловіки знову заговорили, то перемовлялися між собою і не звертали на Джейкоба уваги. Я знову тижнулася носом в його руку, цього разу він почував мене за вухами.

— Хороша собака, Еллі, — сказав він.

«Знайди Воллі» вже перетворилося просто на «знайди». Ми з Джейкобом ходили кудись, і мені інколи давали щось понюхати — старе пальто, черевик чи рукавицю, і я мала знайти їхнього господаря. Іноді не було чого нюхати, і я просто бігала туди-сюди й насторожувалася, коли знаходила якийсь цікавий запах. Так я знайшла багато людей — не Воллі. Іноді вони, вочевидь, не знали про гру й гукали: «Сюди, хлопче!», чи реагували на мою появу ще якимось інше. Я показувала цих людей Джейкобу, і він мене завжди хвалив. Хоч тим, кого я знаходила, не завжди вистачало розуму розібратися, що відбувається. Я зрозуміла, що треба знаходити людей, приводити до них Джейкоба, і хай уже він вирішує, ті це люди чи не ті. Така моя робота.

Я прожила з Джейкобом приблизно рік, а потім він почав щодня водити мене на свою роботу. Навколо крутилося багато людей, вдягнених так само, як чоловік. Загалом вони ставилися до мене дружньо, хоча і з повагою відступали, коли Джейкоб казав мені йти за ним. Він привів мене на псарню, де мешкало ще двоє собак — Кеммі й Джипсі. Перший був весь чорний, а друга — коричнева.

Попри те, що ми сиділи в одній клітці, мої стосунки з Кеммі й Джипсі були не такі, як з іншими собаками, яких мені доводилося знати. Ми були істоти робочі, тож не надто багато

¹ Чорношкірий таксист, який у 1991 році був побитий під час затримання поліцейськими в Лос-Анджелесі, що спровокувало масові заворушення.

гналися: ми мали весь час пильнувати, бути готовими служити нашим господарям — здебільшого ми просто насторожено сиділи попід парканом.

Джипсі працювала з поліцейським на ім'я Пол і подовгу десь із ним ходила, й іноді я дивилася, як вони вдвох працюють у дворі. Вони взагалі все робили не так: Джипсі просто нюхала якісь коробки, купи одягу й насторожувалася без жодних причин, але Пол усе одно її завжди хвалив, розпаковував ті речі й казав Джипсі, що вона хороша собака.

Кеммі був старший, тому він не стежив за Джипсі: може, йому було незручно за бідолаху. Пес працював з поліцейською на ім'я Емі й нечасто покидав псарню. Однак коли він виходив, то робив це швидко — Емі брала його на повідець, і вони бігли геть. Я так і не дізналася, у чому полягала робота Кеммі, але підозрювала, що вона не така важлива, як знаходити.

— Де ти цього тижня працюєш? — якось спитала Емі в Пола.

— Знову в аеропорту, доки Гарсія з лікарняного вернеться, — сказав їй Пол. — А як справи у вас, саперів?

— Тихо в нас, але я за Кеммі хвилююся. Він уже трохи здає. Боюся, чи не починає підводити його ніс.

Почувши своє ім'я, Кеммі підвів голову. Я поглянула на нього.

— Це йому скільки зараз, десять? — спитав Пол.

— Десь так, — відповіла Емі.

Я підвелася й струснулася, бо почула, що йде Джейкоб, і за кілька секунд він вийшов з-за рогу.

Він і його друзі стояли й розмовляли, а ми, собаки, дивилися на них, гадаючи, чого ж вони не пустять нас до себе у двір.

Раптом я відчула в Джейкобі якесь хвилювання. Він сказав у своє плече:

— 10-4, підрозділ 8-К6 слухає, — тимчасом Емі побігла до воріт. Кеммі підскочив.

— Еллі! — скомандувала Емі. — Вперед!

Ми вийшли у двір, і вже за мить я опинилася в машині. Я відчула, що хекаю, що мені передається хвилювання Джейкоба.

Щось мені підказувало: відбувається якась річ, набагато важливіша за пошуки Воллі.

Розділ 19

Джейкоб привіз нас до великої пласкої будівлі, де кілька людей стояли в колі. Під'їжджаючи, я відчувала їхню напругу. Прийшов Джейкоб, погладив мене, але з машини не випустив.

— Хороша собачка, Еллі, — відсутнім тоном мовив він.

Я сиділа й тривожно спостерігала за ним. Він підійшов до тих людей, і кілька з них заговорили одночасно:

— Ми не помітили її відсутності до обіду, але не можемо точно сказати, як довго її немає.

— У Мерилін хвороба Альцгеймера.

— Не розумію, як вона змогла непомітно піти.

Я сиділа там, а тимчасом із дерева спустилася білка й почала шукати поживу в траві. Я дивилася на неї, приголомшена. Як це вона геть не зважає, що лише в трьох метрах від неї я — люта хижачка!

До клітки підійшов Джейкоб і відчинив двері.

— До ноги! — скомандував він і не дав мені жодної змоги спіймати ту нахабну білку. Я клацнула в її бік зубами: час працювати. Джейкоб відвів мене від людей до рогу двору перед будинком. Він дав мені понюхати дві сорочки, які пахли трохи схоже на Бабусю. Я ткнулася носом у м'яку тканину та глибоко принюхалася.

— Еллі, знайди!

Я побігла, проскочила повз гурт людей.

— Ні, вона б сюди не пішла, — сказав хтось.

— Хай Еллі працює, — сказав Джейкоб.

Я працювала. Я тримала в пам'яті запах одягу й здійняла ніс догори, стала бігати туди-сюди, як мене вчили. Мені було чути чимало різних запахів — людських, собачих, машинних, але я не могла знайти те, що просили.

Я з досадою озирнулася на Джейкоба.

Він відчув моє розчарування.

— Нічого страшного, Еллі. Знайди!

Він пішов вулицею, і я плигнула наперед, стала бігати дво-рами. Завернула за ріг і сповільнилася: ось воно, манить, іде

до мене... Я зосередилася на ньому й помчала вперед. Ще в дванадцяти метрах далі, під якимись кущами її запах був геть чіткий. Я розвернулася й помчала до Джейкоба, разом із яким ішло ще кілька поліцейських.

— Покажи, Еллі!

Я повела його в куші. Він нахилився й показав на щось палицею.

— Що там? — спитав один з поліцейських і підійшов до Джейкоба, зупинившись у нього за спиною.

— Серветка. Хороша собачка, Еллі, молодчина! — він обхопив мене руками, і ми трохи поборолися, але я відчувала, що попереду ще є справи.

— А звідки нам знати, що це її? Цю серветку будь-хто міг впустити, — не погодився один із поліцейських.

Джейкоб нахилився, не звертаючи увагу на чоловіка за спиною.

— Гаразд, Еллі, знайди!

Тепер я могла йти на її запах, слабкий, але відчутний. Ми пройшли два квартали, потім звернули праворуч, запах посилювався. На під'їзній доріжці дух різко повернув праворуч, і я пішла слідом за ним у відчинену хвіртку, де на гойдалці сиділа жінка й легенько колисалася. Він неї віяло справжнім щастям, і, здається, вона зраділа мені.

— Привіт, собачко! — сказала вона.

Я побігла назад до Джейкоба й, іще не добігши, відчула його радісне хвилювання від того, що я її знайшла, хоча він і чекав, доки я підбіжу.

— Добре, покажи! — скомандував він.

Я підвела його до жінки на гойдалці та відчула полегшення Джейкоба, коли він її побачив.

— Ви Мерилін? — лагідно спитав він.

Вона різко озирнулася на нього.

— Ви Ворнер? — відповіла вона.

Джейкоб щось сказав у мікрофон на плечі, і невдовзі до нас приєдналися інші поліцейські.

Джейкоб відвів мене вбік.

— Хороша собачка, Еллі!

Він витяг гумове кільце й кинув його на траву, де воно застрибало, а я спіймала його й принесла Джейкобу, тримаючи так, щоб він міг схопитися й перетягувати. Ми хвилин із п'ять погралися, і я шосила махала хвостом.

Коли Джейкоб зачиняв мене в клітці в кузові машини, я відчувала його гордість.

— Хороша собачка, Еллі. Яка ж ти молодчинка!

Я подумала, що в той момент Джейкоб найближче підійшов до нестримного захвату, який колись я викликав у Ітана. Завдяки цьому я зрозуміла свою мету як Еллі — не просто знаходити людей, а рятувати їх. Хвилювання, що його випромінювала групка людей перед будинком, було безсумнівне — так само безсумнівним було і їхнє полегшення, коли ми повернулися. Та жінка була в якійсь небезпеці. Знайшовши її, ми з Джейкобом її врятували. Ось що ми зробили разом, така в нас робота, і саме це найдужче турбувало чоловіка. Це нагадувало нашу з Ітаном гру в порятунок.

Наступного дня Джейкоб повів мене до крамниці й купив там якісь пахучі квіти, які він поклав у машину, і ми пішли працювати. (Воллі ховався на дуже запашному сміттєвому баку, але мене не обдуриш!) Потім ми з Джейкобом поїхали кататися далеко — я аж стомилася висовувати ніс із клітки й лягла на підлогу.

Приїхавши, Джейкоб підійшов до мене й випустив, я відчувала в ньому якусь важкість — те, що весь час його мучило, тепер здавалося найвиразнішим. Ми були у великому дворі, де стояло й лежало багато каменів. Пригнічена, не певна, що ми робимо, я пройшла поряд із Джейкобом кількадесят метрів, він ніс у руках квіти. Чоловік став на коліна й поклав свої квіти на один із каменів, і в ньому заворушився такий болючий сум, що по його обличчю тихо потекли сльози. Я схвилювано ткнулася носом в його руку.

— Нічого страшного, Еллі. Хороша собачка. Сидіти.

Я сіла й засумувала разом із Джейкобом.

Він відкашлявся.

— Мені так тебе не вистачає, мила. Я просто... іноді я не розумію, як прожити день до вечора, знаючи, що ти мене не зустрінеш, коли я прийду додому... — хрипко прошепотів він.

Я підняла вуха, почувши слово «додому». «Так, — подумала я, — їдьмо додому з цього сумного місця!»

— Я тепер у собачому патрулі, в розшуково-рятувальному відділі. Вони мене не хочуть брати в звичайний патруль, бо я досі п'ю антидепресанти. У мене є собака, її звати Еллі, вона німецька вівчарка, і їй рік.

Я помахала хвостом.

— Ми щойно пройшли атестацію, то тепер будемо їздити. Я радий, що більше не сидітиму над паперами: від сидіння я на п'ять кіло поправився.

Джейкоб засміявся, але звук у цього сміху був якийсь незвичайний — то був сумний, змучений сміх, зовсім невеселий.

Ми хвилин із десять лишалися там, майже не рухаючись, і поступово почуття всередині Джейкоба перемінилися: жаль став не такий різкий і болісний. Тепер чоловік почувався десь так, як Ітан і Ганна, коли прощалися наприкінці літа, — щось подібне до страху. «Я кохаю тебе», — пошепки промовив Джейкоб. Потім розвернувся й пішов.

Відтоді ми значно більше часу проводили далеко від псарні. Іноді ми каталися на літаках чи гелікоптерах — і ті, й другі так трусилися, що, попри шум, мені завжди хотілося в них спати.

— Ти в нас вертольотчиця, Еллі! — казав мені Джейкоб щоразу, коли ми сідали до гелікоптера. Одного разу ми навіть прибули до найбільшого ставка, який я тільки бачила, — величезного водяного простору, сповненого незвичайних запахів, і я знайшла за слідами на піску маленьку дівчинку — вона була на дитячому майданчику. Усі діти стали мене кликати, коли я підійшла до них.

— Хочеш в океані погратися, Еллі? — спитав мене Джейкоб, коли я показала йому ту маленьку дівчинку, і її забрали кудись кататися мама з татом. Ми пішли до ставка, і я хлюпалася в воді, бігала по ній. Вода виявилася дуже солоною, коли піна потрапила мені в ніс.

— Це океан, Еллі, океан! — сміявся Джейкоб. Граючись в океані, я відчула: те, що стискало його серце, трохи відпускає.

Коли я бігала мілководдям, мені згадалося, як я, коли був Бейлі, бігав за Ітановими саночками. Для того щоб просуватися вперед, треба було робити ривок, як і на снігу. Я зрозуміла, що хоча за сонцем минуло вже років зо два, але снігу тут ніколи не буває. Проте дітей це не засмучувало: у них були такі саночки, які їздили по хвилях. Я стояла й дивилася, як вони граються, і розуміла, що Джейкоб не хотів би, щоб я за ними ганялася. Один хлопчик був трохи схожий на Ітана, коли той був менший, і я дивувалася, що пам'ятаю мого хлопчика і маленьким, і дорослим чоловіком. Мене раптом, як біль, пройняв сум і не відпускав, доки Джейкоб не свиснув, щоб я йшла поряд із ним.

Коли я бувала на псарні, бачила, що Кеммі сидів там часто, а Джипсі — майже ніколи. Одного такого дня я пробувала зацікавити Кеммі дивовижною грою «А в мене м'ячик!», і тут за мною прийшов Джейкоб. «Еллі!» — покликав він.

Я ще ніколи не чула в його голосі такої тривоги й поспіху.

Ми їхали дуже швидко, раз у раз із вищанням завертаючи за ріг, над нами завивала сирена. Я лежала на підлозі в клітці й намагалася втриматися, щоб не з'їжджати в різні боки.

Як завжди, коли ми прибули на місце, там юрмилося багато людей. Одна з них, жінка, була така налякана, що не могла стояти, її тримали двоє. Тривога, що прокотилася крізь Джейкоба, коли він побіг до тих людей, була такою сильною, що в мене шерсть на шії стала сторч.

То була стоянка. Двері будівлі раз у раз розчинялися, і тоді вибігали люди з маленькими торбинками. Жінка, яка не стояла на ногах, захвала руку в сумку й дістала іграшку.

— Нам треба зачиняти торговельний центр, — сказав хтось.

Джейкоб підійшов до клітки й відчинив її. Дав мені понюхати іграшку.

— Еллі, порядок? Зрозуміла? Тобі треба знайти. Знайди, Еллі!

Я вистригнула з машини й спробувала вирізнити з усіх до-вколишніх запахів той, який був на іграшці, знайти його. Я так

зосередилася, що не помітила, як вибігла на дорогу перед машиною, яка різко гойднулася й спинилася, коли водій вдарив по гальмах.

О, я його вловила — це був запах, запах, який дивно домішувався до іншого, сильного чоловічого запаху. Я впевнено пішла слідом за обома ароматами.

Запах зник біля машини (точніше, біля машини він обривався), отже, потрібні нам люди поїхали якимсь іншим автомобілем, а цей стоїть на його місці. Я дала знати Джейкобу, який аж зіщулився від розчарування та відчуття якоїсь безвиході.

— Добре, хороша собака, Еллі. Молодець, — але говорив він це для годиться, і я почувалася поганою.

— Ми виявили її слід до цього місця — схоже, що вона сіла в машину й поїхала. Чи є на стоянці відеоспостереження?

— Зараз перевіряємо. Якщо це той, про кого ми думаємо, то машина крадена, — сказав Джейкобу чоловік у костюмі.

— Куди ж він її повіз? Якщо це він, то куди? — питав Джейкоб.

Чоловік у костюмі розвернув голову, косо глянув на зелені пагорби за нашими спинами.

— Останні два тіла ми знайшли в каньйоні Топанга. Перше було в державному парку Вілла Роджерса.

— Їдьмо туди, — сказав Джейкоб. — Подивимося, чи зможе вона щось виявити.

Я була вражена, коли Джейкоб посадив мене наперед. Раніше він не давав мені бути собакою на передньому сидінні! Проте настроїв в нього лишався напруженим, тож я пильнувала й не гавкала, коли ми проїжджали повз псів, які дзвякали на мене з нестримною заздрістю. Ми з Джейкобом виїхали зі стоянки, й він усе підсовував мені ту саму іграшку, яку я старанно обнюхувала.

— Добре, дівчисько. Я розумію, що це прозвучить дивно, але мені треба, щоб ти знайшла. Знайди!

Почувши команду, я роззирнулася й здивовано подивилася на нього. Знайти? В машині?

Запахи з вікна приваблювали мій ніс.

— Молодчина! — похвалив мене Джейкоб. — Знайди! Знайди дівчинку!

У мене досі був повен ніс запаху іграшки, тому я насторожилася, коли вітерець раптово приніс мені її запах, перемішаний із чоловічим.

— Молодець! — сказав Джейкоб. Він спинив машину й уважно стежив за мною. За нами просигналіла машина. — Відчуваєш щось, дівчинко?

Я уже не чула її.

— Усе нормально, усе нормально, Еллі. Молодець, — сказав він.

Тепер я зрозуміла: ми робимо свою справу з машини. Джейкоб вів, а я висовувала ніс із вікна, напружено відкидаючи всі запахи, крім запаху іграшки.

Я відчула, що машина відхиляється назад і їде на гору, а в чоловікові зростає розчарування.

— Мабуть, ми її загубили, — пробурмотів він. — Нічого, Еллі?

Почувши своє ім'я, я озирнулася, а тоді повернулася до роботи.

— Підрозділ 8-Кб, що у вас? — завершало радіо.

— 8-Кб, ідемо вгору по Амальфі.

— Є щось?

— На Сансет щось було. Потім нічого.

— Вас зрозумів.

Я гавкнула.

Зазвичай я не гавкала, чуючи запах, але цей був такий стійкий і потужний. Його приніс повітряний потік, який заповнив усю кабінку.

— 8-Кб, у нас щось є, ріг Амальфі й Умео.

Машина сповільнилася, і я не втратила слід — і далі чула її, чоловічий запах лишався таким самим сильним. Джейкоб зупинився.

— Добре, куди тепер, Еллі? — спитав він.

Я перелізла через сидіння, висунула морду з вікна.

— Ліворуч на Капрі! — вигукнув Джейкоб, обнадієний. За кілька хвилин машина почала підскакувати. — Ми на пожежній дорозі!

— 10-4, ми за вами, — сказало радіо.

Я вся була спрямована вперед, зосереджена, тимчасом Джейкоб намагався втримати машину на вузькій дорозі. Раптом ми різко зупинилися перед жовтою хвірткою.

— Тут бажано, щоб хтось із пожежників приїхав, — тут ворота, — сказав Джейкоб.

— 10-4.

Ми вискочили з машини. На узбіччі стояло червоне авто, і я до нього підбігла й насторожилася. Джейкоб витяг пістолет.

— У нас червона «Toyota Camry», порожня. Еллі каже, що вона належить нашому чоловікові, — Джейкоб обвів мене навколо машини, уважно стежачи.

— У багажнику нікого не виявлено, — сказав Джейкоб.

— Вас зрозумів.

Запах із машини був не таким сильним, як долинав з каньйону вниз. Крутою дорогою вниз запах чоловіка тримався добре, а запах дівчинки був менш помітний — він її ніс.

— Імовірно, підозрюваний пішов униз до кемпінгу. Йде пішки.

— 8-К6, йдіть слідом, очікуйте підкріплення.

— Еллі, — сказав мені Джейкоб, чіпляючи пістолет на пояс. — Ходімо, знайди дівчинку.

Розділ 20

Коли ми спускалися в каньйон, я відчувала сильний страх Джейкоба, такий сильний, що я раз у раз на нього озиралася, щоб підтримати його. Потім запах дівчинки повів мене вперед, і я помчала до групки маленьких будівель.

Я помітила дівчинку, яка тихо сиділа на сходах, що вели на велику веранду. Тим часом чоловік підійшов до парадних дверей будинку з якимсь інструментом. Дівчинка здавалася

переляканою й засмученою, але збадьорилася, коли побачила мене й простягла до мене крихітну ручку.

Чоловік раптом різко розвернувся й подивився на мене. Коли наші очі зустрілися, у мене шерсть стала сторч: у ньому відчувалося щось чорне, нездорове, щось таке, як було в Толда, тільки сильніше й зліше. Чоловік різко скинув голову, глянувши, звідки я прийшла.

Я помчала назад до Джейкоба, а коли я бігла, дівчинка кричала мені навздогін:

— Собачка!

— Знайшла! — сказав Джейкоб. — Молодчина, Еллі. Покажи!

Я побігла назад до будівлі. На ганку й далі сиділа дівчинка, але чоловіка ніде не було видно.

— 8-Кб, жертва в безпеці й неушкоджена. Підозрюваний утік пішки, — сказав Джейкоб.

— Лишайтеся біля жертви, 8-Кб.

— Вас зрозумів.

Удалині я почула, як повітря розсікають лопаті гелікоптера: «Вап-вап-вап...», а потім як хтось побіг по дорозі за нашими спинами. З-за повороту вискочили два спітнілі поліцейські.

— Як ти, Емілі? Ти не поранена? — спитав один із них.

— Ні, — сказала дівчинка. Вона колувала квіточку на свій сукні.

— Боже мій, чи все з нею гаразд? Ти як, крихітко? — задихано спитав третій поліцейський, який надбіг і схилився над дівчинкою, упершись руками в коліна. Він був більшим за інших — і вищим, і важчим. У його подихові відчувався запах морозива.

— Її звати Емілі.

— А можна собачку погладити? — сором'язливо спитала мала.

— Так, звичайно. А тоді ми далі візьмемося за роботу, — лагідно сказав Джейкоб.

Почувши про роботу, я підняла вуха.

— Добре, я... піду з вами, — сказав великий поліцейський. — Джонсоне, а ви з хлопцями лишайтеся тут із малою. Дивіться, раптом він зробить коло й назад буде бігти.

— Якби він був близько, Еллі б нам сказала, — зауважив Джейкоб.

Я подивилася на нього. Ми вже готові працювати?

— Знайди! — сказав Джейкоб.

Місцями чагарі були густі, а земля піщана й сипуча. Однак я легко змогла взяти слід чоловіка: він біг просто під гору. Я знайшла залізяку, вкриту його запахом, і побігла до Джейкоба.

— Покажи! — скомандував він.

Коли ми повернулися до інструмента, то мали понад хвилину чекати, доки прийде великий поліцейський.

— Я упав... кілька разів, — видихнув він. Я відчувала його зніяковіння.

— Еллі каже, що він мав із собою цей лом. Схоже, він кинув зброю, — зазначив Джейкоб.

— Добре, а далі що робимо? — видихнув великий.

— Знайди! — скомандував Джейкоб.

Запах чоловіка був розмазаний по кущах і висів у повітрі, невдовзі я побачила, як він шкандибає попереду. Я нагнала його в такому місці, де від маленького струмка дихало прохолодою, а гілля дерев нависало й давало тінь. Він побачив мене й метнувся під одне з дерев — точно як Воллі. Я побігла до Джейкоба.

— Покажи! — сказав він.

Коли ми зайшли в ліс, я намагалася триматися близько до Джейкоба. Я знала, що чоловік ховається: від нього пахло страхом, ненавистю і його власним густим, неприємним запахом.

Я провела Джейкоба просто до дерева, і, коли чоловік з-за нього вийшов, я почувала, як Джейкоб кричить:

— Поліція! Ані руш!

Чоловік підняв руку — і пролунав постріл. То був лише пістолет. Я була певна, що зброя — це нічого страшного, але чомусь відчула, як у Джейкобі спалахнув біль, і він упав на землю, а в повітря бризнула тепла кров. Пістолет Джейкоба відлетів убік.

І тут я все зрозуміла, все зібралось в мене до купи: Дідушева рушниця, те, як в Ітана бляшанки стрибали з паркана, феєр-

верки Тодда й біль, коли він кинув один близько до мене. Чоловік під деревом поранив Джейкоба за допомогою пістолета.

Він стояв там і цілився в нас. Страх і лють у нього змінилися піднесенням.

Далі сталося точно те саме, що й колись, — якийсь первісний імпульс охопив мене, як у ніч пожежі, коли я, Бейлі, кинувся на Тодда. Я не гарчала, а просто опустила голову й стрибнула. Пролунало два гучні постріли, а потім я відчула в роті зап'ястя чоловіка, і його пістолет упав у пилюку. Він кричав на мене, а я тримала, і з усією силою трусила головою, відчуваючи, як мої зуби шматують його руку. Його нога била мене в ребра.

— Ану пусти! — кричав він.

— Ані руш! Поліція! — закричав великий поліцейський, вибігаючи вперед.

— Приберіть собаку!

— Еллі, усе нормально. Тубо, Еллі, тубо! — скомандував поліцейський. Я відпустила руку чоловіка, і він упав на коліна. Я чула запах його крові. Він подивився мені в очі, і я загарчала. Я відчувала його біль, але разом із ним і його хитрість, він вважав, що йому щось зійде з рук.

— Еллі, до мене, — сказав поліцейський.

— Собака мені руку відгризла! — закричав чоловік. Він помахав, дивлячись кудись за спину поліцейському, ліворуч від нього. — Я тут! — закричав він.

Коли поліцейський швидко розвернувся, щоб подивитися, до кого звертається чоловік, той кинувся вперед і схопив свій пістолет. Він вистрілив, потім вистрілив поліцейський — і кілька пострілів загнали в чоловіка глибокий біль. Він упав на землю. Я відчувала, як стрімко життя покидає його, як чорна, зла хвороба випускає його зі своїх лап і дає йому відійти спокійно.

— Повірити не можу, що я на це повівся, — пробурмотів поліцейський. Він і далі тримав під прицілом мертвого чоловіка, а потім обережно підійшов і вибив з його руки пістолет.

— Еллі, ти як? — кволим голосом спитав Джейкоб.

— У неї все гаразд, Джейкобе. Куди він тебе поранив?

— У живіт.

Я, тривожачись, лягла біля Джейкоба, стала тицятися носом в його об'яклу руку. Я відчувала, як у його тіло, до глибини, пробивається біль, і кров пахла так сильно, її було страшенно багато.

— Офіцер лежить, підозрюваний лежить. Ми... — поліцейський поглянув у небо. — Ми в каньйоні під якимись деревами. Офіцеру потрібна невідкладна медична допомога, кличте вертоліт. Підозрюваний — 10-91.

— Перевірте, чи справді підозрюваний 10-91.

Поліцейський підійшов до тіла чоловіка й копнув його ногою.

— Та мертвий, як є.

— Який саме офіцер?

— 8-К6. Нам зараз потрібна допомога — *негайно!*

Я не знала, що робити. Джейкобу, здається, було не страшно, але мене пройняв такий жах, що я тремтіла й хекала. Це мені нагадувало ту ніч, коли Ітан опинився серед пожежі і я не міг до нього дістатися, — таке саме безсилля. Підійшов поліцейський і опустився на коліна біля Джейкоба.

— Уже летять, брате. Трохи ще потримайся, скоро, скоро.

Я відчувала тривогу в голосі поліцейського, і, коли він рвучко розкрив сорочку Джейкоба, щоб поглянути, що під нею, я аж заскавчала, відчувши, який страх його пройняв.

Недовзі я почула гуркіт — кілька людей, спотикаючись, бігли до нас. Вони присіли біля Джейкоба, відсунули мене вбік, поливали його чимось хімічним і обв'язували бинтами.

— А як Емілі? — кволо спитав у них Джейкоб.

— Хто?

— Дівчинка, — пояснив поліцейський.

— Усе в неї добре, Джейкобе, нічого не сталося. Ви її знайшли до того, як він хоч щось устиг зробити.

Прийшли ще люди і врешті понесли Джейкоба геть на ліжку. Коли ми дісталися туди, де стояли машини, там чекав гелікоптер.

Поліцейський тримав мене, поки Джейкоба заносили в гелікоптер — його рука безсило звисала з ліжка. Коли галаслива машина злетіла в повітря, я вивернулася і з гавкотом побігла за нею. Я ж вертольотчиця, чому вони мене не взяли? Мені треба бути з Джейкобом!

Люди дивилися, як я кружляла, не знаючи що робити, й закидала в повітря передні лапи.

Урешті прийшла Емі й посадила мене в клітку іншої машини, там стояв запах Кеммі. Поліцейська повезла мене до псарні й поміняла на Кеммі, який пробіг повз мене й стрибнув в авто, наче образився, що я в ньому їхала. Джипсі ніде не було видно.

— Хтось зараз до тебе зайде, і ми придумаємо, де ти проживеш, Елі. Будь хорошою собакою, ти — хороша собака, — сказала Емі.

Я лягла на свою підстилку, серце в мене було не на місці. Я почувалася зовсім не хорошою собакою. Я розуміла, що кусати чоловіка з пістолетом — це не входило в команду «знайди». І де Джейкоб? Я згадала запах крові й тужно заскавчала.

Я виконала свою мету — знайшла дівчинку, і вона тепер у безпеці. Але Джейкоб поранений, він невідомо де, а я вперше ночую на псарні. Я не могла не думати, що це в мене своєрідне покарання.

Наступні кілька днів для всіх були сумні й плутані. Я жила у вольєрі, мене тільки два рази на день випускали у двір — поліцейський, який це робив, випромінював невпевненість. Йому було незручно несподівано братися за догляд за собакою. Емі розмовляла зі мною і трохи гралася, але вони з Кеммі подовгу десь їздили.

Ніде не було ніяких ознак Джейкоба, і поступово його запах вивітрився з доквілля, тож, навіть зосередившись, я вже не могла визначити, де він.

Одного дня нас із Кеммі разом випустили у двір. Пес тільки й хотів, що спати, навіть коли я йому показувала гумову кісточку, яку мені дав один із поліцейських. Я не розуміла, яка в Кеммі мета, навіщо взагалі людям такий сонний собака.

Емі поставила свій обід на столик у дворі, і ось *тоді* Кеммі й захотів встати. Він підійшов туди, де сиділа Емі, і важко ліг біля її ніг, неначе його опосіли такі турботи, що допоможе йому лише шматочок її бутерброда з шинкою. Прийшла ще якась жінка й підсіла до Емі.

— Привіт, Майє, — сказала Емі.

Майя мала темне волосся й темні очі, і, як на жінку, була дуже висока, із сильними на вигляд руками. Її штани трохи пахли котами. Вона сіла, відкрила маленьку коробочку й почала наминати звідти щось гостре.

— Привіт, Емі. Привіт, Еллі.

«А з Кеммі вона не привіталася», — гордо відзначила я. Я підсіла до незнайомки, і вона погладила мене своєю запашною рукою. Я вчула мило й пряні помідори.

— Ну як, папери твої пішли? — спитала Емі.

— Тьху-тьху-тьху, — сказала Майя.

Я лягла й стала гризти гумову кісточку, щоб Майя зрозуміла, що мені так цікаво й весело, що відволікти мене від забави можна тільки невеликим перекусом.

— Бідолашна Еллі. Вона так заплаується, — сказала Емі.

Я підвела голову. Їсти?

— А ти певна, що справді хочеш за це взятися? — спитала Емі.

Майя зітхнула.

— Розумію, це буде важко, а що легко? Я вже дійшла до такого, що кожного дня все одне й те саме. Мені б хотілося спробувати щось новеньке, хоч раз за кілька років іншим позайматися. Слухай, хочеш тако? Моя мама робила — дуже смачні!

— Ні, дякую.

Я сіла. Тако? Я хочу тако!

Майя загорнула свій обід, наче мене й близько поряд не було.

— Ви, собачники, усі в такій гарній формі. Мені завжди так важко скидати вагу... ти як гадаєш, у мене вийде?

— Що? Та ну що ти, у тебе й так все гаразд! Ти ж хіба нормативи не складала?

— Як не скласти, — сказала Майя.

— Ну, то чого ж, — сказала Емі. — Тобто якщо хочеш зі мною бігати, то я зазвичай після роботи ходжу, але я не сумніваюся, в тебе все чудово вийде.

Я відчула в Майї невелику схвильованість.

— Сподіваюся, — сказала вона. — Зовсім не хотілося б підвести Еллі.

Я вирішила, що хай скільки разів вони називають моє ім'я, нічим істивним ця розмова не закінчиться. Зітхнувши, я розляглася на осонні й замислилася, коли ж повернеться Джейкоб.

Розділ 21

Майя була рада й схвильована, коли одного дня взяла мене кататися.

— Ми будемо працювати разом. Правда, гарно, Еллі? Ти більше не спатимеш у клітці. Я тобі ліжко купила, спатимеш у моїй кімнаті.

З її мови я вловила: «Еллі», «клітка», «ліжко», «кімната». Було геть нічого не зрозуміло, зате приємно висовувати ніс із вікна та нюхати щось нове, а не тільки Кеммі й Джипсі.

Майя поставила машину біля маленького будиночка, де, як я зрозуміла, шойно ми переступили поріг, вона мешкала: там усюди стояв її запах, а також, на моє розчарування, пахло котами. Я оглянула помешкання, яке було менше за квартиру Джейкоба, й моментально наткнулася на руду кішку, яка сиділа на стільці біля столу.

Вона холодним оком подивилася на мене, а коли я підійшла, замахала хвостом, відкрила рот і тихо, майже безшумно, засичала.

— Стелло, будь чемна. Це Стелла. Стелло, це Еллі. Вона тепер тут теж живе.

Стелла байдуже позіхнула. У кутку ворухнулося щось сіре, привернувши мою увагу.

— Дзінь-Дзінь¹? Це Дзінька, вона соромиться.

Ще одна кішка? Я пішла за жінкою до спальні, де походжав ще один кіт — здоровенний, чорно-бурий. Він понюхав мене. З його рота пахло рибою.

— А це — Еммет.

Стелла, Дзінь-Дзінь і Еммет. Ну навіщо одній жінці аж троє котів?

Дзінька ховалася під ліжком, гадаючи, що там я її не внюхаю. Еммет пішов за мною на кухню й із цікавістю зазирає у миску, куди Майя насипала мені їсти, а потім підняв голову й пішов геть, наче йому було байдуже, що я зараз їстиму, а він ні. Стелла, не моргаючи, дивилася на мене зі свого стільця.

Після їди Майя випустила мене у свій крихітний дворик, не позначений жодним собакою. Я зробила свої справи з гідністю, свідомо того, що принаймні частина місцевих котів спостерігає за мною.

— Хороша дівчинка, Еллі, — втішилася Майя. Очевидно, вона була з тих, які неабияк радіють, коли бачать, що ти мочишся у дворі.

Майя зробила обід собі — пахнув він смачно, і це привернуло увагу Стелли, яка плигнула просто на стіл і стала там танцювати, як погана кішка! Майя нічого їй не сказала. Мабуть, тому що відчувала: коти — створіння безглузді й навчанню не піддаються.

Після обіду ми пішли гуляти на повідці. У дворах було багато людей, з них чимало — діти, і від того я не знала, що робити. Я кілька тижнів сиділа без роботи, в мене всі м'язи були напружені: я хотіла бігати, знаходити, рятувати.

Наче відчувши мій настрій, Майя злегка побігла:

— Хочеш побігати, дівчисько? — спитала вона.

Я поспішила, тримаючись біля неї, як мене вчив Джейкоб. Невдовзі вона задихалася, я відчула, як на її шкірі проступає піт. Від асфальту здіймався жар, переходив на мої лапи, а коли ми пробігали повз будинки, там задрісно гавкали собаки.

¹ Кішку названо на честь феї з казки Дж. Баррі «Пітер Пен».

І тут Майя різко зупинилася.

— Фух! — видихнула вона. — Ага, треба більше часу на біговій доріжці проводити, це точно.

Я не розуміла, що відбувається, до вечора. Я лежала на килимку, поки Майя милася, а потім перевдягалася. Після цього вона покликала мене у свою спальню.

— Ну от, лягай тут, Еллі. Хороша дівчинка, — сказала вона, поплескавши по собачому ліжку. Я слухняно згорнулася там калачиком, але все ж не могла зрозуміти, що відбувається. Очевидно, я тут на якийсь час залишуся. Невже я тепер тут живу? А як же Джейкоб? І моя робота?

Наступного ранку ми з Майєю трохи попрацювали, хоча робота була якась дивна. Прийшов Воллі й привітався зі мною, як старий друг, а з ним була жінка, яка теж інколи гралася з нами в «знайди». Звали її Белінда, й на ній завжди був запах Воллі. Мабуть, тому я вважала, що, коли ми не з ними, Белінда й Воллі граються в «знайди» одне з одним.

Воллі залишився з Майєю, а Белінда тим часом пішла в ліс. Чоловік говорив із Майєю, учив її жестів і команд, потрібних у роботі. Потім жінка сказала: «Еллі, знайди!» — і я побігла вперед, а за мною — Воллі й Майя. Белінда сиділа в машині, але це мене зовсім в оману не ввело, і я повернулася до Майї.

— Бачиш, бачиш, як вона дивиться, — сказав Воллі. — Вона знайшла Белінду, по ній видно.

Я нетерпляче почекала, поки Майя скаже мені «покажи», але вони з Воллі були занадто зайняті розмовою.

— Я не певна. Вона не дуже відрізняється від того, як приходила до мене за іншим разом, — сказала Майя.

— Глянь їй в очі, як вона рот напружила. Язик вона не висунула. Бачиш? Вона насторожена — вона тобі щось покаже.

Від слова «покаже» я здригнулася, готова зірватися з місця. Ні, команди ще не було.

— То мені сказати їй «покажи»? — спитала Майя.

Та годі вже дразнитися! Ми працюємо чи ні?

— Покажи! — врешті вигукнула Майя.

Белінда, сміючись, вийшла з машини, коли я її знайшла.

— Яка ж ти хороша собачка, Еллі, — сказала вона мені.

— А тепер пограйся з Еллі. Це дуже важливо — нагорода за складну працю.

Коли Майя гралася зі мною, це було не так, як із Джейкобом. Їй, здається, це справді було приємно: вона гралася не тільки з обов'язку після виконання команди «покажи». У жінки була гумова кісточка з псарні. Я вперлася лапами й вчепилася в іграшку зубами, а поліцейська намагалася її відібрати.

Майя жила зовсім не так, як усі знайомі мені люди. Вона не тільки була обтяжена купою котів, а ще й майже кожного вечора йшла до великого будинку, де жило багато людей, серед яких була жінка, яка чудово пахла й називалася Мамою. Мама, як Бабуся, весь час куховарила, і щоразу, коли ми приходили в гості, в будинку бігали й гралися маленькі діти. Малеча залазила на мене, доки Майя не казала припинити. Відтак хлопчики гралася зі мною в м'яч, що я дуже любила, а дівчата влягали на мене капелюхи, що було стерпно.

У Майї був сусід на ім'я Ел, який любив заходити й питати жінку, чи треба їй «допомогти».

— Тобі не треба оці коробки перенести, Майє? — питав, бувало, він.

— Ні, ні, — казала Майя.

— А може, двері полагодити?

— Ні, ні, — казала жінка.

Коли приходив Ел, поліцейська, здається, завжди нервувала, шкіра в неї нагрівалася, долоні пітніли, але вона його не боялася. Коли чоловік ішов, то Майї ставало сумно.

— У тебе новий собака? — спитав Ел. Він простягнув руку й так почухав мене за вухом, що я одразу його полюбила. Від нього пахло паперами, чорнилом і кавою.

— Так, це з нашого відділу собака — шукачка й рятувальниця.

Я знала, що вони розмовляють про мене, і дружньо помахала хвостом.

— Чи не потрібна моя допомога з дресируванням твого нового собаки? — спитав Ел.

— Ні, ні, — сказала Майя. — Еллі вже дресирована. Нам треба спрацюватися, стати командою.

Я помахала хвостом, почувши слово «Еллі».

Ел різко підвівся, немовби в нього щось засвербіло.

— Майє, ти... — почав він. Ел нервував.

— Я, мабуть, піду, — сказала Майя.

— У тебе сьогодні така гарна зачіска, — пробелькотів Ел.

Обоє подивилися одне на одного, такі схвильовані, наче їм загрожував невідворотний напад. Я роззирнулася, але не побачила нічого більш загрозливого, аніж Еммет, який дивився на нас у вікно.

— Дякую, Еле, — сказала Майя. — Може, ти б хотів...

— Я тебе не затримаю, — сказав Ел.

— А, — сказала поліцейська.

— Хіба що... — затнувся чоловік.

— Хіба що?.. — повторила Майя.

— Тобі... усе-таки треба з чимось допомогти?

— Ні, ні, — відказала жінка.

Ми з Майєю працювали майже щодня. Вона казала мені знаходити, й ми бігли в ліс, іноді за Воллі чи Беліндою, іноді — за кимось із старших хлопчаків із дому Мама.

Майя рухалася значно повільніше за Джейкоба, майже одразу починала важко дихати й пітніти. Інколи їй бувало справді боляче, тому я навчилася бути терплячою, коли поверталася до неї, а вона тільки й могла кілька хвилин, що сидіти, поклавши руки на коліна. Іноді її охоплювало якість безсилля й розпач і вона плакала, але завжди витирала обличчя перед тим, як ми йшли до Воллі.

Якось у пообідню пору вони з Воллі сиділи за столом для пікніка, пили прохолодні напої, а я лежала в затінку під деревом. Важко було не помітити хвилювання Майї, але я вже навчилася спокійно до нього ставитися й не давати цьому заважати роботі.

— Ми до атестації не дотягуємо, ні? — сказала Майя.

— Еллі — це, мабуть, найкраща собака, яку я бачив за життя, — відповів Воллі. Я відчувала в його голосі дешицю тривоги й обережності, тому уважно на нього подивилася.

— Ні, я розумію, що справа в мені. Я завжди була важка.

— Що? Ні, я хочу сказати... — промовив Воллі, і його тривога посилилася. Я сіла, гадаючи, де ж небезпека.

— Та нормально. Я вже й ваги трохи скинула, майже два кілограми...

— Справді? Чудово! Але я не хочу сказати, що ти товста чи що... — затинався Воллі. Я відчула, що в нього на чолі проступив піт. — Тобі, ну, не знаю, може, бігом варто позайматися чи що, це б допомогло...

— А я й бігаю!

— Отож! Правильно! — Воллі випромінював чистий страх, і я нервово позіхнула. — Ну, гаразд, мені час іти.

— Не знаю, я тоді не розуміла, що буде аж так багато бігу. Це значно важче, ніж мені здавалося. Може, мені варто відмовитися, хай би з Еллі працював хтось із кращою фізичною формою.

— Слухай, може б, ти з Беліндою про це поговорила? — у відчаї спитав Воллі.

Майя зітхнула, а чоловік із велетенським полегшенням встав і пішов. Я знову лягла. Хай там який жах йому загрожував, тепер це, вочевидь, минулося.

Наступного дня ми з Майєю не працювали. Вона взяла нові кросівки, взяла мене на повідець і повела довгою дорогою на пісок до великого ставка, який звався океаном. Усюди були собаки, але, хоча ми й не працювали, я відчувала в Майї похмуру рішучість, тому я на інших псів не зважала. Ми бігли й бігли дорогою, а сонце все піднімалося вище. Уперше ми вдвох стільки пробігли — біг тривав і тривав. Майя зупинилася тільки тоді, коли відчула, що її тіло переповнює біль і втома. Кілька разів вона затримувалася, щоб я попила води з кранів, встановлених у бетон біля дуже пахучих будівель, але більшу частину зворотного шляху вона була така сама рішуча. Тільки повільніша. Коли ми дісталися машини, вона вже шкутильгала.

— Ох ти ж! — сказала Майя.

Ми обидві важко дихали й хекали. Майя попила води й опустила голову між колін, а я із сумом дивилася, як її знудило на стоянці.

— Що з вами? — співчутливо спитала якась молода жінка. Майя помахала рукою, навіть не підводячи очей.

Наступного дня ми працювали — знаходили Белінду. Хо́да в Майї стала негнучкою й болісною. Я спеціально знаходила, бігаючи впівсили, щойно мене ставало не видно. Я поверталася до Майї, щоб отримати вказівки, частіше, ніж треба, просто хотіла перевірити, як там вона. І коли нарешті знайшла Белінду, та спала, сидячи під деревом.

— Хороша собачка, яка ж ти молодчина, Еллі, — прошепотіла мені Майя. Ми розбудили Белінду, яка глянула на своє зап'ястя й була вражена.

— Просто... мала вихідний, — промовила Майя.

Белінда нічого не сказала.

Того вечора Майя покликала мене, коли була у ванні. Я з цікавістю обнюхала бульбашки й сьорбнула трохи води, гадаючи, як можна хотіти плавати в такій маленькій посудині. Котам, звичайно, це було нецікаво. Дзінька, як завжди, ховалася від світу, Стелла без мого дозволу обстежувала мою постіль (запах свідчив, що вона там навіть спала), а Еммет був зі мною у ванній, вилизувався й чекав, коли станеться щось цікаве для нього.

Майя була засмучена. Вона простягла мокру руку й погладила мене по голові.

— Вибач, Еллі. Я просто тут не годжуся. Не можу наздогнати тебе в полі. Ти така молодчина, тобі потрібен хтось, хто може з тобою працювати.

Я замислилася. Може, їй стане веселіше, якщо я залізу до неї в ванну. Я поставила лапи на край, перевіряючи свій здогад. Еммет припинив себе облизувати й подивився на мене без краплі належної поваги, після чого підняв хвіст і почимчикував кудись, наче дражнячись, щоб я за ним погналася й трохи скоротила популяцію котів у домі.

— Завтра в мене для тебе буде сюрприз, Еллі, — сказала Майя, й далі сумуючи.

Ну, гаразд. Якщо я вже так далеко зайшла... Я залізла в ванну й провалилася під нестійкі бульбашки.

— Еллі! — засміялася Майя, і радість засвітилася серед її смутку, мов свічка.

Розділ 22

Наступного дня я була страшенно рада піти кататися на машині, бо... ну, як же не тишитися катанню! Я перехопила радісне передчуття від Майї, тож розуміла, що ми їдемо не на роботу. Адже останнім часом на роботі жінка особливого щастя не відчувала. Раптом вона зупинилася й відчинила двері — і тут я зрозуміла, де ми.

Квартира Джейкоба.

Я побігла поперед Майї, помчала вгору сходами й загавкала під дверми, чого ніколи не робила, коли жила з ним. Я чула всередині запах Джейкоба, чула, як він рухається за дверима. Він відчинив, і я налетіла на нього, почала радісно скакати й крутитися.

— Еллі! Як справи, дівчисько? Сидіти, — скомандував він.

Я опустила задню частину на підлогу, але лишатися так не хотіла.

— Привіт, Джейкобе, — сказала Майя у дверях.

— Заходь, Майє, — відповів чоловік.

Я була в такому захваті, що бачу Джейкоба, що сіла біля нього, коли він опустився в крісло. Я б хотіла залізити йому на коліна, і коли б це був Ітан, то так би й вчинила, але поліцейський подібних дурниць не сприймав.

Я обнюхала квартиру, поки вони розмовляли. Помітила, що мого ліжка вже немає, але мій запах ще лишався в спальні. Я цілком могла б спати й на килимку біля ліжка Джейкоба, якщо він захоче.

Потім я побігла назад до чоловіка повз Майю, яка дружньо погладила мене по спині, і тут до мене це дійшло: якщо я повернуся до Джейкоба, то піду від жінки.

Собакам ніколи не дозволяють обирати, де їм жити, — мою долю вирішують люди, а проте я відчувала, що мало не розриваюся між ними двома. У роботі з Джейкобом значно краще, ніж із Майєю, але жінка не має всередині отого постійного суму (в Мамаї вдома, де можна гратися з усіма тими дітьми, вона по-справжньому радіє). Зате у поліцейського немає котів.

У мене була чітка мета — знайти, показати, рятувати людей. Я була хорошою собакою. І Майя, і Джейкоб були зосереджені на роботі, а це означало, що ні він, ні вона ніколи не зможуть любити мене так самозабутньо, як Ітан. Проте Майя обіймала мене з таким непритворним теплом, відчутти яке Джейкоб ніколи собі не дозволяв.

Я нервово забігала по квартирі.

— Тобі треба вийти? — спитала мене Майя. Я почула «вийти», але вона це промовила таким байдужим тоном, що я не зреагувала.

— Ні, якщо їй туди треба, вона сидить біля дверей, — пояснив Джейкоб.

— Точно! Я бачила, як вона це робить, — сказала Майя. — Я просто задні двері часто тримаю відчиненими, то вона може і вийти, і зайти.

Вони трохи помовчали. Я зазирнула на кухню, але підлога була, як завжди, ідеально вимита, і нічого істивного на ній не було.

— Я чула, ти береш інвалідність, — сказала Майя.

— Атож, це ж мене за п'ять років двічі підстрелили — будькому цього досить, — хрипко розсміявся Джейкоб.

— За тобою в нас сумуватимуть, — зазначила Майя.

— А я нікуди не їду. Я вступив до Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі. На денне відділення. Півтора роки — і отримаю юридичний ступінь.

Знову запала тиша. Від Майї прийшов маленький тривожний сигнал. Я вже помітила, коли люди заводять розмову

з Джейкобом, а потім сидять мовчки, то таке буває. Щось у ньому змушувало їх нервувати.

— То коли у вас атестація? — спитав чоловік.

Я обрала нейтральну ділянку підлоги між ними і, зітхнувши, лягла. Мені геть незрозуміло було, чого чекати.

— За два тижні, але... — Майя змовкла.

— Але що? — перепитав Джейкоб.

— Я вже думаю відмовитися від цієї програми, — поспіхом зізналася жінка. — Я просто її не наздоганяю. Я не розуміла... Ну, хтось інший на моєму місці був би кращий.

— Так не можна! — сказав Джейкоб. Я підвела голову і з цікавістю подивилася на нього, гадаючи, що ж його розсердило. — Не можна далі передавати собаку з рук у руки. Еллі — найкраща собака, яку я бачив у своєму житті. Якщо ти її покинеш, це може зашкодити їй. Воллі каже, що у вас двох є контакт.

Почувши від Джейкоба своє ім'я та ім'я Воллі, я трохи помахала хвостом, але говорив він і далі дуже суворо.

— Я просто фізично для цього не годжуся, Джейкобе, — сказала Майя. Я відчувала, що в ній теж наростає гнів. — Я не служила в морській піхоті, я просто дохлувата поліцейська, яка насилу здає нормативи щороку. Я старалася, але мені занадто важко.

— Занадто важко, кажеш, — Джейкоб люто подивився на Майю, доки вона не знизала плечима й відвела очі. Її гнів змінився соромом, і я підійшла та ткнулася носом в її руку. — А як воно буде для Еллі? Хіба це не важливо?

— Звичайно, важливо.

— Ти кажеш, що не хочеш працювати.

— Ні, я кажу, що не створена для цього, Джейкобе! У мене всередині того нема, що для цього треба.

— Всередині, кажеш, немає...

Я відчувала, що Майя бореться з хвилею почуттів, зазвичай, коли така хвиля її накривала, жінка починала плакати. Я хотіла її втішити й знову сунула ніс під її руку. Коли Джейкоб заговорив, він уже не дивився на Майю й розмовляв спокійніше.

— Коли мене підстрелили вперше, мені настільки рознесло плече, що довелося вчитися заново ним володіти. Я щодня ходив на фізіотерапію, там був кілограмовий важок на блоку — і боліло ж... А моя дружина проходила останній курс хімії. Я не раз хотів усе кинути. Занадто *важко* було, — Джейкоб повернув голову й підморгнув Майї. — Сьюзен помирала, одначе вона не здавалася до самого кінця. І якщо не здавалася вона, то мав триматися і я. Бо це важливо. Бо провал — це не варіант, якщо успіх приходить просто ціною більшої роботи. Я розумію, це важко, Майє, але ти ще старайся.

Той самий темний біль знову закрутився в Джейкобі, немов буревій, і він розвіяв гнів, його наче вітром здуло. Чоловік відкинувся в кріслі, раптово відчувши велику втому.

Якимось чином я зрозуміла, що не лишатимуся з Джейкобом. Йому вже не цікаво знаходити.

Смуток сповнив Майю, але, крім нього, я відчула, що в ній росте рішучість і сила, як тоді, коли вона взяла мене бігати до океану.

— Добре. Ти маєш рацію, — сказала вона Джейкобу.

Чоловік погладив мене по голові й попросився без смутку, а потім ми пішли. Я востаннє побачила його, коли він зачиняв двері й уже не дивився на мене. Вони з Майєю вирішили мою долю, і мені тепер треба було робити те, чого хочуть люди.

Пізніше ми з Майєю поїхали на гірку. Вона бігала, доки так не втомилася, що аж падала з ніг. Наступного дня після роботи ми знову пішли на пробіжку. Було дивовижно весело, тільки от Майю часто сповнював відчай і біль після цієї біганини.

Через кілька вечорів ми підїхали до дому, і в Майї буквально не було сил, щоб виїзти з машини. Ми там сиділи, відчинивши вікна, поки по її обличчю стікав піт.

— У мене нічого не вийде, Еллі. Пробач... — тужно промовила Майя.

Я бачила, як на нас із вікна дивляться Еммет і Стелла — вони, мабуть, узагалі уявлення не мають, що таке машина. Дзінька, напевне, злякалася, зачувши наш приїзд, і десь заховалася.

— У тебе все добре, Майє? — лагідно спитав Ел. Вітер дув з іншого боку, тому я не помітила, як він підійшов. Я висунула голову з вікна, що б він мене погладив.

— Ой, привіт, Еле, — жінка вийшла з машини. — Я так, просто... Замислилася...

— Он воно як. А я побачив, як ти під'їжджаєш...

— Так.

— То й прийшов. Може, якась допомога потрібна.

— Ні, ні. Я просто бігала з собакою.

Я зісковзнула з переднього сидіння й присіла у дворі, багато-значно поглядаючи на Еммета і Стеллу, які гидливо відвели очі.

— Добре, — Ел глибоко вдихнув. — А ти схудла, Майє.

— Що? — поліцейська уважно подивилася на нього.

Ел із жахом відсахнувся.

— Ні, не те, що ти була товста, просто я щойно помітив: у цих шортах у тебе такі стрункі ноги, — його охопило страждання, і він позадкував. — Мені час іти.

— Дякую, Еле, так приємно було це почути, — сказала Майя.

Він перестав відступати й зупинився.

— На мою думку, тобі більше тренуватися не потрібно: ти й так чудова!

Майя засміялася, і тоді Ел теж засміявся.

Я помахала хвостом, щоб коти у вікні побачили, що я зрозуміла жарт, а вони — ні.

Десь через тиждень ми з Майєю зробили одну з моїх улюблених речей — пішли в парк, де було багато інших собак і працювали з іграшками. За її командами я пролазила у вузьку трубу й ходила туди-сюди дошкою, яка постійно гойдалася підмною. Я поволі вилазила на драбину й показувала, що можу терпляче сидіти на вузькій балці на висоті понад півметра над землею і при цьому зовсім не зважати на інших псів.

Наше «знайди» полягало в тому, щоб виявити чоловіка, який, блукаючи в лісі, губив якісь старі шкарпетки. Майя була сповнена бажання діяти, тому я мчала з усієї сили, навіть коли поліцейська починала пітніти й важко дихати. Я зрозуміла, що чоловік на дереві, ще до того, як знайшла його, бо Воллі

вже кілька разів так робив. На пошук завжди впливало те, як вітер розносить людський запах. Майя, шоправда, трохи заплуталася, коли я привела її під дерево, а під ним нікого не було. Я сиділа й терпляче дивилася на чоловіка, який посміхався на дереві, доки жінка все зрозуміла.

Того вечора в домі Мама було велике свято. Усі мене гладили й вимовляли моє ім'я.

— Ну от, пройшла ти атестацію, а тепер поїж як слід! — сказала Мама Майї.

Залунав дзвінок — у цьому домі такого практично ніколи не бувало, до нього люди зазвичай просто вривалися. Я пішла за Мамою до дверей, і, коли вони відчинилися, серце в Мама радісно тьохнуло. Там стояв Ел, і він подарував Мама квіти. Я пам'ятала, як Ітан дарував квіти Ганні, й геть заплуталася: я думала, що Елові подобається Майя, а не її Мама. Хоча я так до кінця й не розумію людей у таких речах.

Уся родина притихла, коли Ел вийшов на заднє подвір'я, де були накриті столи для пікніка. Майя підійшла до нього. Вони обоє дуже нервувалися, а потім Ел швидко приклав свій рот до її обличчя. Після цього Майя назвала всіх за іменами, Ел потиснув руки присутнім чоловікам, і знову почалися розмови та сміх.

За наступні кілька днів ми знайшли й врятували двох дітей, які пішли з дому та заблукали, а також знайшли за слідом коня, якого шукала жінка, що з нього впала й пошкодила ногу. Я згадала, як Іскра скинула Ітана в лісі, й замислилася, чому люди взагалі переймаються пошуком своїх коней, якщо ті такі очевидно ненадійні істоти. Якщо в людини є один-два собаки і їй чогось не вистачає, то краще б вона подумала про осла, десь такого, як Джаспер, — той хоча б змішив Дідуся.

Ми з Майєю також знайшли в лісі старого чоловіка, який виявився мертвим. Мені було тяжко на душі, коли я нюхала його холодне тіло, що лежало в багнюці, адже ми його не врятували. Хоча поліцейська й похвалила мене, після того нам обом було не до гри з паличкою.

Ми пішли до Ела, і він почастував Майю вечерею з курятиною, вони обоє сміялися, а потім їли піцу, яку приніс якийсь

хлопчик. Я принохувалася до шматочків курки, які Ел клав на підлогу, та їла їх більше з ввічливості, бо вони були вкриті чимось таким, що смакувало, як сажа.

Пізніше того вечора я зрозуміла, що Майя розповідає йому про мертвого чоловіка, бо при цьому вона відчувала такий самий смуток. Колись ми з Джейкобом теж знайшли кількох мертвих людей, але він від того ніколи не засмучувався, так само, як і не дуже радів, коли рятував кого-небудь. Він просто працював, не надто глибоко все переживаючи.

Коли я подумала про Джейкоба, то зрозуміла, що його холодна відданість пошуку допомогла мені пережити розлуку з Ітаном: не було коли тужити, забагато в нас було справ. А з Майєю все було складніше, і від її любові я починала скуцати за хлопчиком. Хоча вже був не гострий біль у грудях, а задумливий сум, який часто находив на мене, коли я лягала спати, — і з ним я запливала у свої сни.

Одного дня ми з Майєю полетіли кататися спочатку літаком, а потім гелікоптером просто на південь. Я подумала про той день, коли забрали Джейкоба, і зраділа тому, що я знову вертольотчиця. У польоті я була і рада, і схвильована, і трохи збентежена, але літати, правду кажучи, й близько не так цікаво, як кататися в машині, бо в мене від звуку боліли вуха.

Ми сіли в місці, не схожому на жодне з тих, у яких мені доводилося бувати. Там було багато собак і поліцейських, а повітря сповнювали звуки сирени й димного смороду. Усі будинки навколо були розвалені, а в деяких дахи лежали просто на землі.

Майю це, здається, приголомшило, і я притулилася до неї, тривожно позіхаючи. До нас підійшов чоловік. Він був брудний і мав на голові пластиковий шолом. Його долоні, коли він простягнув їх мені, пахли попелом, кров'ю і глиною. Чоловік із Майєю потисли одне одному руки.

— Я координую сили реагування США в цьому секторі. Дякую, що ви прилетіли.

— Я навіть не уявляла, що тут настільки все погано, — сказала Майя.

— О, це лише верхівка айсберга. Уряд Сальвадору просто не знає, що робити. Тут у нас понад чотириста пораних, сотні загиблих, і ми досі шукаємо тих, хто під завалами. Після 13 січня було вже з півдюжини менших поштовхів, і деякі з них теж страшні. Ходіть обережно.

Майя взяла мене на повідець і повела лабіринтами руїн. Ми підходили до якого-небудь будинку, потім якісь люди, що йшли за нами, перевіряли його. Відтак Майя інколи відпускала мене з повідця, і я заходила всередину; іноді вона тримала мене біля себе, і ми просто знаходили когось, коли ходили зовні.

— Тут небезпечно, Еллі. Маю тримати тебе на повідці, щоб ти туди не заходила, — казала мені Майя.

Одного з чоловіків звали Вернон, і він пахнув козами, нагадуючи мені про поїздки з Ітаном і Ділузем. То був рідкісний випадок, коли я подумала про Ітана за роботою: знайти — означало відмежуватися від усього й робити справу.

За наступні кілька годин ми з Майєю знайшли чотирьох людей. Усі вони були мертві. Після другого я уже не так раділа пошукам, а коли натрапила на четверту мертву людину — молоду жінку, завалену цеглою, — я майже не привертала увагу Майї. Вона відчувала мій настрій і намагалася підтримати мене, гладила мене й махала гумовою кісточкою, яка в той момент майже зовсім не цікавила мене.

— Верноне, чи не могли б ви зробити мені послугу й сховатися де-небудь? — спитала вона. Я втомлено лягла біля її ніг.

— Сховатися? — невпевнено спитав він.

— Їй необхідно знайти когось живого. Не могли б ви сховатися? От, наприклад, у тому домі, який ми щойно обшукували. А коли вона вас знайде, порадійте.

— Гм, так, добре.

Я без цікавості помітила, що Вернон пішов.

— Гаразд, Еллі, готова? Готова знайти?

Я втомлено підвелася на лапи.

— Ходімо, Еллі! — сказала Майя. Її цікавість видавалася штучною, але я побігла до будинку, де ми щойно побували.

— Знайди! — скомандувала Майя.

Я зайшла в будинок і зупинилася. Дивно, хоча ми тут уже були, мені здалося, що запах Вернона посилюється. Із цікавістю я пішла в глиб будинку. Так! У кутку лежала купа ковдр, звідки сильно пахло Верноном — потом, жаром, козами. Я кинулася назад до Майї.

— Покажи! — сказала вона мені.

Майя побігла за мною, а коли розгорнула ковдри, звідти зі сміхом вистрибнув Вернон.

— Знайшла мене! Хороша собака, Еллі! — закричав він, качаючись разом зі мною по ковдрах. Я стрибнула на нього, лизнула його в обличчя, і ми якийсь час гралися гумовою кісточкою.

Ми з Майєю працювали всю ніч і знаходили дедалі більше людей — і Вернона теж. Він дедалі краще ховався, але ж я працювала з Воллі, так що довго дурити мене було непросто. В усіх інших місцях ми з Майєю знаходили тільки мертвих людей.

Сонце вставало, коли ми підійшли до будівлі, з якої все ще здіймався ядучий дим. Я знову була на повідку, від поваленого бетону йшов сильний хімічний запах, і в мене сльозилися очі.

Я знайшла мертвого чоловіка, який лежав роздавлений під панеллю стіни, й дала знати Майї.

— Ми знаємо про нього, — сказав хтось Майї. — Просто не можемо його звідти дістати. У цих бочках щось токсичне. Тут потрібна спеціальна команда.

Із деяких бочок постійно витікала якась рідина, що наповнювала мій ніс пекучим запахом. Я зосередилася на тому, щоб не зважати на цей дух і знайти ще когось.

— Добре, хороша собачка. Ходімо деінде, Еллі.

Ось! Я почула запах іще однієї людини — напружилася, насторожилася. То була жінка, і її аромат ледве пробивався крізь хімічний сморід, що забивав ніс.

— Нехай, Еллі. Цього ми залишимо тут. Ходімо, — сказала Майя. Вона легенько смикнула за повідок. — Ходім, Еллі. Я знову насторожилася, збуджена. Нам не можна звідси йти! Вона жива.

Розділ 23

— Ми бачимо жертву, Еллі, але він поки тут полежить. Ходімо, — сказала Майя.

Я зрозуміла, що вона хоче йти й гадала, може, це тому, що їй здається, ніби я звертаю її увагу на мертве тіло.

— Може, вона ще хоче мене знайти? — спитав Вернон.

Я подивилася на Майю, намагаючись дати їй зрозуміти.

Поліцейська роззирнулася.

— Тут? Усе тут розвалилося, занадто небезпечно. Але, може, вона б за вами залюбки побігала. Пройдіть трохи вулицею і погукайте її, а я спушу її з повідка.

Я не звернула уваги на Вернона, коли він побіг геть. Я зосередилася на людині під уламками. Я відчувала запах страху крізь ядучий хімічний сморід — він обпікав мені весь ніс, як колись скунс. Майя відчепила повідок.

— Еллі? Що робить Вернон? Куди він пішов?

— Еллі! Дивися! — кричав Вернон. Він поволі побіг вулицею. Я провела його поглядом — погратися в лови мені хотілося, але у мене була справа. Я повернула до розваленної будівлі.

— Еллі! Сстій! — кричала Майя.

Коли б це був Джейкоб, його «стій» зупинило б мене на місці, але Майя так твердо не командувала. Я пірнула у вузький отвір поряд із мертвим тілом і полізла вперед. Я вступила в щось мокре, й лапи почало щипати. Хімікати пахли так сильно, що перекривали все. Я згадала гру в порятунк із Ітаном, і те, як могла його знайти на глибині за ледь помітними слідами його запаху у воді.

Задихаючись, я просувалася вперед. Мене торкнулося прохолодне повітря, і я пролізла крізь діру у вузький прохід. Висхідний потік приносив сюди свіжість, хоча мої ніздрі й далі горіли від пекучої мокрої кислоти, що ляпнула мені на морду.

За мить я побачила жінку, яка зіщулилася в кутку й затуляла обличчя тканиною. Її очі стали великі, коли вона побачила мене.

Я загавкала, бо не могла повернутися до Майї та показати їй шлях.

— Еллі! — кашляючи, кричала Майя.

— Майє, верніться! — попереджав Вернон.

Я гавкала далі.

— Еллі! — десь уже близько гукала Майя. Тепер і жінка почула її та стала відгукуватися, випромінюючи жах.

— Там хтось є, хтось живий! — крикнула Майя.

Я терпляче сиділа біля жінки, відчуваючи, як її страх змінюється надією, коли чоловік у шоломі й масці посвітив згори у вузьке приміщення й помахав над нами ліхтариком. Очі в мене сльозилися, з носа текло, уся морда горіла від того, що на мене лягнуло. Невдовзі стало чути, як зверху копають і стукотять молотками, розійшлася луна, а потім вгорі відкрився прямокутник ясного світла, й на мотузці спустився чоловік.

Жінку, мабуть, ще ніколи не підіймали на мотузці, тому вона дуже злякалася, коли пожежник прив'язав її і вона полетіла вгору, а от я кілька разів уже так підіймалася, тож без вагань дала себе обв'язати, коли прийшла моя черга. Нагорі була Майя. Коли нас витягли в діру, пробиту в стіні, й вона мене побачила, полегшення змінилося тривогою.

— Боже мій, Еллі, твій носик!

Ми разом побігли до пожежної машини, де Майя, на велику мою прикрість, умовила пожежника мене скупати! Ну, тут мене просто полили, й холодна вода потекла по моїй морді, трохи знімаючи біль із мого обпеченого носа.

Того дня ми з Майєю знову покаталися на вертольоті, відтак пішли до головної прохолодної кімнати — до ветеринара. Він уважно подивився на мій ніс і помастив його маззю, яка жахливо смерділа, зате була дуже приємна до шкіри.

— А що це було — якась кислота? — спитав ветеринар Майю.

— Не знаю. Із нею все буде добре?

Я відчувала в Майї любов і тривогу. Я заплющила очі, а вона гладила мене по шиї, і я була б дуже рада, якби могла якось донести до неї, що мені не так уже й сильно болить.

— Нам треба буде уважно дивитися, щоб не прогавити інфекцію, але не бачу причин хвилюватися, — сказав Майї ветеринар.

Наступні приблизно два тижні Майя обережно втирала ту саму мазь мені в ніс. Еммет зі Стеллою, здається, вважали це кумедним видовищем, тому вони щоразу сиділи на столі й дивилися, а Дзіньці це взагалі *страшенно* подобалося. Вона вилазила зі своєї схованки й нюхала мазь, а потім терлася об мене головою і фурчала. Коли я лягала, Дзінька сиділа й нюхала мене, ворущачи своїм маленьким носиком. Вона навіть почала згортатися біля мене калачиком, коли засинала.

Це я вже ледве могла витримувати.

Я відчула неймовірне полегшення, коли пішла від котів на роботу. Ми з Майєю подалися до парку, і я вистрибом побігла до Воллі й Белінди, які мені дуже раділи.

— Ми чули, що ти просто героїня, Еллі! Хороша собака!

Я помахала хвостом, рада бути хорошою. Тоді Воллі побіг, а Белінда з Майєю сіли за стіл для пікніка.

— То як ви з Воллі? — спитала Майя. Я нетерпляче сіла — якщо ми зараз підемо за ним, то зможемо знайти Воллі просто одразу!

— Він мене поведе знайомитися з батьками на Четвертій авеню, то... — промовила Белінда.

— Це добре.

Я аж тихо застогнала. Ну що за розмова! Люди стільки всього незвичайного можуть, але аж занадто часто вони нічого не роблять, тільки словами перекидаються.

— Лежати, Еллі, — сказала Майя.

Я неохоче лягла, уважно придивляючись, куди побіг Воллі.

Після просто нескінченного чекання ми з Майєю нарешті пішли шукати. Я радо побігла вперед, уже не сповільнюючись, бо поліцейська тепер могла мене наздогнати.

Воллі дивовижно гарно зміг приховати свій запах! Я підняла ніс, шукаючи хоч якісь сліди. Того дня запахів, які могли б мене відволікти, було мало, але я не могла знайти Воллі. Я бігала туди-сюди, повертаючись до Майї за вказівками. Вона уважно оглянула місце, а коли я не взяла слід, ми перейшли на нову територію, і я спробувала шукати там.

— Що з тобою, дівчинко? Ти як, Еллі?

Дивно, хоча вітер дув від нього, я почула Воллі раніше, ніж внюхала. Він ішов просто до нас. Я помчала вперед, і мій ніс сказав мені, що це він. Потім я повернулася до Майї, яка вже почала говорити з Воллі, перекикуючись:

— У нас щось ніби невдалий день!

— Та, мабуть. Я ніколи не бачив, щоб вона помилялася. Агов, Еллі, ти як? — сказав мені Воллі.

Ми трохи погралися з паличкою.

— От що, Майє. Відволічи її від мене. Я перейду через он ту гірку, потім трохи заберусь назад. Дай мені хвилин із десять, — сказав Воллі.

— Ти певен?

— Вона два тижні не працювала, хай спробує спочатку простеньке.

Я усвідомлювала, що Воллі йде, хоча Майя дала мені гумову кісточку й тепер намагалася її забрати. Я чула його й розуміла, що він знову ховається, і це мене радувало. Коли Майя нарешті дала команду «Знайди!», я охоче побігла вперед туди, куди чула, що він пішов.

Я підбігла до якогось пагорбка й невпевнено зупинилася. Я не розуміла, як це йому вдавалося, але знову Воллі розвіяв свій запах у повітрі. Я повернулася до Майї за вказівкою, і вона показала мені праворуч. Я металася туди-сюди й не могла знайти нічого.

Воллі не було.

Потім вона спрямувала мене ліворуч, але там також його не було. Цього разу, коли я повернулася з лівого боку, вона повела мене туди ж із собою, обвівши навколо гірки. Коли я знайшла Воллі (я просто-таки на нього наткнулася), він поворухнувся, і я насторожилася. Назад бігти потреби не було, бо Майя стояла поряд.

— Це недобре, правда? — сказала Майя. — Ветеринар казав, що зараз вона вже мала б повністю відновитися.

— Ну, даймо їй ще тиждень, подивимося, може, їй стане краще, — сказав Воллі. Йому було чомусь сумно, і я ткнулася в його руку носом.

Наступні два тижні ми з Майсю працювали дуже мало, а коли й шукали, Воллі далі хитрував і приховував свій запах, так що я помічала його тільки тоді, коли він з'являвся просто переді мною.

— Що це значить, що Еллі буде десертифіковано? Що ти втратиш роботу? — одного вечора спитав Ел. Я не любителька ніг, але дозволила чоловіку роззутися й почухати мені пузо пальцями ніг, бо вони не так погано пахли, як завжди.

— Ні, мені інше завдання дадуть. Останні кілька тижнів я займалася паперами, але це насправді не моє. Мабуть, знову попрошу, щоб мене повернули в патруль, — відповіла Майя.

Ел нишком скинув до мене на килим шматочок м'яса — це й була головна причина, чому мені подобалося лежати за вечерею біля нього. Я тихо злизнула той шматочок, а Стелла осудливо глянула на мене з дивана.

— Мені неприємно думати про тебе в патрулі. Там же небезпечно.

— Елберте! — зітхнула Майя.

— А що ж Еллі?

Я підвела голову, почувши своє ім'я, проте Ел мені м'яса не дав.

— Не знаю. Працювати вона вже не може, тому що значною мірою втратила нюх. Вийде на пенсію і буде жити в мене. Правильно, Еллі?

Я помахала хвостом — вона так приємно, ніжно вимовила моє ім'я.

Після вечері ми поїхали кататися до океану! Сонце заходило, Майя з Елом сиділи на підстилці між двома деревами й розмовляли, а на берег накочувалися хвилі.

— Як красиво! — сказала Майя.

Я думала, може, вони хотіли б у щось погратися — з паличкою чи м'ячиком, але я була прив'язана і не могла для них нічого такого знайти.

Мені було шкода, коли вони не мали чим зайнятися.

Мою увагу привернув Ел — йому чомусь стало страшно. Серце в нього голосно закалатало, і я відчувала, як він нервує, коли раз у раз витирає руки об штани.

— Майє, коли ти приїхала сюди... я стільки місяців хотів поговорити з тобою. Ти така красива.

Майя засміялася:

— Ой, та годі тобі, Еле. Хіба ж я красива?

Понад водою пробігли якісь хлопчаки, кидаючи одне одному тарілку. Я насторожено провела їх поглядом, згадуючи Ітана та його дурний фліп. Я гадала, чи був коли-небудь мій хлопчик на океані, а якщо був, то хай би він туди той фліп закинув, щоб потім і не знайшов ніколи.

Ітан. Я пам'ятаю, як він нічого не робив без мене, тільки в школу сам їздив. Мені подобалося відчуття мети, яке мені давала робота, але, звичайно, були й отакі дні, як цей, коли я думала про свого хлопчика й безмірно сумувала за тим, щоб хтось мене назвав чудаком.

Елові й далі було страшно, я з цікавістю глянула на нього. Його тривога відволікла мене від хлопчиків. Десь якась небезпека? Я нічого підозрілого не бачила. У цій частині парку не було нікого, крім нас.

— Ти — найдивовижніша жінка на світі, — сказав він. — Я... я кохаю тебе, Майє.

Майя теж відчула страх. Та що ж це робиться? Я сіла.

— І я тебе кохаю, Еле.

— Я знаю, що я не багатій і не красень... — промовив Ел.

— О Боже, — видихнула Майя. Її серце тепер теж калатало.

— Але я любитиму тебе все життя, якщо ти мені дозволиш, — Ел розвернувся на підстилці, піднявши коліна.

— О Боже, Боже мій... — промовила поліцейська.

— Ти вийдеш за мене, Майє? — спитав Ел.

Розділ 24

Одного дня Майя, Мама, всі брати та сестри, а також інші члени родини зібралися у великій будівлі й тихо сиділи. Я тим часом продемонструвала нову штуку, якої навчилася: дуже повільно підійшла вузьким проходом між дерев'яними лавами,

піднялася на встелені килимом сходи й терпляче стояла, поки Ел дістав щось із маленької коробочки, яку я принесла на спині. Потім усі милувалися мною, а Майя з Елом про щось розмовляли. Жінка була в чомусь великому й пишному, тож я розуміла, що після того, як усе закінчиться, ми в парк гра-тися не підемо. Проте я не заперечувала, бо всім, здається, дуже сподобалося, як я вправно виконала свою штуку. Мама від радості аж заплакала.

Потім ми пішли до Мами, і там діти бігали навколо мене й пригощали мене тортом.

За кілька місяців ми переїхали до іншого будинку, в якому задне подвір'я було значно краще, ніж у попередньому домі. Там був і гараж, але, на щастя, ніхто не пропонував мені в ньому залишатися. Ел і Майя спали разом і не заперечували, коли я стрибала до них у ліжко. Хоча, правду кажучи, місця для нормального сну там у них все одно не було, ще й коти весь час туди залазили. Урешті-решт, я вирішила спати на підлозі біля Майї, щоб можна було одразу побігти слідом за нею, якщо вона встане й кудись піде серед ночі.

Згодом я зрозуміла, що ми більше не будемо разом працювати. Я могла тільки висновувати, що ми нарешті знайшли всіх, кого треба й що Воллі з Беліндою втратили цікавість до цієї справи. Проте Майя все одно ходила бігати. Інколи з нами бігав і Ел, хоча йому важко було не відставати.

Однак я була дуже здивована, коли одного разу Майя схви-льовано й радісно посадила мене в кузов машини й повезла кататися. Відчуття було таким, наче ми зібралися на роботу, тільки жінка почувалася по-іншому: вона не так поспішала.

Майя привезла мене до якоїсь будівлі й сказала, що то шко-ла. Я не одразу зрозуміла, як таке може бути, адже я вже за-своїла, що школа — це щось таке, коли зникав Ітан. Вона була не місцем, а таким станом, коли поряд не було хлопчика. Однак я пішла поряд із Майєю, і ми увійшли до великої кімнати, повної галасливих дітей, — усі раділи, сміялися, збуджено гомоніли. Я сіла біля поліцейської та дивилася, як хлопчики й дівчатка щосили намагаються сидіти тихо. Те, що я побачила,

нагадало мені Ітана, Челсі й інших дітей нашого району, завжди веселих і енергійних.

Мені в очі посвітили чимось яскравим, якась жінка щось сказала, і вся дітвора заплескала в долоні, через що я аж трохи здригнулася. Я замахала хвостом, відчуваючи, яку радість випромінює весь цей гурт маленьких людей.

Майя вивела мене наперед, а коли заговорила, її голос пролунав дуже гучно. Здавалося, що він іде і від неї, і ще звідкись із глибини кімнати:

— Це Еллі. Вона — собака-шукачка та рятувальниця, зараз на пенсії. У межах нашої соціальної програми я хочу вам розповісти, як Еллі допомагала знаходити дітей, які загубилися, і поговорити з вами про те, як діяти в разі, якщо хтось із вас раптом заблукає, — промовила Майя. Я позіхнула, гадаючи, що ж це буде.

Після того як ми простояли близько півгодини без діла, Майя звела мене зі сцени. Відтак діти вишикувалися і маленькими групками підходили до мене, щоб погладити. Деякі з них захоплено обіймали мене, інші трималися на відстані й трохи побоювалися. Щоб їх заспокоїти, я помахала хвостом. Одна дівчинка сором'язливо простягла до мене руку, і я її лизнула — дівча з вереском відсмикнуло руку й більше мене не боялося.

Хоча ми з Майєю вже разом не працювали, зате ми часто ходили до школи. Іноді там були зовсім малі дітки, іншим разом — ровесники Бабусі й Дідуся. Час від часу ми з жінкою відвідували місце, де дуже пахло хімією, і там у ліжках лежали хворі люди й сумували. Ми з ними лишалися, доки їм не ставало трохи веселіше.

Я завжди могла визначити, коли ми йдемо до школи, бо тоді Майя зранку довше вдягалася. Коли це не входило в наші плани, вона збиралася поспіхом і, бувало, як опечена, вибігала з дому. У такі моменти Ел сміявся, а потім теж десь ішов, і я залишалася вдома з дурними котами.

Хоча мені вже нічим не мастили носа, Дзінька досі товклася біля мене й мостилася під боком, коли я лягала подрімати. Я була рада, що Ел не бачить цього неподобства. Чоловік мене

дуже любив, а котів — не надто. Дзінька ховалася від нього, Стелла підходила тільки тоді, коли в чоловіка було щось поїсти, а Еммет вряди-годи поважно брів до нього, щоб потертися, — неначе, начіплявши шерсті на штани, кіт зробить людині велику послугу.

Ми вже впродовж кількох років навідувалися до школи, аж якось Майя влаштувала наш похід не так, як завжди. Ми прийшли в місце, що зветься клас — він був менший за приміщення, в яких я бувала раніше. У кожній кімнаті галасували діти приблизно одного віку. Хлопчики й дівчатка були зовсім маленькі, вони вмостилися на підлозі на килимках. Я трохи їм позаздрила: удома я здебільшого дрімала (щось у мене було вже не так багато енергії), тому й подумала, що з радістю піду до когось на коцик, якщо мене запросять.

Майя *покликала* одну дитину, яка сором'язливо вийшла наперед. Дівчинку звали Елісса, вона мене обійняла. Коли я лизнула її в личко, діти засміялися. Проте в нас із Майєю ще такого не було, щоб тільки одна дитина виходила до нас, тому я не розуміла, що все це означає.

Жінка, яка сиділа за великим столом, — учителька — сказала:

— Елісса, власне, ще ніколи не зустрічала Еллі, але коли б не ця собачка, то дівчинки й на світі б не було!

Невдовзі всі діти гладили й торкалися мене, як це зазвичай буває у школі. Іноді вони поводитися не дуже чемно: наприклад, один хлопчик сильно смикнув мене за вуха, але я не образилася.

Після школи малеча вибігла з дверей, але крихітна Елісса разом із учителькою лишилася в класі. Майя, здається, щось передчувала, тож я набралася терпіння й чекала. Раптом у кімнату ввійшли чоловік і жінка, й дівчинка побігла до них.

Чоловік виявився Джейкобом.

Я радісно пострибала до нього. Він нахилився й почухав мене за вухами.

— Як живеш, Еллі? Ох ти ж і посивіла!

Жінка взяла на руки Еліссу.

— Татко раніше працював з Еллі, ти знаєш?

— Так, — сказала Елісса.

Майя обійняла Джейкоба та жінку, яка знову поставила дівчинку на підлогу, щоб та могла мене ще трохи погладити.

Я сиділа й дивилася на Джейкоба. Він став не таким, яким я його пам'ятала: десь зникла його холодність. Мала Елісса, зрозуміла я, була його дитиною, а жінка — матір'ю дівчинки. Тепер у Джейкоба була сім'я, він був щасливий.

От що змінилося. Відколи я знала чоловіка, він ніколи не був щасливий.

— Я такий радий, що ви ведете цю соціальну програму, — сказав Джейкоб Майї. — Такий собаці, як Еллі, без роботи ніяк.

Я почула своє ім'я та слово «робота», але, здається, в цій кімнаті не було потреби когось знаходити. Джейкоб просто, як завжди, говорив лише про справи — такий він чоловік.

Було дуже приємно бути там із ним, відчувати, як від нього промениться любов, коли він дивиться на свою сім'ю. Я прилягла на підлогу така щаслива, що аж готова була заснути.

— Нам час додому, — сказала жінка Еліссі.

— Можна Еллі піде з нами? — спитала Елісса, й усі засміялися.

— Еллі, — сказав Джейкоб. Я сіла. Чоловік нахилився і взяв мою морду в долоні. — Ти хороша собака, Еллі. Хороша.

Коли моєї шерсті торкнулися його шорсткі долоні, я немов знову відчула себе цуценям, яке тільки вчилася працювати. Я замахала хвостом — мене переповнювала любов до цього чоловіка. Однак, звичайно, я була щаслива з Майєю, тому, коли ми розійшлися в коридорі в різні боки, я без вагань пішла за жінкою, цокотячи кігтями по підлозі.

— Хороша собака, Еллі, — тихо промовила Майя. — Правда, приємно було побачити Джейкоба?

— Бувай, Еллі! — кричала мала Елісса, і її голосок відлунював у тихому коридорі. Майя зупинилася й розвернулася, і я теж. Востаннє я побачила Джейкоба, коли він брав на руки дочку, усміхаючись мені.

Цього року померли і Еммет, і Стелла. Майя плакала й дуже сумувала, Ел теж трохи засмутився. Будинок без двох бешкетників здавався порожнім, і Дзінька повсякчас потребувала

моєї підтримки, адже вона тепер залишилася єдиною кішкою в домі. Кілька разів на день я прокидалася і виявляла, що вона тулиться до мене або — що ще більше виводило мене з себе — стоїть і дивиться, як я сплю. Я не розуміла, чому вона прив'язалася до мене, але знала, що замінити кішці матір — це не моя мета в житті. Проте я особливо не заперечувала й навіть дозволяла Дзінці інколи мене лизнути, бо вона від того, здається, ставала щасливішою.

Найкращі дні були ті, коли йшов дощ (це траплялося нечасто), запахи, здається, так і стрибали з землі, як тоді, коли я була цуценям. Зазвичай я відчувала, коли хмари згущувалися й віщували вологість, у такі моменти я згадувала, наскільки часто йшов дощ там, на Фермі.

Я помітила, що тепер дедалі частіше думаю про Ферму. Про неї та Ітана.

Хоча моє життя зі Швидким, Сестрою та Коко в Дворі перетворилося на далекий спогад, я дедалі частіше зненацька прокидалася й підводила голову: мені здавалося, наче я щойно почула, як стукнули двері машини Ітана, й що він от-от зайде в дім і покличе мене.

Одного дня, коли дощ, здається, невідворотно насувався, ми з Майєю їхали до школи. У класі діти сиділи вже не на килимках, а на стільцях. Раптом вдарила блискавка — і всі школярі підскочили, засміялися та подивилися на величезний буревій, від якого небо почорніло, а на будівлю налетіла потужна злива. Я глибоко вдихнула, шкодуючи, що вони не відчинили вікна, щоб впустити всередину кімнати запахи.

— Учні, сідайте. Тихо, — сказала вчителька.

Двері класу раптом відчинилися, і зайшли якісь чоловік і жінка. Обоє були дуже мокрі.

— Загубився Джеффри Гікс, — сказав чоловік. Я відчула в його голосі напругу, а потім насторожено подивилася на них обох. Вони випромінювали дуже знайому тривогу, з таким почуттям я кілька разів стикалася, коли працювала. — Він першокласник, — звернувся чоловік до Майї.

Усі діти загомоніли.

— Тихо! — зупинила їх учителька.

— Коли почався дощ, діти гралися в хованки, — сказала жінка. — Гроза налетіла несподівано, щойно світило сонце — і тут таке...

Вона затулила обличчя руками, і її очі раптом наповнилися слізьми.

— Коли всі прийшли, — продовжила вона, — Джеффри з ними не було. Він ховався.

— Може, собака... — хотів був щось попросити чоловік.

Майя подивилася на мене, і я сіла рівніше.

— Краще зателефонуйте 911, — сказала вона. — Еллі не працює в рятувальній службі вже сім чи вісім років.

— Але ж дощ може змити сліди! Там же так поливає, — сказала жінка. — Боюся, коли тут буде інший собака...

Майя закусила губу.

— Звичайно, ми допоможемо шукати, але все одно треба викликати й поліцію. Як ви гадаєте, куди він міг піти?

— За майданчиком є лісок. Він за парканом, але діти можуть через нього перелізти, — сказав чоловік.

— Ось його рюкзачок. Це допоможе? — спитала жінка й простягнула полотняну торбу.

Я відчула, як розхвилювалася Майя, коли ми побігли коридором. Щойно ми зупинилися перед виходом, як її накрило відчуття поразки.

— Ну й лє... — пробурмотіла вона. — Ну що ж, Еллі? — вона схилилася до мене. — Еллі, дівчисько, ти готова? Ось понюхай.

Я глибоко принюхалася до торби. Від неї пахло арахісовим маслом, шоколадом, восковими крейдочками і... людиною.

— Джеффри, Джеффри, — сказала Майя. — Зрозуміла?

Вона відчинила двері, і в коридор ринув дощ.

— Знайди!

Я вискочила на дощ. Переді мною лежала велика асфальтова ділянка, і я бігала нею туди-сюди, цокаючи кігтями. Я ледве чула запахи багатьох дітей, хоча дощ швидко змивав їхній дух. Майя вийшла, вона побігла від школи.

— Сюди, Еллі, знайди тут!

Ми перевірили все до паркана — нічого. Майя була налякана, втрачала надію та все бігала грузькою землею. Ми знайшли в паркані ділянку, де відхилялося кілька дощечок, але я не побачила там нічого, що вартувало б нашої уваги.

— Гаразд, якби він був там, ти б його вчула. Правда, Еллі? Джеффрі! — закричала вона. — Джеффрі, виходь, усе гаразд!

Ми обійшли паркан у напрямку школи, тримаючись іншого боку двору. Блимаючи мигалкою, під'їхала машина поліції, і Майя побігла поговорити з тим, хто був за кермом.

Я продовжувала знаходити Джеффрі. Хоча нічого особливого чути поки не було, я знала: варто мені лише зосередитися, сфокусуватися, як мене вчили, і я розрізняю запах рюкзачка з-поміж інших, якщо не відступлюся. . .

Ось. Я щось відчула й закрутила головою. У паркані був вузький проміжок між двома дощечками, куди не міг би протиснутися дорослий, — там пахло Джеффрі. Мабуть, хлопчик проліз туди. Він пішов із майданчика.

Я побігла до Майї та дала їй знати. Вона розмовляла з поліцейським і не одразу помітила мене, але потім, вражена, обернулася.

— Еллі? Покажи!

Ми побігли крізь зливу до двох дощечок. Майя визирнула в дірку.

— Слухайте! — кричала вона, коли бігла понад парканом до входу школи. — Він вийшов з території! Він за парканом! — крикнула вона поліцейському, і той побіг за нами.

З іншого боку паркана я відчувала запах Джеффрі біля двох дощечок, і звідти можна було зрозуміти, куди він попрямував. Так, сюди!

Раптом запах різко обірвався. Два кроки в тому напрямі — і ні сліду від Джеффрі, хоча секунду тому запах був дуже виразним.

— Що таке? — не зрозумів поліцейський.

— Може, в машину сів... — промовила Майя. Поліцейський застогнав.

Я опустила ніс і знову взяла слід. Розвернулася — і запах посилювався. Краєм вулиці котився цілий струмінь води й з булькотом зникав у дощоприймачі. Я встромила морду в дірку, не звертаючи уваги на ті запахи, які ніс із собою потік, і зосередилася на своєму носі. Якби я хотіла, то могла б пролізти в шумну, мокру діру, але потреби в цьому не було: тепер я чула Джеффрі. Хоча в темряві мені не було його видно, я знала, що хлопчик був просто переді мною.

Я озирнулася на Майю.

— Боже мій, чи він не там, у каналізації?! — закричала Майя.

Поліцейський витяг ліхтарик і посвітив униз. Ми всі побачили це одночасно — бліде обличчя переляканого малого.

Розділ 25

— Джеффрі! Тримайся, все буде добре, ми тебе дістанемо! — крикнула йому Майя. Не звертаючи увагу на воду, вона стала колінами на асфальт і простягнула руку до хлопчика. Вода відштовхнула його від маленького отвору, Джеффрі тулювався до стіни, від нього йшов потужний страх, який аж засліплював. Просто за школярем чорний тунель з гуркотом поглинав воду. Майя напружилася й потяглася якомога далі, але так і не дістала до хлопчика.

— Як він туди потрапив? — спитав поліцейський, перекикуючи гуркіт води.

— Грати підігнані міцно. Мабуть, проліз до того, як почався дощ. Боже мій, як же поливає! — відчуття безсилля переповнювало Майю.

У бетоні над головою Джеффрі ми помітили вставлене металеве кружало. Поліцейський, щось бурмочучи, спробував підсунути під нього палець, а потім закричав:

— Треба кріплення!

Чоловік віддав ліхтарик Майї й побіг геть, ляпаючи по калюжах. Джеффрі тремтів від холоду, його очі здавалися тьмяними, коли на них потрапив промінь ліхтарика Майї. На голові

в нього був капюшон блаженського жовтого дощовика, який майже не грів хлопчика.

— Тримайся, Джеффрі, добре? Ти трохи потримася, і ми тебе дістанемо, добре?

Джеффрі нічого не сказав.

Не минуло й хвилини, як почувлася сирена і з-за рогу виїхала патрульна машина, трохи ковзнула мокрою дорогою й зупинилася біля нас. Звідти вискочив поліцейський і побіг до багажника.

— Пожежники з рятувальниками вже їдуть! — закричав він.

— Немає часу! — відгукнулася Майя. — Його зносить водою!

Поліцейський відійшов від багажника, тримаючи зігнуту залізяку.

— Джеффрі, тримайся міцно, не відпускаяй! — крикнула Майя. Поліцейський почав підважувати металеве кружало своїм інструментом. Коли Майя вискочила, щоб подивитися, я пішла з нею. Ми бачили, як в обличчя Джеффрі ляпнула грязюка, коли кружало відсунули вбік. Хлопчик підняв руку, щоб витертися, але не втримався за стіну й шубовснув у воду. Якусь коротку мить він дивився на нас, а потім його змило в тунель.

— Джеффрі! — закричала Майя.

Я й далі була зайнята пошуком, тому не вагалася й метнулася головою вниз за хлопчиком. Шойно я опинилася у воді, вона підхопила мене й жбурнула в тунель, і я попливла за течією.

У тунелі було темно. Коли я гойдалася на воді, то зачіпалася головою за цементну стелю. Проте я на це не зважала, адже була зосереджена на Джеффрі, який десь попереду беззвучно боровся за своє життя. Його запах був ледь чутний, але все ж уловимий; хлопчик то виринав, то знову занурювався в страшну воду.

Раптом, без будь-якого попередження, підлога піді мною зникла, і в суцільній темряві я покотилася, налітаючи на стіни — малий тунель вливався у значно більший, глибший, гулкіший. Я сфокусувалася на запахів Джеффрі й шосили попливла вперед. Хоча я не бачила його, але хлопчик точно був за кілька метрів попереду.

За мить до того як дитина пішла під воду, я зрозуміла, що буде далі. Скільки разів Ітан робив так само — чекав, доки я буду достатньо близько, і йшов на дно? Мені завжди вдавалося знайти мого хлопчика в темній глибині. Я чітко відчувала Джеффрі, який махав руками й ногами точно під мною. Я пірнула, напружилася, відкрила рота, мене засліплювала й збивала вода, але ось уже в моїх зубах його капюшон. Разом ми рвонули до поверхні.

Пливти не було куди, крім того напряму, куди нас несло. Я зосередилася на тому, щоб тримати голову Джеффрі над водою, коли тягнула його за капюшон. Хлопчик був живий, але він перестав ворухитися.

Попереду виднілося якесь тьмяне світло, що відбивалося від мокрих цементних стін тунелю, який був квадратний у перерізі й близько двох метрів завширшки. Виходу не було. Як же мені врятувати Джеффрі?

Світло ставало яскравішим, і я почула сильний гуркіт. Течія, здається, посилювалася. Я не відпускала капюшон хлопчика, у мене було передчуття: щось зараз трапиться.

Ми вилетіли на світло, скотилися великим цементним ришт-таким і, здійнявши бризки, впали у швидку річку. Я щосили намагалася триматися на поверхні, але бурхлива течія кидала нас у різні боки. Береги були цементні, і я потягла Джеффрі до найближчого, борючись із потоком води, який намагався засмоктати нас назад. З останніх сил я пливла з хлопчиком до берега, мої шия та щелепи страшенно боліли.

Раптом в око впали якісь спалахи світла, і я побачила нижче за течією людей у дошовиках, вони бігли до річки. Вода пронесе мене повз них до того, як я витягну Джеффрі на безпечне місце.

Двоє чоловіків скочили у воду, вони були зв'язані між собою. Інші люди міцно тримали мотузку, впершись ногами в берег. Ті двоє стояли по стегна у воді й простягали до нас руки. Я доклала всіх зусиль, щоб потрапити просто до них.

— Є! — крикнув один із них, коли ми з Джеффрі налетіли на нього. Він схопив мене за нашійник, а другий чоловік

підняв у повітря хлопчика. Мотузка натяглася, і всі ми, борючись із течією, рушили до безпечного берега.

Шойно я опинилася на суші, чоловік мене відпустив і схилився над Джеффрі. Він трохи стиснув хлопчика, і дитина виплюнула великий струмінь бурої води з кашлем і плачем. Я побрела до Джеффрі. Його страх розвіявся, а разом із ним — і мій. Із хлопчиком усе вже мало бути гаразд.

Чоловіки швидко роздягли Джеффрі й загорнули його в ковдри.

— Усе буде добре, хлопчику. Усе в тебе буде гаразд. Це твій песик? Він врятував тобі життя.

Джеффрі нічого не сказав, тільки швидко подивився мені в очі.

— Їдьмо, вже час! — крикнув один із чоловіків, і вони поспіхом занесли хлопчика в машину, яка поїхала геть, завиваючи сиреною.

Я лягла на мокру землю. Мої лапи хапали сильні дрижаки, потім мене знудило й усе тіло пройняв гострий біль. Мною заволоділа така слабкість, що я навіть нічого не бачила. Холодний дощ бив по мені, а я просто лежала на місці.

Підїхала поліцейська машина, вимкнули сирену. Я почула, як хрящають дверцята.

— Еллі! — закричала Майя з дороги. Я підвела голову, але в мене не залишилося сил навіть на те, щоб просто махнути хвостом. Жінка помчала до мене берегом, витираючи сльози. Майя наскрізь промокла, але, коли вона пригорнула мене до грудей, я відчула її тепло та любов.

— Ти — хороша собака, Еллі. Ти врятувала Джеффрі. Ти така молодчина! Боже, я вже подумала, що втратила тебе, Еллі!

Ночувала я у ветеринара, і протягом кількох наступних днів у мене все так заціпеніло, що я майже не могла поворухнутися. Трохи згодом ми з Майєю пішли до школи, тільки цього разу там були вже дорослі люди (десь такого віку, як Майя). Ми сіли, й нам дуже світило в очі. Якийсь чоловік щось голосно промовив, а потім підійшов і вдягнув на мене дурнувятий нашійник, — і ще яскравіші спалахи, немов блискавка, але

без грому, почали загорятися навколо нас (як тоді, коли я, Бейлі, був з Мамою після того, як Ітан зламав ногу під час пожежі). Чоловік також причепив щось на форму Майї, і всі заплескали в долоні. Я відчувала, як жінка випромінює любов і гордість. Коли вона прошепотіла мені на вухо, що я хороша собака, то я теж запишалася.

Невдовзі після цієї пригоди наш дім охопив якийсь новий настрій. Майя з Елом ходили схвильовані й трохи знервовані, вони багато часу розмовляли за столом.

— Якщо це хлопчик, то чом би йому не зватися Елбертом? — питав Ел. — Гарне ж ім'я.

— Це чудове ім'я, любий, але як же ми його будемо називати? Адже ти вже мій Елберт, мій Ел!

— Будемо називати його Берт.

— Ну, любий!

— Добре. Як тоді його назвемо? У тебе така велика родина, мабуть, ви там усі на світі імена використали. Не будемо ж ми його називати Карлос, Дієго, Франциско, Рікардо...

— А Ейнджел?

— Ейнджел — «ангел»? Ти дійсно хочеш, щоб мого сина так називали? На мою думку, довіряти вибір імені для дитини жінці, в якій кішку звать Дзінь-Дзінь, не варто.

Кішка, яка спала в мене під боком, навіть голову не підвела, коли почула своє ім'я. Ото такі вони, коти — від них уваги не дочекаєшся, доки вони самі не захочуть її проявити.

Майя засміялася.

— А як тобі Чарльз?

— Чарлі? Ні, в мене перший начальник був Чарлі, — заперечив Ел.

— Ентоні?

— А в тебе хіба нема двоюрідного брата Ентоні?

— Він Антоніо, — уточнила Майя.

— Ні, він мені не подобається. У нього якісь вуса дурнуваті.

Жінка аж покотилася зі сміху. Я разок махнула хвостом, погоджуючись, що це смішно.

— Джордж?

— Ні.

— Рауль?

— Ні.

— Джеремі?

— Та ти що! Ні.

— Ітан?

Я підскочила, а Майя з Елом здивовано подивилися на мене.

— По-моєму, Еллі це ім'я сподобалося, — мовив Ел.

Я невпевнено схилила голову набік.

Дзінька ображено глянула на мене. Я побігла до дверей і підвела носа догори.

— Що там, Еллі? — спитала Майя.

Жодної ознаки хлопчика не було видно, і я подумала, що його ім'я мені просто почулося. Надворі повз будинок проїхали діти на велосипедах, але Ітана серед них не було. Я чомусь понадіялася, що мій хлопчик, як це було з Джейкобом, раптом знову з'явиться в моєму житті. Проте я відчувала, що з собаками так ніколи не буває. Однак Майя все-таки вимовила ім'я Ітана, правда? Чому ж?

Я пішла шукати підтримки в поліцейській, а потім, зітхнувши, лягла. Підбігла Дзінька та притулилася до мене, я відвела погляд від очей Ела, який, здається, все розумів, і трохи зникла.

Незабаром у домі з'явилася нова людина — мала Габрієлла, яка пахла кисляком. Вона видавалася мені ще більш безглуздою, ніж кіт. Коли Майя принесла дитину додому, то обережно простягнула її до мене, щоб я понюхала. Дівчинка на мене великого враження не справила. Відтоді Майя часто вставала вночі, а я йшла слідом за нею; жінка пригортала до грудей Габрієллу, а я лежала біля її ніг. У ці моменти жінка випромінювала таку нестримну любов, що я від неї глибоко й мирно засинала.

Біль у кістках був мені вже знайомий — те саме я відчувала, коли була Бейлі й більшість свого часу займалася господарством із Дідусем. Бачити й чути я стала гірше — і це теж уже була знайома річ.

Я гадала, чи знає Майя, що незабаром настане той день, коли мене вже не буде з ними. Адже цілком очевидно, що я помру,

так само як Еммет і Стелла, бо це вже траплялося зі мною. І коли я був Тобі, і коли я був Бейлі — все було так само.

Лежачи на осонні з думкою про це, я зрозуміла, що прожила життя як хороша собака. Те, чого я, Тобі, навчився від своєї першої матері, привело мене до Ітана, а те, чого мене навчив хлопчик, дало змогу пірнути в чорну воду й витягнути Джеффри. До того ж Джейкоб навчив мене знаходити і показувати — це допомогло врятувати багатьох людей.

Ось чому, залишивши Ітана, я знову народилася Еллі: усе здійснене й засвоєне раніше зробило мене, врешті, хорошою собакою. Рятівницею. Це було не так весело, як бути чудаком, але тепер я зрозуміла, чим ці істоти — люди — мене настільки зачарували, відколи ми зустрілися з ними вперше. Річ у тому, що моя доля нерозривно пов'язана з людьми, особливо з Ітаном — це був зв'язок усього життя.

Тепер, коли я виконала свою мету, я відчувала, що зараз уже точно все — я не з'явлюся більше на світ. Я навіть змірилася із цим. Яка ж це радість — бути цуценям, але я вже не хотіла ділити її ні з ким, окрім мого хлопчика. Майю з Елом тепер розважає мала Габрієлла. Через неї у мене склалося враження, що я більше не потрібна сім'ї. Хіба що Дзінька так не вважає, я для неї — родичка.

Я ненадовго замислилися, чи повертаються після смерті коти, але зразу ж відкинула цю думку, бо, наскільки я можу оцінити, в цих істот немає мети.

На свій сором, мені стало складно стримуватися до виходу надвір, і я дедалі частіше залишала купу в домі. Навіть гірше — в Габрієллі була така сама прикрість, тож у смітник часто потрапляли і її, і мої випорожнення.

Ел кілька разів катав мене на передньому сидінні до ветеринара, який мене всю гладив так, що я аж стогнала від задоволення.

— Ти хороша собачка, просто старенька вже, — сказав мені Ел. Я помахала хвостом, почувши, що я хороша. Майя дедалі більше була зайнята Габрієллою, тож ми з Елом усе частіше лишалися сам-на-сам, що мене цілком влаштувало.

Я щоразу відчувала його ніжність і тепло, коли він підсаджував мене в машину, щоб їхати кататись.

Одного разу Ел повинен був винести мене у двір, щоб я зробила свою справу, і я відчула, який сум його охоплює від усвідомлення того, що зі мною відбувається. Я лизнула його обличчя, щоб підбадьорити, і поклала голову йому на коліна, коли він сів на землю й заплакав.

Невдовзі додому повернулася Майя. Вона винесла дитину надвір, і ми сіли всі разом.

— Ти була такою хорошою собакою, Еллі, — усе повторювала Майя. — Ти була героїнею. Ти рятувала людям життя. Врятувала малого Джеффри.

Прийшла сусідка й взяла на руки Габріеллу. Майя схилилася над дитиною та прошепотіла їй щось на вушко.

— Па-па, Еллі! — сказала Габріелла. Вона простягнула ручку, і жінка нахилилася так, щоб я змогла лизнути дівчинку.

— Скажи «па-па», — сказала сусідка.

— Па-па, — знову попрощалася Габріелла. Жінка понесла малу в дім.

— Це так важко, Еле, — зітхнула Майя.

— Розумію. Якщо хочеш, я зроблю це для тебе, Майє, — сказав Ел.

— Ні, ні. Я повинна бути з вами. Це потрібно Еллі.

Ел квапливо взяв мене на руки й поніс до машини. Майя сіла біля мене на заднє сидіння.

Я розуміла, куди ми їдемо. Стогнути від болю, я безсило впала на сидіння й поклала голову жінці на коліна. Я знала, куди ми прямуємо, і була в радісному передчутті майбутнього спокою. Майя гладила мене по голові, я заплющила очі. Я гадала, чи є щось таке, що я хотіла б зробити знову — знайти, поплавати в океані, висунути голову з вікна? Усе це було чудовими справами, але я вже їх робила, тепер мені досить.

Я помахала хвостом, коли мене поклали на вже знайомий металевий стіл. Майя плакала та раз у раз шепотіла: «Ти хороша собака». Саме її слова, її любов я взяла з собою, коли відчула маленький укол в шию, і мене змило теплою океанською хвилею.

Розділ 26

У моєї нової матері була велика чорна морда й теплий рожевий язик. Я безпорадно подивився на неї, коли вперше зрозумів, що все відбувається знову, — і це здавалося неможливим після того, як я був Еллі.

У мене було вісім братів і сестер — усі чорні, здорові й сповнені сили для гри. Проте я здебільшого любив кудись відходити сам-один і думати, що ж усе це означає, чому я знову став цуцням.

Ніякого ладу в цьому я дійти не міг. Я розумів, що ніколи б не опинився з Ітаном, якби, бувши Тобі, не навчився відчиняти хвіртку й не усвідомив, що по той бік паркана немає нічого страшного. Разом із моїм хлопчиком я дізнався, що таке любов і дружба, відчув, що по-справжньому виконую свою мету, просто супроводжуючи його в щоденних пригодах. Ітан також навчив мене рятувати людину зі ставка, тож коли я була Еллі й уміла знаходити й показувати, то мені вдалося витягти маленького хлопчика з водяного тунелю. Я б не змогла працювати так гарно, якби не попереднє життя з Ітаном, інакше прохолодна відстороненість Джейкоба була б для мене дуже болісною й неприйнятною.

А що ж тепер? Що ж тепер може такого статися, що виправдає моє нове народження?

Нас утримували в доглянутому вольєрі з цементною підлогою. Двічі на день приходив чоловік і виводив нас у двір, щоб ми побігали по травичці. Якись люди проводили з нами багато часу: брали нас на руки, розглядали лапи. Я відчував їхню радість, але ніхто з них не випромінював такої особливої любові, яка мені запам'яталася в Ітанові, а потім — у Майї з Елом.

— Вітаю вас, чудовий виводок, полковнику, — сказав якийсь чоловік, піднявши мене в повітря. — Великі гроші принесе.

— Я хвилююся за того, який у вас у руках, — сказав інший чоловік. Від нього пахло димом, і, судячи з того, як на нього реагувала моя мати, він був її господарем. — Наче енергії в нього малувато.

— Ветеринару показували? — чоловік мене перевернув і провів пальцями під моїми губами, показуючи зуби. Я мовчки згодився. Мені просто хотілося, щоб мені дали спокій.

— На вигляд усе нормально. Просто гуляє сам і спить, — сказав той, якого назвали Полковником.

— Ну, не можуть же всі бути чемпіонами, — сказав перший чоловік і поставив мене на землю.

Я собі побіг і відчув, наче Полковникові стало прикро. Я не знав, що зробив не так, але гадав, що все одно довго тут не пробуду. Якщо попередній досвід чогось мене і навчив, то це того, що ті люди, в яких цуценята виводяться, люблять їх, але не настільки, щоб залишити в себе.

Однак я помилився. За кілька тижнів майже всіх моїх братів і сестер забрали. Нас залишилося тільки трое. Я відчував, що моя нова мати з цим скорботно змиралася. Вона вже не годувала нас молоком, але все одно лагідно схиляла голову, коли хтось із цуценят підходив лизнути її морду. Очевидно, в неї вже таке було.

Наступні кілька днів приходили люди та гралися з нами, наприклад, саджали в наволочки, дзвеніли ключами перед нашими носами чи кидали м'яч повз нас і дивилися, що ми зробимо. Жодна з цих речей не здавалася мені природною для цуценят, але люди ставилися до цього всього дуже серйозно.

— За таке мале стільки просите! — зауважив один чоловік Полковникові.

— Батько — дворазовий національний призер, мати брала участь у виставках шість років поспіль, двічі вигравала. Гадаю, вони варті ваших грошей, — сказав Полковник.

Вони потиснули одне одному руки, і тоді я залишився тільки з матір'ю і сестрою, яку я прозвав Стрибуча, бо вона завжди наскакувала на мене й не давала проходу. Коли пішов старший братик, Стрибуча весь час насідала на мене, і я піймав себе на думці, що, захищаючись, борюся з нею. Полковник помітив, що ми активніше бавимось, і я відчув, наче йому стало легше на душі.

Потім сестру забрала жінка, яка пахла кіньми, і я лишився сам, а це, правду кажучи, було саме те, чого я найбільше прагнув.

— Мабуть, доведеться знизити ціну, — за кілька днів зауважив Полковник. — А шкода!

Я навіть не підвів голови, не побіг до нього, щоб переконати, що в мені не варто сумніватися. Проте він, вочевидь, уже був розчарований.

По правді, мені було дуже сумно. Я просто не міг збагнути, що зі мною відбувається, чому я знову став цуценям. Думка, що мені знову доведеться вчитися, шукати когось не з Майєю чи Джейкобом або прожити ще якесь життя, мене пригнічувала. Я почувався поганим собакою.

Я не біг до паркана, щоб подивитися, хто приїхав, навіть якщо в тих людей були малюки, — я не хотів усе починати заново. Жодна дитина, крім Ітана, мене не цікавила.

— Що з ним? Він не хворий? — почув я одного дня від якогось чоловіка.

— Ні. Він просто любить бути на самоті, — пояснив йому Полковник.

Чоловік зайшов у вольєр і взяв мене на руки. У нього були блакитні очі, вони дивився на мене так лагідно.

— Ти просто спокійний, правда? — спитав він мене. Я відчув у ньому запал і зрозумів, що цього ж дня піду разом із ним із вольєру. Я підійшов до своєї нової матері й на прощання лизнув її морду. Вона, здається, до цього часу вже все усвідомила й просто понюхала мене у відповідь.

— Даю двісті п'ятдесят, — сказав блакитноокий чоловік.

Я відчув, як різко здивувався Полковник.

— Що? Сер, у собаки родовід...

— Ну, так. Я оголошення читав, але... Послухайте, це для моєї дівчини. Вона його на полювання не водитиме, їй просто потрібен собака. Ви казали, що торг доречний. І ось, наскільки я розумію, якщо у вас лишилося одне тримісячне цуценя, а ви займаєтеся розведенням собак, значить, людям воно чомусь не було потрібне. Вам, напевне, воно теж не дуже треба. Я міг би зайти в інтернет і знайти, де лабрадорів просто від-

дають у добрі руки. Проте, гадаю, у цього пса є всі документи і родовід, тому пропоную двісті п'ятдесят баксів. Хіба за цим собакою тут у чергу стають? Не думаю...

Невдовзі цей незнайомець уже саджав мене на задні сидіння своєї машини. Чоловік потиснув руку Полковникові, який навіть по голові мене не погладив на прощання, а потім простягнув йому якийсь папірець.

— Якщо захочете вигідно купити автомобіль екстра-класу, телефонуйте, — весело сказав блакитноокий.

Я кинув оком на нового господаря. Мені сподобалося, що він пустив мене на сидіння, однак коли він дивився на мене, то не випромінював анітрохи любові — цілковита байдужість.

Невдовзі я зрозумів чому. Я не житиму з цим чоловіком, якого, як виявилось, звали Дерек. У моєму новому домі хазяйкою була жінка на ім'я Венді, яка підскочила й скрикнула, коли побачила мене. Вона одразу почала боротися з Дерекком, тому я зайнявся тим, що оглянув своє нове помешкання. Усюди валялися черевики й одяг, на низенькому столику перед диваном стояли коробки, всередині яких залишилися засохла їжа. Я їх повилизував.

Дерек не випромінював особливої любові до Венді, хоча й обіймав її, коли йшов до дверей. Пам'ятаю, як із дому виходив Ел, то від нього до Майї летіла така хвиля почуттів, що я махала хвостом. А цей чоловік був якийсь зовсім інакший.

Венді полюбила мене одразу, але якось плутано. Я цієї мішанини почуттів не розумів. Наступні кілька днів жінка називала мене Ведмежа, Пух, Гугл, Снупі, Ліно та Фісташка. Потім я став знову Пухом, а потім — знову Ведмежам із усілякими варіаціями: Ведмежисько, Ведмежатко, Медмедик, Ведмедик-Обіймалочка, Диво-Ведмедик. Венді часто мене тримала, нікуди не відпускала й обцілювала всього, а коли дзвонив телефон, вона опускала мене на підлогу й бігла брати слухавку.

Щоранку жінка рилася в речах, усі її почуття перекривала паніка. Вона постійно повторювала: «Ой, спізнююсь, спізнююсь!..» Венді вибігала, гримала дверима, і я на цілий день лишався вдома сам, нудьгував і займався дурницями.

Жінка стелила на підлозі газети, але я не міг згадати, чи треба на них справляти потребу, чи ні, тому я робив потроху і так, і так. Зуби в мене так чесалися, що аж слина бігла, тому, врешті, я погриз якісь туфлі. Коли Венді їх побачила, то розкричалася. Іноді вона забувала мене погодувати, і мені залишалося тільки лізти в смітник (через це жінка також сварилася).

Наскільки мені було зрозуміло, життя з Венді взагалі не мало ніякої мети. Ми не тренувалися разом, навіть майже не гуляли — вона просто відчиняла двері й випускала мене вночі у двір, удень ми практично ніколи не виходили з дому. Коли жінка зрідка виводила мене на прогулянку, то робила це з якимось дивним, сторожким страхом, наче ми чинили щось погане. Це було дуже прикро, адже в мені вирувала енергія, що ніяк не могла знайти вихід. Не залишалося нічого іншого, окрім гавкати іноді по чотири години поспіль — тоді мій голос відлунював від стін і повертався назад.

Одного разу в двері гучно постукали.

— Ведмедику! До мене! — пошепки наказала Венді.

Вона замкнула мене в спальні, але я все одно почув, як із нею розмовляє якийсь чоловік. Він був дуже сердитий.

— Собак тут тримати не можна! У правилах написано!

Я підвів голову, коли почув про собак, гадаючи, чи сердиться на мене той чоловік. Проте, наскільки я розумів, я не зробив нічого поганого. У цьому ненормальному місці всі правила якісь інші, то хіба вгадаєш?

Коли наступного разу Венді зібралася на роботу, вона зробила не так, як завжди. Жінка покликала мене та сказала сидіти. Здається, її зовсім не здивувало, що я без навчання сів за командою.

— Слухай, Медмедику, не можна гавкати, коли мене немає вдома. Добре? Бо буде біда з сусідами. Не гавкай, добре?

Я відчував, що до її почуттів домішується якийсь смуток, і замислився, чого б це. Може, вона теж цілий день нудьгує. У такому разі, чому б їй не взяти мене із собою? Я на машині кататися люблю! До вечора я вигавкував свою нестримну енергію, але туфлі не гриз.

Приблизно через день Венді відчинила двері однією рукою, а іншою відчепила від них якийсь папірець. Я помчав до неї, мій міхур майже лопав, але жінка мене не випустила. Натомість вона подивилася на клаптик паперу й почала сердито кричати. Я не мав вибору, крім як присісти на кухні на підлогу. Зненацька Венді вдарила мене ззаду долонею і відчинила двері.

— Та йди вже! Все одно всі й так про тебе знають, — пробурмотіла вона. Я доробив свої справи у дворі. Мені було ніяково, що я нашкодив на кухні, але ж я не мав вибору.

Наступного дня Венді довго спала, а потім ми сіли в машину й довго-довго їхали. Через те що на передньому сидінні було багато всього навалено, я опинився на задньому. Зате жінка відчинила вікно, щоб я міг висовувати звідти ніс. Ми під'їхали до маленького будиночка, перед яким уже стояло кілька машин. За запахом можна було визначити, що вони давно не їздили. Я позначив одну з них.

Двері нам відчинила старша жінка.

— Привіт, мамо, — сказала Венді.

— Оце воно? Таке здоровенне! Ти ж казала, що буде цуценя!

— Так його ж звати Ведмедик. Чого ти очікувала?

— Це не спрацює.

— Мамо! У мене немає вибору! Мене з ним виселять! — сердито закричала Венді.

— Ну, а ти чого хотіла взагалі?!

— Це мені Дерек подарував! Мені треба було віддати його назад чи що?

— А чого він тобі собаку припер, якщо тобі тварин у квартирі тримати не можна?!

— Бо я сказала йому, що хочу собаку. Зрозуміло, мамо? Ти задоволена? Так, я сказала, що хочу собаку. Господи!

Почуття між цими двома жінками були такі складні й заплутані, що я геть не міг у них розібратися. Ми з Венді переночували в маленькому будиночку, нам обом було трохи страшно. Там ще виявився чоловік на ім'я Віктор, який прийшов, коли стемніло, і був сповнений такого гніву, що все

одразу здалося небезпечним і божевільним. Поки ми з моєю господаркою спали на вузькому ліжку в захарашеній кімнатинці, на іншому кінці хати репетував Віктор:

— Не треба мені тут собак!

— Ну, це ж мій дім — що хочу, те й роблю!

— Що ми з тим псом робитимемо?!

— Що за дурне запитання? А що люди з собакою роблять?

— Замокни, Лайзо, просто замокни!

— Усе буде добре, Ведмедичку. Я нікому не дам тебе скривдити, — шепотіла мені Венді. Їй було так сумно, що я лизнув її, щоб утішити, а вона просто розплакалася.

Наступного ранку дві жінки стояли надворі й розмовляли біля машини. Я нюхав край дверцят і чекав, коли мене пустять в авто. Що швидше ми з Венді звідси поїдемо, то краще.

— Господи, мамо, як ти з ним можеш жити? — сказала Венді.

— А він не такий уже й поганий. Кращий, ніж твій батько.

— Ой, не починай...

Вони якусь хвилину постояли мовчки. Я принохався — кисло й, правду кажучи, страшенно приємно потягло сміттям, яке було накидане біля будинку. Колись я б охоче там попорпався.

— Ну, телефонуй, як доїдеш, — урешті сказала старша жінка.

— Обов'язково, ма. Подбай про Ведмедика.

— Ага... — жінка сунула в рот цигарку й закурила, різко випустивши дим.

Венді присіла біля мене, й від неї повіяло таким сильним і знайомим смутком, що я зрозумів, чого чекати далі. Вона погладила мене по морді й сказала, що я хороший собака, а потім відчинила дверцята й вскочила, не впустивши мене в машину. Я без здивування провів автівку поглядом, хоча взагалі не розумів, що ж я такого зробив. Якщо я такий хороший, то чому ж мене покинула хазяйка?

— І що ж тепер? — пробурмотіла, пускаючи дим, жінка, яка стояла біля мене.

Розділ 27

Наступні кілька тижнів я вчився, як уникати Віктора. Здебільшого це було легко, бо мене припнули ланцюгом до стовпа на задньому дворі, і чоловік до мене ніколи не підходив. Проте я часто бачив, як він сидів біля кухонного вікна, кури́в і пив. Іноді вночі Віктор виходив помочитися на заднє подвір'я. Якось (напевне, єдиний раз) він до мене звернувся:

— На що зириш, собако? — крикнув він. У його сміху ніколи не було веселості.

Теплішало, тому, щоб зручно вмотитися в затінку, я викопав собі ямку між похиленим заднім парканом і машиною, яка стояла на сонці.

— Собака закидав грязюкою мій снігохід! — закричав Віктор, коли побачив, що я зробив.

— Та він же в тебе два роки не їздив! — відповіла жінка, Лайза. Вони багато кричали одне на одного. Це трохи мені нагадувало, як Мама й Тато сердилися й сварилися між собою, проте в домі Лайзи іноді можна було почути ще й глухі удари, зойки болю, дзенькіт й звуки падіння пляшок на підлогу.

За прогнилим дерев'яним парканом мешкала дуже славна стара жіночка, яка приходила до мене, щоб поговорити, зазираючи в щілини й дірки.

— Який ти хороший песик, у тебе сьогодні є вода? — прошепотіла вона мені першого по-справжньому спекотного ранку. Вона пішла й невдовзі повернулася з глечиком, з якого налила свіжу холодну воду в мою брудну миску. Я радо похлебтав і лизнув худеньку, тремтячу руку сусідки, яку вона просунула крізь дірку в паркані.

Мухи, які гули над моїми випороженнями, сідали мені на губи й очі, надокучали, але здебільшого я не противився тому, щоб полежати на задньому подвір'ї. Головне, щоб подалі від Віктора. Цей чоловік мене лякав — ворожість, яку він випромінював, віщувала справжню небезпеку. Вона нагадувала мені

Тоді й того злочинця з пістолетом, який поранив Джейкоба. Я кусав їх обох. Чи означає це, що колись я вкушу й Віктора?

Я просто не міг повірити, що моя мета в цьому житті полягала в тому, щоб нападати на людей. Це було геть неприйнятно. Від самої цієї думки мені ставало зле.

Коли Віктора не було вдома, я гавкав, тоді виходила Лайза, годувала мене й ненадовго спускала з ланцюга. Проте я ніколи не валував, коли в домі був чоловік.

Жінка, яка жила з іншого боку паркана, приносила мені шматочки м'яса й просовувала їх у дірку. Коли я ловив їжу на льоту, вона сміялася зі справжнім захватом, наче я виконував якусь дивовижну штуку. Здавалося, що єдина моя справжня мета полягала в тому, щоб радувати таємничу жінку, обличчя якої я майже не бачив.

— Просто сором і ганьба. Не можна так поводитися із живою істотою. Я кудись зателефоную, — бувало, казала вона. Я відчував, наскільки я їй небайдужий, хоча це було дивно, адже вона ніколи не заходила у двір, щоб погратися зі мною.

Одного разу до будинку підїхала велика машина, і з неї вийшла жінка, вдягнена достоту як Майя, тож я зрозумів: вона з поліції. На якусь мить мені здалося, що вона хоче забрати мене з собою, щоб я когось знайшов. Гостя зупинилася біля хвіртки, що вела на заднє подвір'я, і щось записувала. Проте це було геть незбагненно. З дому вийшла Лайза, впершись руками в боки, я ліг.

Офіцер поліції дала їй якийсь папірець.

— Із собакою все гаразд! — по-справжньому сердито закричала Лайза. Я відчув, що за моєю спиною стояла та сама стара жіночка. Вона тихо дихала, а Лайза лютувала.

Того вечора Віктор розкричався сильніше, ніж завжди, й кожні кілька секунд вигукував слово «собака».

— Та чого ми взагалі цього собацюру не застрелили?! — кричав він. — П'ятдесят баксів! За що?! Ми ж нічого поганого не робимо!

У будинку щось сильно бухнуло, і від цього різкого звуку я аж присів.

— Ми маємо зробити довший ланцюг і прибрати все лайно у дворі. От почитай писулю! — крикнула у відповідь Лайза.

— Нічого я не буду читати! Дідька лисого вони нас примусять щось робити! Це наша власність!

Тієї ночі Віктор вийшов надвір помочитися. Чоловік хотів спертися рукою об стіну, але промахнувся і впав.

— На що зиринь, мордо собача? — буркнув він. — От завтра побачиш! Не буду я за тебе ніякі п'ятдесят баксів платити!

Я, пригнувшись, відповз понад парканом подалі й навіть не наважився озирнутися на чоловіка.

Наступного дня я відволікся на метелика, який пурхав перед моїм носом, так що аж здригнувся, коли помітив перед собою Віктора.

— Гей ти, хоч' покататися? — тихо спитав мене Віктор. Я на ці слова хвостом махати не став: щось у них було більше схоже на погрозу, ніж на запрошення. «Ні, — подумав я. — Я з тобою кататися не хочу».

— Буде весело. Світ побачиш! — сказав він, і його сміх перейшов у кашель, від чого він відвернувся і сплюнув. Відтак чоловік від'язав мене від стовпа і повів до машини. Коли я зупинився біля дверей, Віктор смикнув мене назад, вставив ключ у багажник, і той відкрився.

— Залазь, — сказав він. Чоловік щось передчував, і я очікував якоїсь зрозумілої команди.

— Ну, тоді хоккей, — сказав він і схопив мене за шкірку й над хвостом. Я відчув різкий біль, коли він мене підняв. Через кілька секунд я опинився в багажнику й ковзав на якихось промашених папірцях. Віктор відчепив від мене ланцюг і скинув його на підлогу переді мною. Кришка багажника зачинилася, і навколо мене стало майже геть темно.

Я лежав серед холодних металевих інструментів на якомусь пахучому, масному ганчір'ї, що нагадувало мені ніч пожежі, коли Ітан пошкодив ноги, тому зручно вмотитися мені було там важко. Одне з тих знарядь точно було пістолетом: цей різкий дух неможливо було з чимось сплутати. Я відвернувся від нього, намагаючись не звертати уваги на запахи.

Я напівсидів, розставивши кігті в безнадійній спробі не ковзатися у вузькому багажнику в різні боки, поки машина гойдалася й підскакувала.

То було найхімерніше катання в моєму житті, і єдине на моїй пам'яті, яке було зовсім не цікаве. Однак після поїздки повсякчас опиняєшся в новому місці, а досліджувати незнайому територію — це завжди весело. Може, там будуть інші собаки, а може, мене везуть назад до Венді.

У темному, захарашеному багажнику ставало дуже тепло. Я спіймав себе на думці про ту кімнату, куди мене посадили разом зі Спайком ще тоді, коли я звався Тобі й мене забрали в Сеньйори. Давно я не згадував цей страшний момент. Стільки всього відбулося відтоді. Тепер я вже зовсім інший собака — хороший, який рятує людей.

Я присидів довгий і прикрий час у багажнику, після чого машина затремтіла, заторохтіла, і в повітря густою, задушливою хмарою здійнявся пил. Я чхнув, струснувши головою. Потім авто раптово загальмувало — і я з усього маху налетів на стінку багажника, проте мотор не заглухнув, і ми ще якусь хвилину посиділи в машині.

Дивно. Коли ми зупинилися, я відчував Віктора по той бік стінки багажника, він сидів у машині. Чоловік намагався прийняти якесь рішення, я відчував його вагання. Потім він щось різко, але нерозбірливо сказав, і я почув, як відчиняються передні двері. Віктор підійшов до багажника, під його ногами шурхотів гравій. Я зіщулився, бо відчув його запах ще до того, як відчинилася кришка, і на мене зі свистом налетіло прохолодне повітря.

Чоловік подивився на мене. Моргаючи, я підвів очі й зустрів його погляд, а потім я подивився в інший бік, щоб він не подумав, що я маю до нього якесь діло.

— Ну що ж, — Віктор потягнувся до мене й повозився з нашійником. Я гадав, він причепить повідець, але, на диво, нашійник із мене спав і залишив по собі химерне відчуття, неначе на мені все одно є те кільце навколо горла, тільки легке, мов повітря.

— Ану вилазь!

Я звівся на затерпі лапи, впізнав жести Віктора й вискочив із машини, незручно приземлившись. Ми були на ґрунтовій дорозі, обабіч якої під сонцем гойдалася висока зелена трава. Пилюка обліпила мені весь ніс зсередини й осіла на язичку. Я підняв лапу, поглядаючи на чоловіка. Що ж тепер?

Віктор знову сів у машину, і двигун загудів. Я розгублено подивився на чоловіка, коли шини закрутилися, і з-під них полетіли камінці. Віктор розвернув авто в протилежний бік, а потім відчинив вікно.

— Я тобі послугу зробив — ти вільний. Іди кроля спіймай собі чи що.

Він посміхнувся й відїхав. За машиною здійнялася величезна хмара куряви.

Я ошелешено дивився, як він віддаляється. Що це за гра така? Вагаючись, я побрів за ним, легко знаходячи дорогу за стовпом пилу в повітрі.

Завдяки багатьом рокам знаходження я зрозумів, що втрачаю запах, отже, Віктор їхав дуже швидко. Я хоробро прискорив біг і орієнтувався уже не на пилюку, а на специфічні запахи, які виходили із задньої частини машини, де я так довго просидів.

Я тримав слід Віктора, коли він завернув на асфальтовану дорогу, але за наступним поворотом почалося шосе, де автівки літали на шаленій швидкості, і я зрозумів, що загубив чоловіка. Стільки машин мчало повз мене, і всі пахнули, як авто Віктора, хоча й трохи по-іншому. Вирізнити той єдиний запах, який я мав би знайти, було неможливо.

На шосе було лячно — я звернув із нього й повернувся туди, звідки прибіг. Мені не залишилося нічого іншого, як піти назад тими самими слідами, які вже майже розвіяли вечірні вітри. Проте коли я дійшов до повороту на ґрунтову дорогу, то пробіг повз неї. Я без жодної мети рушив далі асфальтом, куди очі дивилися.

Я пригадував, коли втік з вольєра так, як мене навчила мати; коли удруге я був цуцням, мені здавалося, що це така гарна пригода — отак бігти в простір і бути вільним, сповненим життя.

Мене підібрав чоловік, який назвав мене Дружбаном, а потім прийшла Мама й забрала мене до Ітана.

Тут і тепер уже не було нічого подібного. Я не відчував ні свободи, ні повноти життя. Мені було сумно, я почувався винним. Не було в мене ні мети, ні напрямку. Звідси мені не дістатися додому. Це було щось схоже на те, як від мене відвернувся Полковник, коли Дерек забрав мене для Венді. Хоча Полковник не випромінював тоді жодних почуттів, але він усе ж попросився. Віктор зробив те саме, тільки так мене нікому й не передав.

Від пилу й спеки я важко дихав, у роті свербіло від спраги. Коли я вловив ледь відчутний запах води, то що могло бути природнішим, ніж побігти в той бік, зійти з дороги та пройти крізь високу траву, яка гойдалася туди-сюди під вітром.

Запах води став більш сильним, манливим, він провів мене крізь маленьку посадку на берег річки. Я зайшов у неї по груди — і почав кусати, хлебтати воду. Мені стало пречудово.

Коли мене вже перестала мучити спрага, я звернув увагу на те, що було довкола. Річка сповнила мій ніс дивовижним вологим духом, і, крім дзюрчання води вдалині, почулося кахкання качки, яка рятувалася від якоїсь вигаданої загрози. Я побрів понад берегом, грузнучи у вологій землі.

Раптом мене осяяло — я так і підвів голову від подиву й широко розплющив очі.

Я зрозумів, де я.

Розділ 28

Колись давно-давно я стояв на березі цієї самої річки, може, навіть на цьому самому місці, коли ми з Ітаном дуже довго блукали після того, як Іскра (дурна кобила) покинула нас. Запах був, безсумнівно, той самий: роки знаходження навчили мене виокремлювати аромати й тримати в пам'яті кожен із них, тому тепер я враз згадав це місце. Добре, що було літо — та сама пора року, а я був молодий і мав гострий нюх.

Я ніяк не міг уторопати, як же Віктор здогадався про це місце і що це все означає. Якщо чоловік випустив мене так, то я можу сам знайти свій дім? Я не розумів, чого він від мене хотів. Не придумавши нічого кращого, я розвернувся за течією річки й побіг тією самою дорогою, якою ми йшли з Ітаном багато років тому.

До кінця дня я був такий голодний, яким вже себе й не пам'ятав. У мене скрутило шлунок. Я з тугою подумав про стареньку жінку, яка висовувала біду руку з-за паркана і кидала мені м'ясо, а я його ловив на льоту. Від таких спогадів у мене потекла слина. Береги заросли кущами й травами, так що просувався я повільно. Здавалося, що більш голодним я ставав, то менше розумів, що мені робити далі. Чи справді треба йти понад водою? Навіщо?

Я був собакою, який навчився жити серед людей. Єдиною метою мого життя було служити їм. Тепер, без них, я був покинутий напризволяще. Не було в мене ні мети, ні долі, ні надії. Будь-хто, хто б тоді побачив, як я скрадаюся понад берегами, міг би переплутати мене з моєю лякливою першою матір'ю — ось до чого мене довів Віктор, коли покинув самого.

Величезне дерево, що впало взимку з берега, тепер лежало біля води, і там, де було його коріння, утворилася природна печера. Коли сонце сіло, я заліз у це темне місце, змучений і втомлений. Я геть не розумів, що це діється в моєму житті.

Зранку мене розбудив голод. Коли я підняв ніс, то не вчув нічого, крім річкового й лісового духу. Я рушив далі понад протокою, бо не придумав нічого кращого. Тепер я вже йшов повільніше, ніж учора, шкандибаючи від болю в порожньому животі. Я подумав про дохлу рибу, яку інколи викидало на берег ставка. Ну чому я тоді на ній просто качався? Чому не з'їв, коли була така нагода? Дохла риба нині була б надзвичайним делікатесом, але з річки нічого їстівного на берег не виносило.

Мені було так погано, що, коли нетоптаний берег перетворився на стежку, яка пахла людьми, я майже не звернув на це уваги. Я механічно брів уперед, і став лише тоді, коли доріжка круто піднялася на гірку й злилася з дорогою.

Дорога вела до мосту, який пролягав через річку. Я підвів голову — і з моїх очей спала полуда. Коли я відчайдушно принохався, то зрозумів: я вже тут бував. Нас із Ітаном на цьому самому місці підібрав поліцейський і повіз на машині додому, на Ферму!

Очевидно, минуло багато років: маленькі деревця біля одного краю мосту, які я колись позначав, уже стали велетнями, тому мені довелося помітити їх заново; підгнилі дощечки кладки хтось замінив. Проте в усьому іншому запахи були точнісінько такі самі, як я пам'ятав.

Поки я стояв на мосту, повз мене проїхала машина. Вона посигнала, і я відскочив. Проте за хвилину я нерішуче побіг за нею дорогою, віддаляючись від річки. Я й уявлення не мав, куди мені тепер іти. Проте щось підказувало: якщо рухатися в цьому напрямі, то, врешті-решт, я потраплю до міста. А де місто — там і люди, а де люди — там і харч.

Коли біля дороги з'явилося ще одне шосе, те саме чуття підказало мені, що треба завернути праворуч. Я так і зробив, хоча й винувато відсахнувся у високі трави від машини, яка їхала в мій бік. Я почувався поганим собакою, а голод це тільки посилював.

Я пройшов багато будинків. Більшість із них стояли далеко від дороги. Часто на мене гавкали собаки, яким не подобалося, що я зайшов на їхню територію. Десь перед тим як стемніло, я пробігав повз місце, де сильно пахло псами, — аж раптом бічні двері відчинилися і з них вийшов чоловік.

— Вечеря, Лео! Хочеш вечеряти? — припросив він, і в його голосі було трохи награне збудження. Зазвичай так людина показує собаці, що відбувається щось хороше. На верхню сходинку низенького ганку гучно опустилася металева миска.

Від слова «вечеря» я спинився, як укопаний, і так стояв. Тим часом приземкуватий, товстий і дуже ротатий собака спустився з ганку, недалеко відійшов у двір і зробив там свою справу. За його рухами було видно: він старий, тому, мабуть, досі не відчув мене. Пес пішов назад, трохи потицявся носом у миску, а потім піднявся й пошкрібся в двері. За хвилину йому відчинили.

— Ти точно вже, Лео? Точно нічого не хочеш їсти? — спитав чоловік. У його голосі був такий смуток, що він нагадав

мені, як Ел заплакав у дворі того дня, який я востаннє провів із ним і Майєю. — Ну що ж, заходь, Лео.

Пес застогнав, але, здається, не зміг поставити задні лапи на останню сходинку. Чоловік лагідно й дбайливо нахилився та заніс собаку в хату.

Я несподівано відчув, як сильно мене тягне до цієї людини. Зненацька мене осяяло: тут може бути мій дім. Чоловік любить свого Лео, то він полюбить і мене. Він мене годуватиме, а коли я стану старий і немічний, заноситиме в хату. Навіть якщо я зовсім не знаходитиму когось, чи не ходитиму до школи, чи не робитиму ще якусь справу, в мене буде дах над головою. Цьому божевільному, безцільному життю Ведмедика слід покласти край.

Я підійшов до будинку і вчинив розумно — з'їв те, що принесли Лео. Після тижнів несмачної собачої їжі, якою мені доводилося харчуватися в Лайзи та Віктора, в яку вітром наносило пісок, така соковита м'ясна страва була найкращою поживою в моєму житті. Коли їжа скінчилася, я вилизав миску, і від дзенькоту посудини об сходи пес, який був усередині будинку, насторожився й попереджувально гавкнув. Я почув, як він з того боку підходить до дверей і тяжко сопе. У міру того як наближався Лео, його низьке гарчання чулося дедалі гучніше.

Схоже, собаці не дуже сподобалося б, якби я оселився в цьому домі.

Я стрілою кинувся з ганку, тому, коли у дворі ввімкнувся ліхтар, я вже був під деревами. Вороже гарчання Лео означало просту річ: мені треба знайти власний дім. І це було нормально, адже після того, як я наївся, я уже не так прагнув мешкати саме тут.

Я поспав десь у високій траві, втомлений, але більш задоволений, ніж був раніше, оскільки мій шлунок був повний.

Коли я знайшов місто, то вже знову зголоднів, але я розумів, що це саме те місце, яке було мені потрібне. Спершу я щось заплутався — я пройшов так багато будинків, на вулицях було повно машин і дітей, але пам'ять підказувала мені, що тут мали б бути поля. Проте потім я підійшов до того місця, де,

бувало, Дідусь сидів разом із друзями й випльовував якусь гидоту, пахнуло там так само, як і раніше, тільки вікна були забиті старими дошками, а сусідня будівля зникла — натомість була вирита грязька яма. На її дні повзала машина, яка совала перед собою великі купи землі. Люди таке можуть — прибрати старий будинок, звести новий — так Дідусь повітку змайстрував. Вони змінюють усе навколо, як їм подобається, а собаки тільки й можуть, що супроводжувати їх та (якщо пощастить) покататися на машині. Шум і нові запахи підказали мені, що люди дуже зайняті зміною свого міста.

Коли я біг вулицею, кілька перехожих довго дивилися на мене, і щоразу це змушувало мене почуватися поганим собакою. У мене не було справжньої мети, і от я тут. Із великого металевого бака випав мішок зі сміттям, і я з величезним почуттям провини розірвав його й витяг шматок м'яса в якомусь липкому солодкому соусі. Замість того щоб з'їсти свій харч одразу, я сховався від людей за бак саме так, як мене навчила перша мати.

Урешті я доблукав до собачого парку, сів скраєчку під якимись деревами та із задрістю дивився, як люди кидають летючі тарілки своїм псам, а ті ловлять їх у повітрі. Без нашійника я почувався голим. Я розумів, що маю триматися позаду, але те, як посеред великого двору боролися пси, притягувало мене, мов магніт, і я незчужся, як опинився серед них, качався по землі, бігав і забувався від радості, що я собака й граюся.

Деякі пси не йшли боротися, вони лишалися біля своїх господарів і обнюхували парк по периметру, вдаючи, що не цікавляться нашими веселощами. Інші собаки бігали за м'ячиками чи тарілками, але врешті люди кликали їх до себе, саджали в машину й везли кудись кататися. Усіх, окрім мене. Проте ніхто з дорослих, здається, не помітив і не звернув увагу на те, що я був сам-один.

Наприкінці дня якась жінка привела в парк свою велику собаку жовтуватої масті та спустила з повідця. Тепер я вже награвся, стомився й просто лежав у дворі, хекав і спостерігав

за грою двох інших псів. Жовта радо приєдналася до них, перервавши гру на обнюхування й махання хвостом. Я підскочив, пішов привітатися з новоприбулою — і вражено виявив, ким вона пахне...

Ганною. Дівчиною.

Жовтій набридло моє гарячкове обнюхування, тому вона побігла гратися, але, коли вигнула спину, запрошуючи й мене, то я за нею не пішов. Я схвильовано кинувся парком до хазяйки собаки, що сиділа на лаві. Вона виявилася не Ганною, хоча на ній теж був її запах.

— Привіт, песику, як ся маєш? — привіталася жінка, коли я підбіг до неї та помахав хвостом. Вона сиділа десь так, як колись сиділа Майя незадовго до появи малої Габрієлли. Вона була і стомлена, і схвильована, і нетерпляче чогось очікувала, і їй було незручно, і вона все зосереджувалася на животі під своїми долонями. Я ткнувся в неї носом, вдихаючи запах Ганни, відділяючи його від запахів жінки, веселої жовтої собаки й десятків пахошів, які пристають до людини. Для собаки, яка не вміє знаходити, ці аромати створюють страшенну мішанину. Жінка, котра сиділа на лаві, зовсім недавно проводила час із Ганною — я не сумнівався.

Прибігла жовта собака, дружня, але трохи ревнива, тому я врешті-решт дозволив втягти себе в гру.

Тієї ночі я згорнув своє чорне тіло в тіні й насторожено спостерігав за останніми машинами, які виїжджали зі стоянки, і в парку ставало зовсім тихо. Я так невимушено скрадався, наче мене ніколи не забирали з труби, наче я й далі був із Сестрою, Швидким і Голодним і вчився в першій матері. Шукати їжу було просто: баки стояли переповнені пресмачними недоїдками. Я однаково обережно ховався від фар і перехожих — знову потайний, темний, дикий.

Але тепер у моєму житті з'явилася мета, відчуття напрямку стало ще потужнішим, ніж тоді, коли я тільки рухався до міста.

Якщо, попри весь цей час і зміни, Ганна тут, то, може, я знайду й мого хлопчика.

А якщо Ітан досі тут, я вийду на його слід. Знайду його.

Розділ 29

Минуло більше тижня, і я й далі мешкав у собачому парку. Майже щодня жінка, яка пахла Ганною, приводила свою веселу жовту собаку — її звали Карлі. Запах дівчини мене трохи підбадьорював, і я відчував, що Ітан десь близько. Хоча Карлі ніколи й жодного разу, не пахла моїм хлопчиком. Коли я бачив жінку й Жовту, я завжди радісно вибігав із кушів — це був найщасливіший момент у моєму дні.

А решту часу я був поганим собакою. Завсідники парку почали ставитися до мене з підозрою, вони сторожко придивлялися до мене та перемовлялись. Я більше не підходив гратися з їхніми собаками.

— Привіт, дружбане. А де ж твій нашийник? Ти з ким прийшов? — спитав якийсь чоловік, лагідно простягнувши до мене руки. Я поскакав геть від нього, подумавши, що він хоче мене схопити, а ще я не довіряв імені Дружбан. Я відчув глибоку підозру в ньому та зрозумів, що перша мати вчила нас правильно: щоб лишатися вільним, слід триматися подалі від людей.

Я гадав, що знайду Ферму так само, як знайшов місто, але це виявилось значно важче. Щоразу, коли ми з Ітаном чи Дідусем їхали кататися, я завжди орієнтувався на козячий запах — то був немов маяк для мого носа. Проте всі сліди кіз загадковим чином розвіялися в повітрі. Зник і місточок, торохтіння якого було межею між просто «катанням» і «катанням до міста». Я не міг знайти Ферму ні на запах, ні на яке-небудь інше чуття. Коли я бродив у темряві тихими вулицями, то, бувало, відчував певність у напрямі, але раптом на дорозі виростала велика будівля, що пахла сотнями людей і десятками машин, а фонтан перед нею плутав усе в повітрі ще дужче: туман від нього трохи пахнув хімією, як коли Майя прала. Я задер лапу коло нього, але це заспокоїло мене хіба що на мить.

Уночі моє чорне хутро було найкращою схованкою. Я розчинявся в тінях, ховався від машин, з'являвся знову, коли навколо нікого не було, я весь час працював для того, щоб знайти. Увесь час вдихав нічне повітря й зосереджувався на

тому, що пам'ятав про Ферму та її запах. Хоч як прикро, ніякого сліду я вловити не міг.

Харчі я брав зі смітників, вряди-годи мені траплялася якась мертва тварина при дорозі. Найсмачнішими були кролі, найгіршими — ворони. Був у мене й конкурент — тваринка завбільшки з малого собаку, з дуже тяжким духом, товстим, пухнастим хвостом і темними, чорними очима. Ця істота скрадалася понад баками й вправно залазила в них. Щоразу, коли вона траплялася мені, то гарчала. Я обходив її десятою дорогою, адже вбачав у її зубах і кігтях лише пропозицію зробити боляче. Хоч хто такі ці тварини, але, очевидно, вони були такі дурні, що не розуміли навіть того, що я більший, мене слід боятися.

Також дурними були білки в парку, які злазили з дерев і скакали по траві, наче собаки зовсім не охороняли там усю територію! Я одного разу ледве не спіймав кілька хвостатих, але вони завжди мершій тікали у свої дупла й звідти вже нарікали на мене. Карлі часто ходила на такі лови зі мною, але навіть удвох ми зазнавали невдачі. Я розумів: якщо ми не здамося, то колись таки зловимо білку. Хоча я до ладу не знав, що б ми тоді з нею зробили.

— Що з тобою, серденько? Чого ти такий худий? Чи в тебе немає дому? — спитала мене хазяйка Карлі. Я вловив тривогу в її голосі й помахав хвостом у надії, а раптом вона зможе повезти мене машиною на Ферму? Коли вона важко встала з лавки, я відчув у ній вагання, вона немов хотіла покликати мене із собою. Я знав, що Карлі не буде проти, вона ж завжди прибігає в парк і шукає саме мене. Проте я не піддався на манливу турботу цієї жінки, а вдав, ніби поряд є хтось, хто мене любить і кличе. Я пробіг метрів із десять, а потім спинився й озирнувся — вона й далі чекала на мене, спираючись однією рукою на стегно, а другу поклавши на живіт.

Того вечора на стоянку приїхала велика машина, яка так сильно пахла собаками, що я її одразу вчув із того краю парку, де лежав на траві. Звідти вийшов поліцейський і поговорив із кількома господарями псів, які активно показували кудись. Чоловік у формі дістав довгу палицю з петлею на кінці, й у мене

поза шкірою пробіг холод. Я точно знав, для чого потрібна ця палиця.

Поліцейський бадьоро пішов понад парком, зазираючи під кожен куш, але коли він поглянув у мою схованку, я вже встиг втекти глибоко в ліс поза парком.

Паніка мене не відпускала, тому я біг. Коли скінчився ліс, і почався район, у якому було повно собак і дітей, я уникав людей і старанно ховався серед рослин. Я вже був далеко від міста, коли повернув назад, заспокоївшись, що мій спільник — темрява — вже спускалася з неба.

Коли до мене принесло запахи кількадесяти собак, я з цікавістю розвернувся в їхній бік. З-за великої будівлі долинав гавкіт, двоє псів у клітках вили одне на одного. Вітер перемінився, і вони вже загавкали *на мене*, а тембр їхніх голосів змінився.

Я бував тут раніше. У цій будівлі мною займався приємний чоловік — ветеринар, коли я був Бейлі. Власне, це останнє місце, де я був з Ітаном. Я вирішив обминути будівлю десятою дорогою, тому стрімголов помчав геть. Проте коли я перебігав підїзну доріжку, то спинився, як укопаний, і затремтів.

Коли я ще був Бейлі, одного дня до старої ненадійної Іскри долучився малий осел Джаспер. Він виріс, але все одно був значно меншим за коняку, хоча вони були трохи схожими між собою. Коли Дідусь дивився на осла, то сміявся, а Бабуся лише мовчки хитала головою. Я стикався з ослom ніс до носа й уважно його нюхав. Коли Дідусь його чистив, я грався із Джаспером, як умів. Я знав його запах, як саму Ферму, і не міг помилитися: це його запах я зараз відчув на доріжці. Я пішов за ним до будівлі й знайшов місце на стоянці, де цей запах був найсильніший — він був свіжий і виразний. Там на граві лежали навіть земля й солома, які теж нагадували мені про Джаспера.

Собаки й далі валували — обурювалися, що я на волі, а вони в клітках. Проте я не зважав на їхній галас. Набравши в ніс густу суміш запахів із землі, я побіг від будинку до дороги.

Спочатку, коли в мене з-за спини вискочила машина, посилалила й блимнула в темряві фарами, я аж здригнувся —

настільки я був зосереджений на запаху Джаспера. Я відскочив у канаву понад шляхом і пригнувся від звинувачувального вереску автівки, яка промчала повз.

Далі я поводився обережніше. Зосередившись на ослі, я все ж звертав увагу на звуки машин і відбігав убік задовго до того, як на мене світили фари.

Хоч шлях був довгий, але справа була простіша, ніж пошук Воллі: понад годину я біг уперед, потім завернув ліворуч, а згодом зробив це ще раз. Запах Джаспера ставав дедалі слабшим. Отже, я йду туди, звідки він прибув, і є небезпека загубити його назавжди. Проте, коли я завернув праворуч, запах вже став мені непотрібний: я зрозумів, де я. Поруч був залізничний переїзд, де потяг зупинив машину Ітана, коли він уперше поїхав до коледжу. Я пришвидшив біг, і запах Джаспера підтвердив, що я правильно вчинив, коли мимохідь повернув праворуч. Невдовзі я проминув дім Ганни. Дивно, що звідти не пахло дівчиною, хоча дерева й порослий мохом мур понад дорогою залишилися ті самі.

Я настільки природно завернув на під'їзну доріжку Ферми, наче тільки вчора там був. Запах Джаспера привів мене до великого білого причепа, під яким лежала купа вівса та сіна. Ослом пахло всюди, а ще я помітив нового коня, який спростоння підозріло стежив за мною, поки я нишпорив понад парканом. Проте коні мене більше не цікавили. Ітан! Я відчував його запах — він був усюди. Мій хлопчик, напевне, й далі мешкає на Фермі!

Ще ніколи за весь час мого існування мене не охоплювала така радість, такий захват. У мене просто в голові запаморочилося.

У домі горіло світло. Коли я обходив будівлю, то бачив вікно вітальні з невеликого трав'янистого горбочка. У кріслі сидів і дивився телевизор чоловік такого віку, як Дідусь, тільки то був не він. Ітана не було видно ні в кімнаті, ні деінде.

На зовнішніх металевих дверях я помітив собачий хідник. За ними були ще одні двері — великі, дерев'яні та міцно замкнені. Засмучений цією перешкодою, я пошкрібся об неї, а потім гавкнув.

Я почув, як злегка двигтить підлога, — хтось ішов до мене. Хвіст у мене так розмахався, що я не міг всидіти на місці — усе моє тіло гойдалося разом із ним. Раптом наді мною ввімкнувся ліхтарик, дерев'яні двері видали знайомий шкарубкий звук і розчахнулися. На порозі стояв той чоловік, якого я бачив у вікні. Він, звівши брови й примружившись, дивився на мене крізь скло.

Я став шкребтися в метал. Я так хотів, щоб він мене впустив, щоб я нарешті опинився поряд зі своїм хлопчиком.

— Гей! — сказав він, і його голос приглушено пролунав з-за металевих дверей. — Припини!

Я почув докір і постарався слухняно сісти, але задня частина мого тіла знову підскочила.

— Чого тобі? — урешті спитав він. Я почув у його голосі запитання й замислився, що ж він хоче дізнатися від мене.

І тут я зрозумів, що мені не треба чекати, доки він вирішить, адже внутрішні двері відчинені, та й прохід для собак був відкритий! Я опустив голову, проліз під пластиковою завісою та вскочив у дім.

— Гей! — здивовано вигукнув старий. Я теж спантеличився. Щойно я опинився в домі, то чітко відчув запах того, хто стояв переді мною. Я зрозумів, хто він. Цей запах я б упізнав будь-де.

Як є — Ітан.

Я знайшов мого хлопчика.

Розділ 30

Хоча Ітан стояв, я намагався заскочити йому на коліна. Я скакав, щоб лизнути його, понюхати, вилізти на нього. Я не міг стримати схлипи, які виривалися з мого горла, та шалені помаху хвоста.

— Гей! — вимовив він, відступивши й моргаючи. Він намагався не впасти, спираючись на палицю, а потім важко сів на підлогу. Я стрибнув на нього й почав лизати його обличчя. Він відштовхував мою морду.

— Ну годі, годі, — бурчав він. — Припини. Досить.

Відчуття його рук на моїй морді було найдивовижнішим з усього, що мені траплялося відчувати в житті. Я примружився від задоволення.

— Ну відійди, ступися! — сказав він.

Хлопчик важко зіп'явся на ноги. Я ткнувся мордою йому в руку, і він трохи мене погладив.

— Добре. Боже ти мій... Ти хто? — він ввімкнув ще одне світло й став придивлятися до мене. — У, який ти худючий. Чи тебе ніхто не годував? Еге! Чи ти загубився?

Я б так і сидів тут усю ніч і просто слухав би його голос, відчував його погляд, але тому не судилося бути.

— Ну, слухай, не можна сюди заходити.

Він відчинив двері й потримав.

— Тепер виходь, виходь.

Цю команду я впізнав, тож неохоче пішов. Ітан стояв і дивився на мене крізь скло. Я сидів та чекав.

— Тобі треба додому вертатися, собако, — сказав він. Я помахав хвостом. Я знав, як це — «додому». Нарешті я прийшов «додому» — на Ферму, де моє місце, з Ітаном, біля якого моє місце.

Він зачинив двері.

Я слухняно чекав, аж поки в мене не залишилося сил, і я дзвякнув від нетерпіння й досади. Коли у відповідь нічого не сталося, я знову гавкнув, а також добряче пошкріб металеві двері.

Я вже й не згадаю, скільки я там валував, аж поки двері відчинилися. Ітан виніс важку сковороду, з якої йшли соковиті запахи.

— Ось, — пробурмотів він. — Хочеш їсти, друже?

Щойно він поставив пательню, як я накинувся на їжу.

— Там в основному лазанья. Собачих харчів у мене тут нема, але, схоже, ти товариш непримхливий.

Я помахав хвостом.

— Тільки тобі тут не можна жити. Не можу я собаку тримати. У мене на нього часу немає. Треба тобі додому вертатися.

Я помахав хвостом.

— Боже милосердний, та коли ж ти востаннє їв? Ти пома-
леньку, щоб погано не стало...

Я помахав хвостом.

Коли я втамував голод, Ітан поволі схилювався й підняв ско-
вороду. Я лизнув його обличчя.

— Фе! Ти знаєш, що в тебе з рота дуже погано пахне, га?

Він втерся рукавом і встав. Я дивився на нього, готовий
зробити все, що він захоче. Гуляти? Кататися? Гратися з дур-
ним фліпом?

— Ну от. Ти йди додому. Такий пес, як ти, точно не бездом-
ний. Хтось тебе, мабуть, шукає. Гаразд? Добраніч.

Ітан зачинив двері.

Я кілька хвилин посидів на місці. Коли я гавкнув, ліхтар над
моєю головою клацнув і погас.

Я пішов до порослого травом горбочка, який був неподалік
від будинку, й зазирнув у вітальню. Ітан поволі ходив нею, спи-
раючись на свою паличку й вимикаючи світло то тут то там.

Мій хлопчик так постарів, що я б нізачо його не впізнав.
Проте тепер, коли я знав, що це він, то хода в нього виявила-
ся знайома, тільки трохи менш пружна, та й голову він на-
хилив і задивився в ніч насторожено, немов прислухаючись
до чогось, перш ніж вимкнути останню лампочку, — ну геть-
чисто як мій Ітан.

Я не розумів, чому я став дворовим псом, але їжа в животі
й утома в лапах невдовзі далися взнаки — я згорнувся кала-
чиком просто на тому горбочку та накрив ніс хвостом, хоча
ніч була й тепла. Я був удома.

Коли Ітан зранку вийшов надвір, я струснувся й помчав до
нього, намагаючись не вилити на хлопчика всю мою любов
одразу. Він здивовано подивився на мене.

— Чому ж ти досі тут, дружку, га? Що ти тут робиш?

Я пішов за ним до повітки, звідки він випустив коня, якого
я раніше у дворі не бачив. Звичайно, безглузда тварина ніяк
не відреагувала на мене, коли побачила. Вона просто подивилася,
як колись Іскра, без жодного розуміння. «Та собака я, дурню!» —
подумав я і почав позначати двір, поки Ітан давав коневі овес.

— Як у тебе справи, Трою? Скучив за Джаспером, еге? Сумуєш за своїм другом Джаспером...

Ітан розмовляв із конем — я б сказав йому, що це просто трата часу. Він гладив коня по морді, називав його Троєм і кілька разів згадував Джаспера, хоча, коли я зайшов до повітки, осла там не було — тільки його запах. Особливо сильним його дух був у причепі.

— То був печальний день, коли нашого Джаспера треба було відвезти... Але ж він і довге життя прожив. Сорок чотирьох років — це дуже багато для маленького віслучка.

Я відчув, що Ітанові сумно, тому ткнувся носом йому в руку. Він подивився на мене відсутнім поглядом, його думки були зайняті чимось іншим. Мій хлопчик востаннє погладив Троя й пішов назад у хату.

За кілька годин, коли я нюшкував у дворі, чекаючи, поки Ітан вийде погратися, до будинку підїхала велика машина. Щойно вона зупинилася, як я її впізнав: це вона тоді приїжджала до собачого парку, а той чоловік, що зіскочив з переднього сидіння, — це поліцейський, якого я почув, коли він зазирає під куші з палицею з петлею (тепер він витяг її з кузова).

— Вам не треба цього робити! — крикнув Ітан, виходячи з дому. Я відвернувся від чоловіка й, махаючи хвостом, побіг до мого хлопчика. — Він дуже дружній.

— Приблудився цієї ночі? — спитав поліцейський.

— Так. От погляньте, як у бідолахи ребра стирчать. А видно ж, що він породистий, просто про нього хтось погано піклувався.

— Нам розповідали про симпатичного лабрадора, який бігав сам у міському парку. Цікаво, може, це той самий? — сказав поліцейський.

— Навіть не знаю... Далеченько, — із сумнівом промовив Ітан.

Чоловік відкрив клітку в кузові.

— Ви думаєте, він просто туди зайде? У мене немає охоти за ним ганятися...

— Слухай, песику. Сюди. Залазь, добре? От сюди.

Ітан поплескав по підлозі відкритої клітки. Якусь мить я із цікавістю на нього дивився, а потім злегка підстрибнув і заскочив у клітку. Якщо цього хоче мій хлопчик, то цього хочу і я. Я будь-що зроблю для Ітана.

— Я на це зважу, — сказав поліцейський і зачинив двері.

— І що буде тепер? — спитав Ітан.

— О, такого собаку, гадаю, швидко хтось собі додому забере.

— Ну... а вони мені зателефонують, дадуть знати? Він такий хороший, я б хотів пересвідчитися, що в нього все добре.

— Не знаю. Вам треба зателефонувати в притулок і попросити, щоб повідомили. Моя робота — тільки його забрати.

— Ну, то я так і зроблю.

Поліцейський і мій хлопчик потиснули одне одному руки. Ітан підійшов до клітки, а поліцейський тим часом пішов наперед. Я притулювся до ґрат носом, тягнучись до Ітана та вдихаючи його запах.

— Ти там будь молодцем, друже, — лагідно сказав Ітан. — Тобі потрібен хороший дім із діточками, щоб було з ким погратися. А я що? Просто старий дід...

Коли ми рушили, я був просто вражений. Ітан так і стояв там, дивився, як ми їдемо. Я не втримався і розгавкався. Я гавкав і гавкав — і коли ми проїжджали будинок Ганни, і потім...

Ця нова подія мене приголомшила і глибоко засмутила. Чому мене забирають від Ітана? Це він мене відправляє геть? Чи побачу я його знову? Я хочу бути з моїм хлопчиком!

Мене забрали до якогось будинку, де було багато собак, і деякі з них цілий день гавкали від страху. Я сидів у клітці сам-один, і не минуло й дня, як у мене з'явився пластиковий конус і знайомий біль у пахвині. Це тому я опинився тут? Ну коли ж приїде Ітан і забере мене додому?

Щоразу, коли хтось проходив повз мою клітку, я зривався на лапи. Чи не хлопчик це? Минали дні, інколи від досади я гавкав або вив, долучаючись до невпинного хору, що відлунював у цих стінах. Де ж Ітан? Де мій хлопчик?

Люди, які годували мене й доглядали, поводитися зі мною лагідно та були добрі. Маю визнати, що я так шалено скучив

за турботою, що, тільки-но хтось відчиняв клітку, я завжди підставляв голову, щоб мене погладили. Коли мене прийшла навідати в маленькій кімнаті сім'я з трьома дівчатками, я залазив їм на коліна, качався на спині — так мені хотілося, щоб мене торкалися людські руки.

— Можна, ми його візьмемо, татку? — спитала одна з дівчат. Діти мені були настільки раді, що я аж качався по підлозі від задоволення.

— Він чорний, як вугілля, — зауважила мати.

— Вуглик... — сказав батько. Він узяв мене за голову, подивився на мої зуби, підняв мою одну, другу передні лапи. Я знав, що це означає. Мене так уже оглядали. У моєму животі наростав холодний страх. Ні! Я не можу піти додому до цих людей. Я — собака мого хлопчика!

— Вуглику, Вуглику! — вигукували дівчатка. Я байдуже на них дивився. Їхній захват мене більше не тішив.

— Ходімо обідати, — сказав чоловік.

— Ну, татусю!

— А як поїмо, повернемося і візьмемо Вуглика з собою в машину, — закінчив він.

— Ура-а-а!

Я добре почув про машину, але мені стало легше, коли після довгих обіймів діточок сім'я усе ж пішла геть. Я повернувся до клітки й ліг спати, трохи заінтригований. Я згадав, що, коли ми з Майєю ходили до школи, моя робота полягала в тому, щоб сидіти й давати дітям себе погладити. Може, тут теж щось таке? Діти приходитимуть до мене...

Я не заперечував. Головне, що я помилився і сім'я прийшла сюди не для того, щоб забрати мене із собою. Я дочекаюся мого хлопчика. Собаці годі зрозуміти, для чого люди щось роблять, тож я не міг уторопати, чому нас розділили. Проте я вірив в одне: настане час й Ітан мене знайде.

— Добрі новини, дружку, тепер ти маєш новий дім, — сказала жінка, яка мене годувала, принісши миску свіжої води. — Скоро вони повернуться, і ти поїдеш звідси назавжди. Я знала, ти тут недовго просидиш.

Я помахав хвостом, дав їй почухати мене за вухами, лизнув їй руку, розділяючи її радість. «Так, — подумав я у відповідь на її настрій. — Я й далі буду тут!»

— Я зателефоную чоловікові, який тебе сюди відправив. Він буде радий, що ми знайшли тобі гарну сім'ю.

Коли вона пішла, я трохи покрутився на місці й влігся спати, продовжуючи терпляче чекати на мого хлопчика.

Минуло з півгодини — і я раптом сів, не до кінця ще прокинувшись. До мене долинув чоловічий голос, він був сердитий.

Ітан!

Я гавкнув.

— Мій пес... мій власний... Я передумав! — кричав він. Я припинив гавкати і сидів тихо: я відчував його по той бік стіни і дивився на двері. Мені страшенно хотілося, щоб вони відчинилися і я відчув його запах. За хвилину так і сталося. Жінка, яка дала мені води, провела хлопчика коридором. Я сперся лапами на ґрати й замахав хвостом.

Жінка була надзвичайно сердита. Я це відчував.

— Діти дуже засмутяться, — казала вона. Доглядальниця відчинила клітку, і я вискочив на мого хлопчика, почав махати хвостом, облизувати його, попискуючи від радості. Жінка подивилася на нас — і її гнів зник.

— Ну добре, — сказала вона. — Це ж треба!

Ітан кілька хвилин стояв біля столу, щось писав, а я терпляче сидів біля його ніг і намагався не торкатися його лапами. Потім ми вийшли, сіли на передні сидіння машини і поїхали кататися!

Хоча я вже давно не мав цієї величезної приємності — їхати, вистромивши ніс у вікно, зараз мені найдужче хотілося покласти голову на коліна Ітанові й відчувати, як він мене гладить. Так я і вчинив.

— Ти вже мені пробач, будь ласка, добре, друже?

Я насторожено подивився на нього.

— Я тебе в тюрму запроторив, а ти зовсім не образився...

Ми їхали в приємному мовчанні. Мені було цікаво, чи ми прямуємо на Ферму.

— Ти хороший собака, — урешті сказав хлопчик. Я радісно замахав хвостом. — Ну добре, станьмо та купімо тобі харчів.

Урешті ми таки дісталися до Ферми, і, коли цього разу Ітан відчинив парадні двері до будинку, він потримав їх відчиненими, щоб я встиг туди забігти.

Того вечора, коли ми поїли, я влігся біля його ніг — більшого задоволення у своєму житті не пам'ятаю.

— Сем... — промовив він. Я очікувально підвів голову. — Макс... Ні. Вінстон? Мерфі?

Я так хотів його потішити, але абсолютно не розумів, чого він від мене хоче. Я зловив себе на тому, що хочу, щоб він попросив мене знайти кого-небудь: мені кортіло показати йому, як я вмію!

— Бандит? Такер?

А, я зрозумів, що це таке. Я дивився на нього й чекав, коли він вирішить.

— Трупер? Лед? Дружко?

О! Я знав це слово, щось таке мені вже казали, тому я гавкнув. Хлопчик здивовано на мене подивився.

— Та ну, це так тебе звали? Дружком?

Я замахав хвостом.

— Ну то добре, Дружко. Дружко, будеш Дружком.

Наступного дня я відгукувався на Дружка. Тепер це моє нове ім'я.

— До мене, Дружку, — гукав він. — Дружку, сидіти! Оце так, та ти такий учений, хтось тебе, схоже, натренував. Цікаво, як же тебе сюди занесло, невже тебе покинули?

Перший день я в основному не відходив від Ітана, боявся. Я здивувався, що ми пішли спати в кімнату Бабусі й Дідуся, але не став вагатися, коли він поплескав по матрацу, — стрибнув на м'якеньке ліжко й, застогнавши від такої розкоші, розтягнувся на ньому.

Ітан кілька разів уставав уночі до туалету, я щоразу вірно ходив за ним і чекав під дверима, доки він зробить свою справу.

— Та ти не мусиш щоразу за мною ходити, ти ж розумієш... — казав він мені. Він уже не спав так довго, як раніше, а прокидався на світанку і робив нам обом сніданок.

— Ну от, Дружку, я зараз наполовину пенсіонер, — сказав мені Ітан. — У мене ще є кілька клієнтів, яких треба консулювати, і один має зранку подзвонити, а потім у нас весь день вільний. Я собі думав, що треба нам із тобою сьогодні на городі попрацювати. Подобається?

Я помахав хвостом. Я вирішив, що мені подобається ім'я Дружко.

Після сніданку (я з'їв тост!) мій хлопчик говорив по телефону, а я розвідував, де що в хаті. Нагорі, здається, майже ніхто не жив: там пахло цвіллю і практично не було слідів Ітана. Його кімната лишилася така сама, а в Маминій спальні не було меблів, тільки стояли якісь коробки.

Шафа внизу була щільно зачинена, але я приставив носа до шпарини під дверми — запах був знайомий.

Пахло фліпом.

Розділ 31

У хлопчикові відчувався смуток, якась глибока туга, якої в нього раніше не було. Вона була сильніша за біль, що сидів у його носі.

— Я тут сам-один живу. Навіть не знаю, кого ти тут шукаєш... — сказав мені Ітан, коли я зазірав у кожний куточок хати. — Я все хотів одружитися — разів зо два ледве не женився, але чомусь не виходило. Кілька років я навіть прожив з одною жінкою в Чикаго...

Хлопчик встав і подивися у вікно, йому стало ще сумніше.

— Джон Леннон казав, що життя — це те, що відбувається з тобою, поки ти плануєш щось зовсім інше. Напевне, загалом так воно і є...

Я підійшов до нього, сів і поклав лапу йому на коліно. Він поглянув на мене, а я замахав хвостом.

— Ну що, Дружку, треба ж тобі нашійника одягти.

Ми пішли нагору в його спальню, і він зняв з полиці коробку.

— А ну ж бо... А ось і він.

Почулося торохтіння, Ітан витяг з коробки нашійника й потрусив ним. Звук був такий знайомий, що я аж здригнувся. Коли я був Бейлі, то торохтів точно так само, коли рухався.

— То від мого колишнього собаки лишився — давним-давно він у мене був. Його звали Бейлі.

Я помахав хвостом, почувши це ім'я. Він показав мені нашійника, я його понюхав і відчув слабкий запах іншого пса. Мене, як я зрозумів. Я чув свій дух — це було дуже дивне відчуття.

Ітан трохи потрусив нашійником.

— Хорошим собакою був Бейлі, — сказав він. Якусь хвилину він посидів, замислившись, а потім подивився на мене. Коли він заговорив, голос у нього був хрипкуватий: хлопчика охопили різні почуття — смуток, любов, жаль, туга... — Та, мабуть, треба тобі власний нашійник мати, Дружку. Неправильно буде, щоб ти зникав до цього. Бейлі... Бейлі був таким особливим собакою...

Коли ми наступного дня поїхали в місто, я напружився. Я не хотів назад у клітку, туди, де всі гавкають. Проте ми не заїжджали в притулок, а просто накупили харчів у пакетиках і придбали мені цупкого нашійника, до якого Ітан причепив якісь висульки, коли ми повернулися додому.

— Тут написано: «Мене звати Дружко. Мій хазяїн — Ітан Монтгомері...» — сказав він мені, тримаючи в руках одну з тих висульок. Я помахав хвостом.

Після кількох подібних поїздок до міста я вже не напружувався, тепер у мене не було відчуття, що Ітан збирається віддати мене назад. Я припинив ходити за ним назирчі й залюбки гуляв сам: розширював свою територію та звертав особливу увагу на поштові скриньки й інші місця обабіч дороги, де проходили інші пси.

Ставок був на тому самому місці, у ньому й далі жила зграя качок. Може, то навіть були ті самі пернаті, проте це було не дуже важливо. Коли вони мене бачили, то поводитися геть так само — злякано стрибали в воду, а потім підпливали, щоб на мене подивитися. Я розумів, що ганятися за ними немає сенсу, але все одно робив це — просто так, бо приємно.

Ітан здебільшого стояв навколішки на ділянці сирій землі за хатою, і я зрозумів, що йому не до вподоби, коли я в тому місці задираю лапу. Він говорив зі мною, коли грався в землі, а я слухав і махав хвостом, якщо чув своє ім'я.

— Скоро будемо щонеділі їздити на фермерський базар. За мої помідорчики там чимало дають, — сказав він.

Якось надвечір мені набридла ця гра з риттям землі і я забрів до повітки. Загадкова чорна кішка, схоже, не з'являлася тут дуже давно: ніде й духу її не лишилося. Мені чомусь аж трохи прикро стало, адже то була єдина кішка, знайомство з якою мене тішило.

Ні, хоча це не зовсім правда. Здебільшого мене це дратувало, але нестримна любов Дзінки теж, урешті, почала приносити мені щастя.

Усередині повітки я знайшов купу старих ковдр, які зацвіли й підгнили. Запхавши носа в одну з них, я глибоко вдихнув і ледь вловив знайомий, заспокійливий запах. Аромат Дідуся. Це сюди ми ходили разом займатися господарством.

— Мені корисно виходити з дому, гуляти, — сказав мені Ітан. — Навіть не знаю, як я раніше не подумав собаку завести. Мені потрібно рухатися.

Іноді вечорами ми обходили навколо Ферми протоптаною стежкою, яка вся пахла Троєм, а інколи ходили дорогою то в один, то в інший бік. Я завжди вловлював у хлопчика якесь дивне відчуття, коли ми проходили повз будинок Ганни, хоча ми не зупинялися й не заходили до неї в гості. Я дивувався, чому ж не чую її запаху, й згадував Карлі в собачому парку, яка, без сумніву, пахла дівчиною.

Одного такого вечора, коли ми проходили повз Ганнин будинок, мене осяяв здогад, який раніше ніколи не спадав мені на думку: оцей біль, що зараз сидить у глибині душі мого хлопчика, дуже схожий на той, який колись давно переполював Джейкоба. Це було самотнє горе, відчуття, що ти з чимось назавжди розпрощався.

Іноді, щоправда, цей настрій повністю минав. Ітан любив брати свою паличку й бити нею по м'ячу у дворі, так що той

летів над під'ізною доріжкою, а я його ловив і приносив забавку. Ми часто в таке гралися, і я б усі лапи стер, аби тільки він увесь час був такий щасливий. Коли м'яч високо підскакував, а я ловив його на льоту, як той шматок м'яса з-за паркану, Ітан від захвату сміявся.

А іншим разом мого хлопчика, бувало, затягувало в темний вир туги.

— Ніколи б не подумав, що моє життя отак складеться, — одного вечора сказав він мені хрипко. Я потицявся в нього носом, щоб підбадьорити. — Сам-один, нема з ким дні ділити. Грошей заробляв багато, проте робота мене не тішила, то я її покинув, але від того щасливішим не став...

Я побіг, приніс м'яча й виплюнув йому на коліна, але він відвернув обличчя, не подивившись на іграшку. Його душу пронизав такий біль, що я сам ледве не завив.

— Ех, Дружку, просто все не завжди так складається, як гадається...

Він зітхнув.

Я став штовхати м'яч між його колінами, і врешті Ітан його слабенько кинув, і я побіг за забавкою. Проте думками мій хлопчик був десь далеко.

— Хороший собака, Дружку, — мляво промовив він. — Тільки щось у мене зараз немає настрою для ігор.

Я не знав, що й робити. Я був хорошим собакою, який навчився знаходити й повернувся до Ітана. Проте мій хлопчик не радий, на відміну від більшості тих, кого мені доводилося знаходити, коли Джейкоб, Майя чи ще хтось давав загубленим ковдри, їжу та повертав їх у сім'ї.

І тут до мене дійшло. Моя мета в житті — не лише знайти, а й *врятувати*. Вийти на слід Ітана — це тільки половина справи.

Коли я як Еллі жив у Джейкоба, то відчував, що в ньому сидить така сама темна туга, а коли ми з Майєю були в школі, то в нього вже була сім'я: жінка й дитина. Тоді він був щасливий, такий, яким раніше був Ітан, коли вони з Ганною сиділи на веранді й тихо посміювалися, перемовлялися.

Щоб мій хлопчик урятувався, йому потрібна сім'я. Потрібні жінка та дитинка. Тоді він буде щасливий.

Наступного ранку, коли Ітан порпався в землі, я побіг на дорогу. Хоча козячої ферми й не було, я запам'ятав нові запахи-орієнтири в наших поїздках, тому знайти дорогу до міста було так само просто, як оббігти Ферму. Коли я дістався туди, то швидко відшукав собачий парк, але потім дуже засмутився: Карлі ніде не було. Я трохи поборюкався зі псами у дворі, вже не боячись, що мене помітять люди. Адже тепер я собака Ітана, я хороший і маю нашійника, і звати мене Дружок.

Пізніше, під вечір, до мене прибігла Карлі й дуже зраділа моєму поверненню. Ми гралися, і я купався в запаху Ганни, який на хутрі собачки був свіжий, сильний і повсюдний.

— Ну, привіт, песику, щось давно ми тебе не бачили. Який ти красивий став, — сказала жінка на лаві. — Рада, що тебе почали годувати!

Вона почувалася втомленою. За півгодини незнайомка підвелася й помацала руками свою спину.

— Ух. Яка вже я готова, — видихнула вона. Жінка дуже повільно пішла хідником, а Карлі бігала перед нею туди-сюди. Я не відставав. Ми удвох із собачкою нажахали й загнали на дерева кілька білок.

Коли жінка пройшла два квартали, підійшла й відчинила двері якогось будинку, я не побіг усередину за Карлі. Натомість я сів на ганку та приготувався чекати. Я вже колись грав у цю гру.

За кілька годин підїхала машина, і з переднього сидіння вийшла жінка з білим волоссям. Я збіг сходишками їй назустріч.

— О, привіт, песику. Ти прийшов із Карлі погратися? — звернулася вона до мене й дружньо простягла руку.

Я впізнав голос ще до того, як понюхав ту, кому він належав. То була Ганна. Я махав хвостом і качався перед нею, благаючи, щоб вона мене торкнулася, — так і сталося. Двері до будинку відчинилися.

— Привіт, мамо. Він за нами із собачого парку прийшов, — сказала жінка, яка відчинила двері й стояла в проході. Карлі вискочила й підбігла до мене.

Я відсунув її вбік — зараз мені потрібна була увага дівчини.

— Ну, а де ж ти живеш, хлопче, га? — руки Ганни потяглися до мого нашійника, і я сів.

Карлі теж устромила туди морду.

— Акуратніше, Карлі, — сказала Ганна, відсунувши її писок убік. — «Мене звати Дружко», — повільно промовила вона, тримаючи висульку з мого нашійника. Я помахав хвостом.

— «Мій хазяїн...» О Боже!

— Що таке, мамо?

— Ітан Монтгомері...

— Хто?

Ганна встала.

— Ітан Монтгомері. Це чоловік... я цього чоловіка дуже давно знала. Ще в юності.

— Це ніби твій колишній хлопець, так?

— Ну так, щось таке, — тихо розсміялася Ганна. — Мій, ну, перший хлопець.

— Перший? Ой, нічого собі. І це правда його пес?

— Його звати Дружко, — я помахав хвостом. Карлі стала покусувати мене за морду.

— І що ж нам тепер робити? — спитала жінка у дверях.

— Робити? О, ну, певно, треба йому зателефонувати. Він живе біля нашого колишнього дому, трохи далі. Далеко ж ти від дому відбіг, Дружку.

Карлі мені вже надокучила. Здається, вона взагалі не розуміла, що відбувається, і була зайнята тим, що намагалася залізти на мене. Я гарикнув на неї, і вона нарешті сіла, прищуливши вуха, але потім знову на мене стрибнула. Деякі собаки просто занадто веселі, так що їм це аж некорисно.

Я був абсолютно переконаний у тому, що Ганна поверне мене хлопчикові, і коли Ітан її побачить, то вона для нього знайдеться. Усе це було непросто, але я займався зараз чимось на кшталт «знайди — покажи». А що з тим робити далі, то вже нехай вони самі вирішують.

Так і сталося. За годину чи трохи більше до будинку підїхала машина Ітана. Я скочив із того місця, де притиснув Карлі

на траві, і побіг до мого хлопчика. Дівчина сиділа на ганку, а потім невпевнено встала, коли Ітан вийшов із автомобіля.

— Дружко, ну що ж ти тут робиш? — спитав він. — Сідай у машину.

Я плигнув на переднє сидіння. Карлі поставила лапи на двері, намагаючись вловити мій запах через вікно, наче ми за останні кілька годин ще не нанюхалися.

— Карлі, відійди! — різко сказала Ганна.

Карлі прибрала лапи.

— Ой, та нічого страшного, — сказав Ітан. — Привіт, Ганно.

— Привіт, Ітане, — вони якусь хвилину дивилися одне на одного, а потім Ганна засміялася. Вони незграбно обійнялися, на мить торкнувшись обличчями.

— Абсолютно не розумію, як це вийшло, — сказав хлопець.

— Та от твій пес був у парку. Моя дочка Речел туди шовечора ходить. У неї вже на тиждень затримуються пологи, і лікар каже, щоб вона щодня багато ходила. Якщо треба, буде хоч стрибати.

Мені здавалося, що Ганна нервує, але це не було схоже на те, що відбувалося з Ітаном, — у нього так калатало серце, що я навіть у його диханні це відчував. Від хлопчика віяло сильними і плутаними почуттями.

— Усе одно не розумію... Я не був у місті. Дружко, певно, сам аж сюди прибіг. Навіть уявити не можу, що його сюди привело.

— Ну... — промовила Ганна.

Вони стояли й дивилися одне на одного.

— Чи не хочеш зайти? — врешті спитала вона.

— Ой, ні, ні. Мені додому треба.

— Ну, гаразд.

Вони ще постояли. Карлі позіхнула, сіла й почухалася, не звертаючи увагу на напругу між двома людьми.

— Я хотів тобі зателефонувати, коли почув про... про Метью. Я співчуваю твоїй втраті, — промовив Ітан.

— Дякую, — відказала Ганна. — То було п'ятнадцять років тому, Ітане. Давно.

— А мені навіть і не здалося, що це давно...

— Так.

— То ти до неї в гості приїхала, бо в неї буде дитина?..

— Та ні, я тепер тут живу.

— Правда? — Ітана, здається, щось вразило, але я роззирнувся й нічого дивного не помітив, хіба що білка злізла з дерева й рилася в траві біля одного з будинків вдалині. «Карлі взагалі не туди дивиться», — роздратовано подумав я.

— Наступного місяця буде два роки, як я сюди приїхала. Речел і її чоловік живуть у мене, поки в них ремонт. Вони роблять кімнату для дитини.

— А-а...

— Їм би вже швидше завершити, — засміялася Ганна. — Он яка вона вже... велика.

Обоє засміялися. Тепер, коли сміх стих, від Ганни віяло чимось схожим на смуток. Страх Ітана розвіявся, і його теж, здається, пройняла ця дивна печаль.

— Ну, приємно було тебе побачити, Ітане.

— І я тобі був дуже радий, Ганно.

— Ну, добре. Бувай.

Вона розвернулася й попрямувала в дім. Ітан обійшов машину й зібрався сідати за кермо. Він чогось став сердитий, зляканий і сумний, а ще його мучила якась внутрішня суперечність. Карлі й далі не бачила білки. Дівчина стояла на верхній сходинці. Ітан відчинив дверцята машини.

— Ганно! — гукнув він.

Вона розвернулася. Хлопчик глибоко та судомно вдихнув.

— А може, заїжджайте якомсь до мене повечеряти? Тобі, мабуть, цікаво буде. Ти ж так давно на Фермі не була. Я, типу, город завів. Помідорчики... — його голос затих.

— Ти й куховариш сам, Ітане?

— Ну... Я сам дуже гарно розігріваю!

Вони обоє засміялися, і їхній сум розвіявся, наче його й не було.

Розділ 32

Відтак я часто бачив Ганну та Карлі. Вони приїжджали на Ферму, щоб погратися, і мені це подобалося. Карлі розуміла, що Ферма — то моя територія. Важко було це не помітити, адже я там позначив усі дерева. Я був Головний пес, і Карлі не зазіхала на мій титул. Хоча, на моє роздратування, вона постійно забувала, якою є ієрархія в нашій маленькій зграї. Здебільшого Карлі поводитися так, ніби ми звичайні товариші по грі й не більше.

Я виснував, що вона просто не надто розумна. Здається, Карлі думала, що зможе спіймати качок, якщо достатньо повільно підкрадеться до них, і то була чистої води дурість. Я гидливо дивився, як вона повзе по траві, вимазуючи живіт багнукою, просувається помалу-малу, а на неї тим часом дивиться мати-качка й навіть не моргає. Потім собака робить швидкий стрибок — гучний сплеск, і всі пернаті злітають угору й приземляються на воду просто перед Карлі. Вона там плавала хвилин із п'ятнадцять й ледь із води не вискакувала. Вона гавкала з досади, коли відчувала, що вже наблизилася до качок на відстань одного укусу. Проте пернаті в цей момент змахували крилами й перестрибували на метр далі. Коли Карлі врешті визнавала свою поразку, качки рішуче пливли на неї й кахкали. Іноді собака розверталася й рушала назад, гадаючи, що обманула пташок. Тоді в мене просто терпець уривався.

Ми з Ітаном вряди-годи ходили в гості до Карлі, але це було не так цікаво, адже там ми могли лише гратися на задньому дворі.

Наступного літа десятки людей зібралися на Фермі, повсідалися на розкладних стільцях і дивилися, як я роблю ту штуку, яку колись робив для Майї та Ела (коли я був Еллі). Я повільно й поважно пройшов між стільців і піднявся на дерев'яні сходи, що їх спорудив Ітан, так щоб мене всі бачили. Мій хлопчик відчепив щось від моєї спини, а тоді трохи поговорив із Ганною і поцілував її — всі засміялися, а потім почали мені аплодувати.

Після того дня Ганна почала жити з нами на Фермі. Місце так змінилося, що стало майже як дім Майїної Мами: туди постійно приходили гості. Ітан привів ще двох коників, які склали компанію Трою. Вони були маленькі, тому діти, які приїжджали в гості, любили на них кататися. Хоча, на мою думку, коні — то створіння ненадійні, вони можуть покинути тебе в лісі напризволяще, шойно побачать змію.

Хазяйка Карлі, Речел, невдовзі теж прийшла з дитиною на ім'я Чейз — маленьким хлопчиком, який любив залазити мені на спину, хапати за шерсть і голосно сміятися. У такі моменти я лежав тихо, як тоді, коли ми з Майсю ходили до школи. Я був хорошим собакою — всі мені так казали.

У Ганни було троє дочок, і в них усіх теж були діти, так що в мене було без ліку компаньйонів для гри.

Коли гостей не було, Ітан із Ганною часто сиділи на веранді, трималися за руки, поки вечоріло й холодало. Я лежав біля їхніх ніг, зітхаючи від задоволення. Біль у мого хлопчика мив. Його змінила тиха, спокійна радість. Діти, які приїжджали, називали його Дідусем. Від цього слова в нього відразу радісно тьохало серце. Ганна називала його «моя любов», «милий» і просто Ітан.

З переїздом Ганни до мого хлопчика все стало краще, тільки одне мене турбувало: коли жінка почала спати з чоловіком, мене в результаті зсунули з ліжка. Спочатку я думав, що тут якась помилка: між ними ж було повно місця! Я так любив ночувати разом зі своїм хлопчиком, проте Ітан суворо наказав мені спати на підлозі, хоча нагорі було чудове ліжко і дівчина могла би спокійно спати там. Власне, після того, як я зробив свою штуку у дворі на очах у всіх, хлопчик поставив ліжка в усіх кімнатах нагорі, навіть у Бабусиній швацькій майстерні. Тільки, очевидно, жодне з них Ганні не подобалося.

Однак, задля перевірки, я щовечора ставив лапи на ліжко й поволі підіймався, як Карлі, яка скрадалася у траві до качок, і щоразу Ітан із Ганною сміялися.

— Ні, Дружку, ти злазь, — казав Ітан.

— Ну, за спробу його винуватити не можна, — часто відповідала йому Ганна.

Коли випадав сніг, Ганна з Ітаном загорталися в ковдру й сиділи розмовляли біля вогню. Коли приходив час «Із Днем Подяки» чи «З Різдом», у домі з'являлося стільки народу, що я боявся, щоб на мене не наступили. А ще я міг вибрати собі ліжко, яке мені заманеться, бо всі діти раділи, коли я спав біля них. Найдужче мені подобався Чейз, син Речел. Він був трохи схожий на Ітана — так само обіймав мене і любив. Коли малюк припинив ходити на чотирьох, як собака, і почав бігати на двох ногах, то він з інтересом роздивлявся Ферму, поки ми з Карлі безуспішно полювали на качок.

Я був хорошим собакою. Я виконував свою мету, своє призначення. Те, чого я навчився, коли був диким псом, допомогло мені тікати й ховатися від людей, коли треба, а ще добувати харчі на смітинку. Життя з Ітаном навчило мене любити, і я за-своїв, що головна моя мета — дбати про мого хлопчика. Джейкоб із Майєю натренували мене знаходити, показувати, а головне — рятувати людей. І саме це вміння з-поміж усіх моїх навичок допомогло мені відшукати Ітана й Ганну та звести їх разом. Тепер я зрозумів, навіщо я жив стільки разів: мені треба було навчитися багатьох важливих речей для того, щоб рятувати Ітана. Не зі ставка, а від занурення в безнадію власного життя.

Ми з хлопчиком і далі гуляли навколо Ферми вечорами, зазвичай разом з Ганною, але не завжди. Я повсякчас скучав за прогулянками удвох із Ітаном, коли він зі мною говорив і йшов поволі, обережно, нерівно.

— Який був гарний тиждень, чи й тобі так добре було, Дружку?

Іноді Ітан бив своєю палицею по м'ячу, і я радісно ганявся за кулькою та трохи гриз її, перш ніж покласти до ніг хлопчика, щоб той знову запустив іграшку.

— Який ти чудовий пес, Дружку, просто не знаю, що б я без тебе робив! — одного такого вечора сказав Ітан. Він глибоко зітхнув, озирнувся на Ферму та помахав рукою дітям, які скупчилися навколо столу для пікніка.

— Привіт, Дідуню! — закричали вони.

Від його радості та любові до життя я й сам весело загавкав. Ітан озирнувся до мене, сміючись.

— Готовий ще, Дружку? — спитав він, готуючись знову стукнути палицею по м'ячу.

Чейз був не наймолодшою дитиною в родині — малюків ставало все більше й більше. Хлопчик був десь такий, яким я вперше зустрів Ітана, коли його мати Речел принесла додому маленьку дівчинку, котру називали і Сюрприз, і Уже Точно Остання, і Кірстен. Як завжди, мені дали понюхати малу, і, як завжди, я намагався поводитися вдячно. Хто його знає, чого чекати за таких обставин?

— Ходімо пограємося в м'яч, Дружку! — запропонував мені Чейз.

А оце вже мене по-справжньому потішило!

Одного чудового весняного дня ми з Ітаном були вдома самі. Хлопчик куняв чи читав книжку на теплому сонечку, яке гріло крізь велике вікно. Ганна щойно десь поїхала машиною, і наш дім був незвично порожній, адже гості-родичі також роз'їхалися по своїх домівках. Раптом я різко розплющив очі, подивився на Ітана й зустрівся з його допитливим поглядом.

— Ти щось почув, Дружку? — спитав він мене. — Машина підїхала?

Щось із моїм хлопчиком було не так, я це відчував. Я тихо заскавчав і звівся на лапи. Мене охопила тривога. Ітан повернувся до своєї книжки, але здивовано розсміявся, коли я поставив лапи на диван, немов хотів залізти просто на хлопчика.

— Ну, Дружку, що ти робиш?

Відчуття невідвортної біди посилилося. Я безпорадно гавкнув.

— Ти як, усе гаразд? Тобі вийти треба? — він показав на собачі двері, потім зняв окуляри й протер очі.

— Ух. Щось трохи голова запоморочилася.

Я сів. Він поморгав, подивився вдалину.

— От що я скажу, старий друже, треба нам із тобою піти та поспати, — він звівся на ноги, але похитнувся. Нервово

хекаючи, я пішов за ним у спальню. Він сів на ліжко й застогнав.

— Ой, — сказав він.

Я відчув, як щось розірвалося у нього в голові. Ітан упав на ліжко, важко вдихнувши. Я стрибнув до нього, але він нічого мені не сказав — тільки лежав і дивився скляним поглядом.

Я не міг нічого вдіяти. Я тицявся носом в його об'яклу руку та із жахом розумів, що всередині нього відбувається щось дуже дивне. Він дихав часто, неглибоко, судомно.

Минула година, і він поворухнувся. Щось із ним було зовсім негаразд, але я відчував, що він намагається зібрати всі сили й скинути з себе те, що його охопило. Колись так само я, Еллі, щосили впливала на поверхню холодної каламутної води в дощоприймачі, витягуючи за собою малого Джеффрі.

— О... — тяжко дихав Ітан. — О, Ганно...

Минув ще якийсь час. Я тихо скавчав і відчував, як всередині нього триває боротьба. Потім його очі розплющилися. Спочатку вони були незосереджені, каламутні, а потім засяяли до мене, розкрилися ширше.

— О, привіт, Бейлі, — раптом сказав Ітан, ошелешивши мене. — Як ти? Я так за тобою скучав, собако.

Його рука потяглася до мене й помацала хутро.

— Хороший собака, Бейлі, — сказав він.

То була не помилка. Якимось чином він дізнався. Ці дивовижні створіння зі складним розумом здатні на багато більше, ніж собаки. І певність, яку випромінював Ітан, тепер мене переконала, що він склав усе докупи й нарешті зрозумів. Він дивився на мене і бачив Бейлі.

— А пам'ятаєш, як ми на карті каталися, га, Бейлі? Оце ми їм показали клас. Ще й як!

Я хотів дати йому зрозуміти, що *так*, я — Бейлі — його єдиний пес на все життя, що я усвідомив: те, що відбувається всередині нього, показало моему хлопчику, хто я насправді. Я миттю скочив із ліжка й побіг у коридор. Я став на задні лапи та схопив зубами ручку шафи, як мене навчила моя перша мати. Старий механізм у моїх зубах легко піддався,

і двері відімкнулися. Я відчинив їх носом, запхав морду в купу речей, які пахнули цвіллю, розкидав якісь чоботи й парасолі, а потім у моїх зубах опинився фліп.

Коли я стрибнув назад на ліжко й виплюнув цю річ у руку Ітана, він здригнувся, наче я його розбудив.

— Ух ти! Бейлі, ти знайшов фліп! Де ти його взяв, друже? Я лизнув його обличчя.

— Ну що ж. Подивимося...

Далі він зробив те, чого я хотів найменше. Тремтячи всім тілом, він ледве дійшов до вікна, яке було відчинене навстіж, щоб заходило свіже повітря.

— Добре, Бейлі. Лови фліп! — гукнув він.

Незграбним рухом він поклав фліп на підвіконня і виштовхнув його надвір.

Я не хотів його залишати, навіть на мить, але не зміг ослухатися Ітана, коли він повторив свою команду. Шкребучи кігтями килим, я побіг через вітальню в собачі двері, оббіг будинок, витяг фліп із кушів, куди він упав, розвернувся й помчав до будинку. Кожна секунда, яку ця дурна забавка віднімала від мого часу з хлопчиком, страшенно обурювала мене.

Коли я повернувся до спальні, то побачив, що все стало гірше. Ітан сидів на підлозі там, де щойно стояв, погляд у нього був розфокусований, він важко дихав. Я виплюнув фліп, адже зараз нам було не до нього. Обережно, щоб не завдати Ітану шкоди, я підійшов і поклав голову йому на коліна.

Скоро він мав мене залишити — я відчував це в його хрипкому диханні. Мій хлопчик помирав.

Я не міг скласти Ітану компанію в його подорожі й не знав, куди вона приведе його. Люди значно складніші за собак. У них є значно важливіша мета. Завдання хорошого собаки — бути з людьми, залишатися біля них, незалежно від того, як обернеться життя. Тепер я тільки й міг, що втішати свого хлопчика, переконати його в тому, що він іде з життя не на самоті — про нього дбає собака, який любить свого господаря понад усе на світі.

Рука хлопчика, квола й тремтяча, торкнулася шерсті над моєю шиєю.

— Я скучатиму за тобою, чудаچه мій, — сказав мені Ітан.

Я приставив морду до нього, відчув його дихання й ніжно лизав його обличчя, а хлопчик щосили старався зосередити погляд на мені. Урешті, він кинув ці спроби, і його очі зсунулися кудись убік. Я не знав, чи бачив він мене в ту мить як Бейлі чи як Дружка, але це було неважливо. Я був його собакою, а він — моїм хлопчиком.

Я відчував, як свідомість полишає його, відходить, наче сонячне світло після заходу. Не було ні болю, ні страху, нічого — тільки відчуття, що мій сміливий Ітан іде туди, куди повинен. Крізь оце все я відчував, що він знає: я лежу головою в нього на колінах. Лише після останнього, нерівного видиху Ітан перестав будь-що знати й відчувати.

Я мовчки лежав біля мого хлопчика в безгомінні весняного вечора. У домі було тихо й порожньо. Невдовзі прийде дівчина. Згадавши, як було важко всім прощатися з Бейлі, Еллі й навіть з котами, я знав: щоб прожити без нашого хлопчика, Ганні буде необхідна моя допомога.

Ну, а я вірно залишався на тому самому місці та згадував перший раз, коли я зустрів Ітана, цю останню хвилину його життя і все, що було між тим. Я знав, що скоро настане глибокий, болючий смуток, але в той час я відчував скоріше спокій, адже усвідомлював, що прожив життя недаремно.

Я досягнув своєї мети й призначення.

Літературно-художнє видання

КЕМЕРОН Брюс
Життя і мета собаки
Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Координатор проекту *К. В. Озерова*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *К. О. Дидич*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *А. І. Кривко*

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безкоштовний каталог

***Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці***

e-mail: publish@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57

e-mail: trade@bookclub.ua

www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55

e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28

e-mail: odessa@bookclub.ua

Кемерон Б.

К35 Життя і мета собаки : роман / Брюс Кемерон ; пер. з англ.
Г. Яновської. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2017. — 240 с.

ISBN 978-617-12-2914-3 (PDF)

ISBN 978-0-7653-2626-3 (англ.)

Це не одна з тих зворушливих історій, де собака помирає в кінці. Це історія про пса, який живе вічно, народжуючись знову і знову, пам'ятаючи свої попередні життя, щоб зрозуміти, у чому його призначення. Маленький Тобі, веселий і відданий золотистий ретривер Бейлі, відважна німецька вівчарка Еллі — одна душа в кількох собачих інкарнаціях намагатиметься зрозуміти сенс дружби і самопожертви, причину людської жорстокості і ціну відданої любові людини й тварини, яка не закінчується зі смертю. Змінюючи забарвлення шерсті та імена, пес шукатиме того, хто колись став його хлопчиком.

УДК 821.111(73)

ББК 84(7Спо)